

134926

T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

MECMÛ'A-İ KASÂ'İD-İ TÜRKİYYE
(1 - 107 VARAKLAR)
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

134926

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Nevin GÜMÜŞ

Hazırlayan
LOKMAN ATEŞOĞLU

NİĞDE -2003

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
BİBLİYOTEKİ MERKEZİ

T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Lokman ATEŞOĞLU'na ait "Mecmu'a-i Kasa'id-i Türkiyye" adlı çalışma, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

İmza
Danışman

Adı Soyadı
Ünvanı
İmza

Adı Soyadı
Ünvanı
İmza

ÖZET

Mecmû'a-i Kasâ'id-i Türkiyye, içerisinde nazirelerin de bulunduğu, aynı konulu eserlerden toplanmış mecmualardandır. Bu mecmua, Dîvân edebiyatının ilk dönemlerinden 16. Yüzyıla kadar olan zaman diliminde yaşayan şairlerin yazmış oldukları kasidelerden oluşmuştur. Mecmuada bulunan kasidelerin temel özelliği, dönemlerinin en gelişmiş ürününü yansıtmaya çabası içinde bulunmalarıdır. Bu yüzden buradaki kasidelerin, dönemlerinin en seçkin örnekleri olarak toplandığını unutmamak gerekir. Aynı zamanda bunların döneminin edebî ölçütlerini en iyi yerine getiren eserler olduğunu söyleyebiliriz. Denilebilir ki , bu kasideler o zamanki canlı ve geçerli edebiyat ortamında süzülerek ve değerlendirilerek ortaya konmuş, beğenilmiş kendi döneminin zevkini yansıtan kasidelerdir. Devam-takip çizgisi içerisinde zamanın etkin şairleri edebî rekabet ortamının en iyi ürününü verme çabası içerisinde görünürler.

Bu itibarla çalışmamızı inceleyecek olanlar özellikle 15. ve 16. yüzyıl kasideciliğinin karakteristik örneklerini göreceklerdir.

ABSTRACT

Mecmu'a-i Kasa'id-i Türkiyye is one of those collected from likely named magazines in which there are also poems. This magazine consists of the poems written by the poets lived in the period between the early years of Divan literature and the 16 th century. Basic characteristics of the poems in the magazine is their trying to reflect the most developed products of the period. For this reason, it's better to heep in mind that these poems were the most elite examples of their period. In addition, we can say that they were the pieces which cover the requirements of the period. And these poems were the ones which were filtered, evaluated, liked and showing the likes of their period. With in the continue-follow line, main poets of the period were seemed to produce the best pieces of competition situation.

In the light of all these, ones who will examine our study will see the characteristics of 15 th and 16 th century poetry.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	i
İÇİNDEKİLER	ii
ÖNSÖZ	iv
KISALTMALAR CETVELİ	vi
GİRİŞ	vii
I. BÖLÜM	
A. KASİDE	x
a) KASİDENİN TANIMI:	x
b) KASİDENİN GENEL TARİHÇESİ:	x
c) KASİDENİN TÜRK EDEBİYATINDAKİ TARİHÇESİ:	xi
d) KASİDENİN TEKNİK VE ESTETİK ÖZELLİKLERİ:	xiii
e) KASİDENİN BÖLÜMLERİ:	xiv
f) KASİDELERİN İSİMLENDİRİLMELERİ:	xvi
g) KASİDELERİN TÜRLERİ:	xvi
B. MECMU'A	xvii
a) NAZİRE MECMUALARI:	xix
b) MERAKLILARCA TOPLANMIŞ, SEÇME ŞİİRLER MECMUALARI:	xx
c) RİSALELER, MECMUALAR :	xx
d) AYNI KONUDAKİ ESERLERDEN TOPLANAN MECMUALAR:	xxi
e) TANINMIŞ KİŞİLERİN HAZIRLADIKLARI MECMUALAR:	xxii
C. MECMU'A-İ KASA'İD-İ TÜRKİYYE	xxii
D. MECMUADA İSMİ GEÇEN ŞAİRLER	xviii
1) AHMEDÎ	xxiii
2) 'AMRÎ	xxiii
3) 'ARÎFÎ HÜSEYİN ÇELEBÎ	xxiv
4) AŞKÎ	xxv
5) BASÎRÎ	xxv
6) CAFERÎ (TÂCİZÂDE CA'FER ÇELEBÎ)	xxvi
7) DEHHÂNÎ	xxvii
8)GAZÂLÎ	xxvii
9) HAFÎ	xxviii

10) HAYÂLÎ BEY	xxviii
11) LÜTFÎ	xxix
12) MAHREMÎ	xxx
13) MEDHÎ (HACI MÛSÂ)	xxx
14) MESÎHÎ	xxx
15) NÂMÛSÎ	xxxi
16) NECATÎ BEG	xxxi
17) REVÂNÎ	xxxii
18) SA'DÎ	xxxiii
19) SÂFÎ	xxxiii
20) SUCÛDÎ	xxxiii
21) ŞAHÎDÎ	xxxiv
22) ŞEFÎ'Î	xxxiv
23) ŞEM'Î	xxxiv
24) ŞEYHÎ	xxxv
25) YAHYÂ	xxxvi
26) ZATÎ	xxxvi
Tablo : 1	xxxviii
Tablo: 2	xxxix
Tablo : 3	xl
Tablo :4	xlü
SONUÇ	xliv
TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ	xlvi
II. BÖLÜM	
METİN	1
KAYNAKLAR	369

ÖNSÖZ

Edebiyat, bir milletin duygu, düşünce, kültür ve hayâl dünyasının en saf âyinesidir. Medeniyet yolculuğunda geçmişimize bağlı kalarak ve geleceğe bakarak ilerleme sürecinde bizlere en iyi göstergenin edebiyat olduğu inancını taşımaktayız. Türk Milleti'nin altı asır boyunca edebi zevkini oluşturan Divan Edebiyatı, yüz yıllar boyunca süren ömrü içerisinde, bugün için sayısını tespit etmeye imkân olmayacak kadar çok sayıda zengin eser vermiş bir edebiyattır. Bugün için belki biraz ihmâl, biraz gaflet ve belki de cehâlet adına görmezden geldiğimiz bu ihtişamlı medeniyetin hârikulâde eserlerini ve şahsiyetlerini gelecek nesillere sağlıklı bilgiler ışığında aktarmak gerekmektedir.

Bu örneklerden en önemlileri de kasîdelerdir. Bir tür olarak ilk defa Arap edebiyatında ortaya çıkmış olan kaside, oradan Fars edebiyatına ve zenginleşerek Türk edebiyatına geçmiştir.

Kasideler, şâirlerin zamanın değer ölçülerine göre, erdem sahibi kişilere yazdıkları övgü şiirleridir. Kasidenin bir diğer önemli yanı ise şairlerin bütün hünerlerini gösterdikleri şiirler olmasıdır. Bu mecmuadaki şiirlerin içerisinde gün yüzüne çıkmış, meşhur ve yayınlanmış şiirler olduğu gibi, yayınlanmamış sadece mecmuaların tozlu sayfalarında kalmış şiirlerin de olması bu çalışmamızı son derece önemli kılmıştır. Özellikle yayınlanmamış, edebî değeri yüksek şiirleri ilim âlemine ve Türk edebiyatına tanıtmanın mutluluğunu, yaşamaktayız. Bunun dışında mecmu'a maddesinde de belirteceğimiz gibi altı asır etkisini sürdüren Türk edebiyatında mecmuaların da yeri şüphesiz çok önemlidir ve katkıları da tartışılmazdır. Bu büyük ve ihtişamlı medeniyetin karanlıkta kalan bir bölümünü bu çalışmamızla aydınlatmayı amaçladık.

Biz bu çalışmamızda ağırlıklı olarak 14.,15. ve 16. yüzyıllarda yaşayan şairlerin yazmış oldukları kasideleri inceledik.

Edebiyatımızın önemli parçalarından olan bu eseri, tespit ve tanıtma vazifesini yerine getirebilmiş isek, kendimizi bahtiyar sayacağız.

Bu çalışmamda gösterdikleri sabır ve anlayıştan dolayı *aileme*, Eski Türk Edebîyatı zevkine ve zenginliğine kavuşmamı sağlayacak yolu açan saygıdeğer

hocam *Yrd. Doç. Dr. Ziya AVŞAR*'a, maddi ve manevi desteklerini her zaman arkamda hissettiğim saygıdeğer danışman hocam *Yrd.Doç.Dr. Nevin GÜMÜŞ Hanımefendi*'ye teşekkürü bir borç bilirim.

Niğde / 2003
Lokman ATEŞOĞLU

KISALTMALAR CETVELİ

a.g.e	adı geçen eser
b.	bin
bkz.	bakınız
Ank.	Ankara
ans.	ansiklopedi
bl.	bölüm
c.	cilt
çev.	çeviren
Ktb.	kütüphane
Haz.	hazırlayan
İst.	İstanbul
mad.	madde
M.E.B.	Milli Eğitim Bakanlığı
öl.	ölümü
s.	sayfa
T.D.V.	Türkiye Diyanet Vakfı
T.K.A.E.	Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü
T.T.K.	Türk Tarih Kurumu
v.b	ve benzeri
Yay.	yayı

GİRİŞ

Mecmu'a-i Kasa'id-i Türkiyye toplam 327 varaktan oluşmuştur. Süleymaniye Kütüphanesi'nin Es'ad Efendi bölümünün 3418 numarasına kayıtlıdır. Bu nüshanın 1961 yılı Ağustos ayında Milli Kütüphane tarafından mikrofilmli hazırlanmıştır. Mikrofilm arşiv numarası ise A-2475'tir. Kimin tarafından düzenlendiği bilinmemektedir. Hangi tarihte düzenlendiği de belli değildir. Ancak mecmuada şiirleri bulunan şairlerin ekseriyetle 14. 15. ve 16. yüzyılda yaşayanlarından seçildiğini görmekteyiz. Biz çalışmamızda, bu mecmuanın 1. varak ile 107. varak arasında kalan şiirlerini ele aldık.

Mecmu'a-i Kasa'id-i Türkiyye 'nin 1-107. varakları arasında yaptığımız çalışmada 26 şairin yazdığı 92 şiirle karşılaştık. Bu şiirlerin hangi şairlere ait olduğu, kimlere sunulduğu, kasidelerin bölümleri, şiirlerde kullanılan vezinler ve beyit sayıları isimleriyle beraber tablolarda gösterilmiştir.

Mecmuada Ahmedî, 'Amrî, Arîfî, 'Aşkî, Basîrî, Ca'ferî, 'Dehhânî, Gazâlî, Hafî, Hayâlî, Lütflî, Mahremî, Medhî, Mesîhî, Nâmûsî, Necâtî, Revânî, Sa'dî, Sâfî, Sücûdî, Şâhidî, Şefî'i, Şem'i, Şeyhî, Yahyâ ve Zâtî olmak üzere 26 şairin şiirleri vardır. Bu şairlerin kaç tane şiiri olduğu, toplam şiir sayısına göre oranlarıyla beraber tablo 1'de gösterilmiştir. (Bkz. Tablo-1)

Mecmuanın incelediğimiz kısımlarında toplam 92 tane kaside bulunmaktadır. Bu kasidelerde 10 tane değişik vezin kullanılmıştır. Tablo 2'de hangi vezinlerin kullanıldığı ve toplam şiir sayısına göre oranları gösterilmiştir. Tabloda da görüldüğü üzere 14. 15. ve 16 yüzyıl şairlerinin en çok kullandıkları "fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilün / mef'ûlû, fâ'ilâtü, mefâ'ilü, fâ'ilün" vezinlerinin, mecmuada kullanılan vezinlerin % 61'ini oluşturduğu görülmektedir. (Bkz. Tablo-2)

Şairlerin şiirlerini sıralarken ; *sıra no / şair adı / beyit sayısı / memduhlar/ kaside ismi* şeklinde tablolaştırdık.

Mecmuadaki 92 tane kaside, sultanlara ve devlet büyüklerine yazılmıştır. Ayrıca dikkate değer bir sayıda kaside de Na't ve Tevhid'den oluşmaktadır. Kasideler belli bir sıraya göre düzenlenmiştir. Öncelikle Allah'ın birliğini ve yüceliğini övmek amacıyla Tevhid ve Münacatlara yer verilirken, Peygamberimize

yazılmış Na'ların, daha sonra da padişah ve devlet büyüklerine yazılmış kasidelerin birbirini takip ettiğini görmekteyiz.

Kasidelerin ağırlıklı olarak yazıldığı 15. ve özellikle 16. yüzyıl Osmanlı Devleti'nin ve Türk edebiyatının en ihtişamlı devresidir. Şiir ve edebiyatın bu yüzyılda gelişmesinin sebeplerinden birisi de başta padişahlar olmak üzere bütün devlet büyüklerinin edebiyata ve özellikle şiire önem vermeleri şairleri, sanatkarları korumaları ve değerli eserleri ödüllendirmeleri olmuştur.¹

Mecmuadaki şairler, şiirlerini yaşadıkları dönem, sultan, şehzade ve devletin ileri gelenlerine sunmuşlardır. Tablo 3'te şiirlerin hangi şairlere ait olduğu ve sunuldukları şahsiyetler gösterilmiştir.

Ayrıca şiirlerin redif ve kafiyelerini de ayrı bir sütunda gösterdik: Kelime halinde olanlar, serv..... serv ; ek halinde olanlar, -er/ -er. (Bkz.Tablo-3)

Biz bu çalışmamızda kasidenin bölümlerini de tablo şeklinde hazırladık Bunu yaparken de sembollerden faydalandık. Kasidenin bölümleri kısmında mevcut olan bölümü "*" , olmayan bölümü ise (—) işaretiyle gösterdik.(Bkz. Tablo-4)

Mecmuada adı geçen şairlerin biyografileri kısmında (1,2,3...) numaralandırma sistemini takip ettik. Numaralandırma yaparken de şair sıralamasında alfabetik sırayı göz önünde bulundurduk. Şiirleri bulunan şairleri edebi şahsiyetleri ve eserleriyle birlikte ele aldık. Bunun yanında çalışmamızda iki önemli kavramı kaside ve mecmuayı ayrıntılı bir şekilde anlattık. Metin kısmında ise başlığı *şiir sayı numarası / varak sayı numarası / vezin* şeklinde gösterdik:

(1 /1a / - v - - / - v - - / - v - - / - v - - gibi.)

Metin çevirisinde vezne göre okuma yaptık ve vezne uymayan yerlerde (çok az da olsa) metin tamiri yoluna gittik. Metin tamiri için özel bir işaret kullanmadık, fakat vezne uymayan kelimeyi parantez içerisinde gösterdik: () (bkz.s.14) Ayrıca metin içerisinde geçen ayetleri italik yazıyla yazıp sonra dipnotla belirterek ayetin manasını, Kur'an'da kaçınıcı sure ve ayette olduğunu da ekledik. (Kur'an-ı kerim 2/ 285 ["İşittik ve itaat ettik"] gibi.)

Çeviri metinde ise karşılaştığımız ana sorun sayfa yapısı ile ilgili oldu. İncelediğimiz eser Kaside Mecmu'ası olmasına rağmen (özellikle 1-107) aralarda

¹ Büyük Türk Klasikleri, c. 3, Ötüken Yay. , İst. 1986, s. 196.

Terkib-i Bend, Tercii-i Bend ve hatta bir yerde de Murabba formuyla yazılmış şiirlerle karşılaştık. Terki-i Bend ve Tercii-i Bend için bend aralarında geçiş beyitlerinin ve değişen kafiye düzeninin farkedilmesi amacıyla geçiş beyitlerinde normalden iki kat fazla satır aralığı kullandık. Özellikle de beyitlerin bütünlüğünü korumak amacıyla sayfa başı ya da sayfa sonunda kalan tek mısraları birleştirme yoluna gittik. Bu ise kısmen standart sayfa yapısının dışına çıkmamıza sebep oldu.

Metinde kullandığımız transkripsiyon sistemini ise ayrı bir sayfada açıklamalı olarak belirttik. Transkripsiyon yazı karakteri olarak "Transcription MT" yazı tipini kullandık. Çalışmamız sırasında yararlandığımız kaynakları "Kaynakça" başlığı altında göstererek, ayrıntılı bilgi almak isteyenleri yönlendirmeyi amaçladık.

Ayrıca şunu belirtmekte de yarar vardır; bu hacimli mecmuayı dört yüksek lisans öğrencisi olarak paylaştık. Dolayısıyla girişte yer alan bazı bilgiler kaçınılmaz olarak tekrarlanacağından söz konusu edilen kişilerle bir araya gelerek kimi teknik bilgileri standart oluşturması amacıyla müşterek hazırladık. Böylelikle çalışmamızda tutum birliğinin getirdiği bir disiplin ortaya çıktı.

I. BÖLÜM

A. KASİDE

a) KASİDENİN TANIMI:

Sözlükte “kastetmek, azmetmek, bir şeye doğru yönelmek” gibi anlamlara gelen kasd kökünden türeyen kaside terim olarak “belli bir amaçla söylenmiş, üzerinde düşünülmüş, gözden geçirilmiş” şiir demektir.² Bu şiirler, Divan edebiyatı nazım şekillerinden olup, daha çok din ve devlet büyüklerini övmek amacıyla kaleme alınan şiirlerdir. Kaside yazaran şaire kasîde-gû, kasîde-serâ ve kasîde-perdâz adı verilir.

b) KASİDENİN GENEL TARİHÇESİ:

Kaside, Arap edebiyatının ilk dönemlerinde doğmuş ve cahiliye devrinde en parlak dönemini yaşamıştır. Muallaktü's-seb'a yazarları ile İslami dönem Arap kasidecileri (msl. Kab b. Zübeyr, Hassan b. Sabit, Nabiga) bu nazım şeklinin gelişmesinde önemli roller oynamışlardır. Genellikle bir caize amacıyla yazılan Arap kasideleri emirlikler devrinde Ebu Nüvas; Abbasiler devrinde de Ebu Temam, Buhturi ve Mütenebbi'nin başarılı örnekleriyle olgun şeklini bulmuştur.

Fars edebiyatında ilk kasideler Sasaniler devrinde görülür. Rudegî, Araplardan aldığı kaside şeklini küçük değişikliklerle daha da olgunlaştırmıştır. Ancak kaside altın çağını Gazneli Mahmud sarayında yaşamıştır. Rivayete göre 400 kadar maaşlı şair bulunan Gazne sarayında başta sultanu's-şuara Unsurî olmak üzere Ferruhî, Esedî gibi şairler kaside nazım şekliyle Sultan Mahmud için sayısız medhiyeler kaleme almışlardır.

Selçuklular döneminde Enverî, Emir Muizzî ve Hakanî; Harzemşahlılar sarayında Reşidüddin Vatvat, Zahir-i Faryabi usta kasidecilerdendir. Daha sonra gelen Kemal İsfahani, Sadi-i Şirazi, Selman-ı Sâvecî, Hafız-ı Şirâzî gibi ünlü şairler kasidede varılabilecek son noktalara ulaştılar. Nitekim sebk-i hindi döneminde

² ELMALI, Hüseyin, Kaside mad., T.D.V. İslam Ansiklopedisi, c. 23, İst. 2001, s. 562.

kasidenin kendisini yenilemesi gerekti. Urfi-i Şirâzî, Sâib-i Tebrizî ve Şevket-i Buhârî bu yeni üslup ile eser veren ünlü kasidecilerdendir.³

c) KASİDENİN TÜRK EDEBİYATINDAKİ TARİHÇESİ:

Anadolu'da 14. yüzyılda oluşmaya başlayan divan edebiyatı Arap ve İran edebiyatlarının nazım şekillerini kabul ederken konu yönünden eski koşuklara benzeyen kasideyi de kolaylıkla benimsemiştir. Türklerin Müslüman olmadan önceki ozanlarının, hakanları yahut beyleri övmek için kopuz eşliğinde söyledikleri koşuklarla kaside arasında muhteva yönünden fazla fark görülüyordu. Türk edebiyatında ilk örnekleri 14. yüzyılda yazılmaya başlanan kasidelerin Türk beyliklerinin ileri gelenleri hakkında düzenlenmiş olmasıyla ilk mükemmel örneklerinin ortaya çıktığı 15. yüzyılda sultanlar ve devlet büyüklerine ithafen yazılmağa başlanması koşuk geleneğinin bir devamı kabul edilebilir. 15. yüzyılın başında Şeyhî (öl. 1431) gazelde olduğu gibi, Türk kasidesinin de kurucularından sayılabilir. Germiyan Beylerine ve Osmanlı sultanı Çelebi Mehmed ile Sultan II. Murad'a 15 kadar kaside söylemiştir. Fatih'in küçük oğlu Cem Sultan Avrupa'dan kardeşi II. Bayezîd'e gönderdiği hüzün dolu ünlü "kerem" kasidesiyle padişahı affını dilemişti. Yine bu yüzyılın büyük şairlerinden Sultan Fatih'e hocalık, musahiplik ve sonra da vezirlik eden Ahmed Paşa'nın (öl. 1497) aralarında "la'l", "güneş" ve "kerem" gibi ünlü kasideleri de bulunan 40 kadar kasidesi vardır.

Türk edebiyatının klasik özelliklerinin bütünüyle teşekkül ettiği 16. yüzyılda ise kasidenin edebiyata has kuralları iyice belirlenip şekil ve bölümleri oluşmuştur. Konusu diğer İslami edebiyatlarda görülmediği kadar genişleyen kaside buna bağlı olarak değişik isimlerde anılmağa başlar. Hicviye, mersiye, hasbihal, arzihal gibi konuları da ihtiva edecek çeşitlilikte yazılan kaside, Hz. Peygamber'i diğer din büyüklerini şairin çağında yaşamakta olan bir kişiyi öven örnekler yanında Allah'a yakarış, Resul-i Ekrem'den şefaahat dileme, bir devlet büyüğünden mansıb ve memuriyet talebi, himaye görme arzusuna istekte bulunma, bir cezadan kurtulmak için af dileme, hamasi duyguları açıklama, vatan sevgisini dile getirme gibi sebeplerle düzenlenmiştir. Bu yüzyılda Baki (öl. 1600), özellikle kasidelerinin nesib

³ PALA, Doç. Dr. İskender, Ansiklopedik Divan Şiir Sözlüğü, Akçağ Yay., Ank. 1995, s. 313-316.

kısımlarında çok başarılıdır. Bir bahar tasviri yaptığı zaman kasideye erişilmez bir zenginlik ve parlaklık verir; adeta canlı bir tablo çizer. Hayalleri zengindir. Devrin bir başka büyük şairi Hayâlî Bey (öl 1556) Defterdar İskender Çelebi ile Sadrazam Maktul İbrahim Paşa'ya sunduğu kasidelerle tanınmış ve bunların aracılığıyla padişaha kendini tanıtmıştır. Kasidelerindeki hayal unsurları mükemmeldir. Fakat Bakî'nin dilindeki ustalık, Hayâlî'de yoktur. Nev'î (öl 1598) alim bir şairdir. Divanında 15 kadar kasidesi vardır. Derbeder bir yaratılıştaki olması sebebiyle bulduğu çok güzel hayalleri olduğu gibi, nazma geçirmiş, fakat bunların üzerinde durup işlememiştir. Rûhî (öl. 1605) kasidelerindeki akıcı üslubuyla dikkat çeker. Dilindeki açıklık ve parlaklık ile alay ve istihza, kasidelerinin belli başlı özelliklerindedir. Bu yüzyılın ve edebiyatımızın en büyük şairlerinden sayılan Fuzûlî öl. (1556) kasidelerinin nesib kısımlarında bazen tabiatı bazen de iç dünyasındaki heyecanları konu olarak ele alır. Bahar yahut su konularını nesib yaptığı zaman kasideye kendi aşkı ile başlar.

17. yüzyılda Türk edebiyatının kaside alanındaki en büyük şairi Nefî (1635) yetişmiştir. Nefî'nin sert, coşkun ve heyecanlı bir yaratılışı vardır. Kasidede hayalleri o kadar güçlü ve derindir ki çok insan mantığını şaşırır. Nefî'nin divanındaki bütün şiirlerinden fazla yer tutan 59 kasidesi vardır. Bu yüzyılda Nefî'den sonra çok tanınmış bir başka kaside şairi de Sabrî (öi. 1645) dir. Sabrî kaside de tamamen Nefî'nin yolundadır. Bazı şiirlerde ahenk bakımından Nefî'ye yetiştiği görülür. Fakat Nefî'nin gür sesi yanında hayal zenginliği, anlatımındaki kudreti Sabrî'de yoktur. Yüzyılın diğer kaside yazar şairleri Âlî, Şeyhülislam Yahya, Bahâyî ve Nailî'dir. Bunlara yüzyılın sonunda yetişen Nâbî (öl. 1712) yi eklemek gerekir. Nazım tekniği çok mükemmel olan Nâbî, her zaman ölçülü ve mantıklıdır. Kasidelerinde nasıl bir girizgahdan sonra konuya gireceği, ortaya attığı fikri nasıl işleyeceği bellidir. Bir değişiklik ve yenilik göstermez.

18. yüzyılda Nedim (öl. 1730) gazel ve şarkılarının yanında kasideleriyle tanınmıştır. Nefî'deki gürleyen sese karşı Nedim'de ince, zarif bir ahenk vardır. Yüzyılın büyük musiki üstadlarından Nazîm (öl. 1726) de kasidede tanınmış bir şairdir. Beş kısma ayırdığı büyük bir cilt tutan divanı hemen bütünüyle na'tlardan meydana gelmiştir ve edebiyatımızın en fazla naat yazar şairidir. Bu yüzyılın

sonunda Şeyh Galib (öl.1799)da gazel ve nesnevideki ustalığı yanında kasidede de bir varlık gösterebilmiştir. Sadece Sultan Selim'e 50 kadar kaside yazmıştır.

19. yüzyılda Enderunlu Vâsıf ve Enderunlu Fâzıl, kasidede Nedim'in yolundan gitmişlerse de, onun kasidelerinin yanında oldukça sönük kalmıştır.

Tanzimattan sonra gelişen edebiyatın bazı şairleri, diğer divan edebiyatı nazım şekillerinde olduğu gibi, kasidenin de iç yapısında bazı değişiklikler yapmışlardır. Bu değişikliğin en önemlisi bölümlerin kaldırılarak, sözün doğrudan övülecek kişiye getirilmesi, kişinin somut varlığından çok onun getirdiği yeniliklerin, yaptığı inkılapların, fikirlerinin medhiyesi yapılmıştır. Kasidenin bu geleneklik şemasının kırıp dışına çıkaran ilk şair Akif Paşa (öl. 1845) olmuştur. Adem kasidesi meşhurdur. Şinasi'nin Reşid Paşa için yazdığı kasidelerde nesib, girizgah, fahriye gibi klasik bölümleri atmış, Reşid Paşa'nın şahsında yapılan işleri övmüş, basmakalıp övgü cümlelerinden uzaklaşmıştır. Ziya paşa, Sultan Abdülaziz için yazdığı kasidede dua bölümüne de yer vermiştir. Daha heyecanlı olan Namık Kemal'in kaside türünde birkaç eseri vardır. Hürriyet kasidesi olarak bilinen eseri, yeni kasidenin en güzel örneğidir.

Klasik kasideyi Tanzimat kasidesinden ayıran en belli başlı özellik, onlardaki üsluptur. Klasik kasidede de basma kalıp bir övme vardır. Kişinin özelliği olarak sayılanlar o şahsın bizatihi özellikleri değildir. Bunlar toplumun beğendiği insanlarda aradığı değişmez güzel hasletlerdir. Memduhun ismi yerine başka bir isim konulsa kasidenin yapısında ve manasında bir bozulma görülmez. Tanzimat kasidesi daha çok memduhun iç özelliklerini, bizatihi ona has olan değerleri tespit ederek över.

Divan edebiyatındaki kaside yazma geleneği Tanzimattan sonra da sürmüştü, hatta Cumhuriyet'in ilk yıllarında kaside düzenleyen şairler çıkmışsa da, modern Türk şiiri kasideyi tamamen terk etmiştir.

d) KASİDENİN TEKNİK VE ESTETİK ÖZELLİKLERİ:

Kasidenin beyit birimiyle yazılan bir nazım şeklidir. İlk beyit kendi arasında, sonraki beyitler ilk beytin ikinci dizesiyle kafiyeli (a-a, b-a, c-a gibi) olur. Türk edebiyatında kasideler otuz üç ile doksan dokuz beyit arasında değişen uzunlukta düzenlenmiştir. Bu sayıya rağbet edilmesinin yine Allah'ı övmek demek olan

tesbihin tane sayısı ve taksimiyle ilgili olması da muhtemeldir.⁴ Nadiren bu sınırların dışına çıkıldığı olmuşa da şairlerin genelde kırk elli beyit uzunluğundaki kasideleri tercih ettikleri görülür.⁵ Gerçekte ise kasidenin uzunluğunu tayin eden husus, bu birbirini tutmayan rakamlar değil, tek bir kafiye etrafında uzayıp giden manzumeye şairin kafiye bulma gücü ve söz varlığının müsaade ettiği kafiye yaratma imkanının derecesidir.⁶ Kasidede ilk beyte "matla'", son beyte "makta'" denir. Kasidenin içinde her iki mısraı kafiyeli başka beyit veya beyitler varsa "tecdid-i matla'", birkaç matla' beyti taşıyan kasideye de "zü'l-metâli" adını alır. Şairin mahlasını söylediği beyit "taç beyit", kasidenin en güzel beyti "beytü'l-kasid" olarak isimlendirilir. Tac beyit kasidenin son yani makta' beytinde olabileceği gibi, ondan önceki beyitlerden birinde de olabilir. Şairler isim veya mahlaslarını genellikle dua bölümünde veya kasideyi bitirmeden birkaç beyit önce söylerler.

e) KASİDENİN BÖLÜMLERİ:

1-Nesib (Teşbib): Kasidenin ilk ana bölümlerinden biridir. Kasidenin giriş bölümüdür. Şiir ve konu bakımından da uzun ve esaslı bölümdür. Nesib veya teşbib ortalama on beş veya yirmi beyit uzunluğunda olur. İşlenen konu bazen kasideye isim olabilmektedir. Burada genellikle tabiat tasvirleri yapılır. Bazen bu bölümde Allah'a dua, onun birliğine iman edilir, Hz. Muhammed'e sevgi dile getirilir. Burada konuya göre çöl, vaha, at, deve, av, bahar, hazan, kış, yaz, saray, kasr, yalı, ramazan, bayram v.b. tasvirleri yapılır; hakimane düşünceler, cömertlik, kahramanlık gibi faziletler; Şiraz, Bağdad, İstanbul gibi şehirler ve buradaki bağ ve bahçelerin güzelliği, tarihi, ictimai ve estetik bir çevre içinde anlatılır. Bu ilk bölümde aşk ve sevgi konusu işlenmişse bölüme *nesib*, başka değişik konular işlenmişse *teşbib* adı verilir. Fakat genellikle bu adlar birbirine karıştırılmış ve konularına bakılmadan bu bölüme *nesib veya teşbib* denilmiştir. Hangi adıyla anılırsa anılsın bu ilk bölüm, şairin ilhamına ve hayal gücüne serbestlik tanınması bakımından kasidenin şiirsel açıdan en göz alıcı bölümüdür.

⁴ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Kaside mad., C.6, Dergah Yay., İst. 1982, s. 210.

⁵ PALA, İskender, Kaside mad., T.D.V. İslam Ansiklopedisi, c. 23, İst. 2001, s. 562.

⁶ AKÜN, Ö. Faruk, Divan Edebiyatı mad., T.D.V. İslam Ansiklopedisi, c.9, İst. 1994, s. 408.

2-Tegazzül: Kaside için tecdid-i matla' ile başlayan bir gazel olup, beş veya on iki beyitten oluşabilir. Yalnız bu bölümler her kasidede görülmeyebilir. Bazen bunlar nesib bölümünde işlendiği gibi bazen medhiye arasında veya medhiye sonunda olabilmektedir. Kasidedeki monotonluğu kırmak, üsluba canlılık kazandırmak maksadıyla şairin aşk ve eğlence duygularını dile getirdiği gazel söylediği bölümdür. Nesibde başlayan aşk duygusunu, kasidenin biraz daha aşağısında devamıyla meydana gelmiştir. Eğer sevgili ölmüşse veya bulunamayacak şekilde kaybolmuş ise mısralar mersiye edasıyla söylenir.

3-Girizgah: Şair nesib veya tegazzül bölümünün sonunda bir münasebet düşünerek asıl konuya girer. Yani sözü öveceği kimseye getirir. Bu beyiti nükteli ve ustalıkla söylemeye çalışır. Genellikle bir veya iki beyitte yapılan bu giriş üst bölümle alt bölüm arasında bağlayıcı rol oynar.

4-Medhiye: Kasidenin nesib (teşbib) bölümünden sonra gelen ana bölümlerinden biridir. Kasidenin belki de en sanatkarane bölümüdür. Kasidenin kaside olabilme özelliği buradaki övgüye bağlıdır. Maksat da denilen bu bölümde şair, devrin büyük insanının (memduh) veya kendi kabilesinin fazilet, adalet, zenginlik, cömertlik ve kahramanlığından, savaşlarından, imar çalışmalarından eserlerinden v.b. çeşitli özelliklerinden şairane bir üslupla bahseder. Büyüklerin övünmeden hoşlanmaları bazı şairleri dalkavukça övgülere de itmıştır. Kasidelerin asıl yazılış maksadı, özü bu bölümün muhtevası olduğu için medhiyeye diğer bölümlerden daha fazla beyit ayrılır. Uzunluğu şaire ve konuya göre değişir.

5-Fahriye: Kasidenin asıl bölümlerindedir. Şair burada kasidesini ve kendisini över. Buna da memduhu kendisinden daha iyi övecek kimse bulunamayacağını belirterek yapar. Mısralarını inciye benzetir. Kasidelerinin dilden düşmediğini belirtir. Diğer şairlerin yarışmak için meydana çağırır. Kendi şiirleriyle övünür. Kısa olan bu bölüm bazen dua bölümüyle birleştiği gibi kasidenin başında da bulunabilir. Beyit sayısı şairlere göre değişebildiği gibi, fahriye bölümü konulmamış kasideler de mevcuttur. Nefî'nin fahriyeleri Türk edebiyatında çok meşhurdur.

6-Dua: Kasideye sonradan girmiş bölümlerindedir. Kasidenin en sonunda birkaç beyitten oluşur. İslamlıktan sonra kasidenin memduha dua ile bitirilmesi gelenek haline gelmiştir. Allah'ın övülen kişiye ikbal ve uzun ömür vermesi dilenir,

adının daim söylenmesi istenir. Bu arada böyle bir kasideyi yazmağı nasip ettiği için şair Allah'a minnet ve şükranlarını bildirir.⁷

f) KASİDELERİN İSİMLENDİRİLMELERİ:

Türk edebiyatında kasideler üç şekilde adlandırılmıştır.

1-Nesib veya teşbib bölümünde işlenen konuya göre: Kasidede eğer bahardan bahsedilmişse bahâriye, kıştan söz eden kasidelere şitaiyye adı verilir. Ramazaniyye, ıydiyye, temmuziyye, nevruziyye, gibi zaman dilimlerini; sünbülüyye ve rahşiyye gibi çiçek ve hayvanları, sûriyye, hamamiyye, cülusiyye, kudumiyye, istikbaliyye, sulhiyye ve fethiyye gibi olaylara dayalı hayat kesitini; kasriyye, dâriyye gibi bina tebrikini konu alan kasideler, bu şekilde isimlendirilir.

2-Redifine göre: Redifi güneş olan medhiyye güneş kasidesi (şemsiye), gül olana gül kasidesi (verdiyye), sünbül olana sünbül kasidesi (sünbülüyye) gibi isimler verilir. Türk edebiyatında su, tîg, hançer, benefşe, lale, kalem, sūhan v.b. kelimelerin redif olarak kullanıldığı kasideler ünlüdür.

3-Kafiyye göre: Kasidelerin bazıları kafiye olan kelimenin son harfine göre isim alır. Kafiye harfi râ ise raiyye, mim ise mimiyye, ta ise taiyye gibi.⁸

g) KASİDELERİN TÜRLERİ:

Kasidenin tevhid, münacat, na't, medhiye, fahriye, hicviye, mersiye gibi türleri vardır.

1-Tevhid: Allah'ın birliğini ve yüceliğini, azamet ve kudretini anlatan manzumelere tevhid denir. Tevhidde Allah'ın büyüklüğü, isimleri, sıfatları, kuvvet ve kudretinin sonsuzluğu anlatılır. Tanrı karşısında kulun acizliği vurgulanır. Arifane söyleyişlere sık sık rastlanan tevhidlerde, yer yer didaktik özellikler arz eder. Divan edebiyatında en ünlü tevhid manzumesini Nâbî yazmıştır.

2- Münacat: Allah'a yalvarış yakarma demektir. Edebiyatta konusu Tanrı'ya yakarış olan şiirler bu adla anılır. Divan şairleri müretteb divan oluştururken münacat yazmayı bir çeşit kural haline getirmişlerdir. En büyük güç, kudret ve azamet sahibi

⁷ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Kaside mad., C.6, Dergah Yay., İst. 1982, s. 210.

⁸ PALA, İskender, Kaside mad. , a.g.e., s. 562.

olan Allah'ın ululuğu karşısında acizliği ve Allah'a yakarıştta bulunan şairler, öncelikle kulun acizliği ve Allah'a muhtaç oluşundan bahsederler.

3- *Na't*: Hz. Peygamber'i öğmek, O'na yalvarıp şefaatt dilemek amacıyla yazılan şiirlere denir. Na'tların konusu Hz. Peygamber'in risaleti, mucizeleri, hicret olayı, din yolunda çektiği eziyetler v.s. olabilir. Kullanılan dil sanatlı ve ağırdır. Nazım en çok na't yazan şairdir. Fuzulî, Şeyh Galib ve Nabî, na'tları ünlü olan şairlerdir.

4- *Medhiye*: Bir kimseyi övmek için yazılan şiir ve yazılara denir. Kasideler, genelde bir kimse veya bir şeyi övme amacına yönelik olduklarından medhiye adıyla anılmaya başlanmıştır. Nitekim kasidenin bölümlerinden birinin adı da medhiyedir. Şair bu bölümde kasideyi sunacağı kişiyi aşırı sözlerle överek kahramanlığını, cesaretini, iyiliğini, adaletini, zenginliğini, cömertliğini anlatır.

5- *Hicviye*: Konusu hiciv (yergi) olan şiirlere hicviye denir. Medhiyenin zıddıdır. Bir kişi veya kurumu; toplum veya olayı v.s. yermek amacıyla özel şiirler olarak yazılabildikleri gibi bazı manzumeler içinde yer edinebilirler. Hicviyeler en kolay hatırlanabilen şiirlerdir. Ancak eski toplum yapısının tutucu fikirleri hicviyelerin yazıya geçirilmesini hoş karşılamadığı için örneklerine az rastlanır. Türk edebiyatında Nefî, Sürûrî, Hevâyî, Vehbî v.s. şairler en ünlü hicviye şairleridir.

6- *Mersiye*: Bir kimsenin ölümü üzerine duyulan üzüntü ve acıyı anlatmak amacıyla ölüyü över nitelikte yazılan şiirlere denir. Lirik bir anlatımın hakim olduğu mersiyeler genellikle dünyanın geçici ve aldaticılığı, adaletsizliği ve hayata bakış açısı gibi felsefi konuları anlatan birer bölümle başlar. Daha sonra ölen kimse için duyulan üzüntü ile ölenin yiğitlik, cömertlik, iyilik, adalet v.s. meziyetleri anlatılır. Yahya Bey, Bakî, Şeyh Gâlib, Kâzım Paşa'nın yazmış oldukları mersiyeleri meşhurdur.

B. MECMU'A

Arapça olan bu kelime cem' kökünden gelmektedir. Toplanıp, biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi ya da seçilmiş yazılardan meydana getirilen

yazma kitap.⁹ Şuradan, buradan toplanmış şeyler.¹⁰ Eski harflerle yazılmış, içinde seçme yazıların bulunduğu el yazması eser. Şekil yönünden bir defterden ibarettir. Halk kültürüyle ilgili olan ve aşağıdan yukarıya açılanlara cönk denir.¹¹ Toplamak, derlemek, bir araya getirmek anlamlarında kullanılan mastardan yapılan "mecmû" ise toplanmış ve derilmiş demektir. Bu kelimenin müennesi ise mecmua'dır. Anlamı da toplanıp biriktirilmiş şeylerin hepsi, seçilmiş yazılardan meydana getirilmiş yazma kitabıdır.

Bugün mecmua denince akla muntazam aralıklarla yayımlanan ve içinde hemen hemen aynı konudan yazıları ihtiva eden bir çeşit yazılar topluluğu akla gelir. Eski Türk Edebiyatı kültürü çerçevesinde mecmuayı bugünkü anlamıyla düşünmek yanlış olacaktır. Yüzyıllar boyunca gerek edebiyat sahasına gerekse diğer dallara çok önemli katkılarda bulunan mecmua türü acaba neydi, nasıl oluştu diye düşünülecek olursa şöyle bir sonuca varılır: Mecmua genellikle kişilerin beğenilerini yansıtan bir not defteri olarak görevine başlamış ve bu görevini sürdürmüştür. O defter bitince de mecmua dediğimiz şey ortaya çıkmıştır. Çok düzgün ve itina ile hazırlanmış mecmualar olduğu gibi çok dağınık hatta kağıdının boyutları, renkleri birbirine uymayan mecmualara da rastlanır. Hatta bu arada yazı karakterinin de değiştiği, yani mecmuanın el değiştirdiği de olur. Mecmua türünün önemi şöyle sıralanabilir:

a. Bugün için kayıp olan bir eser bu mecmuaların birinde ortaya çıkabilir.

b. Zamanında şairin herhangi bir sebeple divanına koymadığı veya daha sonra yazdığı şiir veya yazılar kulaktan kulağa veya elden ele geçerek bu mecmualarda yer alabilir. Taşlıcalı Yahya'nın meşhur Şehzade Mustafa Mersiyesi ile Tatalı Mahremî'ye ait birçok kasidenin hiçbir yerde bulamadığımız halde, üzerine çalıştığımız bu mecmua'da yer alması gibi.

c. Divanı olmayan bir şairin şiirleri dağınık veya toplu halde bu mecmualarda bulunabilir.¹²

Mecmualar tek bir konuyu içine alan yazıları topladığı gibi, değişik konuları da içine alabilir. Mecmualar kendi aralarında şöyle bir tasnife tâbi tutulabilir.

⁹ DEVELLİOĞLU, Ferit, Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lugat, Aydın Kitabevi, Ank. 1996, s. 596.

¹⁰ Naci, Muallim, Lugat-ı Naci, Çağrı Kitabevi, İst. 1987, s. 819.

¹¹ PALA, İskender, a.g.e., s. 361.

¹² Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Mecmu'a mad., Dergah Yay., İst. 1982, s. 170.

a) NAZİRE MECMUALARI:

Divanları dolduran manzumeler arasında, başkalarına nazire olarak söylenmiş olanlar çoktur. Zamanında çok yaygın olan nazirecilik, edebiyat tarihi açısından kötü bir taklit değil, bilakis zenginliktir. Bununla birlikte yüzlerce naziresi meydana getirilen bir gazelin aslını bulmak, onun çok işine yarayacaktır. Nazire mecmuaları bu noktada kılavuzluk yapacaktır. Bu mecmualardaki nazireleri gözden geçirmekle, bunların asıllarını ve divan tertip etmemiş olan şairlerin manzumelerini bulmak olanağı vardır. Bu bakımdan nazire mecmuaları edebiyat tarihi incelemelerinde önemle başvurulabilecek kaynaklardır. Bunların en önemlileri:

Mecmuatü'n-Nazair: Ömer b. Mezdî'in 1436'da hazırladığı 614 yapraklık bu mecmua, nazire mecmualarının ilkidir. 84 şaire ait 397 şiir ihtiva eder. Bu arada derleyicinin şiirleri de mecmuada yer almaktadır. Şiirler aruz bahirlerine göre bir sınıflandırmaya tabi tutulmuş, böylece bütün şiirler altı bahirde toplanmıştır. Bu mecmuayı ilim alemine ilk kez S. Nüzhet ERGUN 1928 yılında tanıtmıştır.¹³ Mecmua Mustafa CANPOLAT tarafından 1982'de yayınlanmıştır.¹⁴

Camiü'n-Nazair: Eğridirli Hacı Kemal tarafından 1512 yılında derlenen bu eser 496 yapraktır ve 266 şairin şiirlerini ihtiva eder. İki sayfalık bir önsözden sonra tevhitler, natlar başka kasideler, gazeller, müstezadlar ve müsammatlar sıralanmaktadır. Ahmed Faik'in "Çarhnâme"si bu mecmua aracılığıyla ilim alemine tanıtıldı. Mecmua üzerine tezler yaptırılmış ancak eser tümüyle yayınlanmamıştır.

Mecmaü'n-nazair: Edirneli Nazmi tarafından 1523 yılında hazırlanmıştır. 243 şairin şiirlerini içine alır ve 3356 gazel ihtiva eder.

Pervâne Bey Mecmuası: Kanuni Sultan Süleyman'ın bendelerinden Pervâne b. Abdullah tarafından 1560'ta derlenmiştir.

Metâliü'n-Nazair: Budinli Hisâlî (öl. 1651)'nin topladığı mecmuada, "matlalar", vezinlere ve kafiyele göre sıralanmıştır. Şairin kendi matlaları da bulunmaktadır.

¹³ LEVEND, Agah Sırrı, Türk Edebiyat Tarihi, c. I, T.T.K. Yay. , Ank. 1984 , s. 167.

¹⁴ Ömer b. Mezdî, Mecmuatü'n-Nazair, çev. CANPOLAT, Mustafa, T.D.K. Yay. , Ank. 1982.

Adlarını verdiğimiz ve tanıttığımız nazire mecmuaları dışında kütüphanelerimizde kayıtlı pek çok nazire mecmuası bulunmaktadır. Bunların derleyicileri çoğunlukla belli değildir.¹⁵

b) MERAKLILARCA TOPLANMIŞ, SEÇME ŞİİRLER MECMUALARI:

Bunlar her kitaplıkta vardır ve sayıları çoktur. Tanınmış birkaçı:

İbrahim Bey Külliyyatı, seçme şiirler, 153 yaprak

Mecmua, 16. yüzyılda tertiplenmiş olan bu mecmuada gazeller, şairlerin adlarının ilk harfleri sırasına göre tertiplenmiştir.

Mecmua, Türlü şairlerin manzumeleri, özellikle Nef'inin, Nev'î'nin ve Ulvî'nin kasideleri yer almaktadır.

c) RİSALELER, MECMUALAR :

Bu tarzdaki mecmualar da kitaplıklarımızda çoktur. İçlerinde risalelerle birlikte şiirler bulunanlar da vardır. Önemli birkaçı:

Câmiu'l-Maâni, Oldukça eski ve kıymetli metinleri ihtiva eden bu mecmua 1533 tarihinde derlenmiştir. Derleyicisinin ismi belli değildir. Mecmua'da Türkçe, Farsça, ve Çağatayca eserlerden seçmeler olduğu gibi eserlerin tamamını bulmak mümkündür. Bu mecmuanın önemi içindeki metinler ve tertip edildiği tarihtir.

Mecmua, Bu mecmua'da dört sütun üzerine yazılmış 275 yapraktan oluşmuştur. Nev'izade, Riyâzî, Azmi-zâde, Fakirî, Yahya, Kâf-zâde, Cinanî, Fuzulî gibi şairlerin çeşitli eserleri tam olarak vardır.

Mecmua, 233 yapraklık bu önemli mecmua'da Veysi'nin Siyer'i, Okçuzâde'nin Ahsenü'l-Hadis'i, Riyâzî'nin Tezkire'si, Alî'nin Menâkib-i Hünerveran'ı, Edirneli Kesbî'nin Manzume'si, Subhî'nin Manzume'si, Ganizâde'nin Şahnâme'si yer almaktadır.

Mecmua, bu mecmua'da Osmanzade Taib'in şu eserleri vardır: Şerh-i Hadis-i Erbain, Ahlak-ı Ahmedi, Telhisü'l-Hikem, Hadikatü'l-Vüzera.

Mecmua, Bu mecmua'da türlü şiirlerden başka önemli olarak Hikâyet-i Elif Abdal(Manzum latife), Kaside-i Cüzdan-name (manzum latife), Tarzî'nin Zille-name'siyle Vasiyyet-name-i Tıflî'si vardır.

¹⁵ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Mecmu'a mad., Dergah Yay. , İst.1982, s.170.

Mecmua, Bu mecmua`da şunlar yer almaktadır: Nevaî, Hadis-i Erbain; “Kürre-i zemin” haritası; Necâti`nin gazelleri; Bakî, Zatî, Ahmed Paşa`nın ve başkalarının manzumeleri, Mesihî`nin Şehrengiz`i, Şemsi Paşa`nın gazelleri ve nazireleri yer almaktadır.

Daha birçok mecmuayı özellikle İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi`nde bulmak mümkündür.¹⁶

d) AYNI KONUDAKİ ESERLERDEN TOPLANAN MECMUALAR:

Bu tip mecmualara da kütüphanelerimizde çok rastlanır. Burada verilen mecmualar önemli olarak düşünülüp kaydedilenlerdendir. Bunlardan birkaçı;

Eş`arnâme-i Müstezadî, Hadikâtü`l- Cemâvi`nin müellifi Hüseyin Ayvansarayi tarafından derlenmiştir. 150 yapraktan oluşan bu müstezadlar mecmuası, Ayvansarayi`nin kendi el yazısı ile 1767 yılında başlanmış ve 1780 yılında tamamlanmıştır. Kendi devrine kadar yazılan müstezadları içine almaktadır.

Mecmua-i Tevârih, Hekimoğlu Ali Paşa`nın 1742 yılında ikinci kez sadarete gelmesiyle kendisi için yazılan kaside, gazel, tebrik, tarih v.s.yi Müminzâde Hasib Efendi`ye toplatmasıyla oluşmuştur.

Menâhicü`l-İnşâ, Münşeat mecmualarının II.Murad ve Fatih devrine ait en eski örneğidir. Mecmua Yahya b. Mehmed Kâtib tarafından 15. yüzyılda derlenmiş olup özel ve devlet yazışmaları ile ilgili bilgileri toplamaktadır. Bu kitap 1971 yılında Şinasi TEKİN tarafından Amerika`da bastırılmıştır.

Mecmua-i Münşeatü`s-Selâtin, 2 cilt halinde basılan bu mecmua Feridun Bey münşeatı olarak ün salmıştır. İstanbul`da 1846 ve 1858 yıllarında iki kez basılmıştır.¹⁷

Mecmua, Lale devrinde İbrahim Paşa`ya sunulan kasideler ve tarih manzumeleri bulunmaktadır. 636 yapraklık bu mecmua, İbrahim Paşa`nın emriyle Faiz Efendi ve Şakir Bey tarafından hazırlanmıştır.

Nu`ût-ı Nebviyye Mecmuası, Abdülbaki Efendi adında birisi tarafından toplanmıştır. Mecmuada şu şairlerin kaside ve mesnevi tarzında yazdıkları na`liler yer almaktadır: Cezmî, Şehrî, Halilî, Zatî, Danişî, Riyazî, Rizaî, Mezakî, Faizî, Nadirî,

¹⁶ LEVEND, Agah Sırrı, a.g.e. , s. 167.

¹⁷ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Mecmu`a mad., Dergah Yay. , İst.1982, s.172.

Nailî, Nabî, Sulhî, Sabit, Yahya, Nef'î, Fuzulî, Cinanî, Hayâlî, Nurî, Hakanî, Cevrî, Feyzî, Fehim, İdî, Zihnî, İsmetî, Aziz, Alî, Neşâtî, Vecihi, Hâletî, Tıflî, Fazlî, Vücutî, Celilî, Şeyh Hakkı.

e) TANINMIŞ KİŞİLERİN HAZIRLADIKLARI MECMUALAR:

Bu mecmualarda seçme şiirler, biyografyalar, küçük risaleler, önemli eserlerden seçilmiş parçalar, fıkralar, hikayeler, latifeler ve türlü bilgiler bulunur. Bunlardan birkaçı:

Süleyman Faik Efendi mecmuası, Süleyman Faik'in (öl. 1837) topladığı bu mecmuada, nazireler, hikayeler, fıkralar, anılar ve türlü bilgiler vardır.

Fasih Ahmed Dede Mecmuası, Devrinin ünlü şairlerinden ve hattatlarından olan Mevlevî Fasih Ahmed Dede (öl. 1699) nin kendi el yazısıyla yazdığı bu mecmua bir hazinedir. İçinde Dede'nin Farsça divanı, Türkçe şiirleri, fıkralar, tarihsel hikayeler, yararlı bilgiler, risaleler, Türkçe ve Farsça seçme şiirler, biyografyalar, türlü eserlerden parçalar, küçük risaleler yer almaktadır.

Tayyar-zade Mecmuası, Tarihçi Tayyar-zade Ahmed Atâ (öl. 1877) nin hazırladığı bu mecmuada, biyografyalar, tarihsel olaylar ve beyitler vardır.¹⁸

C. MECMU'A-İ KASA'İD-İ TÜRKİYYE

Mecmu'a-i Kasa'id-i Türkiyye adlı eser, adından da anlaşılacağı gibi, seçkin Türkçe kasidelerin toplandığı bir mecmua niteliğindedir. Eserde toplam 327 varak bulunmakta olup, 14.,15. ve 16. yüzyılın seçkin şairlerinin kasidelerine yer verilmiştir. Toplam 26 şâir ve 92 kasîde bulunmakla birlikte bunlardan 3 tane kasîdenin mahlassız (nâ-tamam) olduğunu görmekteyiz. (Bkz. Tablo-3)

Mecmu'a-i Kasa'id-i Türkiyye'de nazire örneklerine rastlamakla birlikte , eseri aynı konulu eserlerin toplandığı mecmualar sınıfında ele alıyoruz.Bu mecmu'anın daha önce de belirttiğimiz gibi düzenleyeni ve düzenlenme tarihi belli değildir.

Mecmu'a-i Kasa'id-i Türkiyye'de klasik kaside formunun dışına çıktığını; Terkib-i Bend, Tercî-i Bend ve hatta bir yerde de Murabba formuyla yazılmış şiirlere rastlamaktayız.

¹⁸ LEVEND, Agah Sırrı, a.g.e. , s .167.

Eserin tertibinde yüzyıllara göre karışık bir sıra takip edilmiştir. Örnek: 14.yüzyıl şâirlerinden Hoca Dehhânî'nin en başta olması gerekirken şiir sıralamasında 60. sırada bulunması gibi.

Vezne göre göre okumanın yapıldığı bu eserde ayrıca makale konusu olarak ele alınabilecek konular olduğunu görüyoruz: Klasik kaside formunun dışına çıkılması; sâde bir Türkçe ve basit söyleyişleri ile tanınan Tatablâlı Mahremî'nin pek de sâde olmayan ve ağdalı bir dil kullanması buna örnek gösterilebilir.

D. MECMUADA İSMİ GEÇEN ŞAİRLER

1) AHMEDÎ

Muhtemelen 1335 yılında doğdu. Asıl adı İbrahim, lakabı Tâceddin, babasının adı Hızır'dır. Hayatı hakkındaki bilgiler yetersiz ve tutarsızdır. Öğrenimini nerede nasıl yaptığı bilinmemektedir. Ancak kaynaklar bilgisini artırmak için Mısır'a gittiğinde birleşmektedir. Kaynaklarda, Ahmedî'nin İlk önce Aydınogullarından Hazma Bey'e ve daha sonra Germiyanogullarına intisap ettiği belirtilmektedir. Osmanogullarına da ne zaman intisap ettiği belli değildir. Ancak Emir Süleyman'la olan münasebeti onun ölümüne kadar (1410) devam etmiştir. Ahmedî'nin Emir Süleyman'a yakınlığı, eserlerinin çoğunu ona ithaf etmesinden anlaşılmaktadır. Emir Süleyman'ın ölümünden sonra I. Mehmed'in himayesine girmiş, seksen yaşını geçmişken 1413 yılı civarlarında Amasya'da ölmüştür.¹⁹

Ahmedî, edebi şahsiyeti ile 15. asra hükmetmiş şairlerdendir. Konuya hakimiyeti ve muhtelif nazım şekilleri içinde hünerle kalem oynatışı ile, tesirinde kaldığı şairlerden farklı bir yazış tarzına sahip olmuştur. Ahmedî'nin en meşhur eseri İskendernâme'dir. Emir Süleyman'a sunulmuştur. Prof. Dr. İsmail ÜNVER tarafından tıpkı basımı yapılmıştır. Bu eserin haricinde Divan, Cemşid ü Hurşid, Tervihü'l Ervah , Hayretü'l Ukala adlı eserleri vardır.²⁰

2) 'AMRÎ

Nerede doğduğu bilinmemektedir. II. Bayezîd devri şeyhülislamlarından Abdülkerim Efendi tarafından satın alınarak yetiştirilir. Asıl adı 'Amr'dır. Çağının

¹⁹ KUT, Günay, Ahmedî mad., T.D.V. İslam Ansiklopedisi, c. 2 , İst. 1989, s.165.

²⁰ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Ahmedî mad., c.1, Dergah Yay., İst. 1990, s. 80.

gerktirdiği öğrenimi tamamlayarak mülazım oldu. Daha sonra Serfiçe ve Vize'de kadılık yaptı. 1523 yılında vefat etti.²¹

Hemen hepsi aşıklık hallerini ve aşk duygularını terennüm eden şiirleri onun bu hassas bir bünyeye sahip olduğunu gösterir. Ele geçen şiirleriyle tertip edilmiş bulunan divanındaki gazellerinin üçte birisinden fazlası kısa vezinlerle yazılmıştır. Şiirleri o zamana kadar pek az kullanılmış olan redif ve kafiyeleri ihtiva etmektedir. Diğer taraftan divanında yalnızca Kanuni'nin sadrazamı İbrahim Paşa'ya sunulan bir kaside bulunması , şairin yüksek mevkilere ulaşmaya hırslı olmadığını, bu yüzden de devrin ileri gelenlerine yerli yersiz methiyeler yazmadığını gösterir.²² Şiirlerinde Necati Beg'den etkilendiği görülür.

Tezkireler 'Amrî'nin divanı olduğunu belirtse de günümüze kadar tam bir nüshası ulaşmamıştır. Sadece gazel, kıta ve müfredlerden meydana gelen şiirleri 1979'da Prof. Dr. Mehmet ÇAVUŞOĞLU²³ tarafından yayınlanmıştır.

3) 'ARİFİ HÜSEYİN ÇELEBİ

İstanbul'da doğdu. Asıl adı Hüseyin olmakla beraber şiirlerinde "Arîfi" mahlasını kullanmıştır. Babası saray hizmetlilerinden olduğu için kendisi de aynı mesleğe girerek "kul taifesi" arasına katıldı. Medrese tahsili sırasında hattatlığı da öğrendi. Anadolu defterdarı Mahmud Çelebi'nin yanında ahkam tezkireciliğine atandı. Fakat bir müddet sonra azledildi. Bu muameleye kırılan şair, malını mülkünü satarak, Mısır'daki Halveti şeyhi İbrahim Gülşeni'ye intisap etmek üzere Mısır'a gitti. Uzun süre Gülşeni'nin hizmetinde bulundu. 1535'de şeyhinin ölümü üzerine İstanbul'a geri döndü. Bir müddet münzevi hayatı yaşadktan sonra Kanuni tarafından silahtar olarak tayin edildi. Van seferi sırasında beytülmal katibi oldu. Bir süre sonra da 1552 yılında İstanbul'da vefat etti.

Tarihleri ve kıt'aları ile ünlüdür. Nazire mecmuaları ve şiir mevmualarında çok sayıda şiiri ve tassavvufi mahiyette terci-i bendi vardır. Ahmet Paşa'nın kasr ve güneş redifli kasidelerine hiç kimse Arîfi'den daha güzel ve daha başarılı nazire söylememiştir.²⁴

²¹ Büyük Türk Klasikleri, c. 3, Ötüken Yay., İst. 1986, s. 225.

²² T.D.V. İslam Ans., c. 3, İst. 1991, s. 97.

²³ ÇAVUŞOĞLU, Prof. Dr. Mehmet, 'Amrî Divanı', İst. 1979

²⁴ İSEN, Doç. Dr. Mustafa, Latîfi Tezkiresi, Kültür Bakanlığı Yay., Ank. 1990, s. 117.

4) AŞKÎ

Tezkirelerde ve diğer kaynaklarda hayatı hakkında fazla bilgi bulunmayan Aşkî, aynı mahlası taşıyan birkaç divan şairinden ayırt edebilmek için “Kadîm” sıfatıyla anılmaktadır. Ne zaman öldüğü bilinmemektedir. Tezkirelerde mezarının İstanbul Balat civarında Molla Aşkî mescidinin yanında olduğu belirtilmektedir. II.Murad ve Fatih devirlerinde yaşayan Aşkî, 15 asırda divan şiirini maddi duygu ve klasik sanat endişesiyle işleyenlerdendir. Dile, duyguya ve mazmunlara hakimiyet bakımından devrinin iyi şairlerindedir.²⁵

Tezkire sahiplerinden Aşık Çelebi ise, onun anılmaya değer bir beytinin bile bulunmadığını söyler. S. Nüzhet ERGUN'da bu görüşe kısmen katılır. Ancak Aşkî'nin Mecmüatü'n-nezâir ve Camiü'n-nezâir'de bulunan gazelleri sanat bakımından diğer şiirlerinden daha az değerli değildir.

S. Nüzhet ERGUN, şiirlerinin divan halinde toplandığı bilinen Aşkî'nin divanının doksan sayfa hacminde ve 1000 beyit kadar olan bir nüshasının Ankara Eski Eserler kütüphanesi'nde bulunduğunu bildirir.²⁶

5) BASÎRÎ

El yazısı ile tertip ettiği Farsça divanının mukaddimesindeki kayıta künyesi Mehmed b. Ahmed b. Ebü'l-Meâlî el-Murtazâ şeklindedir. Baras hastalığına yakalandığı için Alaca Basîrî diye de anılmıştır. Bazı kaynaklarda Bağdadlı olduğu rivayet edilmişse de güneydoğu illerimizden olduğunu gösteren kuvvetli rivayetler vardır. Basîrî gençliğinde Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan'ın oğulları Uğurlu Mehmed ve Yakub beylerin yanında bulundu. Onlara kasideler sundu. Çok seyahat etti ve 1487 yılı civarında Herat'ta Ali Şîr Nevâî, Mirza Hüseyin ve Camî ile buluştu. Nevâî ise Basîrî adına bir muamma yazarak onu tanıttı. Aşık Çelebi, Sultan Bayezîd devrinde Osmanlı ülkesine gelen Basîrî'nin beraberinde Nevâî'nin ve Camî'nin kitaplarıyla gazellerini ve siparişnâmelerini de getirdiğini söylemektedir. Cafer Çelebi ve İskender Çelebi'den destek gördü. Padişah hazinesinden bağlanan bir

²⁵ KOCATÜRK, M. Vasfi, Türk Edebiyat Tarihi, s. 225.

²⁶ T.D.V. İslam Ans., c. 4, İst. 1991, s. 23.

miktar paranın dışında, padişaha ve devrin ileri gelenlerine takdim ettiği kasidelerine karşılık aldığı caizelerle geçimini sağladı. 1534 yılı civarında İstanbul'da öldü.

Başlangıçta tezkirecilere göre Azeri şivesiyle yazan Basîrî, daha sonra İstanbul Türkçesi'ni kullanmaya başlamıştır. Tezkirelerde nüktedanlığı ve hicivleriyle de tanındığı belirtilir. Şiirleri vezin bakımından hemen hemen kusursuz, söyleyişi rahattır. Çağdaşı şairlerin çoğunun mana üzerinde yaptıkları sanat oyunlarına Basîrî'de pek rastlanmaz. Türkçe ve Farsça divanları vardır. Ayrıca asıl şöhretini kazandıran "Letâif" adlı eseri vardır. "Benginâme" adlı bir eseri olduğundan söz edilmekteyse de, bu esere henüz rastlanılmamıştır. Eserlerinin hiç birisi basılmamıştır.

6) CA'FERİ (TÂCİZÂDE CA'FER ÇELEBİ)

II. Bayezîd devri defterdarlarından Tâci Bey'in oğlu olan Ca'fer Çelebi, Amasyalı asil bir aileye mensuptur. 1452 yılında Amasya'da doğmuştur. İlk öğrenimini babasının yanında Amasya'da yaptı. Bu arada hat sanatını öğrendi. Sonra Bursa, Simav ve Edirne'de müderrislik ve kadılık yapmıştır. İstanbul'a geldikten sonra II. Bayezîd'in kısa sürede güvenini kazarak 1497'de Divan-ı Hümayun Nişancısı olarak görev alır. II. Bayezîd'in son yıllarında Şehzade Ahmed tarafını tuttuğu için evi ve mallarını yağmalanmış, 1511 ile 1513 yılları arasında işsiz bile kalmıştır. I. Selim tahta geçtikten bir müddet sonra tekrar Nişancı olarak tayin edilir. I. Selim Çaldıran'da Şah İsmail'in bıraktığı karısı Taçlı Hanımla, Ca'fer Çelebi'yi evlendirdi. 1514 yılında Anadolu Kazaskerliğine terfi ettirilen şairin talihi 1515 yılında ters dönmüş ve bu arada patlak veren bir olay, Ca'fer Çelebi'nin idamıyla sonuçlanmıştır.

Devrinde daha çok münşi olarak tanınan, eski kaynaklarca nesri nazmından üstün tutulan ve gazelleri itibariyle orta dereceli bir şair olan Ca'fer Çelebi, Türkçe ve Farsça kaside ve gazeller yazdığı gibi "Heves-nâme" adlı bir mesneviyi nazm etmiştir. Aynı zamanda iyi bir hattat olan Tâcizâde'nin bundan başka bir "Dîvân"ı, "Münşeât"ı, tarihi bir eser olan "Mahrûsa-i İstanbul Fetih-nâmesi" ve Şükrullah'ın

aynı addaki eserinin tercümesi olan “Enîsü'l- ‘Arifin” adlı eserleri vardır.²⁷ Divanı doktora tezi olarak İsmail ERÜNSAL tarafından 1980’de yayınlanmıştır.²⁸

7) DEHHĀNĪ

13.yy. Anadolu şairlerinden olan Dehhānī, birçok kaynak tarafından Divan şiirinin Anadolu’da kurucusu kabul edilir. Hayatı hakkında bilgilerin sınırlı olduğu Dehhānī kaynakların bildirdiğine ve kendi şiirlerinden öğrendiğimize göre Horasan’dan gelip Konya’ya yerleşmiş; I.Alaaddin ya da III.Alaaddin döneminde yaşamıştır.

Daha çok, elde bulunan biri kaside altısı gazel yedi manzumesine dayanarak, Dehhani'nin edebî kişiliği hakkında ortaya koydukları görüşlerin başında Dehhānī'nin bir saray ve zevk şairi olduğu görüşü gelir. Şiirlerinde Fars şiirini ve şairlerini yakından tanıdığı anlaşılan Dehhānī, İran şiirinin edebî sanatlarını, mazmunlarını, duygu yanı ağır basan şiir dünyasının bazı motiflerini Anadolu’da yeni yeni kurulan Türk şiirinde kullanarak, Divan şiirinin bilinen ilk örneklerini vermiştir.²⁹

8) GAZĀLĪ

Edebiyatımızda eserlerinden çok renkli kişiliğiyle dikkat çeken Gazālī Bursa’da doğdu. Asıl adı Mehmed olup Deli Birader lakabıyla tanındı. Babasının adı Durmuş’tur. Öğrenimini tamamladıktan sonra Bayezīd Paşa medresesinde müderris oldu. Sebatsız mīzacı olan Gazālī, mīzacı dolayısıyla görevini bırakıp Manisa’ya gitti. Burada vali olan Şehzāde Korkut’un maiyetine katıldı. Korkut’un öldürülüşüne kadar burada kaldı. Sonra Uludağ civarında Geyikli Baba tekkesine kapanarak tasavvufa yöneldi. Burada da fazla kalamadı ve müderrisliğe dönerek Sivrihisar’a tayin edildi. Oradan da Aksaray medresesine tayin yaptırdı. Burayı da beğenmeyerek İstanbul’a geldi. İstanbul’da süslü hayata özendi ancak yaşanan hādisele ve dedikodular İstanbul’u terketmesine sebep oldu. Mekke’ye yerleşti. Orada bir mescid ve bahçe yaptırdı. 1534/35 yılında orada öldü ve mescidin bahçesine gömüldü.

²⁷ TİMURTAŞ, F. Kadri, 15. Yüzyıl Türk Edebiyatı mad., Türk Dünyası El Kitabı, c. 3, T.K.A.E. Yay., Ank. 1995, s. 125.

²⁸ ERÜNSAL, İsmail, The Life and Works of Tâcizâde Ca’fer Çelebi with a Critical Edition of His Divânı, İst. 1980

²⁹ MENGİ, Prof. Dr. Mine, Eski Türk Edebiyatı Tarihi, Akçağ Yay., Ank. 1994, s.56.

Gazālî'nin tek eseri Dâfiu'l-Humûm ve Râfiu'l-Gumûm'dur. Bunların dışında tarihleri ve kıtalarıyla dikkat çekti.³⁰

9) HAFÎ

İlmi olmadığı halde kuvvetli hafızası ile hayli malumat sahibi oldu. Öğrenimden mahrum ve halk arasında ümmiliğiyle tanınmış birisiydi. Fakat sohbeti daima olgun insanlarla, münasebeti ise bilgin kişilerle idi. Sohbetlerden o kadar kelime, ibare, atasözü, akli ve nakli bilgiler elde etmiştir ki, kitapsız ve deftersiz müftü ve müderris olmuştur.³¹ Edirne'de doğmuştur. Ayakkabıcı esnafından olduğu için bu mahlası kullandı. Fatih Sultan Mehmed huzuruna kabul ederek kendisine iltifat etti. Şiirlerinde cinas sanatını başarı ile kullandı. Kaynaklar divanı olduğunu bildirmektedir.³²

10) HAYÂLÎ BEY

Asıl adı Mehmed olup devrinde Bekâr Memi lakabıyla anılmıştır. Doğum tarihi bilinmemektedir. Doğum yeri, o devir Rumelisinin kültür ve edebiyat merkezlerinden Vardar Yenicesi'dir. Düzenli ve tam bir tahsil görmediği şiirlerinden anlaşılmaktadır. Yenice'ye uğrayan Baba Ali Mest adlı bir kalenderi dedesiyle İstanbul'a gelmiştir. Burada yazmış olduğu şiirlerle çevresinin dikkatini çekerek, sırasıyla Defterdâr İskender Çelebi, Sadrazam İbrahim Paşa ve sonunda Kanuni Sultan Süleyman'ın dikkatini çekmiş ve takdirini kazanmıştır. Padişahın verdiği ve sağladığı imkanlarla mesleğinin zirvesine ulaştı. Hayâlî de bu iltifat ve imkanlarla parlak kaside ve gazellerle cevap vermiştir. Padişahın yanında Bağdat seferine de çıkan Hayâlî, koruyucuları olan İskender Çelebi ile İbrahim Paşa'nın öldürülmeleriyle talihi ters dönmüş, Sadrazam Rüstem Paşa'nın zamanında Kanuni'nin ilgi ve yardımlarını kaybetmiştir.³³ Daha sonra Rumeli'de bir sancak isteyerek İstanbul'dan ayrılmış, ömrünün son yirmi yılını saraydan uzakta geçirmiş ve 1556'da Edirne'de vefat etmiştir.

³⁰ Büyük Türk Klasikleri c. 3, Ötüken Yay., İst. 1986, s. 260.

³¹ İSEN, Doç. Dr. Mustafa, Latîfi Tezkiresi, Kültür Bakanlığı Yay., Ank.1990, s.199.

³² Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Hafî mad., c.4, Dergah Yay., İst. 1990, s.13.

³³ Büyük Türk Klasikleri, c. 3, Ötüken Yay., İst. 1990, s. 378.

Hayâlî Bey çok genç yaşta şiir söylemeğe başlamış ve kısa sürede kendini tanıtmış, devrinin en büyük siyasi ve edebi otoriterlerinin dikkatini çekebilmiştir. Şiirlerinde şekle has bir dikkat ve titizlikten daha çok duygu dolu, sıcak, teklifsiz, samimi, derin bir ruhun ve yükseklerde gezen, kayıt tanımayan bir düşünce ve ilhamın şiiri olduğunu anlayabiliriz.³⁴ En büyük özelliği rind edası ve dünyaya kalenderce bakışıdır. Hatta elimizde tek eseri olan “Divân”ını bile kendi hazırlamamıştır. Ölümünden sonra aynı zamanda şair olan oğlu Ömer Bey tarafından tertip edilmiştir. Prof Dr. Ali Nihad TARLAN tarafından yazma nüshalar karşılaştırılarak 1945 yılında yayınlanmıştır.

11) LÜTFÎ

15. yüzyılın ilk yarısında Çağatayca şiirlerle şöhret bulan Mevlana Lütfî, Çağatay şiirinin gelişmesinde önemli rol oynayan bir şairdir. Ali Şir Nevâyî, ona “Melikü'l- Kelâm” lakabını vermiş ve şiirlerini tahmis etmiştir. Hayatının büyük kısmını Baysungur Mirzâ'nın maiyetinde geçiren Lütfî'nin doğum yeri ve yılı belli değildir. Ölüm tarihi olarak gösterilen 1482 veya 1492 tarihleri ise kesin değildir. Ancak bir asra yakın uzun bir ömür sürdüğü muhakkaktır. Kayıtlara göre Herat'a bağlı Kenar köyünde gömülüdür. Şahruh'tan Hüseyin Baykara'ya kadar pek çok Timur hükümdarının iltifat ve teveccühüne mazhar olmuştur.

Özellikle tuyuğ tarzındaki şiirleri Türk dili için önemlidir. Ustaca kasideleri, aşıkane ve sufîyane gazelleri ve cinaslı tuyuğları ile, o zamanki Türk-İslam kültür çevrelerinde haklı bir şöhret kazanan Mevlana Lütfî, kendisinden sonra gelen birçok şair üzerinde de müessir olmuştur. Lütfî'nin şöhretinin yayılmasında, gazellerinde kullandığı ustaca dil ve üslup, ince hayaller başlıca rol oynamıştır. Dilinde yabancı unsurlar az, Oğuz-Kıpçak hususiyetleri ise çokça görülür.³⁵

Elimizde Farsça ve Türkçe Divanı ve Gül ü Nevruz mesnevisi vardır. Türkçe Divanı tıpkı basım olarak Prof. Dr. İ. Hikmet ERTAYLAN tarafından 1960 yılında yayınlanmıştır. Divanın tenkidli metni ve indeksi Günay KARAAĞAÇ tarafından

³⁴ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Hayâlî mad., c.7, Dergah Yay., İst. 1990, s. 171.

³⁵ Büyük Türk Klasikleri, c. 3, Ötüken Yay. İst. 1990, s. 73.

doktora tezi olarak hazırlanmışsa da henüz yayınlanmamıştır. Gül ü nevrüz Mesnevisi ise Leman DİNÇER tarafından mezuniyet tezi olarak hazırlanmıştır.³⁶

12) MAHREMÎ

16. yüzyılda Galata köylerinden sayılan Tatavla'da doğan Mahremî, İstanbul'da ve Galata'da büyüüp biraz tahsil gördükten sonra, yirmi sene kadar mahkeme naibliği yapmıştır. Bir aralık Galata kadısı olan Hasan Çelebi, Selanik kadılığına tayin edildiği zaman Mahremî'yi de yanında götürdü. İstanbul'a ailesiyle geri dönerken korsanların eline esir düştü. Epey müddet esir hayatı yaşadıkten sonra, ailesini korsanların elinde bırakarak, İstanbul'a para almak üzere gitti. İstanbul'da ailesini kurtarmak için gerekli olan parayı toplarken 1536 yılında aniden öldü.³⁷ Nigâri korsanların istediği 1700 floriyi göndererek karısını ve kızını kurtardı.

Mahremî yabancı kelime ve tamlamalar kullanmadan şiirler yazmıştır. Mahremî'nin Basitnâme ve Şehnâme (Süleymannâme) adlı eserleri vardır. Basitnâme adlı eseri Türkî Basit akımını öngören şiirlerden oluşmaktadır. Ancak bu kitap tertip edilmemiş ve tezkirelerde ve mecmualarda zikredilen şiirlerden oluşa gelmiştir. Şehnâme ise Kanuni'nin Bağdad fethini sanatlı bir üslupla yazdığı bir eserdir. Ayrıca Mahremî'nin gazelleri, şair Keşfi ile manzum şakalaşmaları tezkire ve mecmualarda yer alır.

13) MEDHÎ (HACI MÛSÂ)

Tezkirelerde yeterli bilgi bulunmamaktadır. Amasya sancağına bağlı Ladik kasabası'ndandır. Hacı Mûsâ adıyla bilinip tanınır. Kaside ve gazelleri toplanarak divan haline getirilmiştir. Sultan Selîm zamanında yaşamıştır. Defalarca hacca gitmiş ve Mekke'de vefat etmiştir. Oraya defnedilmiştir. Latîfi Tezkiresi'nde Mekke'yi öven bir şiiri yer almaktadır.³⁸

14) MESÎHÎ

Ailesi hakkında bir bilgimiz olmamasına rağmen kaynaklar Mesîhî'nin Piriştine'de doğduğunu kabul ederler. Genç yaşta İstanbul'a gelmiş ve hatta merak

³⁶ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Lütü mad., c.6, Dergah Yay., İst. 1982, s. 103.

³⁷ KÖPRÜLÜ, Prof. Fuad, Edebiyat Araştırmaları, c. 1, Ötüken Yay., İst. 1989, s. 282.

³⁸ İSEN, Doç. Dr. Mustafa, Latîfi Tezkiresi, Kültür Bakanlığı Yay., Ank. 1990, s.302.

ederek hüsn-i hat öğrenmiştir.³⁹ Daha sonra devrin sadrazamı Hadım Ali Paşa'ya yaklaşmıştır. Ali Paşa'nın 1511'de Şah-Kulu Savaşı'nda şehit düşmesi üzerine, Mesîhî koruyucusuz kalmıştır. Mesîhî, Ali Paşa'nın ölümü üzerine güzel bir mersiye yazar ve yeni bir hami ihtiyacı içinde sözü Yunus Paşa'ya bağlar ama netice alamaz. Tâcizâde Ca'fer Çelebi'ye de bağlılığını bildirmiş, ondan da gereken ilgi ve alakayı görememiştir. 1512 yılında vefat eden Mesîhî, son bir yılını yokluk ve sefalet içerisinde geçirmiştir.

Mesîhî, rindane, aşıkane şiir tarzını benimseyerek, bu tarz şiirler yazmıştır. Mesîhî içki ve eğlenceye dönük derbeder bir ömür sürmüştür. Döneminin diğer şairlerinde olduğu gibi Mesîhî'de şiirlerinde yer yer sade söyleyişlere, halk arasında yaygın kullanılan deyim ve atasözlerine yer vermiştir.⁴⁰

Dîvan, Şehr-engîz ve Gül-i Sad-berg olmak üzere üç eseri vardır. Şehr-engîz adlı eseri edebiyatımızda ilk şehr-engîz olduğu belirtilir. Bu eserinde Edirne şehrinin özelliklerini anlatmıştır. Dîvanı Prof. Dr. Mine Mengi tarafından hazırlanarak, T.T.K. yayınları tarafından bastırılmıştır.

15) NÂMÛSÎ

Hayatı hakkında fazla bilgi sahibi olmadığımız Nâmûsî'nin, tezkireler arasında adına hiç rastlayamadık. Böyle bir şairin mecmuamızda bulunmuş olması eserin kıymetini daha da artırmaktadır. Fakat Nâmûsî adıyla Ömer bin Mezîd'in Mecmu'atü'n-Nezâ'ir adlı eserinde karşılaştığımızı belirtelim.⁴¹

16) NECATÎ BEG

Doğum tarihi malum değildir. Necatî Edirneli'dir. Fakir bir aileye mensup olduğundan dolayı bir kadın tarafından evlat edinilmiş, tahsilini de şair Sâifî tarafından sağlanmıştır. Ancak tahsilini tam manasıyla tamamlayamamıştır. Gençliğinde yaratılışından gelen bir yetenekle şiire meyl etmiş ve bu vadiye yürümüştür. Edirne'de doğmakla beraber asıl yetiştiği ve şöhret kazandığı yer Kastamonu'dur. Necatî'nin büyük bir şair olacağını ilk anlayanlardan birisi Ahmed Paşa'dır. Daha sonra kendisi de bir şair olan Fatih Sultan Mehmed'e kasideler

³⁹ Büyük Türk Klasikleri, c.2, Ötüken Yay., İst. 1990, s.231.

⁴⁰ MENĞİ, Mine, Mesîhî Dîvanı, T.T.K Yay., Ank. 1995, s. 3 -7.

sunmuş ve padişahın ihsanlarına nail olmuştur. Fatih sonra da Necatî'yi divan katipliğine getirmiştir. Şehzade Abdullah'ın maiyetinde Konya'da divan katıblığı ve Şehzade Mahmud'un maiyetinde Saruhan'da nişancılık görevlerinde bulundu. Şehzade Mahmud'un 1507'de vefat etmesiyle derin bir ızdıraba gark olmuş ve daha sonra da İstanbul'a geri dönmüştür. Ölüm tarihi olan 1509 yılına kadar hiçbir resmi görev kabul etmemiş ve dostlarıyla vakit geçirmiştir. Mezarı İstanbul Unkapanı Köprüsü civarındadır.

Sade ve tabii bir dille yazan şair, Türkçe deyimleri ve atasözlerini bolca kullanmıştır. Külfetsiz, yapmacıksız şiir söyleyen ve hususiyetle gazel vadisinde çok güzel eserler meydana getiren ve bu alanda divan şiirini dil ve öz bakımından büyük bir tekâmüle kavuşturan Necatî, devrinde büyük şöhret kazanmış, "Hüsrev-i Rum" diye vasıflandırılmış, üstad telakki edilmiştir. Kendisinden sonra pek çok şairi etkilemiştir. Şöhret ve tesiri Bakî devrine kadar erişen Necatî'nin bugüne kadar gelen tek eseri "Divân"dır. Eseri Prof. Dr. A. Nihad TARLAN tarafından 1963'te yayınlanmıştır.⁴²

17) REVÂNÎ

Tahsili hakkında tezkirelerde bilgi mevcut değildir. Lakin eserlerinden iyi bir öğrenim gördüğü çıkarılabilir. II. Bayezîd devrinde İstanbul'a geldi. İlk olarak ihdas edilen Sürre Eminliği görevine getirildi. Ancak Mekke ve Medine fukarasına dağıtılmak üzere ayrılan parayı adilane dağıtmadığı veya bir kısmını kendisine ayırdığı için şikayet edilerek görevden alınmıştır. II. Bayezîd'in öfkesinden çekinerek Trabzon'daki Şehzade Selîm'e intisap etti. Selîm şairi iyi karşıladı, ancak bazı münasebetsizlikleri yüzünden saraydan uzaklaştırdı.⁴³ Sonradan da Mısır'a kaçmak arzusunda olan Revânî'yi affettirmiş ve yanına tekrar almıştır. Matbah eminliği, Ayasofya Camii ve Bursa Kaplıcaları mütevelliğinde bulundu. İstanbul'da 1524'te vefat etti.

Şiirlerinde canlılık, içtenlik, özellikle ifade rahatlığıyla Revânî, 16. yüzyılın önemli şairlerinden birisidir. Zamanındaki şairlere göre orijinal bir şairdir.

⁴¹ BİN MEZİD, Ömer, Mecmu'atü'n-Nezâir, Çev. CANPOLAT, Doç. Dr. Mustafa, T.D.K. Yay., Ank. 1982

⁴² TARLAN, Prof. Dr. A. Nihat, Necatî Beg Divânı, M.E.B. Yay., İst. 1997, s. 15-

⁴³ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Revânî mad., c.7, Dergah Yay., İst. 1982

Tezkirelerin ifadesine göre zevkine düşkün, iştret mübtelasıdır. Özellikle gazellerinde ve 'İştret-nâmesi'nde yaşadığı hayatın ve özlemine çektiği arzuların gözlenmesi kolayca mümkün olan şairin yazdıklarını, umumiyetle içkiye dair şiirler olarak nitelemek mümkündür. Ömrünün sonlarına doğru içkiye tövbe ettiği, hatta bir şeyhe bağlandığı şiirlerinden anlaşılmaktadır.⁴⁴

Sehi, Revânî'nin Hamse-i Rûmî adını verdiği beş mesnevisi olduğunu söylese de, onun bilinen iki eseri Dîvan'ı ve 'İştret-nâmesi'dir. Dîvanı Yrd. Doç. Dr. Ziya AVŞAR tarafından doktora tezi olarak hazırlanmış olup, henüz bastırılmamıştır.

18) SA'DÎ

Aslen Sirozlu olan Sa'di, Şehzâde Cem meclislerinin en tanınmış şairidir. Cem'in sarayında ve meclislerinde bulunan Şâhidî, Sehâyi, La'li, Kandî, Tûrâbî gibi şairler arasında Cem'in katibi, nişancısı ve zamanla en yakın muhasibi olan Sa'di bu devrin zaman zaman iyi mısra söyleyen şairlerindedir. Onun da birçok muasırları gibi sade bir dili, samimi ve tabii bir üslubu, ahenkli bir söyleyişi vardır. Üslubu Ahmed Paşa'nın tesirindedir.⁴⁵

19) SAFÎ

Cezeri Kasım Paşa'nın mahlasıdır. Fatih'in nişancısı Cezeri Mehmet Çelebi tarafından yetiştirilen şair, Fatih'in ve daha sonra da II. Bayezid'in dikkatini çekmiştir. Bayezid şehzade iken, defterdar; tahta çıkınca da vezir olmuştur. Emeklilik yoluyla Selânik'e dönen şâir, Selânik ve İstanbul'da hayırlı eserler yaptırmıştır.

Divanı vardır.⁴⁶

20) SÜCÜDÎ

Kalkandelen'de doğdu. Çok içki içmesinden dolayı kendisine sucu iti derlerdi. Piri Paşa ve Tacizâde Cafer Çelebi mürebballarındandır. Divan katibi ve sonra bölük silahtar kâatibi olmuştur. Bu görevde iken öldü.

⁴⁴ Büyük Türk Klasikleri, c. 3, Ötüken Yay., İst. 1990, s. 225.

⁴⁵ BANARLI, Nihad Sami, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, c. 1, M.E.B. Yay., İst. 1998, s. 473.

⁴⁶ Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Kültür Bakanlığı Yay., Ank. 1988, s. 457.

İshak Çelebi'nin Sultan Bayezid devri tarihini, Sultan Selim'in arap ve acem fethini yazarak zeyl etti. Revâni ile karşılıklı hicivleri vardır. Şiirleri sadedir. Nazireleri vardır. ⁴⁷

21) ŞAHİDÎ

Muğla'da doğdu. Şeyh Hüdâyi'nin oğlu olup asıl adı İbrahim'dir. Babasının küçük yaşta ölmesi üzerine baba dostu bir kazzazın yanına çırak verildi. Ama o okuma arzusu ile yanıp yakıldığından gurbete çıktı ve İstanbul'a geldi. Hocalarının bilgileriyle gururlanmalarına içerleyerek tahsilden soğudu ve derviş olmak düşüncesiyle Muğla'ya döndü. Vefa şeyhi Hayreddin'e, daha sonra da Mevlevi olup Şeyh Fânî'ye bağlandı. Onu asıl mevleviliğe bağlayan Divane Mehmed Çelebi oldu. Çelebi'nin ölümünden sonra Muğla'da Mevlevi şeyhi olarak yaşadı. Her yıl Karahisar'a gelip şeyhinin türbesini ziyaret ederdi. Bu ziyaretlerinin sonuncusunda orada 1550'de öldü ve şeyhinin yanına gömüldü. Eserleri Gülşen-i Vahdet, Gülşen-i Tevhid, Gülşen-i Esrâr ve Tuhfe-i Şâhidi'dir. ⁴⁸ Gülşen-i Vahdet Numan Külekçi tarafından yayınlanmıştır. ⁴⁹

22) ŞEFİ'Î

Kanunî devri emirlerindedir. İyi derecede Arapça ve Farsça bilgisine sahiptir. Şefî'nin güzel şiirleri vardır. ⁵⁰

23) ŞEM'Î

Pirizren'de doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. Kaynaklarda hayatı hakkında yeterli bilgi yoktur. Asıl adı "Şem'ullah"tır. İstanbul'da öldü. Mezarı Üsküdar'dadır. Bursalı Mehmet Tahir, ölüm tarihini 1591 olarak gösterir. Şem'i vezir Piri Paşa'nın yardımcıları gördü. Geçimini çoğunlukla ders okutmakla sağladı. Mevlevî tarikatına girdi. Şeyh Vefa'ya bağlı Ali Dede'nin halifelerindedir.

⁴⁷ a.g.e., s.411.

⁴⁸ Büyük Türk Klasikleri, c. 3, Ötüken Yay., İst. 1990, s. 299.

⁴⁹ KÜLEKÇİ, Numan, Şahidi İbrahim Dede Gülşen-i Vahdet, Ank. 1996

⁵⁰ Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Kültür Bakanlığı Yay., Ank. 1988, s.469.

İstanbul'da Şeyh Vefa Tekkesi'nde otururdu. Kanuni Sultan Süleyman devri mutasavvıf şairlerindendir.⁵¹

Gazellerindeki sözler son derece açık ve temizdir. Ateş saçan dizeleri insanı hüzünlendiren yakıcı örneklerdendir. Lirik ve renkli beyitleri çoktur. Zayıf ve sarı vücutlu olduğundan, çehresinin rengi balmumu gibi sarı olduğu için "Şem'i" mahlasını seçmiştir.⁵² Şem'i daha çok Mesnevi, Hafız divanı, Gülistan, Bostan ve Attar'a yazdığı şerhlerle tanındı. Ayrıca Divan'-ı ve Tuhfetü'l-Âşîkîn adlı mensur bir eseri vardır.

24) ŞEYHÎ

Asıl adı Yusuf Sinânüddin'dir. Germiyan Beyliği'nin başşehri Kütahya'da dünyaya geldi (1371- 1376 ?). Şeyhî tahsiline memleketinde başladı. Daha sonra tahsilini ilerletmek için İran'a gitti. Orada edebiyatın yanında tıp ve tasavvuf alanlarında da ders aldı. Kaynaklar onun özellikle tıp sahasındaki başarısından bahsederler. Hatta kimsenin iyileştiremediği Çelebi Mehmed'i iyileştirdiği, buna karşılık padişahın hususi tabibliğine getirildiği ve Hekim Sinan adıyla anıldığını belirtirler. O belki de Osmanlı devleti'nin ilk "reis-i etibbâ" (tabiblerin reisi) sıdır. Şairin Şeyhî mahlasını alması Hacı Bayram Veli'ye bağlanması ile ilgilidir.⁵³

Kaynaklar Şeyhî'nin Sultan II. Murad devrinde Germiyan'da vefat ettiğini bildirirler. Evliya Çelebi'nin verdiği bilgiye göre Şeyhî'nin mezarının da Kütahya yakınında Dumlupınar köyündedir. Şairin vefat tarihi ise Faruk Kadri TİMURTAŞ'a göre 1431 yılı civarındadır.⁵⁴

Şeyhî'nin elimizde Hüsrev ü Şîrîn, Hârname ve Divân olmak üzere üç eseri vardır. Şeyhî'nin asıl ününü sağlayan eseri Hüsrev ü Şîrîn'dir. Eser F. Kadri TİMURTAŞ tarafından 1963'te yayınlanmıştır. Şeyhî'nin en dikkate değer orijinal eseri "Hârname"dir. Çelebi Mehmed'i tedavi etmesi sonucu verilen Tokuzlar köyü timarını almak üzere giderken timarın eski sahipleri tarafından yolda dövülür. Bunun üzerine bu eserde durumunu padişaha arz eder. Eser 1970 yılında F. Kadri

⁵¹ Büyük Türk Klasikleri, c.4, Ötüken Yay., İst. 1990, s.50.

⁵² İSEN, Doç. Dr. Mustafa, Latîfi Tezkiresi, Kültür Bakanlığı Yay., Ank. 1990, s.435.

⁵³ İSEN, Mustafa – KURNAZ, Cemal, Şeyhî Divânı, Akçağ Yay., Ank. 1990, s. 11-21.

⁵⁴ BANARLI, N. Sami, Resimli Türk Edebiyatı, c. 1, M.E.B. Yay., İst. 1971, s. 457.

TİMURTAŞ tarafından yayınlanmıştır. Divânı ise A. Nihad TARLAN tarafından 1964 yılında yayınlanmıştır.

25) YAHYÂ

Arnavut asıllı olup Taşlıcalı'dır. Acemi oğlu, yeniçeri ve yayabaşı oldu. Askerlikten çok ilmi çalışmalara yöneldi. Bolayır ve Eyüp vakfına, ardından da Bayezid Camii'ne müteveli oldu. Şehzade Mustafa için yazdığı cüretkâr mersiyesi üzerine Rüstem Paşa tarafından tevliyetten azledildi. Zeametle İzvornik'e sürüldü. Orada öldü. Yahya'nın, çağdaşı Halil Bey'le çekişmeleri meşhurdur.

Mesnevi ve gazelleriyle tanındı. Hamse sahibi şairlerden biridir. Gencine-i Râz, Şâh u Gedâ, Gülşen-i Envâr, Yusûf u Züleyhâ, Nâz u Niyâz, Usulnâme ve Divan'ı vardır.⁵⁵

26) ZATÎ

Balıkesir'de 1471 yılında doğmuştur. Asıl adı Satılmış veya Satı'dır. Fakir bir aileye mensup olan Zatî, önce memleketinde bir süre çizmecilik yaptı. Sonra İstanbul'a geldi. II. Bayezîd, Yavuz ve Kanuni dönemlerinde devlet büyüklerine kasideler takdim ederek geçimini sağladı. Yaşlılık yıllarında yalnız kaldı, adeta unutuldu. Zatî'nin ağır işitir olması, devlet hizmetine alınmasını engelledi. Şeyh Vefa tekkesine bağlandı. İhtiyarlığında fala baktı, muska yazdı. 1546 yılında İstanbul'da öldü.

Bayezîd Camii avlusunda bulunan dükkanı şairlerin uğrak yeri idi. Genç şairlerin şiirlerini eleştirerek yetişmelerine katkıda bulundu. Örneğin Bâkî bu genç şairlerdendir. Devrinde üstad olarak kabul edildi. Zatî, hazır cevap, nükteci ve hoşsohbet birisiydi. Şiirlerinde ince hayaller ve özgün kullanışlara rastlanır. Aruza egemendir. Ancak çok şiir yazması hatta para karşılığında şiirler yazması, onun sanatını yaralamıştır. Latifi Zatî hakkında "O bir denizse, zamanının şairleri bir nehirdir. Geçim derdinden kurtulup, az şiir yazabilseydi dünyada tek olurdu" demiştir.⁵⁶

⁵⁵ Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Kültür Bakanlığı Yay., Ank. 1988, s.533.

⁵⁶ Büyük Türk Klasikleri c. 3, s. 288, Ötügen yay. İst. 1990

Zatî'nin "Dîvân, Ahmed ü Mahmud, Mecmûatü'l-Letâif, Siyer-i Nebi ve Mevlid, Şem' ü Pervâne ve Ferrûhnâme" olmak üzere altı eseri vardır. Değişik divan nüshalarında 400 kasidesi, 1825 gazeli vardır. Ali Nihad TARLAN 1300 gâzelini iki cilt halinde 1968 ve 1970 yılları arasında yayınlarken, geri kalan gazellerini ise Mehmet ÇAVUŞOĞLU ve Ali TANYERİ tarafından ayrı bir cilt halinde 1987 yılında yayınlamışlardır.

Tablo : 1

MECMUADAKİ ŞAİRLER VE ŞİİRLERİ			
SIRA	ŞAİRLER	ŞİİRLERİ	ORAN (%)
1	Ahmedî	59	1.08
2	`Amrî	29	1.08
3	Arîfî	8	1.08
4	Aşkî	5-26-58-72-91	5.43
5	Basîrî	88	1.08
6	Ca'ferî (Tâcizâde Ca'fer Çelebi)	28-80-82	3.26
7	Dehhânî	60	1.08
8	Ġazâlî	69-70	2.17
9	Hafî	12-13-14	3.26
10	Hayâlî	54	1.08
11	Lütfî	84	1.08
12	Mahremî (Tatavlı)	1-6-11-17-19-20-32-33-37-41-47-48-49-53-66-92	17.39
13	Medhî (Hacı Mûsâ)	34-35-42-43	4.34
14	Mesîhî	68-71	2.17
15	Nâmusî	61	1.08
16	Necâtî Beg	38-39-52-85	4.34
17	Şeffî	9	1.08
18	Revânî	3-4-30-31-40-44-55-63-74-77-86	11.95
19	Sa'dî	36	1.08
20	Sâfî	79	1.08
21	Sücûdî	65	1.08
22	Şâhidî	2-7-10	3.26
23	Şem'î	56	1.08
24	Şeyhî	15	1.08
25	Yahyâ (Taşlıcalı)	83	1.08
26	Zâtî	21-22-23-24-25-27-45-46-50-51-57-62-67-73-75-76-78-81-87-89-90	22.82

Tablo: 2

Mecmualarda Kullanılan Vezinler ve Oranları			
Sıra	Şiirlerde Kullanılan Vezinler	Şiirler	Oran (%)
1	Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün	6,15,16,17,21,23,32,34,35,36,39,41,45,46,47,48,50,62,63,64,65,66,67,68,69,70,71,72,75,80,81,85,86,87,88,89,90,91,92	43
2	Mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün	5,7,8,9,10,11,18,19,24,26,27,30,40,77,78,79,84	18
3	Mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün	42,54,55,56,57,58,59,60,61,73,	11
4	Mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün	3,4,33,44,52,53,76,83	9
5	Mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ fe'ülün	28,43	2
6	Fâ'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün	1,2,12,13,14,82	7
7	Fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün	22,31,38,51,74	5
8	Mef'ûlü/mefâ'ilün/fe'ülün	20	1
9	Fe'ülün/fe'ülün/fe'ülün/fe'ül	29	1
10	Mef'ûlü/ mefâ'ilü/ mefâ'ilü/ fe'ülün	25,37,49	3

Tablo : 3

SIRA	ŞAİRLER	BEYİT SAYISI	KİM İÇİN YAZILDIĞI	KAFİYE/ REDİF
1	Mahremî	27	Tevhid	-em-i lâ ilâhe illa'llâh
2	Şâhidî	25	Tevhid	-et- i lâ ilâhe illa'llâh
3	Revânî	19	Tevhid	-ân lâ ilâhe illa'llâh
4	Revânî	56	Na't-ı Resûl	Terkib-i Bend
5	Aşkî	34	Münâcaat	-âr
6	Mahremî	43	Münâcaat	-âr
7	Şâhidî	16	Münâcaat	-âl
8	Ârifî	38	Münâcaat	-âh
9	Şeff'i	38	Na't-ı Resûl	-â
10	Şâhidî	56	Na't-ı Resûl	-â
11	Mahremî	54	Na't-ı Resûl	-â
12	Hafî	37	Tevhid	- er-i lâ ilâhe illa'llâh
13	Hafî	17	Tevhid	-en-i lâ ilâhe illa'llâh
14	Hafî	15 kıta	Tevhid	İdelüm lâ ilâhe illa'llâh
15	Şeyhî	15	Münâcaat	-es
16	---	16	Münâcaat	-es
17	Mahremî	19	Münâcaat	-es
18	---	23	Na't-ı Resûl	-em
19	Mahremî	27	Na't-ı Resûl	-ak
20	Mahremî	14	Na't-ı Resûl	-âk
21	Zâtî	41	Münâcaat	-im
22	Zâtî	34	Münâcaat	-âl
23	Zâtî	28	Na't-ı Resûl	-în
24	Zâtî	59	Na't-ı Resûl	-âb
25	Zâtî	28	Na't-ı Resûl	-et
26	Aşkî	76	Na't-ı Resûl	Terkib-i Bend
27	Zâtî	19	Na't-ı Resûl	-îr
28	Ca'fer Çelebi	21	Na't-ı Resûl	-âsın
29	'Amrî	30	Münâcaat	Terci'-i Bend
30	Revânî	39	Şehzâde-i 'Âlemşâh	Terkib-i Bend
31	Revânî	40	Sultan Mahmûd	Terkib-i Bend
32	Mahremî	56	Kürkçübaşı Şemseddin Ahmed Beg	Terci'-i Bend
33	Mahremî	55	Münâcaat	Terci'-i Bend
34	Medhî	85	Münâcaat	Terkib-i Bend
35	Medhî	80	Na't-ı Resûl	Terkib-i Bend
36	Sa'dî	25	Na't-ı Resûl	Terci'-i Bend
37	Mahremî	25	---	Terci'-i Bend
38	Necâfî	40	Sultan 'Abdullâh	Terkib-i Bend
39	Necâfî	40	Vezir Mustafa Paşa	Terkib-i Bend
40	Revânî	56	Ferhad Paşa	Terkib-i Bend
41	Mahremî	104	Sultan Süleyman (Kânûnî)	Terci'-i Bend
42	Medhî	21	---	-âr oldı
43	Medhî	24	---	-âğı
44	Revânî	50	Sultan Selim	-ârı
45	Zâtî	31	Münâcaat	-eti
46	Zâtî	39	Sultan II. Bâyezîd	-eti

47	Mahremî	38	Hazret-i Aga-yı A'zam	-îrini
48	Mahremî	39	Tâcizâde Cafer Çelebi	-eri
49	Mahremî	46	---	-âr tonandı
50	Zâî	39	Vezir Ahmed Paşa	-eni
51	Zâî	17	---	-ânu
52	Necâî	41	Sultan II. Bâyezîd	-ânu
53	Mahremî	56	Sultan Süleymân (Kânûnî)	-ânu
54	Hayâlî	38	Vezir-i Azam İbrahim Paşa	-ânu
55	Revânî	37	Sultan Selim	-ânu
56	Şem'î	46	Sultan Süleymân (Kânûnî)	-ânu
57	Zâî	35	Sultan II. Bâyezîd	-ânu
58	'Aşkî	49	Sultan Mehmed (Fatih)	-ânu
59	Ahmedî	44	---	-ânu
60	Dehhânî	25	Sultan Ala'addin	-ânu
61	Namusî	63	Tevhid	-ânu
62	Zâî	58	Sultan II. Bâyezîd	-ân
63	Revânî	31	Sultan Korkud Hân	-ân
64	---	17	---	-ân
65	Sücûdî	14	---	-ân
66	Mahremî	43	Sultan Süleymân (Kânûnî)	-ân
67	Zâî	37	Kazasker Müeyyizzâde	-ân
68	Mesihî	35	Sultan II. Bâyezîd	-ân
69	Gazâlî	41	Sultan Korkud Han	-ân
70	Gazâlî	42	Sultan Selim	-ân
71	Mesihî	21	Çâşni-gîr başı Üveys Beg	-ân
72	'Aşkî	38	Sultan Mehmed (Fatih)	-er âsmân
73	Zâî	30	Sultan II. Bâyezîd	-ân kurbân
74	Revânî	35	Sultan II. Bâyezîd	-ân
75	Zâî	54	Vezir Mehmed Paşa	-ân
76	Zâî	31	Ebü 'Ali Çelebi	-ân
77	Revânî	27	Sultan II. Bâyezîd	-ân
78	Zâî	32	Nişancı Beg	-ân
79	Sâfi	42	---	-ân
80	Ca'fer	56	Sultan II. Bâyezîd	-en
81	Zâî	32	Mustafa Paşa	-en
82	Ca'fer	29	---	-ar olduğün
83	Yahyâ	74	---	-în
84	Lütfî	52	Sultan II. Bâyezîd	-în
85	Necâî	58	Sultan II. Bâyezîd	-în
86	Revânî	53	Sultan II. Bâyezîd	-în
87	Zâî	51	Sultan Süleyman (Kânûnî)	-în
88	Basirî	39	Sultan Süleyman (Kânûnî)	-în
89	Zâî	36	Kazasker Emîn	-în
90	Zâî	27	Rûkn-i A'zam Paşa	-în
91	'Aşkî	38	Sultan Mehmed (Fatih)	-ân zemîn
92	Mahremî	45	---	-ân idesün

Tablo :4

KASİDELERİN BÖLÜMLERİ						
Şiir*	Teşbib	Nesib	Tegazzül	Medhiye	Fahriye	Dua
1	*	-	-	-	*	*
2	*	-	-	-	*	*
3	*	-	-	-	*	*
4	*	-	-	*	*	*
5	*	-	-	-	*	*
6	*	-	-	-	*	*
7	*	-	-	-	*	*
8	*	-	-	-	*	*
9	*	-	-	*	*	*
10	*	-	-	*	*	*
11	-	-	*	*	*	*
12	*	-	-	-	*	*
13	*	-	-	-	*	*
14	*	-	-	-	*	*
15	*	-	-	-	*	*
16	*	-	-	-	*	*
17	*	-	-	-	*	*
18	*	-	-	-	*	*
19	*	-	-	*	*	*
20	*	-	-	*	*	*
21	*	-	-	*	*	*
22	*	-	-	*	*	*
23	*	-	-	*	*	*
24	-	-	*	*	*	*
25	*	-	-	*	*	*
26	*	-	-	*	*	*
27	*	-	-	*	*	*
28	*	-	-	*	*	*
29	*	-	-	-	*	*
30	*	-	-	*	*	*
31	*	-	-	*	*	*
32	*	-	-	*	*	*
33	*	-	-	-	*	*
34	*	-	-	-	*	*
35	*	-	-	*	*	*
36	-	*	-	*	*	*
37	*	-	-	-	*	*
38	-	*	-	*	*	*
39	*	-	-	*	*	*
40	*	-	-	*	*	*
41	*	-	-	*	*	*
42	*	-	-	-	*	*
43	*	-	-	-	*	*
44	*	-	-	*	*	*
45	*	-	-	-	*	*
46	*	-	-	*	*	*

* 4.26.30.31.34.35.38.39.40. şiirler Terki-i Bend, 29.32.33.36.37.41. şiirler Terci-i Bend ve 14. şiir murabba tarzında yazılmıştır.

KASİDELERİN BÖLÜMLERİ						
Şiir*	Teşbib	Nesib	Tegazzül	Medhiye	Fahriye	Dua
47	-	-	*	*	*	*
48	*	-	-	*	*	*
49	*	-	-	-	*	*
50	*	-	-	*	*	*
51	*	-	-	-	*	*
52	*	-	-	*	*	*
53	*	-	-	*	*	*
54	*	-	-	*	*	*
55	-	-	*	*	*	*
56	*	-	-	*	*	*
57	-	-	*	*	*	*
58	*	-	-	*	*	*
59	*	-	-	-	*	*
60	-	-	*	*	*	*
61	*	-	-	-	*	*
62	*	-	-	*	*	*
63	-	-	*	*	*	*
64	*	-	-	-	-	-
65	-	-	*	-	*	*
66	*	-	-	*	*	*
67	-	-	*	*	*	*
68	-	-	*	*	*	*
69	-	*	-	*	*	*
70	*	-	-	*	*	*
71	-	-	*	*	*	*
72	*	-	-	*	*	*
73	-	-	*	*	*	*
74	-	-	*	*	*	*
75	*	-	-	*	*	*
76	-	-	*	*	*	*
77	-	-	*	*	*	*
78	-	-	*	-	*	*
79	-	*	-	*	*	*
80	*	-	-	*	*	*
81	*	-	-	-	*	*
82	*	-	-	-	*	*
83	*	-	-	*	*	*
84	-	-	*	*	*	*
85	*	-	-	*	*	*
86	*	-	-	*	*	*
87	*	-	-	*	*	*
88	-	-	*	*	*	*
89	*	-	-	*	*	*
90	-	-	*	*	*	*
91	*	-	-	*	*	*
92	-	-	*	-	*	*

SONUÇ

"Mecmu'a-i Kasa'id-i Türkiyye" adlı incelediğimiz eser, 14.,15. ve 16. yüzyıllara ait çeşitli şairlerin yazmış oldukları kasidelerden oluşmaktadır. Bu yönüyle eserin Türk Edebiyatına önemli bir katkısı olacağı inancını taşımaktayız. Ayrıca bu şiirler bizlere, yazıldıkları dönemin karakteristik kasideciliğini de en güzel şekilde yansıtmaktadırlar.

Eserin incelenmesinde öncelikle, Neyi? Nasıl? yaptığımız sorusunun cevabını vermeye çalıştık. Daha sonra I. Bölüm başlığı altında, "Kaside" ve kasideye ait kavramları ele aldık. Kaside, Arapça "kasd" kökünden türemiş olup sözlükte "kastetmek, azmetmek, bir şeye doğru yönelmek" anlamlarına gelir. Kasidenin terim anlamı ise "belli bir amaçla söylenmiş, üzerinde düşünülmüş gözden geçirilmiş şiir demektir. Bu şiirler, Divan edebiyatı nazım şekillerinden olup, daha çok din ve devlet büyüklerini övmek amacıyla kaleme alınan şiirlerdir.

Kasidenin genel tarihçesi kısmında ise; bu nazım şeklinin Arap edebiyatının ilk dönemlerinde doğup, cahiliyye devrinde en parlak dönemini yaşadığı, buradan Fars ve daha sonra Türk edebiyatına zenginleşerek geçtiği konu edilmiştir.

Kasidenin Türk Edebiyatı'ndaki tarihi gelişimi ise; Divan Edebiyatı'nın başlangıcı sayılan 14. yüzyıldan başlayarak, yüzyıllara göre, günümüze kadar geçirdiği evrelerle ele alınmıştır.

Daha sonra kasidenin teknik ve estetik özellikleri, kasidenin bölümleri, kasidelerin isimlendirilmeleri ve kasedinin türleri ayrıntılarıyla ele alınmıştır. Böylelikle kaside ve kasideye ait kavramlar konusu tamamlanmıştır.

Kasidenin ardından "Mecmu'a" kavramı ele alınmıştır. Buna göre Arapça olan bu kelime cem` kökünden gelmektedir. Toplamak, derlemek, bir araya getirmek anlamlarında kullanılan mastardan yapılan "mecmû" ise toplanmış ve derilmiş demektir. Bu kelimenin müennesi ise mecmua'dır. Anlamı da toplanıp biriktirilmiş şeylerin hepsi, seçilmiş yazılardan meydana getirilmiş yazma kitaptır. Bu bilgilerin ardından mecmu'aların önemi ve kendi aralarında tasnif edilişleri açıklanmıştır.

Mecmu'a-i Kasa'id-i Türkiyye ile ilgili bilgilere yer verildikten sonra bu eserde ismi geçen toplam 26 şâir (hayatları ve edebi şahsiyetleri) hakkında açıklayıcı bilgiler verilmiştir. Şâir sıralamasında ise alfabetik bir sıra takip edilmiştir.

Eser incelemesinde tablolardan da faydalanma yoluna gittik. Amacımız; şâirler, şiirler, vezin, kafıye/redif, memduhlar, kasidelerin bölümleri gibi konularda daha derli toplu bilgiler vermek ve bu tablolardan yorumlar çıkarılmasını sağlamaktır. Nitekim, "eserin tertip edilmesinde izlenen yol (tevhid, münacaat,na't, medhiye), 14.,15. ve 16. yüzyıllarda kaside alanında en fazla kullanılan vezinler (%43 fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilün), dönemlerine göre en fazla kaside yazan şairler (%22.8 Zâfî), klasik kaside formunun dışında yazılmış kasideler (Terkiib-i Bend, Terci'-i Bend ve Murabba) " gibi konular tablolarda açıkça görülmektedir.

II. Bölüm başlığı altında yer verdiğimiz metin kısmında ise (1-107 varaklar) vezne göre okuma yoluna gittik. Böylelikle okuma sırasında oluşabilecek hataları en aza indirmeyi amaçladık. Metnin içerisinde yer alan bazı bilgileri ve özellikle de ayetleri dipnotlarla belirtme yoluna gittik.

Sonuç olarak Mecmu'a-i Kasa'id-i Türkiyye adlı incelediğimiz eserle 14.,15. ve 16. yüzyıl kasideciliğinin karakteristik özelliğini gözler önüne sererek bu değerli çalışmayı ilim âlemine kazandırmayı amaçladık.

Transkripsiyon Sistemi

1. Arap alfabesinde olup yeni yazıda bulunmayan işaretler aşağıdaki şekilde gösterilmiştir:

ا	آ	:a,ā	ط	:Ṭ,ṭ
ا	أ	:a,e	ظ	:Ẓ,ẓ
ء	:	’	ع	:‘
ب	:	b	غ	:Ġ,ġ
پ	:	p	ف	:f
ت	:	t	ق	:Q,q
ث	:	Ṣ,ṣ	ك	:Kk, Gg, Ńñ
ج	:	c	ل	:l
چ	:	ç	م	:m
ح	:	H,h	ن	:n
خ	:	H,h	و	:v,o,ö,u,ü
د	:	d	ه	:h,e,a
ذ	:	Z,z	ی	:y,i,î
ر	:	r	ص	:Ş,ş
ز	:	z	ض	:Ḍ ḍ,Ẓ,ẓ,
ژ	:	j	س	:s
			ش	:ş

2. Birleşik kelimeler bir çizgi ile ayrılmış, fakat "padişāh" gibi tamamen kalıplaşmış bazı kelimeler genellikle bitişik yazılmıştır.

3. Arapça ve Farsça kelimelerde hurûf-ı med olan “ا, و, ی” harfleri “ā, î, ü” şeklinde gösterilmiştir.

4. Vav-ı ma‘dûle “ ~ ” şeklinde gösterilmiştir. (Örnek: h~āce vb.)

5. Birleşik isim ve sıfatlar arasına bir çizgi konulmuş, Türkçeleşmiş olanlarda buna gerek görülmemiştir. Dilber,gülşen,gülzar....v.b. gibi

6. Atıf vavları “u,ü;vu,vü” şeklinde gösterilmiştir.

II. BÖLÜM
KASİDE METİNLERİ
(1 - 107 Varaklar)

1 . 1-a - v - - / v - v - / v - -

‘Älem-i lâ-ilâhe illa’llâh

Ĥâtem-i lâ-ilâhe illa’llâh

Yaraşur aña kim olur dâ’im

Hem-dem-i lâ-ilâhe illa’llâh

Cem‘ olur dîn çerîsi diñilcek

‘Älem-i lâ-ilâhe illa’llâh

Beñzemez hiç ‘azîm-i a‘zamdur

‘İzem-i lâ-ilâhe illa’llâh

Küngür ‘arşdan mu’allâdur

Ĥârem-i lâ-ilâhe illa’llâh

Ĥâk-ı a‘lâ-yı vahdete çıkarur

Süllem-i lâ-ilâhe illa’llâh

Ehline şirkden virür ‘işmet

‘İşam-ı lâ-ilâhe illa’llâh

Küfr ü şirküñ cerâhatin giderür

Merhem-i lâ-ilâhe illa’llâh

Ĥaṭṭ-ı tevḥîdî sebt ider dilde

Ĥalem-i lâ-ilâhe illa’llâh

Ehl-i tevḥîde cümle şâmildür

Kerem-i lâ-ilâhe illa’llâh

Merta'-ı kalb-i mü'mîni otlar
 Ğanem-i lâ-ilâhe illa'llâh

Küfr kûrkini pâre pâre ider
 Zîğam-ı lâ-ilâhe illa'llâh

Çurur sebze-zâr dillerde
 Hıyem-i lâ-ilâhe illa'llâh

Getürür 'arş u ferşi hoş rakşa
 Nağam-ı lâ-ilâhe illa'llâh

Ehl-i fakra virür ğinâ-yı ebed
 Ni'am-ı lâ-ilâhe illa'llâh

Teşne-i berr-i firqati şuarur
 Zemzem-i lâ-ilâhe illa'llâh

Yevm-i mahşerde hiç ğam çekmez
 Hurrem-i lâ-ilâhe illa'llâh

Keffe-i küh-ı cürme ğâlib olur
 Dirhem-i lâ-ilâhe illa'llâh

Şanma kim her hakîm'olur ma'lûm
 Hikem-i lâ-ilâhe illa'llâh

Degme şadruñ sarâyına girmez
 Haşem-i lâ-ilâhe illa'llâh

Seni deryâ ider iderse eger
Şeb-nem-i lâ-ilâhe illa'llâh

Çadrûnî 'arşdan ider 'âli
Himem-i lâ-ilâhe illa'llâh

Harem-i dilde olmağ isterseñ
Maḥrem-i lâ-ilâhe illa'llâh

Derdüñ olsun dilüñde şâm u seher
Maḥremî lâ-ilâhe illa'llâh

Hâne-i kalbe ceḥd kıl irişe
Kadem-i lâ-ilâhe illa'llâh

Dut dilde sa'y kıl yazıla
Raḳam-ı lâ-ilâhe illa'llâh

Cenneti añma fetḥ olursa safiâ
İrem-i lâ-ilâhe illa'llâh

2 I-b - v - - / v - v - / v v -

Ne durur rûḫa ḳurb-ı ḫazrete râh
Şoḫbet-i lâ-ilâhe illa'llâh

Kime irse virür ḫayât-ı ebed
Şerbet-i lâ-ilâhe illa'llâh

Ehl-i tevḫîdi ḳıldı şevḳile pür
Ni'met-i lâ-ilâhe illa'llâh

Hoş şafâ oldı şehd-i vahidden
Lezzet-i lâ-ilâhe illa'llâh

Müjde-i vaşl oldı 'uşşâka
Nükhet-i lâ-ilâhe illa'llâh

Münkiri hayret ile yandırısır
Hasret-i lâ-ilâhe illa'llâh

Dile kurb hüdâya rehberdür
Ülfet-i lâ-ilâhe illa'llâh

Dir şehâdetde şahid ü meşhüd
Rif'at-ı lâ-ilâhe illa'llâh

Mihrveş başdı küfr leşkerini
Râyet-i lâ-ilâhe illa'llâh

Zikr idenlere ola keşf-i cemâl
Kıymet-i lâ-ilâhe illa'llâh

Kurb-ı hazrettedür hadîka-i rûh
Râhat-ı lâ-ilâhe illa'llâh

İrdügi cisme nâr kılmaya kâr
Kisvet-i lâ-ilâhe illa'llâh

Dile virür şafâ vü zevk u sürür
Vuşlat-ı lâ-ilâhe illa'llâh

Nür fikriyle albi rüşen ider
Nüzhet-i lâ-ilâhe illa'llâh

İrdirür alibini malûba
Himmet-i lâ-ilâhe illa'llâh

Bardür dürr-i 'ıŝ ider perver
Fikret-i lâ-ilâhe illa'llâh

Eşer-i küfri devr ider dilden
urbet-i lâ-ilâhe illa'llâh

Ne durur şirk mav ider aynı
ayret-i lâ-ilâhe illa'llâh

Mav idiser caîmi nûrından
Heybet-i lâ-ilâhe illa'llâh

Feth ider albe bâb-ı esrânı
ayret-i lâ-ilâhe illa'llâh

akdan oldu sa'âdet-i ebedî
ısmet-i lâ-ilâhe illa'llâh

şahidî bil ki key anîmetdür
Furşat-ı lâ-ilâhe illa'llâh

ıl mükerrer ki ide albûni ŝâf
ikmet-i lâ-ilâhe illa'llâh

Zikrini it ki cānı rüşen ide

‘İbret-i lâ-ilāhe illa’llāh

İre maqşad ger ola elüfde

Hüccet-i lâ-ilāhe illa’llāh

3 2-b v - v - / v v - - / v - v - / v v -

Cilā-yı kalb-i cihān lâ-ilāhe illa’llāh

Şafā-yı behcet-i cān lâ-ilāhe illa’llāh

Lisān-ı hāl ile söyler rumūz-ı vahdetden

Çaçan ki açā dehān lâ-ilāhe illa’llāh

Felekden itdi yüce bārgāhinuñ çetirin

Ne yirde tutdı mekān lâ-ilāhe illa’llāh

Ne deñlü var ise esrār-ı ‘ālem-i gaybī

Cihānda itdi ‘ayān lâ-ilāhe illa’llāh

Ne hoş çıkardı mu‘ammā-yı beyt-i dünyāyı

Lügāz-güşā-yı cihān lâ-ilāhe illa’llāh

İçürdi āb-ı zülāl-i beķāyı teşnelere

Ne yirde k’oldı revān lâ-ilāhe illa’llāh

Şafā-yı meclis-i kurb u cemāl-i şāhid-i kuds

Hüzür-ı ehl-i dilān lâ-ilāhe illa’llāh

Mütün-ı ‘ālem-i kudsīye hoş muħaķķıķdur

Kim itdi şerħ ü beyān lâ-ilāhe illa’llāh

Sürür-ı bahş-ı zamâne mübeşşir-i 'âlem
 Hübür-ı hür-ı cinân lâ-ilâhe illa'llâh

Görindi Ka'be-i maşşûd gün gibi rüşen
 Çün oldı nür-feşân lâ-ilâhe illa'llâh

Bekâ-yı devlet-i dünyâ vü 'izzet-i 'uqbâ
 Hişâr-ı emn ü emân lâ-ilâhe illa'llâh

Ne pâdişâhdur ol kim berât-ı hükminde
 Yazıldı iki nişân lâ-ilâhe illa'llâh

Semend-i 'izzete oldı sūvâr 'âlemde
 Kime ki şundi 'inân lâ-ilâhe illa'llâh

Giderdi şübhelelerini zamâne gönlinden
 Çomadı hiç gümân lâ-ilâhe illa'llâh

Ziyâ-yı mihr-i şerî'at şu'â'-ı şems-i yakîn
 Şafâ-yı pîr ü civân lâ-ilâhe illa'llâh

Şu deñlü eyledi hoş-hâl halk-ı dünyâyı
 Kim oldı vird-i zebân lâ-ilâhe illa'llâh

Revânî iki cihânı ne var ğanî kılsa
 Çün açdı genc-i nihân lâ-ilâhe illa'llâh

Toyurdu ni'met-i hakka iki cihân halkın
 Bu nice sofrâ-i hân lâ-ilâhe illa'llâh

Maḥabbetini gönülden gidermesün Allāh
Çün oldı dilde revān lā-ilāhe illa'llāh

4 3-a v - v - / v v - - / v - v - / v v -

Dilā cihāna nazar it ki Ḥazret-i šāni'
Cemī'-ş şan'ata dünyāyı eyledi cāmi'

Kemāl-i kudreti āşarıdır iki 'ālem
'Aceb mi ḥalk-ı cihān olsa emrine tābi'

Nedür bu kaşr-ı muḳarnes nedür bu şemse-i nūr
Nedür bu taq-ı zer-endūd-ı ḥücre-i vāsi'

Nedür bu kürsī-i zerrin nedür bu taq u revāk
Nedür bu şıyt ü şadā k'oldı 'āleme şāyi'

Nedür bu tūb-ı mu'allak nedür bu saḳf-ı refi'
Ne ḥüb vaz'lar iḥdās idüp durur vāzi'

Ḳanı ya ḥūr u kuşūr u ya cennet-i a'lā
Ki 'ıyş u 'işret içün anda yok durur māni'

İki cihānı anuñçün müzeyyen itdi Ḥudā
Ki ola şa'sa'a-i nūr-ı Muştafā lāmi'

Bahār-ı gülşen-i ḥilḳat gül-i riyāz-ı vücūd
Niğn-i mühr-i risālet nişān-ı nāme-i cūd

Ne zātdur kim anı medh ider hūdā-yı Aḥad
Şerīf nāmına dirler Muḥammed ü Aḥmed

Bahār gülleri yüz şuyın eyledi taḥşīl
Kaçan ki ğark-ı 'arāk oldu ol 'izār ü o ḥadd

Vücūdı çunki cihān ḥalkınuḥ ümīdidür
Sa'ādet ehline olmışdurur işigi mesned

Ne ḥācedür ki gedālar ğanī olur anda
Şefā'ati kapusunda kimesneye yok red

İdindi luḥfını sermāye vaqt-i ḥācetde
Ḥabāb gibi kalanlar cihānda şıfru'l-yed

Kemāl-i luḥfına ḥad yok ki kıldı ümmetine
Egerçi şer'-i mefni içinde vardur ḥad

Şefā'atine cihān ḥalkı muntazır el-ḥaḳ
Vücūdı 'ālem-i 'ukbāya devlet-i sermed

Celis-i ḥāne-yi vaḥdet enīs-i ḥücre-i cān
Mu'īn-i bay u gedā pādişāh-ı kevn ü mekān

Şerīf zātını ḥalk itdi nürdan ḥālik
Keremler itdi ne var ise luḥfına lāyık

Cihānda başına gün foğmazıdı şubḥuḥ eger
Cemāli nūrına olmasa 'āşık-ı şādık

Ne hulk olur bu ki halkı idindi kendüye kul

Ne hüsndür bu ki Allāhdur aña 'aşıq

Göründi niçe niçe mu'cizātu 'alemde

'Aceb mi cümle nebīlerden olsa ol fāyık

Elinde eyledi tesbīhi hurde-i ahcār

Öninde berre-i biryān olup durur nātıq

Cemāli çihre-i insāna virdi zīnet ü zīb

Niteki eyledi rüşen cihān yüzün şarık

Cihān vücūdunuñ ol cānidur haqıkatde

Ki hilkatı anuñ olmışdı cümleden sābık

Trāz-ı hil'at-i dünyā vü eşref-i 'ādem

Emīn-i tāc-ı nübüvvet ser-āmed-i 'ālem

Eyā güzīn-i beşer saña yok durur hemtā

Senüñ kudümüñ ile buldı zīneti dünyā

Çamer ki hāme-i engüştüñ ile şakqı oldı

Berāt-ı mu'cizeñe urdı zer-nişān tuğrā

Nübüvettüñ eli Mūsıyı aldı pençesine

Egerçi 'āleme gösterdi ol yed-i beyzā

İçürse himmeti Hızra 'aceb mi āb-ı hayāt

Anuñ dirisi durur dañi Hażret-i 'İsī

Yem-i nübüvete Yünus olup durur ğavvāş
Dürr-i sa'ādate zāt-ı şerīfidür deryā

Kelāmı ile güher taldı dürc-i lā-aşşā
Cemāli nūrına garķ oldu burc-ı *ev ednā**

Kaçan ki medhūfı içün hāmeyi ele aldum
Göñül şahīfesine eyledüm bunı inşā

Muķīm-i dār-ı nübüvvet müsāfir-i eflāk
Hulāşa-i dü cihān u netīce-i *levlāk***

Şu dem ki zerrece nūra cihān idi muhtāc
Görinmez olmuş idi zer-nigār tahta-i 'āc

Müneccim idi felek kim nücüm aḥkāmın
Yazardı şafḥa-i gerdūna idüp istihrāc

Felek ki 'āleme kurmuşıdı ḥayme-i nīlī
Sütünü miḥver ü māh olmuşıdı aña kümāc

İrüşdi peyk-i sa'ādet ya'ni Cembrā'il
Getürdi berķ gibi bir Burāk u ḥil'at u tāc

Geyindi ḥil'at u tācı Burāka oldu süvār
Yetişdi ḥazrete buldı metā'-ı ḳurb-ı revāc

* Kur'an 53/9 [İki yay uzunluğu kadar yahut daha az kaldı.]

** Sen olmasaydın, Sen olmasaydın yeri göğü yaratmazdım. (Hadīs-i Kudsi) DEVELLIOğLU, Ferit, Osmanlıca- Türkçe Lugat, Aydın Kitabevi Yay., Ank. 1995, s.549

Ne şahid idi nübüvvet ki 'arîdında anuñ
Siyâh perçem ü pür-çîn idi şeb-i mi'râc

Gelüp Resûli şahâbe ziyâret eylediler
Niteki sıdık u şafayıla Ka'beyi huccâc

Ziyâ-yı mihr-i şeri'at şu'â'-i nûr-ı yakîn
Çerâğ-ı dîde-i İslam ü şem'-i hâne-i dîn

Şafâ-yı vaşf-ı cemîlüfle ey güzîn-i beşer
Diler ki hâme yaza midhatûfle bir defter

Kim anı zînet ide çâr yâr evşâfı
Çihâr güşesi ta beytümün bula zîver

Biri ki Hâzret-i Şiddîkdur şafâsından
Mağabbetün defzinde ol idi pâk güher

Biri de Hâzret-i Fârûkdur ki dünyâda
'İbâdet eylemek idi işi güci yekser

Biri de şahib-i nûreyn Hâzret-i 'Osman
Kim aña hilm ü hayâ oldı bende vü çâker

Biri de Hâzret-i Haydar ki Zülfiķarı ile
Müdâm râh-ı ğazâda ol idi ser-leşker

İlâhî irüşe bir demde biñ selâm u dürüd
Müdâm bendeden evlâd u âle tâ maşşer

Nigîn-i baht u sa'âdet sezâ-yı tâc ü külâh
Kerîm ü müşfik-i 'âlem kâsım-ı luğf-ı İlâh

Kaçan olur seni medh idebile ehl-i kemâl
İder çü vaşf-ı cemîlüñ Hüdâ-yı celle celâl

Bahâr mu'cizeñ âşân ey Nebîyullâh
Yemiş bitürdi şu dem kim dikildi huşk nihâl

Cihân içinde olan mu'cizātuña had yok
Bu kudreti saña virmişdür İzed-i müte'al

Diler sa'âdet-i pâ-bûsuñ ile ola 'azîz
Kamer ki eyledi na'leynüñe hilâli divâl

Şefa'atüñden umar cümle mücrim ü 'âşi
Şu gün ki şonla dünyâda işlenen ef'al

'Aceb Revâni kuluñuñ nice ola hâli
Ki hıdmetinde anuñ var durur niçe ihmâl

Ne var za'if ise umar kapuñda 'izz ü şeref
Ki hoş görürler anı gökde olmağıla hilâl

Şafâ-yı behcet umaruz u hâlet-i ferdâ
Ümîd-i yevm-i kıyâmet şefî'-i rüz-ı cezâ

Olsun hemîşe cān u göñülden hezār-bār
 Hāmd ile şükr aña ki oldur Hüdā-yı bār

Naķş-ı cihānı diledi ki çünkim ‘ayān kıla
 Pîrûze levha şemse-i şems eyledi nigār

Ṭurgurdı bî-sütün tokuz eflākı eyledi
 Şun‘iyile meh-i nevi (idüpdür) dih ü çehār

Gîfî harāsetiyçün eyler himāyeti
 Hürşid ü mähî eşheble edheme süvār

Ḳahriyla lütfüñun eşerinden haber virür
 Gidüp gelür niçe ki zemistān u nev-bahār

Yaratdı cānı ‘aql virüp oldı reh-nümün
 Rüh-ı hıred-pezîrle tevḥîdi itdi yār

Düzetdi nüş-ı naḥılden ü naḥılden ruṭab
 Hār idülenden itdi bedīd āb-ı hoş-güvār

Şāḥ-ı harîfî eyledi in‘āmı zer-feşān
 Bād-ı bahārı eyledi iḥsāmı müşg-bār

Sakḳā-yı ebre gösterben yemden abḥür-ı süvād
 Mismār-ı kühla yeri eyledi üstüvār

Rezzāḳdur ki rızkıñı andan umar ḳamu
 Leyl ü nehār ins ü perî mürğ u mür u mār

Çünkü nesim-i lütfini esdürdi 'âleme
Hârâ bitürdi lâle vü güller getürdi hâr

Âzâd olduğumdan irerdi semâya söz
Kim serv gibi kıldısa kulluğun ihtiyâr

Kim dutar ise bîd gibi cümleye olur
Pür bād u bî-kerem eliyçün pence-i çenâr

Yokdur bidâyeti bilinmez nihâyeti
Oldı ne varsa kâf ile nünundan âşikâr

Gör kilk-i kudretin ki iki harf-i emr ile
Bifî dürlü şüret eyledi bir lahzada nigâr

Naḥlûñ dem u düminde kodı kudreti anuñ
Nüş-ı hayât bahş-ı revân nış-ı zehr-dâr

İnsâna virdi ḥamd ile şükriyi itmege
Dest ile pây daḥi zebân-ı sūḥan güzâr

Ḳâdirdür ihtiyâriyledür ne işlese
Dilerse varı yoğ ider isterse yoğı var

Vādî içinde ḥayrete düşmiş iken kelîm
Gösterdi lütfi sebz-i şecerden gicede nâr

Bilmekte zâtını niçe kim fikr kılasın
'Âciz ḳalır ḥired dili ol fikr ider fikâr

Her kıl teninde ādeminüñ ger zebān ola
Biñde birini eyleyemez luḡfinuñ şümār

Hurşīdle mehi ‘ases ü şıḡne eyledi
Olmağıçün nizām-ı cihān leyl ile nehār

Ferzendse vücudufı ābāsı tis‘adur
Şun‘ıla ümmehātını gör eyledi çehār

Şāhib-garaż degül ‘arz u cevher olmadı
Yokdur şerik ü misl aña oldur Hūdā-yı bār

Açsa dūrri murādi ḡükmi irādeti
Cemşīd ü Taḡmar ide olur memleket sipār

Bir kehf itine vire libāsını bilmemek
Çün bī-niyāzlık uzada dest-i ihtiyār

Olmaz süvār kimi ki kıldı piyāde ol
Kalmaz piyāde kimi ki ol eyledi süvār

Bunca yegānelik ile olmuşdurur ḡired
İtmekde zāfī baḡşini mülzem hezār bār

Ḳahrı ‘adūsı gözlerine ābı ḡün ider
Luḡfidurur muḡabbete deryāda reh-güzār

Lüḡfi nesīmi ger irişüp kılmasa meded
Ḳurı ağac virir midi sīb ü bih ü enār

Ol 'izzet ıssıdur ki Ferīdūn u Keykubād
 Toprak gibi yatur eşiğinde zelīl ü h̄ār

Takşīrūmi bilür dūn ü gūn 'acze derim
 Ey Kādīr ü Kerīm ü Raḥīm āferīde-kār

Rūz-ı su'āl 'Aşkıye luḫ eyle raḥm kıl
 Urup gūnāhını yüzüne itme şerm-sār

'Afvuñ şefī'ola gūnāhıma umarım
 Maḥrūm olmaya saña olan ümīd-vār

6 5-b - v - - / - v - - / - v - - / - v -

Minnet ü şükr ü sipās ü ḥamd-i bī-ḥadd ü şümār
 Bir cenāb-ı pād-şāh-ı 'ālem-i hejdeh-hezār

Mübdī'-i kevn ü mekān perverdigār-ı ins ü cān
 Şānī'-i ḥalk-ı cihān dānā-yı gayb u āşikār

Ḥālīk-ı ḥāşş ü 'ām u rāzık-ı mūr u hevām
 Rabb-i bākī fā'il-i muḫtār u Ḥayy-ı Gird-kār

Pād-şāh anlar degüldür kim cihān-dār olalar
 Pād-şāh oldur ki ola işiginde ḥāk-sār

Dest-i kudret birle şun'ı çār 'anāşırdan añun
 Kālīb-ı insānı taḥmīr itdi pūr naḫş u nigār

Ṭinden şun'ı selātīn-i cihān idüp bedīd
 Mihr-i 'ālem-tābveş her birin eyler tād-dār

Geh ider cārī baħrden ħikmeti āb-ı revān
Geh kıtur zāhir ŧecerden kudreti nār u semār

Ābla gāhī muħibbe ħaŧre dek virür ħayāt
Bādla a‘dāyı bir demde ider geh tār-mār

Reh-güzār-ı enbiyā olur gehī ħükmiyle āb
Gülŧen berd-i selām olur gehī emriyle nār

Gāh olur aħbābınuñ keffinde zer ħāk-ı siyeh
Dostı destinde geh gūyā olur seng āŧikār

Ābla tūfān ider geh ‘ālemi a‘dāsına
Tevsen-i bāda ider aħbābımı gāhī süvār

Berfi hengām-ı ŧitāda ħikmet-i bī-‘illeti
Geh kemer eyler miyān-ı neyde geh sīmīn sivār

Çerħā geh tēc-ı muraŧŧa‘ giydürür ħürŧiddeden
Sāk-ı ‘arŧa mäh-ı bedrī geh ider ħālħāl vār

Geh felek ħınkine ŧekl-i na‘l ider mäh-ı nevi
Geh ‘arūs-ı çerħa eyler mäh-ı bedrī güŧvār

Zerreyi ħürŧid-i ‘ālem-tāb ider fazlı anuñ
Katreyi eyler ŧadef güŧinde dürr-i ŧāhvār

Çerħa seyr ü kuŧba itdin iriŧür da‘ım ŧebāt
Arza oldur viren ārām u sükūnıyla qarār

Ṭarfet'ül-'ayn itmekiçün 'arz-ı kudret 'äleme
Burclarla kal'a-i gerdüne çekdi nüh hişār

Nemle-i sevdāyı seyr itse qarāfū gicede
Şahra-i hummāda gün gibi görür hoş āşikār

Peşşe-nişin nīze-i dil-düz ider hışmı anuñ
Gülşene düşmenlerüñ itdükde kaçd-ı kār-zār

Dest-i Mūsīde 'aşāyı kudretidür eyleyen
Yutmağa Fir'avn bī 'avnüñ serfirin tünd-mār

Mürğ u mähī tum'a-ı insānken gör hikmetin
Hüte kuvvet idinmekçün virür insānı şikār

İrdi çün seng-i şümūda hükmi iki şakç olup
Oldı ol dem nākıtu'llāh[°] āyetiyçün āşikār

Mazhār-ı kahr u celālī mevsim-i berd u şita
Mazhār-ı faẓl u cemālī faşl-ı nev-rüz u bahār

İrmese bārān-ı lütfundan anuñ feyz u meded
Hoçka-i yākūt olur mıydı 'aceb dürc-i enār

Āfitāb faẓlıyla bulmasa idi perveriş
Büsitānda verd-i aḥmer zāhir eyler miydi hār

[°] Kur'an/91-13 : [Onlara, Allah'ın Resûlü (Hazret-i Sâlih) şöyle demişti: "Allah'ın devesini ve onun su içme sırasını gözetin!"]

Bāga sakkā itnese ebrūfī idüp meşkīni pūr
Hiç bu resme ola mıydı sīb ü ālī āb-dār

Hikmet ü lūtfi yemminden irmeseydi nem eger
Āşikāre ider miydi naḥl-i Meryem berg ü bār

Nefḥa-i Rūḥu'l-Emīni kūmm-i Meryemden 'ayān
'Ālem-i şüretde Rūḥu'llāh ider ol bīr ü bār

İtdügi iḥyā nebāt emvātını nev-rūzda
Münkir-i ḥaşre degül mi hem delīl ü hem menār

Cenneti aḥbāb içün itmişdurur dārū's-selām
Dūzahın a'dayıçün kılmışdurur darū'l-bevār

'Ālemi ser-tā-ser itmişken iḥāṭā dem-be-dem
Heybetinden berkveş lerzān olup dītrer biḥār

Ma'den-i sīm ü zer eyler kulle-i kūhsārı ol
Kubbe-i mīnā olur emriyle anuñ biḥār

Pertev-i envār-ı dīzārına tākāt itmeyüp
Pāre pāre olur eylerse tecellī kūhsār

Āteş-i 'aşkına anuñ yaqmayan 'āşıkımıdur
Perr ü bālin cān u ser terk eyleyüp pervāne vār

'Āşķī meydānında ser-bāz olduğıçün didi gör
Lā fetā illā Alī lā seyfe illā Zū'l-feķār

Gülşen-i bâğ-ı cemâlini anuñ seyr ide mi
Dökeyin göz yaşın enhâr veş leylî nehâr

Bir iki gün gül vişâlin yâd idüp her rûz u şeb
'Andelîb derdmendî gör ki ağlar zâr zâr

Maḥremî maḥrem olam dirseñ ḥarîm-i ḥürmete
Mâsivâdan geç yüzüñ sür ol cenâba ḥâk-vâr

Nîm sözüñ 'İsîye oldı ḥicâb añlar bunu
Ol kim itmîşdür tecerrüd 'âlemini iḥtiyâr

Her kim irüşdi fenâfi'llâha anuñdur bekâ
Baḥtiyâr olup olur kevneyn içinde baḥtiyâr

Geç bu sözlerden dilâ ḥaddüñ degül zîrâ sentüñ
Safia söz düşmez bu yirde bu maḳâmuñ ehli var

Kendü tavrın gözlemek ḥoşdur kişi her pâyede
Tâ düşüp irüşmeye mir'ât-ı ḳalbe inkisâr

Güşe-i vaḥdetde zikru'llâhı dilden her nefes
Eyle na't-ı Aḥmed ile tâ olasın râst-kâr

7 6-b -- v / - v - v / v - - v / - v -

Sübḥâne men tevaḥḥade bi'l-kibrü'l-celâl
Sübḥâne tenezzehe min raḥmetü'l-zevâl

Ḥayy u 'Alîm u Şani' u Ğaffâr-ı lem-yezel
Ferd u Ḳadîr u Ḳâhır u Cebbâr-ı lâ-yezâl

Hâlıkdurur ki eyledi icād-ı kâ'ināt
Rāzıkdurur ki andan irer kamuya nevāl

Andan yakup çerāğını Nāhīd ü Müşterī
Andan alur fūrūgunı hūrşīd māh u sāl

Düş-ı felekde andan alur nūr-ı rüy-ı bedr
Güş-ı semāda gösteren ol halkā-i hilāl

Qudret elinde cem'-i kılıb çār 'anaşını
Luṭfi hevāsı emziceye virdi i'tidāl

Rahmāndurur ki rahmeti bahrine yok kıyās
Sultāndurur ki milket-i kadrīne yok zevāl

Vech-i hevāsıdur viren ebhāra cüş-dil
K'andan virür hayāt-ı nebāta dem-i şimāl

Otlak idindi gülşen-i cūd-ı çemenlerin
Andandurur ki müşg olur nāfe-i gāzāl

Şāhān-ı dehr saṭveti bādında peşşe-vār
Dem uramaz ne deñlū kim açarsa perr u bāl

Biñ biñ hicābda eger olmasa muḳtebes
Yaḳardı dehri zerre şalup pertev-i cemāl

Efkār-ı vaşf-ı kadrini bilmekde açsa per
Pāy-ı 'uḳūla hayret-i dilden virür 'iḳāl

Kādirudur ki kudretine ‘acze rāh yok
Mālikdurur ki milketine olmaz intikāl

Şun‘ı tavamirine ki yazıldı kâf u nūn
Oldı vücūd-ı ‘āleme bu iki harf dāl

Yā Rab anuñ hakkı şeb-i esrāda kim irüp
Buldı dem-i denī fekadellide ol vişāl

Cürmini ‘afv kılmaga te’dīb içün bu gün
Vir Şahidiye ‘aşkuñuñ eliyle gūşmāl

Tā kim fūrūğ-ı şevk ile varını mañv idüp
Bula vücūd katresi ol bahre ittışāl

8 7-a -- v / - v - v / v - - v / - v -

Da‘vā-yı dinde yazdı göñül hatt-ı lā ilāh
İlla’llah eyle hücçet-i tevḥīd ne gör agāh

Buldı çü āyet-i şehidu’llāh ele nübüvvet
Ḥükmi itdi ḥākimi ki velā ḥākime sivāh

Ḥāzır bulandı hücçete oldım şühūd-ı ḥāl
Eşk-i dü dīde tāb-ı ciger sūz u nāle āh

Şıdḳ-ı derūnı oldı müzekkī şühūdına
Ḥaḳḳ rüşen oldı gün gibi ezmāh-ı tāb māh

Ḥücçet temām oldılar ister behāsını
Tā dā‘vī ola ma’nā vü ḳalmaya iştibāh

Tā almayınca nakd-i vücūdını bî-kuşūr
Virmedi kağı maħkemedēn şaşra cāna rāh

Virdi çü varını ele aldı berātını
Gitdi hemān zulmet-i şeb oldı çayt-gāh

Gördi yakīn ki 'ālem-i ğayb u řehādete
Yoğ zāt-ı Hāđdan özüñe dağı ğayr pād-řāh

İtmiş kađa serīñe kudretle hoř cülūs
Cümle muđadderāt aña tutmuş ruđ u cibāh

Zātını kibriyāsı ridāsıyla setr idüp
Kılmış mezāhirine cüllābını secde-gāh

Her dem mezāhirinde zuhūr eyleyüp ider
Kimin esīr-i çāh ü kimisin emīr-i cāh

Gāhī mu'izz ü gāh muzill-i hādi hem fağl
Bir anda muđyīdür göresin hem mümīt-gāh

Milkini zabt ider dilimiz zātına vezīr
Haşmını anı kahr ider ü istemez sipāh

Olmış müsāvī pence-i luşfında ins ü cān
Kağnı şabançasında berāber ğulām u řāh

Kimdür ačan kađa vü kader bařsine dehān
Kimdür iden irādetinün yüzine nigāh

Olmış havâş-ı dergehi pür havf-ı zelzele
Bād esdigince nite ki lertzân olur giyâh

Şânına âyet-i hüve fî şe'ni* dâl idüp
'Âriflerüñ miyânın ider dâlveş dü tâh

Fahr-i cihâna inneke lâ teheddi** dir Hüdâ
Tâ bula sa'iri bu hîfâb ile intibâh

Sultân-ı enbiyâyı göreñ küh emin iken
Cism-i şerîfi olmuş idi havf ile çü gâh

Naħlini 'arşa efser-i ser olmuş idi ol
Kāyim tururdu her gice olunca subh-gâh

Ol şehsüvâr-ı ma'reke-i 'arşa-i kâdr
Leşker-keş-i diyâr-ı kazâ şahib-i külâh

Qur'anda *fastakim**** beni pîr eyledi diyü
Kaldırmaz idi püştini ol 'âleme penâh

Zât-ı şerîfi mazhar-ı vahy-i ilâh iken
Dergâh-ı Hâkda 'acze olurdu 'özü-i hîh

* Kur'an:55-29 [Göklerde ve yerde olan herkes, O'ndan diler! O, her an bir tasarruftadır! (Her an bir işte, bir başka tecellidedir!)]

**Kur'an 28/56: [(Ey Rasûlüm!) Doğrusu sen, sevdiğini hidâyete erıştremezsin! Fakat Allah, kimi dilerse ona hidâyet verir! Hidâyete erecekleri de O, herkesten iyi bilir!]

*** Kur'an :11/112 [İşte bundan dolayı (Ey Rasûlüm) sen, emrolunduğun gibi *dosdoğru ol!* Beraberindeki tevbe edenler de dosdoğru olsunlar! Aşırı gitmeyin! (Ey Müslümanlar, azmayın! Allah'ın tayin ettiği sınırı aşıp da onun dışına çıkmayın!) Muhakkak ki Allah, bütün yaptıklarınızı görüp durmaktadır! (Ona göre mükâfât ve cezâ verir!)]

Bildüm diyen haqıkatini bil ki bilmedi
Lāf ehlinüñ ilāhı olubdur meger hevāh

Alup sebķ-i habıb-i Hūdādan göñül hemān
İtdi özine ‘acַz maķāmını tekye-gāh

Yā Rabbı haddimi bilürem bilmedüm seni
İtdüm hevā yolunda hemān ‘ömrümi tebāh

Bünun esır-i zillet ü hem mübtelā-yı nefis
Ālüde-i mu‘āşı vü bı-şerm ü rü-siyāh

‘Ömrüm dükendi bir gününi sezmezem ki ben
Nefse şarh zulm idüben itmedüm günāh

Bu cümleyile halka derim şeyh ‘Ārifem
Ne yüzle cenābuña varam ben āh āh

Ben rü-siyāhda böyleyiken lāf-ı ma‘rifet
Her bir olur günāhımuñ üstine hüsran āh

Yā Rabb vücüd milkini ser-tā-ser isterem
Ķahruñ şikencesi ki emān vire gāh gāh

Nefsimde bir va‘idüñe inkār bulmazam
Olur velı gururla mağrür ‘afv-ı şāh

Pır olmuşam ilāhı götürmege yok mecāl
Bār-ı mu‘āşı bükdi bilüm eyledi dütāh

Rahm eyle ben hayāsıza min ba'di yā Rahīm
İtme cihānda mū-yı sefīdile rū siyāh

'Özrüm günāh oldu günāhum 'özü baña
Yok t̄a'atüm ki şimdi ola baña 'özü-ḥ'āh

Yā Rab emircāh-ı ḥakīkat ḥakkı beni
Ḳoma bu zillet ile ki olam esīr-i çāh

Oldur emīrcāh-ı ḥakīkat ki eyledüñ
Āḥir zamānda taḥt-ı risāletde pād-şāh

Cürm ile rū-siyāh ile geldim ḳapuña uş
Redd itme ben zelīlūñi luḡ eyle yā ilāh

9 8-a -- v / - v - v / v - - v / - v -

Ey ekmel-i ḥalāyuk u v'ey faḥr-i enbiyā
Ey mecma'-ı fezāyil u v'ey mazḥar-ı Ḥūdā

Sırr-ı hu şında ḥūdā zāt-ı ḥarfiken
Mīme tenezzül itdi elif dāl ü dāḥi ḥā

Ya'ni didi ki zātuma mazḥar gerek benüm
Bes Aḥmed itdi cümleyi münşī-i kibriyā

Ol 'ālem içre cümle cihān 'ilm-i maḥz iken
İtdi mu'allimūñ saña ta'līm elif ü bā

Bes mekteb-i ezelde sañ'üstād-ı lem yezel
Bir bir dūrerdı cümle ḥurūfi olunca yā

Bu cümle-i ħurūfî yine münşî-i ezel
İnşâ idüben eyledi esmâyı pür behâ

Âdem nedür ki yoğ idi hiç ism-i mâsivâ
Ta'lim itdi safa ol esmâyı küllehâ

Şol deflû kıldı sîni 'ulûmunda müntehî
Kim ğayruñ intihâsı safa oldı ibtidâ

Çünki kemâli ile kamu 'ilmi añladuñ
İtdi seni mu'allim-i ervâh-ı enbiyâ

Ger cinn ü ger melek ü ger insân olur kamu
'İlmüñden aldı cümle sebak şübhesiz şehâ

Gönderdi soñra bu beşeriyet cihânına
Tâ olasın mükemmel-i eşrâf-ı evliyâ

Geldikde ħâke nûruñ ayâ nûr-ı maĥz-ı ħâk
Zer itdi ħâki nûruñ imiş aşl-ı kîmiyâ

Bendeñ berât-ı himmete ol nûr-ı pāk ile
'Azm eyledüñ ki yine ola vaşl-ı pād-şâ

Ketfeyne urdı nümâyişüñ ol demde Cibrî'l
Peyk-i Ĥüdâyı gör ki olur peyk-i Muştafâ

Karşuladı cenābuñı aqşâda enbiyâ
Tâ olasın bu cism ile anlara muĥtedâ

Andan 'urüc-ı 'âlem 'ulüvv eyledüñ hemân
Çün hîdmet-i imâmeti itdüñ temâm edâ

İtdüñ teng-i turâbına şol defîlü terbiyet
Hoş-pâye oldı pâyüñfe başdıqca her semâ

Gördüñ çü pâyeye pâyeye semâ vü meleklerin
Yüz urdı hâk-ı na'line ki 'arş-ı zül 'alâ

Seyrûñfe kânde ola nihâyet senüñ k'ola
Ol demde sidre seyr-i semendüñfe müntehâ

İndinde kaç' idüp niçe biñ biñ menâzili
İrdüñ cenâb-ı hâzrete tâ hadd-i kibriyâ

Olduñ orada zayf-ı hüdâ ey habîb-i hâk
Destur-ı hâk kâni ki dinileydi mâverâ

Âhir bu hâke sünnet ü farz alduñ armağân
Bâkî ne bilelüm ki nice oldı mâcerâ

Aşhâb-ı hâşuñfa yetürüp armağânıñı
Kılduñ buları mîlk ü velâyetde evliyâ

Kılduñ çehârî şadr-nişîn şerî'atüñ
Anlarla buldı dîn şeref ü neşv ü hem nümâ

Oı 'ilm irüşdi irş ile tâ bu zamâneye
Kim vâriş ise yüzüm aña hâk-i pâ ola

Ben hāk-i nātüvānda kaçan ola bu mecāl
Tā eyleyem bu hāl ile evşāf-ı Muştafā

Ey fahr-i halk ben ne diyem midhatüñde kim
Lāyık ola vü vech ola medhüm benüm saña

Maḥlūk olan bu ‘acz ile medḥ idebile mī
Meddāḥ olup *le ‘amruke*” derkeñ saña Hüdā

Likin hezār-ı şerm ile na‘tuñ sebep idüp
Geldüm ki renc-i cürme taleb eyleyem devā

Geldüm kapuña bār-ı günāh ile yā nebī
Bükdi belim çü bār-ı gerān eyledi dü-tā

Dest-i şefā‘at ile bu bāri gider meded
Yohsa iki cihānda bulunmaz bu bāre cā

Ben rü-siyāha itmez iseñ ger şefā‘ati
Redd idiser bu cürm ile Allāh ḥasretā

Baña recā-yı afv u şefā‘atde ‘ayb olur
Bu cürm-i bī-gerāne baķup itmeyüp ḥayā

Ben bilürem şefā‘ate yokdur liyākatim
Biñ cān u biñ dil ile velī eylerem recā

Ola baña şefi‘-i şefā‘at eyā şefi‘
Bu Bekr u hem ‘Ömer daḥi ‘Osmān ü Murtażā

* Kur'an : 15-72 [(Ey Rasülüm!) Ömrüne andolsun ki, onlar (Lût kavmi) serhoşlukları içinde (akıllarını gidermiş olan pek şiddetli bir gaflet içinde) ne halt ettiklerini hakikaten bilmiyorlardı!]

Hem umarum ŧefi' ola ben 'aŧiye Hıasan
Dağı Hıuseyn ŧāh-ı ŧehīdān-ı Kerbelā

Aŧhāb u ehl ü ālüfe vallahi yā Resül
Çün mağlaşum revādur olalar ŧefi' i mā

10 9-a -- v / - v - v / v - - v / - v -

Yā hādiyu'l-berkıye yā Ağmedü'l-verā
Entellezī telāle-i min mağlaü'l-'ulā

Kad kāne sırr-ı zātuña lil hağku mebde
Yā men sirācu rüha mine nürı kibriyā

ŧems-i cemāl-i 'ālem ü kuğb-ı semā-yı dīn
Çeŧm ü çerāğ-ı ādem ü sulđān-ı enbiyā

Ey ŧehniŧin ŧafha-i dāru's-selāmda
Bālīn-i kuđb-ı hażrete eyleyen ittikā

Hāđ huğbe-i menābir-i midđatde zātuñuñ
Vaŧında didi Ağmed ü Mağmüd u Muŧafā

Sulđānsın dü kevn ki ta'zīm idüp kerīm
Levlāke^o ħil'atini saña eyledi 'ađā

Ser-tāc idündi cevher gördügi Rüh-ı kuğs
Mi'rāc idündi sidre-i 'ulyānı etkıyā

* Sen olmasaydın, Sen olmasaydın yeri göğü yaratmazdım. (Hadīs-i Kudsi) DEVELLİOğLU, Ferit, Osmanlıca- Türkçe Lugat, Aydın Kitabevi Yay., Ank. 1995, s.549

Sensin haşib-i minber-i envār-ı Zü'l-minen
Sensin habīb-i mazhar-ı esrār-ı kibriyā

Ṭayr-ı hümā-yı sırıñadur 'arş-ı āşiyān
Seyr-i sevā-ı fikrūñedür kurb-ı hař-ı fezā

Buldı şerif ismüñ ile ins ü cin şeref
İtdi laşif cismüñ ile fahr aşfiyā

Hulkuñ riyaži 'ahberidür verd-i mihr-i hař
Luřfuñ hıyaži kevşeridür āb-ı cān fezā

Kenz-i hafı iken özi maħbüb idüp seni
İtdi emīn-i maħzen-i esrārına Hüdā

Sen baħr-ı bī-girānsın ü hāşākdür dü kevn
Hāşā ki āb-ı baħrde hāşāke cāy ola

Vech-i kerīm-i nüktesi ħüsnüñ ider beyān
Halk-ı 'azīm-i āyetī şāñūñadur güvā

Cibrīl ħaşıyen götürüp ider iftiħār
Yürür öñüñce cavķ ile ervāħ-ı evliyā

Rāyuñ biħāri ħařresi ser çeşme-i ħayāt
Pāyuñ ħubārı zerresi cām-ı cihān nümā

Şer'üñ livāsi zümre-i řullāba rāħber
Mihrüñ ziyāsi ma'şer-i 'uşşāka pūşevā

‘İlm-i ezelde tenine vaşf-ı kemālifüñ
Yazıldı şerh-i sūre-i ve'l-necm izā hevā*

Şem‘-i nübüvvetüñe olubdur şerer resul
Her dü cihān-ı dāmen kadrüñdedür hebā

‘Ālem nizāmı sırrına bulmāz idi vuķūf
Ger itmeseydi ‘aķluña ‘aķl-ı kıl iķtidā

Rüz-ı cezāda görmeyiser zerrece elem
Zıll-ı liv aña her kişi kim ide ilticā

Nefsī diye haşirde çü havf ile her nebī
Sen ümmefī diyüp olasın halka mültecā

Ol kim açıldı bāğ-ı kabülüñde gül gibi
Oldı şafā-yı kalble mergüb u hoş hevā

ķurbuñ yolundan anı kim atduñ diñleyin
Merdüd u rü-siyehdür o bī-ķadr ü bī-şafā

İrdi halīlüñ alınına nūruñ fūrūğı çün
Nār oldu aña gülşen-i Firdevs-i ‘ıtr-sā

Mūsī ki buldı sīnede tābende mihrüñi
Oldı ‘aşası düşmeni ķahrına ejdehā

‘İsī meger ki meşreb-i vaşfuñdan urdı dem
K’ihyā-yı mürde eyledi mevt irmedi aña

* Kur’an : 53/1 [İnmekte olan o Necm'e andolsun ki,]

Düşmezdi gerçi sāyesi cism-i laţifîñ
Sāyeñde buldı lîk cihān neşv ile nümā

Zātuñ ki oldı merdüm-i çeşm-i cihān u cān
Rü'yetde buyurđı saña kabliyle māverā

Güş-ı cemāl-i 'āleme dürr-i yetimsin
Dimek yetim bes saña andandurur revā

Her kim ki buldı sāye-i luţfuñ bulup şeref
Şāh oldı 'adn milkine zī sāye-i hümā

Na'lini tozı cevheridür kuhl hür-i 'in
Kudsiler itse gözlerine tañ mı tütüyā

Bustān sarāy-ı kalbidurur haqqa cilvegāh
Destān sarāy-ı rühı ider 'aşqda müberrā

Yā mazharu'l avatıf-ı bi'l-halkı ve's-sim
Yā mecmu' u'l-leţāyif-i bi's-şādıku's-şafā

Beyne'l-enām şerüke kali rüh-ı fi'l-beden
Fi'l-dehr nürü dinüke keş şems-i fid-duha

Geşt ez fūrüg-ı mihr tora çeşme sār-ı nür
Çün mäh-ı bedr-i luţfetüdür kubbe-i vefā

Yazdurđı şem'-i dīni çü dest-i nübüvvetüñ
Toldı şu'ā-ı şu'le-i 'ālem yüzi ziyā

Tarîk-i küfr-i şirkde nür-1 şeri'atüñ
Ke'l-berki fi'l gıyâ hibü ve'l-bedri fi'd-duha

Luţf-1 işâretüñ ile şakḳ oldu mâh-1 bedr
Keşf-i kerâmetüñ ile geldi söze fezâ

Bulur revân-1 maḳşad-1 aḳşâya dest-res
Şol kim rumûza şer'üñ ile bula ihtidâ

İtdüñ emîn-i maḥzen-i esrâr ḳurbuña
Ol çâr-1 yârüñi diyüp anlara mâcerâ

Dîn ḳalıbınuñ oldu bulur çâr 'anâşırı
Gerçi ki buldı her birisin cân ile beḳâ

İtdi sarây-1 şer'üñi ma'mûr u üstüvâr
Bu çâr çâder iken olup ey ma'den-i seḥâ

Şiddîḳa çünki sıdḳ ile irdi hidâyetüñ
Taşdıḳ itdi ḳuluñı dimedi hiç lâ

Fârûḳ k'itdi 'adl ile ihyâ-yı şer' ü dîn
Ḳıldı bu yolda ya'ni ciger güşesin fedâ

'Osḡmân ki oldu câmi'-i Ḳur'an kân-1 ḥilim
Ser-rişte-i vefâyidi ser-çeşme-i ḥayâ

Ḥaydar ki yıḳdı çarb ile bâbını Ḥayberüñi
Maḥmûd-1 hel etâ idi memdûḡ-1 lâ fetâ

Çarh-ı sa'adet içre di şemseyn-i envereyn
Baħr-ı şehadet içre di durreyn-i bî-behâ

Ya'nî Ĥasan ki ĥulķ ile maħbûb-ı dehr idi
Daħi Ĥüseyn şâh-ı şehîdân-ı Kerbelâ

Bîñ bîñ selâm saña vü âlûñe her nefes
Ĥaķdan iriše muhtelifü's-şubĥu'l-mesâ

Ey fâĥr-ı ĥalk Şâhîdî cürmiyle bî 'amel
Geldi kapuña müflis ü giryân ü bî-nevâ

Raĥmûñ yiñi ile silûben eşk-i çeşmini
Kenz-i şefâ'atûñle virgil aña ģinâ

Yâ şâfi'ü'l-berķiye eşfi' zunubenâ
Raĥlub lenâ biraĥmetike'l afvül ĥudâ

Ger kişi müsteĥaķ ola cürmiyle şefķate
Mücrimler içre olmaya benden eĥaķķ şehâ

Mihr ü muĥabbeti ĥaķķ yâ rab ĥabîbîñüñ
Şol ģün ki diyesin ķamu aĥbâba merĥabâ

Cürmüme göre işlemegil lâyıķın baña
Ĥaķķumda anı işle ki olur saña sezâ

Yā ma'ti'ül hidāyete *ıyyā keneste 'ın**
*Fağfur zunubenā*** bi'tāyeke vahidenā

11 11-a -- v / - v - v / v - - v / - v -

Yā seyyidü'l ḥalāyuḡ-ı yā efḡālül-verā
 Yā rākibü'l burāḡ ü yā şāhibü'l-livā

Kān'ü-s-semā-i rutbil 'ızzı zayleke
 Entellezī teferrudı bil mecidu'l-'ulā

Ey zerre-i zi nūr-ı cemālet şu'ā-'ı şems
 Vey katre-i zi bahr-i kemālet 'ulüm-ı mā

Ber safha-i kemāl-i celāl tu minüvişet
 Kilik-i ḡadrüke dāmelik el 'ızzül-beḡā

Sulṡān-ı her dü kevn ü şehinşāh ins ü cān
 Salar etḡıya vü sipeh-dār-ı aşfiyā

Maḡbüb-ı ḡass-ı ḡalvet-i 'ızzet-sarāyı ḡaḡ
 Mesned-nişin-i şaffa-i eyvān-ı kibriyā

Ser-çeşme-i nübüvvet ü ser-nāme-i kerem
 Ser-rişte-i nübüvvet ü ser-defter-i seḡā

Ey şu'le-i mü'eyyed ü ḡavliyle müstened
 Di nām ile Muḡammed ü medḡ eyle Muştafā

* Kur'an 1/5 :[Yalnız Sana kulluk ve ibādet eder, yalnız Sen'den yardım dileriz(yâ Rabb!)]

** Kur'an 3/193 : ["Ey Rabbimiz! Sen, kimi Cehennem'e koyarsan, şüphesiz ki onu rezil ve perişān etmişindir! Orada zālîmlerin hiçbir yardımcıları da yoktur!"]

İdinmek için âdeme min dūnihi şeff⁴
Taht-ı livā-yı hamdüñe cem⁴ ola enbiyā

‘İsī mübeşşir oldığıçün sīnī ‘āleme
Bir itdi iki menzili bā-sū‘at-ı şafā

Mūsīye len terāni hitābın işitdüren⁵
‘Arz itdi saña kendüyi bī-çün ü bī-çerā

Yād itdi aduñı çü hevāda hālīl-nār
Oldı selām u berd ü gülistān-ı hūş hevā

İrüp fetābe hil‘ati ey āfitāb-ı luṭf
Zikr itdi sīni ṭoldı derūn-ı hafī şafā

Ḳaldı delālet içre ebed saña uymayan
Buldı hidāyet-i ezeli iden iktidā

Nekbet anuñ ki gūş ide reddüñi şadāsını
Devlet anuñ ki irişe āvāz-ı merḥabā

Zülf ü ruḥuñ şifātını gūş itdi didi ḳalb
Āmentü bi‘llezī ḥalāḳa’s-şubḥu‘l-mesā

Ṭurreñ içinde ol ruḥ-ı tābān u tāb-dār
Ke‘l nūrı fi‘z-zulam ve kalupdur fi‘ddücā

Nūr-ı ruḥ u cibīntüñe sentüñ ḳasem ider
Şol yerde kim Hüdā didi ve‘şşemsi ve‘dḍuḥā^{**}

⁴ Kur’an:7/143 [Beni asla göremezsin] (Allah’ın Hz.Musa’ya Tur Dağ’ındaki Hitâbı)

^{**} Kur’an 91/1 : [Andolsun Güneş’e ve onun parlayan ışığına,]

Ḳaddūñle kākülūñle femūñle ḳaṣuñ öger
Her sürede ki añdı elif lām u mīm ü rā

La'lūñ ṣarābı cennet-i Firdevse nūr şuyı
Pāyūñ turābı dīde-i ḥavrāya tūtiyā

Ḳalb ü başar ki sende ḥaḳḳuñ feyż-i nūrıdur
Māzāğ oldı biri vü biri ve mātaḳā

Ḥikmetindür ki salmaz iken yire sāyesin
Sāyeñde hoş geçer ḳamer ey sāye-i Ḥūdā

Āvāze-ger mi ḳadrūñ ile tıoldı ser-te-ser
Ne şarḳ u ğarb u ḳubbe n'ola mekān-ı şadā

İdrāk-ı zāt-ı ḥaḳ nice bī-müntehāyise
Derk-i kemāl-i zātuñia da yokdur intihā

Çün kendü 'izzeti ile meddāḥuñ ola ḥaḳ
Bes ḥaḳı nehy iderse revādur uli'l-münā

Tāvus-i ḳudsi per açuben cilve idemez
Şehbāz-ı sırr ki olıcaḳ lā-mekān fezā

Ḥatm-i rūsül dinilmez idi saña olmasañ
Serdār-ı enbiyā vü sipehdār-ı evliyā

Bünyād-ı dīn ü devletüñ olmaya münhedim

*Lev biş-sütü'l-cihāl ev en şakkar'ü-s-semā**

Kesr oldu Tāk-ı kesri vü feth oldu milk-i Şām

Ref' eyleyüp 'Arabda çü naşb eyledüñ nevā

Tiğ-i benānuñ itdi mehūñ cünnesini şakḳ

Ceyb-i ḳabā-yı şubḥ-ı şu'ā itdi şan ḳabā

Ehl- i cinānuñ oldu çü zātuñ serāmedi

Şadr-ı cenānuñ oldu nazar-gāhı zü'l-'alā

*Vel necm-i izā hevāde ki māçalla** didi Hāḳ*

Tahḳīḳ ider tenezzüh zātuñ ve mā ḡarā

Küsdü saña ḥüdā diyecek kesdi sözlerin

*Mā veddeāke rabbūke birle vemā ḳalā****

Olsun saña vü ālüñe aşḫābuña selām

K'oldı şeref gögünde bulur necm-i ihtidā

Şer'üñ mizācına ki seni rūḥ ḳıldı ḥāḳ

Yār-ı çehār 'anaşır-ı çār oldu güyiyā

Her biri ma'delet feleginde çü cirm-i şems

Ṭoḡdı şafā vü nūr ile min ıḫla'ü'l-ḥüdā

* Kur'an 55/37 : [(Kıyâmet kopmaya başlayıp) artık gök, yarılp da kızaran, yanan ve yağ gibi eriyen kıpkırmızı bir gül olduğu zaman]

** Kur'an:53/1-2 [Battığı zaman yıldıza andolsun-O dalalete düşmedi]

*** Kur'an 93/3 :[(Ey Rasûlüm! Vahiy günlerce gecikti diye, müşriklerin dediği gibi) *Rabbın seni terk etmedi ve darılmadı!* (Sen dâimâ iltifât-ı İlâhiye mazhâr bulunmaktasın!)]

Şiddik kim imāmete naşb eyleyüp anı
Fazlıyla eyledüñ kamu aşhāba muhtedā

Fārük k'oldı fırka-i ehl-i cenāna ser
Şer'üñ yolunda itdi ser ü cānını fedā

'Osmān ki oldı hilm ile nūreyn şāhibī
Etkā-yı etkıyā idi aşfā-yı aşfiyā

Haydar ki eylemişdüñ anı bāb-ı şehr-i 'ilm
Memdūh-ı hel'etayidi maḥşūs-ı lā fetā

'Ālī menākıbımı bularuñ kim ide şerḥ
Kur'an içinde bunları çün medḥ ider Hüdā

Şemsin envereyndi bedrin ezhereyn
Nūreyn-i çeşm-i Ahmed-i Muhtār-ı bā şafā

Büstān-ı kuds u ravza-i rızvānda seyr ider
İki hümādurur rażıya'llāhu 'anhümā

Yā şāfi' u'l ḥalāyuk-ı fī maḥşerü'l 'uşā
Enzar eli garibüñ ve erham bi halifa

Bāb-ı şefā'atüñden ider Mahremī su'āl
Redd itme ol garibi ki muhtācdur saña

İrmiş iken telātum-ı emvāc-ı baḥr-i cūd
Nehr eyleme bu sā'li dil-teşnedür şehā

Bî-mâr-ı cürme şerbet-i lütfuñ tabîbdür
Dil-ḥasteyem demîdür iderseñ nazâr baña

Sen var iken şefâ'ati kimden recâ idem
Yâ şâfi' u'l müşeffî'-i fi mecmu' u'l recâ

Var ise ğayri senden eger bir şefî' ḥalk
Bu mücrime di tâ ki çutam yüzimi aña

Ḥâşâ senüñ gibi kanı bir eşfi' u'l-şefî'
K'andan şefâ'at uma kamu ḥ̣āce vü gedâ

Yâ Rab biḥakk-ı nûr-ı cemâl-i Muḥammedî
Kim oldu pertevi ile kevneyn pür ziyâ

Taht-ı livâ-yı Aḥmede cem' olcâk 'azâm
Şaff-ı niḥâle râzıyım ol demde ben gedâ

Yüzüm kara idüp beni fücçâre katma kim
Ebrâr-ı müttekîyle umarum di merḥabâ

Gerçi bu cürm ile aña yokdur liyâkatim
Lâ teḳnâṭıvâ* didüñ nice kaṭ' eyleyem recâ

12 12-b - v - - / v - v - / - v -

* Kur'an 39/53 [(Ey Rasûlüm!) De ki (Allah tarafından şu hitabı tebliğ et: "Ey günah işlemekte israf ederek nefslerine (özbenliklerine) zulmetmiş kullarım! Allah'ın rahmetinden ümidi kesmeyin! Çünkü Allah, bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O, Gafûrdur (Çok Bağışlayıcı'dır), Rahîmdir (Çok Merhamet Eden'dir !)]

İrdi cān sem'ine bihamdi'llāh
 Haber-i lā-ilāhe illa'llāh

O haberden kalıbdurur dilde
 Eşer-i lā-ilāhe illa'llāh

Her kelāmı ki söyler ehl-i lisān
 Bihter-i lā-ilāhe illa'llāh

Hāb-ı ğafletde olan nedür ne bilür
 Seher-i lā-ilāhe illa'llāh

'Ālem-i rūhı kıldı nūrānı
 Kamer-i lā-ilāhe illa'llāh

Şeb-i zulmetden itdi 'ālemi pāk
 Seher-i lā-ilāhe illa'llāh

Nefsi anlar zebūn ider ki çeker
 Hancer-i lā-ilāhe illa'llāh

Bürümüşdür bu yidi eyvānı
 Çāder-i lā-ilāhe illa'llāh

Çarhı halka itdi bāb-ı hayretde
 Çenber-i lā-ilāhe illa'llāh

Şafhası oldı levh-i maḥfūzuñ
 Mazhar-ı lā-ilāhe illa'llāh

Nedurur 'ālem içre āteş-i 'aşk
Şerer-i lâ-ilāhe illa'llāh

Bildi cevher-şinās olan ki nedür
Cevher-i lâ-ilāhe illa'llāh

Baħr-i cāndan süzüldi geldi dile
Dürer-i lâ-ilāhe illa'llāh

Bezedi hāne-i dil ü cānı
Ziver-i lâ-ilāhe illa'llāh

Dide-i cān u dil nazār gehidür
Manzar-ı lâ-ilāhe illa'llāh

Ravzā-i dīni eyledi ser-sebz
Kevşer-i lâ-ilāhe illa'llāh

Sidreden müntehā vü a'lādur
Şecer-i lâ-ilāhe illa'llāh

Çemen-i cāna viridi neşv ü nümā
Mağar-ı lâ-ilāhe illa'llāh

Her fevākeden oldı lezzetlü
Semer-i lâ-ilāhe illa'llāh

Cān dimāğını hoş mu'ağtar ider
'Anber-i lâ-ilāhe illa'llāh

Hâne-i çîn dilde naqş oldı
Şuver-i lâ-ilâhe illa'llâh

Şıdı cünd-i şeyâtınuñı kalbin
Leşker-i lâ-ilâhe illa'llâh

Buldı vahdet defñizi ğavvâş
Güher-i lâ-ilâhe illa'llâh

Feth ide gör ki hoş vilâyetdür
Kışver-i lâ-ilâhe illa'llâh

Başa tığ-i belâ inerse şuver
Mıgfer-i lâ-ilâhe illa'llâh

Gelse yeter kazâyı def' eyler
Siper-i lâ-ilâhe illa'llâh

Küfr ü şirk olmaz ol gönülde k'olur
Eşer-i lâ-ilâhe illa'llâh

'İtrla itdi mu'aţtar âfâkı
Mıcmere-i lâ-ilâhe illa'llâh

Nâme-i küfri dürdi açıldı
Defter-i lâ-ilâhe illa'llâh

Düşicek hâkî kîmyâ eyler
Nazar-ı lâ-ilâhe illa'llâh

İtdi gine göñül gögünde tulu'
Ahter-i lâ-ilâhe illa'llâh

'Arşa pervâz ider kimün ki olur
Şehperî lâ-ilâhe illa'llâh

Pâd-şâh-ı cihândur ol ki ola
Çâker-i lâ-ilâhe illa'llâh

Buldu 'izzet şular ki bağlandı
Kemer-i lâ-ilâhe illa'llâh

Ey Hâfî eyler kim mübârekdür
Sefer-i lâ-ilâhe illa'llâh

Doğru yoldan seni Hâkka iledür
Rehber-i lâ-ilâhe illa'llâh

Ağzımı itdi telh-ken şirîn
Şeker-i lâ-ilâhe illa'llâh

13 13-b - v - - / v - v - / - v -

Oldı fetḥ ey göñül biḥamdî'llâh
Ma'den-i lâ-ilâhe illa'llâh

Eylegil ḥâne-i dil ü cānı
Maḥzen-i lâ-ilâhe illa'llâh

Ger dü kevnî virürseñ olmaz
Semen-i lâ-ilâhe illa'llâh

Her neyî kim ḥâsen dîriseñ anuñ
Aḥsenî lâ-ilâhe illa'llâh

Dil ü cân tıflınuñ ğıdâsıdurur
Leben-i lâ-ilâhe illa'llâh

Pür ider güldügünce kandle her
Dehenî lâ-ilâhe illa'llâh

'Andelîb dili ider gūyâ
Gülşen-i lâ-ilâhe illa'llâh

Ravza-i cânı eyledi tezyîn
Çemen-i lâ-ilâhe illa'llâh

Ravza-i şaḥn-ı cennete açılır
Revzen-i lâ-ilâhe illa'llâh

Olmasa ḥulle dikmez idi İdrîs
Süzen-i lâ-ilâhe illa'llâh

Göge çıkmâğa 'İsîye oldu sebeb
Resen-i lâ-ilâhe illa'llâh

Bir etekdür ki tutan irdi Ḥaḳḳa
Dâmen-i lâ-ilâhe illa'llâh

Mü'min ol ki oldu mü'minüñ kalbi
Mesken-i lâ-ilâhe illa'llâh

Ƙalbe virdi sūrūr ü sūrđi Ƙamu

Ĥazenī lā-ilāhe illa'llāh

Ĥazrete eyledi yakīn Veysī

Ƙaranī lā-ilāhe illa'llāh

Ölmese cān Ĥaft tutardı diri

Bu teni lā-ilāhe illa'llāh

Sevdürür ĥaƙƙa kendüyi cāndan

Seveni lā-ilāhe illa'llāh

14ⁿ 14-a - v - - / v - v - / - v -

Yād idüben günāhımız keh-gāh

İdelüm lā-ilāhe illa'llāh

Tā ki 'afv ide cürmümüzi ilāh

İdelüm lā-ilāhe illa'llāh

Didi Ƙur'ān içinde Ĥayy u 'Alīm

Ki ey cān oldurur kelām-ı ƙadīm

Ki keremdür hemīše ƙār-ı kerīm

İdelüm lā-ilāhe illa'llāh

Göñül āyinesin ol eyler pāk

Ĥālīƙı ĥalk anuñla ider idrāk

Devrini zikrle ider eflāk

İdelüm lā-ilāhe illa'llāh

* Bu kaside murabba formunda yazılmıştır.

Niçe kim ide devrini devrân
 Kıla seyyâre burcunı seyrân
 Niçe kim dilbeze ola fermân
 İdelüm lâ-ilâhe illa'llâh

Zıkr-i hağdur çü çeşme-i hayvân
 Taleb it anı Hızırveş ey cân
 Ger dilerseñ hayât-ı cāvīdân
 İdelüm lâ-ilâhe illa'llâh

Şeb-i zulmetde zıkrdür mişbâh
 Baħr-i hayretde zıkrdür müsellâh
 Maħzen-i ğaybe zıkrdür miftâh
 İdelüm lâ-ilâhe illa'llâh

Zıkrdür çün ğıdâ-yı rûhânî
 Terk itmez hayırlu rûh anı
 Gelün ebedî aşikâr u pinhânî
 İdelüm lâ-ilâhe illa'llâh

Zıkr-i miftâh bâb-ı cennetdür
 Zıkr hağdur kişiyе rahmetdür
 Koma zıkrı ki 'ayn-ı devletdür
 İdelüm lâ-ilâhe illa'llâh

Derd-mend olana devâ oldur
 Bî-nevâ olana nevâ oldur
 Maraž-ı kalbe şifâ oldur
 İdelüm lâ-ilâhe illa'llâh

Yandırıp 'aşk odına cānı çü 'ūd
 İnleyelüm gönülden eyle ki 'ud
 Olmak isterseñ āhirüñi Maḥmūd
 İdelüm lâ-ilāhe illa'llāh

Baḥr-i 'aşk içre olalım ğavvāş
 Bulalım ol deñizde gevher-i ḥāş
 Oқuyup dilde sūre-i ihlāş
 İdelüm lâ-ilāhe illa'llāh

Seni ḥarcına sürmeden devrān
 H̄āb-ı ğafletden aç gözün ey cān
 Olmuş iken saña dilün fermān
 İdelüm lâ-ilāhe illa'llāh

Saña āġū içürdi bu eflāk
 Zehrī şekkerden itmedün idrāk
 Zikr ḥaқdur bu zehr çün tiryāk
 İdelüm lâ-ilāhe illa'llāh

Çün getürdüñi Muḥammede imān
 Dilde ne küfr kaldı ne tuġyān
 Gelünüz bārī ey müselmānān
 İdelüm lâ-ilāhe illa'llāh

Zikrī dilden Ḥafī koma bir dem
 Tā ki kalmaya dilde ğuşsa vü ğam
 Dilünü depret olmaġıl ebkem
 İdelüm lâ-ilāhe illa'llāh

15 14-b - v - - / - v - - / - v - - / - v -

Ey kemāl-i kudretüñ nefhinde ‘ālem bir nefes
Vey celāl-i ‘izzetüñ baħrinde dünyā keff-i ħas

Sařvetüñüñ yiline biñ biñ Süleymān mürçe
Raħmetüñüñ ħānına řāvus-ı kudsiler meges

Řā‘at-ı kevneyn istiğnāñ ile bād-ı hevā
Cennet-i Firdevs dīzāruñ ile berg-i heves

Kibriyāñuñ ķārbānından ħaber virmez ‘ukūl
İrmez andan cān ķulađına meger bang-ı ceres

‘Ağl şem‘ī nice idrāk itsün envār-ı celāl
Çunki yetmiş biñ ħicāb ardından olur muķtebes

Ma‘fired yolunda ol oldum řananlar mūntehī
Göre ki öñ menzildedür gitdükde altından feres

Şevķi yazusunda yandılar zülāl-i vaşl için
Teşne-diller gözlerinden ađdı Ceyħūn u Aras

Şeş cihetden sen mūnezzehsin velī senden tolu
‘Arş u ferş u fevķ u taħt u sağ u sol u piş ü pes

Bī-niyāz iseñ ne var lūřfuñ hevāsı cezbesi
Gösterür cān mürđına dünyā gülistānın ķafes

Ger Һarīm-i sırruña maҺrem degüldür hıç dil
Fażlasından fażluñuñ maҺrüm Һalmaz hıç kes

Kime kim sultān-ı dīn dūnyā dūninde yol aça
Olmaya telbīs ile iblīs-i nefis aña ‘ases

Mücrim ü ‘aşılere dergāhuñ olmuşdur penāh
Mübtelā vü bī-kese yāduñdurur feryād-res

Zikr-i mecdüñ olmasa rūh-ı melek olur helāk
Fikr-i Һamduñ Һılmaşa nefis-i nefis urmaz nefes

Kesme Şeyhī Һavf ile ol baҺr-i raҺmetden recā
Kim olur bir Һatresī biñ biñ cihān-ı cürmine bes

Zāt-ı bī-çün bigi çün vaşfi yoludur bī-kerān
Hıç kes bulmadı ol şaҺrāya Һaddi sözi kes

16 15-a - v - - / - v - - / - v - - / - v -

Ey cemālūñ pertevinden nūr-ı AҺmed muķtebes
Vey celālūñ meş‘alenden nār-ı Mūsī bir Һabes

Ravza-i dīdāre nisbet sidre vü tūbā nedür
Ol çürük şāh-ı emeldür bir Һarı berg heves

Ger nesīm-i lütfuñ açmazise dīzāruñ gülün
‘Andelīb-i cāna gülşen olur Һafes

‘Aşkuñuñ meydānına girmez Һıred fārisleri
Ol fezā-yı Һudsdür seyr eylemez anda feres

Bu toꝓuz kubbe muhîṭ-i kudretünde bir ḥabâb
Ol sekiz cennet cemâlûñ gülşeninde ḥâr ü ḥas

‘Âşık-ı dîzâr olup şahrâ-yı ḥayretde gezer
Garḫ olup gözler yaşına Nîl ü Ceyḥûn u Aras

Ol aradan geçmemişdür kârbân-ı kûy-ı düst
K’ire andan degme bir cân gûşına bang-ı ceres

Tâb-ı envâr-ı celalûñe nice döysün cihân
Âteş-i süzâna tākāt mi getürür ḥâr u ḥas

Kûy-ı ‘aşka gir göñül ḫurtul hevâ-yı nefsdan
Çün sarây-ı şâha varduñ kalmadı ḥavf-i ‘ases

İns ü cānuñ ḥürmetine düşdi ‘ișyân âteşî
İrişürse baḫr-i lüṭfuñdan senüñ bir katre bes

Dāneyiçün dām-ı ḫırsa düşse tañ mı mürĝ-ı cān
K’anda âdem gözleye dāne ḥalîlu’llāh-ı ‘ades

Çünki Rūḥu’llāh oldı ignesi bār-ı girān
Māsivādan gel ta’alluḫ riştesin vaḫtiyle kes

Nice maḫrûm ola lüṭfuñ dānesinden mürĝ-ı cān
Olmadı merdûd-ı ḥānuñdan senüñ mür u meges

Ḥilkatinde pîlden eksügi yokdur peşşenüñ
Feyz-i ‘āmūña nazar birdür ḥümâyile meges

Dest-girim yokdurur kaldum ayakda h̄ār u zār
Dāmen-i lūṭfuñ eger olmaz ise feryād-res

Tāze tūtmağa ilāhī gülşen-i imānımı
İsterüm senden nesīm-i luṭfuñı āḫir nefes

17 15-b - v - - / - v - - / - v - - / - v -

Ey nevāl-i raḥmetüñ h̄ānında ‘ālem bir meges
Vey kemāl-i saṭvetüñ katında dūzah bir kabes

‘İzzetüñ eyvānına irmez ḥayāl ü fikr ü fehm
Vāḳif olmaz kibriyāñuñ kāfina mürğ-ı heves

Bir ‘alī sīnā olubdur ḥikmetüñ şerhinde lā’l
Ḳudretüñ şahrāsına yol bulmamışdur hiç-kes

Hā’il olmaz raḥmetüñ baḫrine her giz ‘arş u ferş
Mevc-i deryāyı nihān itmez ‘ayāndur keff-i ḥas

Ḥikmetüñdür vādi-yi Eymende mānend-i şihāb
Gösteren şāḫ-ı şecerden leyl-i muzlimde kabes

Neḳtebis min nūrüküm * dir ehl-i zulmet nārdan
Berk urup envār-ı ḥüsnüñ olduğı dem muḳtebes

* Kur’an 57/13 : [O gün, münafık erkek ve münafık kadınlar, iman edenlere şöyle diyecekler: "Bize bakın da sizin nūrımızdan ışık alalım! " Onlara denilecek ki: Dönün arkamıza da bir nūr arayın!" Derken aralarına bir sur çekilir, surun bir (iman) kapısı vardırSurun içinde rahmet (bütün sevab ve ni‘met), dışında ise azab vardır!]

Vālihāne ḥāzretüñi cennetden olmuşdur berī
Sālikān-ı dergehü ki her dü ‘ālem yek-nefes

Gülşen-i ḥüsnüñi ḫatında bāğ-ı Firdevs-i berīn
Berg-i ḥüsndür līk idrāk eylemez nefis-i eḥass

Raḥmetüñdür iştiyākī şevk ile bī-dillerüñi
Vusşlatuñdur ‘āşık-ı dīzāra maḫşūd-ı emess

Bezm-i ḥās-ı vaḥdetüñde kim enīs olsa anuñ
Meclis-i üns içre kemter ḥādimī olur enes

Her ki giydi gūşe-i ‘uzletde ‘aşkuñi cāmesin
Dāmen-i pākine irmez çirk-i dünyādan denes

Kārbān-ı rāh-ı ‘aşkuñi aḫsa ‘azm-ı kū-yı derd
Āh u zār-ı dil olur anlara gülbang-ı ceres

‘Aşkuña şahrāsı içre teşne-dil bī-çāreler
Eşk-i çeşmī aḫıdurlar mişl-i Ceyḫūn vāres

Mürğ-ı cān eylerdi bāğ-ı vaḥdetüñde āşiyān
Ten tılısmı olmasaydı aña ger dām u kafes

Nefs-i bed-mest eyleridi ḥāne-i dīni ḫarāb
Ḳılmasayduñ ger ‘ināyet birle tevfiḫüñ ‘ases

Boynı bağlu saḫn-ı dünyāda esīr olanlara
Zikr-i tevḫīdüñden özge yoḫdurur feryād-res

Tevsen ü medār-ı nefse **Mahremî** olup süvār
Niçe bir meydān-ı cürme sürsün ol 'āşī feres

Āteş-i sūzān-ı 'işyān içre olmuşdur **harīk**
Baħr-i rahmetden aña bir **katre** irse nola bes

Teşne dildür vādi-yi hayretde yürür serserī
Neyli neyli rahmetüfdür aña yā rab mültemes

18 16-a -- v / - v - v / v -- v / - v -

Ey ekrem-i **halāyuk** u vey eşref-i ümem
Mecmū'a-i mürüvvet ü ser defter-i kerem

Entellezi tevaħħade bil 'izzü'l 'alā
Entellezi teferrede bil fazlu'l kerem

Şānuñda nāzil oldı senüñ āyet-i saħā
'Ālemde ħüsn-i ħalk ile oldı tapuñ 'alem

Sinüñ nesim-i 'aşkuñ eger ħādis olmasa
Mevc urmaz idi cūşa gelüp **kulzüm-i** kıdem

Naşib olsa ezelde livā-yı muħabbetüñ
Fetħ olmaya kılaydı ebed giş-ver-i 'adem

Güller bitürmez idi gülüp gül-bün-i vücūd
İrüp nesim-i lütfuñ eger virmese nesem

Urduñ çü penc-i nevbeti şeş-güşe şuffede
Toldı anuñla çār-suyı dehr-i hoş-nağam

Emrũfe lâ diyenleredür miḥnet ü belā
Cāndan ne‘am diyenlere ne ḡuşṣa vü ne ḡam

Ḳur‘ān içinde *leyl ü duḡū*⁸ anduḡı Ḥūdā
Ya‘nī ki rüy u müyuḡa eyler senüñ ḡasem

İsm-i Muḡammed idi ki resm oldı evvelā
Levh-i ezelde ḡudret eli çekdi çün ḡalem

Ādem çekerdı mālile tıyn içre erba‘ın
Vaşl olmuş idi aşlına ol nesl-i muḡterem

Çün şāh çaldı ḡabl-ı nübüvvet zamānede
Kim dikdi burc-ı ḡal‘a-i eflākde ‘alem

Oldı süvār berk-şıfat bir bir aḡa kim
Sür‘atde irmez idi aña ‘aḡl u vehm hem

Çekdi livā-yı nuşretüñ öñüñce Cebra‘il
Bile yanuñca cavḡ melāyik ḡaşem-ḡadem

Pervān yüzinde kevkebiñüñ naḡşıdur senüñ
Başdıḡda sen güneş felegüñ farkına ḡadem

Ādem irtüşmiş idi bir emr-i ba‘in ile
Sen bir gicede irdüḡüñfe belki daḡi kim

Geçdüñ hezār-kerre hezārān ḡicābdan
Başduñ serīr-i ḡurb-ı besātına çün ḡadem

⁸ Kur‘an:93/1-2 [Kuşluk vaktine ve kararıp durgunlaştığı zaman geceye yemin ederim ki,]

İrdüñ aña ki irmedi aña metâ vü eyn
Gördüñ anı ki görmedi vaşfını kîn ü kem

Kesr oldı ıalb-i kesri vü ref' oldı haber ğayr
Naşb-ı livâ ki âyet-i feth oldı çün ki zam

Sen vaḥy-i âsmân ile itdigüñi 'ayân
Ben kim olam ki şî'r ile şerḥ ü beyân kılam

Ḥatt-ı ḥatâ ile tolıdur defter-i 'amel
Lütfüñ durur çekerse eger dehr eli kalem

Ol dem ki ins ü cân düşe nefsi belâsına
Ol ümmetini isteye zî-lütf zî-kerem

Olsun şalavat aña vü aşḥâbına müdâm
Kim anlar oldı râfi'-i dîn dâfi'-i zalem

19 16-b - v - / - v - v / v - - v / - v -

Ey muşḥaf-ı nübüvvete maḳarr-ı bâ sebaḳ
*İkra' bi'smi rabbike** şānuñda didi Ḥaḳ

Sîni mükerrerem itdi ḥalâyıḳdan eyleyen
İnsanı ḥaḳ-ı aḥsen-i şüretde *min 'alak***

Ḥikmet nedür ki mekteb-i 'izzetde ismüñe
Ümmi dinildi virür iken cümleye sebaḳ

* Kur'an 96/1 : [Oku yaratan Rabbinin ismiyle!]

** Kur'an 96/2 : [O, insanı bir alâktan yarattı!]

Didüñ çü sen *e'ûzu birabbi'l felâk* Hüdâ *
Maḥfûz kıldı *zātuñi min şerri mâ halâk*^{TT}

Yād itmeseydi aduñı şāhib 'aşā eger
İrmezdi Nîl baḥrine ḥālât-ı fân-felâk

Tevrît-i defter-i derecātuñda bir raḡam
İncîl-i muşḥaf-ı ḥasenatuñda bir varaḡ

Bezm-i sarây-ı ḡadrüñe seyyâre heft- cām
İn'âmuñuñ simâḡına eflâk nüh-tabâḡ

Çün ḡân mu'cizâta elüñ şunduñ oldu ḡoş
Ḳurş-i ḡamer işâret-i engüştüñ ile şaḡḡ

Târ-ı şaḡuñla tâb-ı ruḡuñ 'aksidür senüñ
Subḡı izâ teneffese leyle-i inmisak ***

Elnüñ dürinden aldıḡıçün reng-i bÿy-ı gül
Gülden zamâne ḡalkı alur şimdi ḡoş 'araḡ

Envâr-ı mihr-i ḡüsn ü cemâlüñle ser-te-ser
Āfâḡ olurdu leyle-i muzlimde çün felâḡ

Oldıḡca dâne dâne 'araḡ-rîz 'âruzuñ
Ol yerde açılır idi güller ḡabaḡ ḡabaḡ

* Kur'an 113/1 : [(Ey Resûlüm!) De ki: Sığınırım Rabbine o felâkın,]

** Kur'an 113/2 : [Yarattığı bütün mahlûkatın şerrinden,]

*** Kur'an 81/18 : [Ve nefeslendiği (tan yeri ağarmaya başladığı) zaman sabaha,]

Aşdâf-ı kâ'inât pür olurdı ser-te-ser
Lû'lü-yi âb-dâr ile itdükce sen 'arağ

'Işkuñ yolında şevk ile çāk eyleyüp durur
Dest-i firākle hıraqın ey niçe firāk

Her kime irse pertev-i envār-ı mihriñüñ
Āfāk içinde rüyı olur sariğ çün şafağ

Bâb-ı şefâ'at ü keremünden dem-i su'âl
Her kim sebak alursa olur mağv-ı mâ-sebak

Şol kimse hiç nâra düşer mi şırâtdan
Nür-ı şefâ'atüñ ola destinde çün tabağ

Başdıysa nola Tūra kadem hazret-i Kelim
Meydân-ı lâ-mekâna tapuñ başdı hoş ayak

Olmışdı mu'cizât ile fermanuñı muñı'
Şir ü peleng ü bebr ü nehenk ejder ü vaşaq

Günehle zât-ı pāküñi bilmek muhâldür
Gışâ-yı vahdeti ide mi derk hiç bağ

Yazmağičün medâyiñüñi hoş debir-i çarğ
Tutmuş tıbak-ı çarğ-ı elinde varaq varaq

Dil nice vaşfuñ ide kemâliyle çün ider
Kur'an içinde medğ seni niçe yirde Hâğ

Hālāt-ı şevk-i bülbül-i cāna heves virür
Gül-zār-ı midhatüfide anuñçüñi açar varak

Yüz biñde birin anmada ‘aciz olup kıla
Medhüñde mäsivā eger olursa müttefağ

Çudret irüşdigince veli kişi sa’y idüp
Medh eylemek gerek ki budur ahsen-i nesak

Dilden komaya medhüñi cānıyla Mahremi
Zāhir olunca cism-i nahifinde tār-ı mağ

Oı kande na’t kande veli kilik-i şevk ile
Levh-i şafāda çekdi rakam keyf-i ma’t-tifağ

20 17-b --v / -v -v / v --

Ey mihr ü meh sipihr-i levlāk
*Levlāke lemā ħalaqtü el’eflak**

Bilmez seni gühenüñle ārā
Derk eyleyümez vücudüñi idrāk

Māhiyyetüñ tefekkür itse
Hayretde kalur ‘uğul u derrāk

Bir kerre işaretiyle māhuñ
Engüştüñ ider kabāsın çāk

* Sen olmasaydın, Sen olmasaydın yeri göğü yaratmazdım. (Hadis-i Kudsi) DEVELLİOĞLU, Ferit, Osmanlıca- Türkçe Lugat, Aydın Kitabevi Yay., Ank. 1995, s.549

Alāyiş-i ğıll ü ğışşdan ol Hāk
Hāk itdi sentüñ vüçüduñı pāk

Her kim seni sevdi irdi 'arşa
Her kim seni sevmedi yeri hāk

Olur iki 'ālem içre maḥdüm
Her kim ola ḥidmetüñde çālāk

Sultān-ı memālik oldı bī-şekk
Yoluñda fedā kılanlar emlāk

Hammali ḥaḥab ne ğam ḥapuña
Rāhuñda dökerse hār ü ḥāşāk

Baḥre ne keder virür ḥas ü ḥār
Ey baḥr-i kemāl ü fażl u idrāk

Şayd olmadı dām-ı şefkatüñe
Her cān ki degül şikār-ı fitrāk

Maḥşerde şefā'at isteyicek
Mecmū'-ı uşāt-ı zār u ğamnāk

Maḥrüm koma bu Maḥremīyi
Tā kim ola şefkatüñle bī-bak

Raḥm itmezseñ gözi yaşından
Şaḥrā-yı kıyāmet ola nem-nāk

Vay aña ki redd idesin ana

Ey mihr ü meh sipihr-i levlāk*

21 18-a - v - - / - v - - / - v - - / - v -

İdelüm 'ışk ile *bismi'llāhi'rrahmāni'rraḥīm***

Başı üzre yir idüpdür aña divān-ı kādīm

Dā'imā düşürme dilden anı hoş miftāhdur

Ey göñül itmek dilerseñ fetḥ-i ebvāb-ı na'im

İbtidāsında anuñ bir baña yazmışdur kalem

Noqṭaveş altında olmuşdur dögün anuñ muḳīm

Sīnī anuñ iredür dendāneler dendānesi

Külle a'dā bigi fark-ı ğamı eyler dü-nīm

Ağzı 'İsīnūñ müşābih olduğuyçün mīmīne

Rūḥ bulurdu du'āsından anuñ 'azm-i remīm

Ol elifler kim var anda her biri bir nīzedür

Anlara ey dil tıyn-ı cünd-i hevādan itme bīm

Anda tāvusī mürekkeble yazılmış lāmlar

Şāhid-i ma'nā yüzinde turre-i 'anber şemīm

Eylemiş meşşāte-i ḥāme anuñ teşdīdini

Şāme-i zūlfeyn rüy-ı ḥūrī cennet-i ḥarīm

* Sen olmasaydın, Sen olmasaydın yeri göğü yaratmazdım. (Hadīs-i Kudsi) DEVELLİOĞLU, Ferit, a.g.e., s.549

** (Kur'an 1/1 : [Rahmah ve Rahim olan Allah'ın adıyla])

Hāke yazılmışdurur anda hüviyyet hāsıdur
Ol kişi kim anı idrāk eyledi oldu 'alīm

İki rāsı hācibeyn-i hūr-ı Firdevs-i berīn
İki hāsı iki dāne berg-i reyhān-ı na'īm

Nūn haçkçı kim anuñ zāhiründedür bār-ı zemīn
Nūnidur māh-ı nev āfāk-ı eflāk-ı 'azīm

'Aşr deryāsı 'adedde 'ayn-ı 'arş-ı şer'idür
Görür anı 'ayn-ı kalb u çeşm-i t̄ab-ı müstakīm

Ser-be-ser necm-i hidāyetdür anuñ her nokçası
Her biri olmuşdurur anuñ rācim diyü recīm

Besmele bir pād-şāhuñ ismidür kim ey gönül
Kime himmet eylese olur aña 'izzet neğim

Geçgil itmedi her kim tutsa keff-i feyzine
Olur ol kimse şadefteñ mālīk-i dürr-i yetīm

Mihr anuñ taçar kenārına bir altūn düğmesi
Şubh-gāhuñ hil'atin geh la'l eyler gāh sīm

Ťamlasa deryā-yı lütfından eger bir kaṭre āb
Āb-ı kevşerden daḫi şīrīn ü ter ola ḫamīm

Ger nesīm-i gülsitān-ı raḫmeñi kılsa güzer
Lāle vü gülnār ola baştan başa nār-ı ceḫīm

Bir şererdür âteş-i kahrı ocağındur ceḥīm
 Bir varaḡdur gülsitān-ı baġ-ı lütfından na‘īm

Birbiri içre toḡuz ġarra muşanna‘-tūbdur
 Cāmi‘-i ḥüsninde aşılışdur eflāk-ı ‘azīm

Dest-i cūduñdan tolubdur la‘l ile yāḡūt ile
 Taġ yaḡasında ser-ā-ser dāmen-i kān ey kerīm

Ḳudretüñ mi‘mārı ḡaşr-ı rüzı bir zer-ḡışt ile
 Ser-be-ser ma‘mūr ider bu sırta kim olur ‘alīm

Sādet-i ḡudsüñ ḡıyāsında aña benzer ki ‘aḡl
 Seyr-i ġerdün eyleye çāḡ içre mūr olup muḡīm

Ḥikmetüñ şırıne meylitse zümürürd kāseler
 Nūr-ı çeşm-i ejder-i endişeyi eyler ‘adīm

Ḳudretüñ rāḡın ḡired nūş itmege ḡaşd eylese
 Aña sāḡı ḡayret u bī-ḡüşluk olur nedīm

Rāḡ-ı milk-i kibriyāña kimse reh-rev olamaz
 Peyk ü hem berḡ-ı sūr‘at anda bir kūḡ-ı ḡalīm

Vaḡdetüñ deryāsı içre keştı-i endişeyi
 Mevc-i kesret urdı seng-i ḡayrete itdi dü-nīm

Eyler anı bī-başarıyla şu‘ā‘i āfitāb
 Ḥikmetüñe olsa nāḡır dīde-i ‘aḡl-ı ḡakīm

Mümkün olmaz devr ide gird-i cenāb-ı ‘izzetüñ
Yılsa yüz biñ yıl eger peyk-i ħıred hem-çün nesīm

Qaldırurdu mürdeyi yerden meger kim bir nefes
Luţfuña mahrem olubdur ‘İsī gerdün-ı ħarīm

‘İşkuñ ile gösterür ‘uşşāka zülf-i dilberüñ
Bir kılı biñ şive-i i‘cāz-ı Mūsī-yi Kelīm

Rūĥ-ı mü‘mīn zıkr-i nāmuñdan şafālar kesb ider
Aduñ añılsa olur āvāre şeytān-ı recīm

Bāğ-ı lūţfuñdañ gelüpdür toĥmu anuñ var ise
Anuñ için buldı rağbet sünbül-i ‘anber şemīm

Emr iderseñ od bigi cümle cihānı yaķar āb
Nehy iderseñ cism-i ādem olmaz āteşden eñīm

Kimse ‘avnuñsuz cihānda düşmene bulmaz zafer
Ejdehā mūra ‘ināyet eyleseñ olmaz ġarīm

Sürme-i ‘ayne’l-yaķīn çek çeşme anuñ ħaķķı kim
Dāğ-ı derdinden cebīn-i cān-ı ümmet dürr ü sīm

Āline evlādına aşĥābına biñ biñ selām
Raĥmetüñ deryāsına ġarķ it ķamusın ey raĥīm

Şerbet-i inşāf şun bu Zātī bī-çāreye
Yā rab aĥlāt-ı ġünāĥ itdi anuñ derdin dilīm

Feth eyle āb-ı ‘afvuñla anuñ her ħarfını
Cürmi anuñ nāme-i i‘māle k’olmuşdur raķīm

Nola anuñ bī-ķıyās ise gūnāhī yā ilāh
Raĥmetüñ bī-ħadd ü ‘afvuñ bī-‘aded luţfuñ ‘amīm

Gözi yaşı ħaķķ-çün cümle yefimüñ yā ilāh
Raĥmetüñden olmasun bi’llāh maĥrūm ol yefīm

22 19-a v v - - / v v - - / v v - - / v v -

Şükr aña kim bizi ħalk itdi Ĥüdā-yı müte‘āl
Dilümüz eyledi miftāĥ-ı süĥān virdi kemāl

‘Ālim-i ‘ālem ü bennā-yı binā-yı dil ü cān
Şeh-i bī-ħayl ü ħaşem ķāĥır-ı bī-ceng ü cidāl

Şekker-i şükrin ağızdan ne içün düşürevüz
Şükr aña k’itti bizi tūfī-i merġüb-meķāl

Şayķal-ı mişķāle-i zikri anuñ şükr aña kim
Zerrece āyīne-i dilde ķomaz jeng-i melāl

Zümer-i şirk ü elem şübheden ol ola beri
‘Ayn-ı tevĥīde irüp nüş ide bir ķatıre zülāl

Bezm-i rif‘atde anuñ pādişeh-i ķadri ider
Şehr-i yarān-ı cihānuñ yerini şaff-ı ni‘āl

Raķş ider döne döne şun‘ sarāyında Ĥaķķuñ
Mihri şem‘ ü felegi eyledi fānūs-ı ħayāl

Dā'imā lücce-i 'ummānda yed-i şun'ı ider
 Katarāt-ı maṭarı dürc-i şadef içre le'āl

Ḳudretine seherüñ şem'i delīl-i rüşen
 Şāmda şehr öñünde kemer zer daḫi dāl

Nün-i zerden ki yaza kātib-i şun'ı bir rā
 Ḳāfdan ḳāfa arayan bulamaz aña mişāl

Seni deryā-yı kef-i cūdı ğanī itdi diyü
 Ebr-i nīsāmı şadef keçküle itdi su'āl

Bir kebüter bu felek fażlı fezāsında anuñ
 Eylemiş aña ḳamer ḫāleyi simin ḫalḫal

Baḫr-i pür lü'lü-yi mevvāc gibi ser-tā-ser
 Mun'imā ni'met-i cūdūñla cihān māl-ā-māl

İtdi Ṭübā ki sekiz cenneti pür şāḫ ü varaḳ
 Ravza-i mükrimetün içre bir olduḳça nihāl

Ähenin pāy idintürse daḫi perkār gibi
 Varamaz dā'ire-i ḫikmetüñe peyk-i ḫayāl

Nice ḫalḳ itdigüñi ädemi bilmek dilese
 Pāyına 'aḳluñ urur silsile-i zülf-i 'ıḳāl

Ḳomadı ḫikmetinüñ şirini nüş eylemege
 Faşl di ejder-i endişeye bir ḳılca mecāl

Yağdı Cibrîl-i hîred suh̄te-i pervâne gibi
 Pertev-i şem'-i cemâlûñ hevesinde per ü bāl

Yüzüni görmege mecmû'-ı cihân 'âşık ola
 Dâğ-ı derdûñ şu kişi kim ide rûy-ı dile hâl

Luţfuñ ol kimseye kim ola mu'allim olur ol
 Sâbiḥ-i milk-i zekâ sâbiḥ-i deryâ-yı kemâl

Aña kim pertev-i mihrûñ irişe olur o dem
 Burc-ı hürşîd-i şafâ maḥla'-ı envâr-ı cemâl

Derd-i 'ışkûñla şu kim cānı revân itdi o dūr
 Server-i şeh-r-i bekâ pâdişeh-i taḥt-ı celâl

Burc-ı 'izzetde ki bir zerreyi hürşîd idesin
 Aña ne züll-i küsûf ire ne nakş u ne zevâl

Berḳ-ı sür'at kıl iricek bizi evkât-ı şalât
 Yıldırım bigi düşer ḳalbimüze isti'cāl

Tâ şehâdet kelimâtiyla şeref bula zebân
 Dem-i âḥirde kerem eyle bizi eyleme lâl

Eyle tevḥîdüñi sed gelmege tâ bulmaya rāh
 Milket-i ḳalbimüze ḳāfile-i şirk ü ḳalāl

Bize dîzârûñı göster şeb-i mi'râc ḥaḳḳı
 Faḥr-i 'âlem o gice ḥâzretüñe buldı vişâl

Zātinūñ cevher olur hāli vü kālī gāyet

Āteş-i 'ışkuñ ile eyler iseñ kalbini kāl

Kalbin Ahmed hakkı kıl mehbî-i Cibrîl-i şafâ

Şöyle haş vir aña kim kalmaya *min ba'di** zevâl

Çar-yâri hakkı çün fahr-i cihānuñ yâ rāb

Kıl anuñ şıdkımı luğ eyle Ebübekr mişâl

Nefsi bāzarcısınunñ bulıcağ eksüğüni

Zecr kılsun kıl anı Hāzret-i Fārūk-ı şîşâl

Gice gündüz yazuben okusun ol Kur'ānı

Eyle 'Oşmān bigi luğ eyle anı ehl-i kemāl

Düşmen-i nefsinūñ üstine gaza eylemede

Düstuñ hakkı anı eyle 'Alî İsti'cāl

Fi'lini eyle Hāsen şāh-ı şehidān hakkı çün

Pür vağār eyle ilāhî anı mānend-i cibāl

İşidüp işbu du'âyı şu kim āmin diye

Şerr-i şeytāñdan emin ide Hüdā-yı müte'āl

23 20-a - v - - / - v - - / - v - - / - v -

Cüş idüp deryā-yı 'ışku'llāh-ı rabbū'lālemīn

Bir güher halk eyledi kim şad-hezarān āferīn

* (Kur'an 12/48 : ["Sonra onun arkasından yedi kurak sene gelecek. Tohumluk olarak sakladığınız az bir miktar hâriç, bu seneler için biriktirdiklerinizi yiyip götürecekt!"])

Ol güher 'ışkına halk idüp bu dürc-i 'ālemi
Eyledi aña maqar üstād-ı 'ālem āferīn

Bir dür-i yekdānedür deryā-yı şun'-ı Hāda ol
Çarh-ı şāh kadri barmagında bir engüsterīn

Halka olsa cem' olup bir yerde cümle enbiyā
Cümlesi bir hātem ü ol hāteme oldur nigīn

Anuñ içün taş başardı bağına hātem bigi
Hātem-i cümle nebīdür ol dürr-i deryā-yı dīn

Ey serīrūñ büstān-ı lā halā ve lā melā
Kuhl-ı çeşm-i zāt-ı bīnūñ sürme-i 'ayne'l-yaqīn

Merkebūñ refref maqāmuñ kab-ı kavseyn ey 'azīz
Halvetūñdür mehbiṭ-i Qur'an u Cibrīl-i emīn

Çatre-i deryā-yı lütfuñ baḥr-i pür-dürri semīn
Bende-i nūr-ı ruḥuñ sulṭān-ı çarh-ı çārümīn

Meclisūñdür gülsitān-ı bāğ-ı Firdevs-i Berīn
Hāzretūñdür bülbul-i gül-zār-ı Qur'an-ı mübīn

Şefkatūñ birle sekiz uçmağ umar mecmū'-ı halk
Hāzretūñle tokkuz eflāk üzre faḥr eyler zemīn

Bū-yı hulkuñdan mu'aṭṭar eylemişdüñ 'ālemi
Ol zamān miskīn olup dururdı ḡayet müşg-i Çīn

Serverā sen on sekiz biñ ‘āleme sulṭān idüñ
 Āb u gil içre daḥi ādem çekerken erba‘īn

On sekiz biñ ‘ālemi ol ḥālīk-ı arz u semā
 ‘İşkuña ḥalk eyledi ey sā‘ir-i çarḥ-ı berīn

Levh-i ḥaḳḳı levhine her giz muşaffā ḳalbiñüñ
 Olmamışdur munteḳış eşkāl-i ‘unf ü kibr ü kīn

Barmağufıdan çeşmeler aḳıttuñ anuñ ābına
 Süre-i Kevşer ḥaḳı dil-teşnedür mā‘-i ma‘īn

Māh-ı bedre barmağufıla bir işāret eyledüñ
 Dest şevḳiyle yaḳasın çekdi çāk etti hemīn

Ey şeh-i Mışr-ı nübüvvet ḳaşr-ı ḳadrüñde senüñ
 Ḥazret-i Yūsuf güneş yüzlü ḡulām meh-i cebīn

İşiden dir ḡoncañ açılsa belāḡat bāḡına
 Āferīn ey bülbül-i bāḡ-ı belāḡat āferīn

Ḥaḳ budur ey ḥāce şehr-i bahā olmaz bahā
 Turanuñ bir müyına yüz biñ ḥaraç milk-i Çīn

Meclisüñden çağrışurlardı melekler ‘āleme
*Hāzihi cennāti ‘adnin fedḥulū hā ḥālidīn*⁶

Yücedür eflākden ḳadri bīḥaḳḳı ve’s-semā
 Ol ki bir yerde senüñle oldı bir dem hemnişīn

• Kur’an:16/31-Kur’an 39/73: [Bu cennetler ‘Adn cennetidir, oraya hemen ebedi kalmak üzere girin]

Cān u dilden bende-i fermānuñ olmuşdur senüñ
 Revnaķ-ı içlās-ı ‘ālī çār-aşhāb-ı güzīn

Şubh bigi şādıkum bu sözde ben Şiddīķdur
 Āfitāb-ı şubh-ı şıdķ u şādık-ı sultān-ı dīn

Şehsüvār-ı milket-i heybet ‘Ömer k’oldı anuñ
 Tīg-i nuşret beni ĩmān ehline Hāşan Hūşeyn

Pād-şāh-ı leşker-i ehl-i hayā ‘Oşmān anuñ
 Neşr iderdi levh-i sīme hāmesi dürr-i şemīn

Hāzin-i gencīne-i esrār-ı Hāķdur hāķ bilür
 Sāķi-i kevşer ‘Alī hācib-i Huld-i Berīn

Āliñuñ aşhābıñuñ ezvācıñun evlādıñuñ
 Raķmetin ķılsun mezīda’llāhu Rabbü’l-ālemīn

Şefķatüñden serverā Zātı ricā ķat’ eylemez
 Muştafā mā-cā’e illā rahmeten lil’ālemīn *

24 21-a -- v / - v - v / v - - v / - v -

Hūn-ı şafaķdan incinüben ‘ayn-ı āfitāb
 İtmişdi dest-i ķudret aña bir siyeh niķāb

İki kızıl güle remed urmuşdı āteşi
 Aķardı lü’lü-i müjeden tırmayup gül-āb

* Kur'an: 21/107 [Biz, beni ancak ālemlere rahmet olarak gönderdik,]

Tāb-ı tennūr-ı miḥnet u ālām ü derd ile
İki kızıl göz itmiş idi bağrumı kebāb

Od urduğunca hırmenine çeşmümüñ remed
Gör hikmeti ki dānesi olurdu bî-ḥisāb

Seḳḳā-yı eşk-i çeşm bu tenevvür-i dīdemüñ
Āb urduğunca nārına arturdu iltihāb

Bir demde iki merdüm-i ehl-i başiretüñ
Çarḳ eylemişdi fülk-i vücüdını kanlu āb

Yağmalamışdı ḥayl-i veca'raḥt-ı rāḥatı
Düşmüşdi milk-i cism ü dil ü cāna ıztırāb

Şu sızmaz iken aralarından gözümle āḥ
Eşküm nifāk idüp anı terk eylemişdi ḥāb

Yılduz şayardı görmeyüp uyḥu yüzün gözüm
İki sitāre atar idi turmayup şihāb

Ruḥ-sār u zülf-i yār-ı kamer-çehresiz üşüp
Tolmuşdı nār u 'aḳreb ü mār ile cāme-ḥāb

Olmuşdı yıldurum oḳı şancı ifledi ra'd
Yağmür dökerdi yire gözüm nitekim seḥāb

Ol cevri bî-şümārı ki dehr eyledi baña
Eylendi anı aḳçe döküp gözlerüm ḥisāb

Ol sâ'at irdi sem'üme nâgâh bir nidâ
Didi ki ey sevâd-ı dil ü dîdesi harâb

Bir na't söyle hazret-i fahr-i cihâna gel
Ola ki lütf-ı Hâk ile 'azb ola bu 'azâb

Ol nür-i hükme gözimüfi üstinde yir idüp
Yüz üstine diyü virilünce aña cevâb

Kudret eliyle şâni'-i hammâm-ı nüh-kıbâb
Şübün-ı şubhdan düzüp uçurdu bir habâb

Çinî tabakda hall idüp altün varakları
Bir şemse yazdı tāk-ı mu'allâda âfitâb

Bebgâ-yı lâciverd kafes açdı bâl-ı zer
Şekker yerine oldu gîdâsı dür-i hoş-âb

Kaldurdu şah-Çin 'âlem-i şîr-peykeri
Oldı kamu vilâyet-i Hindusitân harâb

Açdı du'â-yı nür ile gencîne bir ışık
Toldı cihâna la'l ü zer ü sîm-i bî-hisâb

Şubhuñ 'izârın âteş-i hürşid itdi sürh
Güyâ ki mihr odı dili kıpkızıl kebâb

Ol dem dakîk-i nâzûk ile toldı şubh-gâh
Çarh üstine güneş kodı bir seng-i âsiyâb

Hürşid açup apısını āzād eyledi
Olmışdı ser-be-ser afes-i dehr pür-gurāb

Düşmişdi jāle hāke götürdi türābdan
‘Iyş-ı nedīm ü pād-ı şeh-i āsmān cenāb

Gösterdi asr-ı udret bennā-yı ‘ālemi
Açdı harīm-i hikmete bevvāb-ı şubh bāb

Şubhuñ o dem oyup yūregi geldi ağızına
Yüzden ol āfitāb götürdi meger niāb

Sultān-ı dīn-i fahr-i cihān Hāzret-i Resūl
Seyyāh-ı lā-mekān-ı şeh-i āsmān-cenāb

Mihr-i cihān-nümā meh-i bedr-i zulūm gūşā
Keyvān-serīr ü uṭb-ı vaār u felek şitāb

Necm şadı vü bedrea-i rāh-ı müstaīm
Sultān-ı reh-revān-ı reh-i milket-i şavāb

Burc-ı vücūda geldügi sā‘at ol āfitāb
Biñ bir güzeşt yire geçüp oldılar harāb

Oñulmaz idi zahm-ı eyā şūfiyā eger
Mü‘minlerüñ olur o diyü virmese lu‘āb

Sen şol habībsin ki eyā şāh-ı milk-i hūsn
Levlāk* geldi cānib-i Hādan saña itāb

* Sen olmasaydın, Sen olmasaydın yeri göğü yaratmazdım. (Hadīs-i Kudsi) DEVELLİOĞLU, Ferit, a.g.e., s.549

Meydān-ı ‘arş-ı cilve-gehi hınk-ı himmetüñ
Ey āfitāb-ı çarh-ı süvār-ı kamer-riķāb

Çekdi gözüñe sürme-i ‘ayne’l-yakīni Hāķ
Ref’ oldı ķalmadı arada bunca biñ hicāb

Şol āteşüñ semenderi olduñ ki ey Hālil
Olur melā’ik anda ķadem koyucaķ kebāb

Düşize-gān-sırr-ı Hüdā mahrem olmasañ
Yüzden götürmez idi seni göriceķ niķāb

Ser halkasın nebilere ey şāh-ı enbiyā
Hātem kaşında niteki yāķūt-ı la’l-i nāb

Şakķ itdi şışe-i mehi itdi yine dūrüst
Üstād-ı mu’cizüñ senüñ ey yüzi āfitāb

Ķandurduñ āb-ı mu’cizüñe teşne dilleri
Barmaķlaruñdan akıduben çeşme-vār-āb

Āb-ı zülāl-i çeşme-i zevķ u şafāları
‘Ayn-i ‘adüyü teşne dile eyledüñ serāb

Bī-mār olup dururdi cihān hılt-ı küfr ile
Ķānün-ı dīn-i Hāķ ile virdüñ gelüp cevāb

Şakļardı gök yüzinde güneşden Hüdā seni
Her yerde sāye-bānuñ idi pāre-i şehāb

Qur'an haqqıyçün ey yüzi ve 'ş-şemsü ve'd duhâ *
Göñülleri hādışüñ açar nitekim kitāb

Elṭāf-ı bī-şümāruñı rüz-ı hisāba dek
Tolsa muḥāsib ile cihān idemez hisāb

Ey sākī şarāb-ı şefā'at bu nūh felek
Cām-ı mey-i muḥabbetüñ içre tokuz ḥabāb

Ḥaḳ emriyle yiri olur çarḥ-ı kibriyā
Nehy itdigüñden eyleye her kim ki ictināb

Lü'lü'-mişāl bağrı delünsün şu kimse kim
Ḳoyup hādışüñi ide meyl-i dūr-i hoş-āb

Şol naḳd-i 'ömr kim yoluña ḥarc olmaya
Ger genc-i şāye-gānsa ol başına tūrāb

Şol göz ki sürme idine rāhuñ ğubārını
Def'-i ḥarīm-i ğayba olur aña fetḥ-i bāb

Ervāḥ-ı çār-yāruña biñ biñ selāmlar
K'itmişler idi sen şehe şıdk ile intişāb

Burc u sipihr kevkeb-i ĩmān-ı Ebu-Bekr
Ḥürşid-i şubḥ şıdkına bir zerre āfitāb

Sultān-ı mīlk-i 'adl-i 'Ömer ihtisābda
İtdügi ihtimāmı anuñ kim ider hisāb

* (Kur'an 91/1 : [Andolsun Güneş'e ve onun parlayan ışığına,])

‘Osmān debīr-i kātīp-i dīvān-ı şāh-ı milk
Düşmezdi hīç elinden anuñ hāme vü kitāb

Bevvāb-ı bāb-ı şehir-i ma‘āni ‘Alī aña
Ben ‘ilm- şehriyüm didüñ oldur o şehir-i bāb

Necmeyn-i ezhereyn idi bedreyn-i envereyn
Ol iki āfitāb u meh-i Müşterī habāb

Evlāduña vü ālüfne aşhābuña kamu
Yüz biñ selām her dem eyā şāh-ı kām-yāb

‘Aşīleri güneş yakıcak rüz-ı haşrde
Kıl baña sāye-i ‘alemüñ me‘men ü me‘āb

Mecmū‘-ı havfdan bizi kırtar keremler it
Mecmū‘-ı halka ‘āleme düşdükde ıztırāb

Ser-cümle ‘āşīye umarum ola sen şefī
Kılsun du‘āyı Zātī-yi Allāha müstecāb

25 22-b -- v / v -- v / v -- v / v --

Ey zāt-ı şerīfün gül-i büstān-ı risālet
Elfāz-ı laţīfün şekeristān-ı hālāvet

Ey hem nefes-i ‘arş nişīnān-ı mela‘ik
Vey şāh-ı cihān pādişeh-i ‘ālem-i vaḥdet

Ṭayy eyleyemez refref-i zan menzil-i kadrün
Cibrīl-i ‘uḳul anı nice ide hikāyet

Şānuñda durur āyet-i mā-kān-ı Muḥammed
Ey mübde-i bünyād-ı cihān şehr-i nübüvvet

Ḥürşīd-i vişālūñ iricek burc-ı vüçüda
‘Ālem açılıp gitdi kamu leyl-i ḍalālet

Deryā-yı ḍalāletde kalurdi kamu ‘ālem
Olmasañ eger bedreka-i necm ü hidāyet

Ḳurtuldi ḥādīşūñ işiden cümle ḥadeşden
Ey bāğ-ı vefā bülbül-i gül-zār-ı risālet

Sen ümmetüñi isteyesin ḥazret-i Ḥakān
Nefsi diyicek cümle nebī rüz-ı kıyāmet

‘Āşileri emvāc-ı ‘azāb eyler idi garḳ
Olmasañ eger mālīk-i deryā-yı şefā‘at

Ḥaḳ ḳudret eliyle uruben zahruña mühri
Gönderdi seni ümmetüñe nāme-i şefḳat

Māhuñ siperin mu‘cize tīguñla felekde
İtdüñ iki şaḳḳ gördi kamu ḥalk-ı velāyet

Çeşm'eyledüñ engüştüñi gördüñ kamu ‘ālem
Dil-teşne durur mu‘cizüñ ābına begāyet

Ey ḥātem-i mecmū‘-ı nebī mehbiṭ-i Ḳur‘ān
Ḥatm olmuş idi muşḥāf-ı ḥüsnüñde melāḥat

Zātuñda senüñ yoğ idi bir zerrece bed hū
 Āteşde bürüdet nitekim şuda buyüset

Ervāh-ı nebī kıudsde cem' oldu ser-ā-ser
 İsrā gicesi cümlesine itdüñ imāmet

Cibrīl-i hıred ki işide eczāsı olur kül
 Bir demde ki itdüñ toköz eflākı seyāhat

Mi' rācda bulduñ şu kadar Hāk ile kırbı
 Güyā ki hemān cān u ten ü nār u harāret

Keşf oldu saña perde -i esrār ser-ā-ser
 Bī-perde Hūdā ile tapuñ eyledi şöhet

Vaşşāf ola ger cümle cihān halkı ser-ā-ser
 Haşr ola vü evşāfuña olmaya nihāyet

Şad-bār selām anlaruñ ervāhına bizden
 Yirüñdeki ol çār-'aziz itdi hilāfet

Kandīl-i revāk şadakā-ı Hāzret-i Şiddīk
 Hadd-i şeb-i teng şu'le-i misbāh-ı şadākāt

Hışmiyle nazar kılsa güneş bī-fer olurdu
 Fārūk-ı cerī pādīşeh-i milk-i şalābet

Sultān-ı ekālīm-i hayā Hāzret-i 'Osmān
 Şāh-ı kümelā server-i erbāb-ı feşāhat

Mîr-i 'ulemâ kân-ı seḫā Ḥayder-i Kerrâr
Maḫbûl-i Ḥudâ hoş-ı nebî şâh-ı vilâyet

Ezvâcuña vü âlüne evlâduña bizden
Hergâh selâm ey şeh-i erbâb-ı şefâ'at

Zâtinûñ idersin kamu müşkillerini ḫal
Ṭapuñdan irirse ger aña 'avn ü 'inâyet

Düşürmedügi mişkâle-i zikrûñi dilden
Budur ki virür âyîne-i ḫalbine şavfet

Ḥaşr ola ümîdüm bu kıyâmetde senüñle
Bunu işidüp kim dise âmîn aña rahmet

26* 23-a -- v / - v - v / v -- v / - v -

Yâ eşrefü'l ḫalâyık-ı yâ efḫalü'r-resul
Yâ mecmu'ül fezâil yâ Hâdi-s-sübül

Ol şahsın ki nür cemâlûñ çün irdi berḫ
Nâr-ı Ebâ Leheb söyünüp oldu cümle gül

Gerçek ḫabîbi olduḫuña Gird-kârûñuñ
Şâhid durur cihânda ne kim varsa cüz'i küll

Her kim saña inanmadı tutmadı şer'üñî
Ḳaldı ṭamûda rû-siyeh ü gerdeninde gül

• Bu kaside Terkiḫ-i Bend tarzında yazılmıştır.

Terkīb-i ādem evveli bir ata bir ana
Beslemedi toğurmadı senüñ gibi oğul

Sultāndur iki ‘āleme şol nīk baht kim
Cān u göñülden itdi özīñi kapuñıa kul

Oldı ne yire vardısa merdūd u rü-siyāh
Şol kimseler ki hizmetüñüñ lāyıkı degül

Olsun hezār-cān-ı muṭahhar saña fedā
Ey eşref-i ḥalāyık ü ey efḍal-i resul

Sensin murād-ı ḥalk-ı cihāndan Hüdā ḥakķı
Gerçek durur sözüm ḳamusun Muştafa ḥakķı

Ey k'oldı şer'-i tahtuñ ü levlāk-ı efserüñ
Ne çenber-i sipihr-i berīn ḥalka-i derüñ

Biñ yıl içinde Nūḥ-nebī düşde görmedi
Ol devleti ki bir gicededür müyesserüñ

Ādem henüz daḥi yumamış idi kilden el
Olmış idi senüñ iki ‘ālem musaḥḥaruñ

Ol oḳısın ki oldı Hüdādan ḳamu ‘ulüm
Bī-zaḥmet-i te‘allüm u tekrār-ı ezberüñ

Ol şāhsın ki oldı ezelden ebed senüñ
Nuşret ü livān u fetḥ u zafer ḥayl u leşkerüñ

Ve'lleyl-i ve'd-*duh*nuñ* ider āyetin beyān
Rūy-ı münevverūñle zūlf-i muğberūñ

Niçe nebiyy-i mürsel egerçi yaratdı Hāḫ
Fazl u kemālle beri degül berāberūñ

Reyhān-ı tāze bitdi açıldı gül ü semen
Düşdügi demde müy u ruḫūñdan yire dūrūñ

İnkār iderse n'ola münāfiḫ olubdurur
Gerçek resül idūñ ki ḫaṣbā-ı sūḫan-verūñ

Hāḫdur ne kim didūñ ise sözüñde yok ḫilāf
Cāndan ider şehādeti her ehl-i i'tirāf

Ey menba'-ı 'avāḫif u ey ma'den-i kerem
Ey ḫiblegāh-ı Yeṣrib u ey Ḳa'be-i ḫarem

Her kim idüñdi gūṣe-i ḫıfzuñda cāyını
Maḫfūz oldu görmedi 'ālemde hiç elem

Ḳaçan ḫıla zebān ḫılam vaṣf-ı ḫulḫūñı
Çün vaṣfuñı 'azīm ḫılur nūn ve'l-kalem**

Perverdigār nām ile mektüb idi aduñ
Ḳāf ile nūna daḫi ḫalem çekmeden raḫam

* Kur'an:93/1-2 [Kuşluk vaktine ve kararıp durgunlaştığı zaman geceye yemin ederim ki,]

** Kur'an:68/1 [Nun. Kalem'e yemin olsun.]

İndü mi bişr ü devleti kim oldı virdi cān
Sol nāmsız aña söyledi senüñle biş ü kem

Dest-i şefā'atüñ bir işāret çün eyledi
Kıldı hezār-ı müflis-i tã'āti muhteşem

Her kim ki da'vetüñi işidüp ne'am didi
Hağdan hezār dürlü irüşdi aña ni'am

Oldı cihānda rāyet-i İslām mürtefi'
Fethüñ ideli leşker-i küffāre kesri ham

Tiryāk-i lütfüñle pür olmuş iken cihān
Her giz ola mı kim tapuña kār kıla hem

Ey pür kerem ki vardurur çok kerāmetüñ
Yer yer hezār vizri senüñ bir şefā'atüñ

Nür u dehān nice diyeyin didi çün Hüdā
Kur'ānda rüy u müyuña ve'lleylü ve'dçuhā*

Yāduñ belāda beste olanlaradur necāt
Nāmuñ 'anāda hasta kalanlaradur şifā

Vaşfuñdurur kâsemde *elif lām u mīm*** u *şād*
Nā'tüñdurur kelāmda *yā sîn**** ü *fā vü hā*****

* Kur'an:93/1-2 [Kuşluk vaktine ve kararıp durgunlaştığı zaman geceye yemin ederim ki,]

** Kur'an:2/1 - 3/1

*** Kur'an: 36/1

**** Kur'an: 20/1

Her kim muḥibbūñ oldu pelāsi durur ḥarīr
Her kim ḥasūduñ oldu pelāsi durur belā

Maḳşūd-ı kâf u nūnsın ü maḥşüş-ı ḥā vü mīm
Serdar-ı rāz-ı ḥaḳsın ü serdār-ı enbiyā

Eymende oldu me'men-i maḳşūd-ı mū siyeh
Yüzüñ ziyāsı ḳārañū ğicede reh-nümā

Ādem henüz kār-ğil ider idi ḥazretüñ
Olmış idi sarāy-ı nübüvvetde kethüdā

Sulḫān iken dü 'āleme ṭapuñ 'aceb durur
Giydūñ 'abā vü nān-ı cūy eyledūñ ğidā

Lūṭf-ı Ḥüdā-yı cümle kemālāt-ı 'ālemī
Cem' itdi bir yere didi nāmına Muşṭafā

Olsun fedā yoluña dil ü cān ü başımız
Toldı muḥabbetüñle içümüzle taşımız

Zātuñdur āferīn-şeh-i 'ālemüñ sebep
Hem server-i 'Acemsin ü hem seyyid-i 'Arab

Çün irdi 'arş farkına na'lini pāyenüñ
Buldu 'ulüvv ḳadr ü şeref eyledi ṭarāb

Gerçek ḥabībi olduğuñ için Ḥaḳḳuñ saña
Rūzı murād-ı her dü cihān oldu nīm-şeb

Meryem şefâ'atüñi idinmesedi şefî'
Virmezdi huşk şâhidur haqquñ aña ruṭāb

Mecmū'adur ğarāyib ile ṭolu kā'ināt
Zātuñ senüñ bu cümleden olmuşdı münteḥab

Gül gibi geldi rüy-ı hoşı ṭutdı 'ālemī
Her kim senā ki gonce gibi açdı ise leb

Olmuşdı yoğ iken daḥi ne pāye-i felek
Nāmuñ ṭirāz-ı minber ü ārāyiş-i huṭab

Ḥasmuñ ḥumār-ı sīme-keş-i āteş-i ceḥīm
Olduğıcün Ḥüdā didi ḥammālete'lḥatab^{*}

Rüşen nite ki rüz durur mihr-i rāyüñe
Her sır ki var perde-i ğaybīde muḥteb

Zāt-ı şerīfūñile kıılır 'ālem iftiḥār
Eyler kelāmda ḳasem ādūña Gird-kār

Nūr-ı ruḥuñdan oldı münevver ḳamu ḥamīr
Rayüñ ḳatında ṭıfl-ı nev āmüz-ı 'aḳl-ı pīr

Tih-i feccinde ḳalmışa şer'undurur delīl
Beyt-i ḥazende ḳalmışa lüṭfuñdurur beşīr

^{*} Kur'an: 111/4 [O, Alevli bir ateşe girecek. Odun taşıyıcı olarak ve boynunda hurma lifinden bükülmüş bir ip olduğu halde karısı da ateşe girecek.]

Bāzār-ı rüz-ı haşrde yâ seyyidü'l beşer
Nân-ı cūñ kelebçe şāluñ durur hañr

Kimi kabül kılduñ ise rüzıdur sa'ıd
Kimi ki redd kılduñ ise cāyıdur sa'ır

Oldı şefā'atūñe göre zerreden kalıl
Halkuñ egerçi hadden aşā cürmidür keşır

Qalmaz ayakda tēc-ı ser olup 'azız olur
Lütf-ı şefā'atūñ kime oldıysa dest-gır

Kış-ı yakından oldı cüdā düşdi toprağa
Ol mürtedi ki redduñ eli atdı mişl-i tır

Äzādedür gam-ı dü cihāndan hüdā hafı
Her kim kenz-i mihr ü vefāña durur esır

Ne beyt-i çarh-ı nazm kaçan bulur idi ki
Zāt-ı şerifüñ olmasayıdi aña zahır

Hilkatde kimse tapuña hem-ser degüldurur
Cevher 'arazla hiç berāber degüldurur

Ey menba'-ı 'avāñıf u ey rahmet-i celil
Gümrah olana şer'üñ olur hād-i sebıl

Bir güşedür sarāy-ı celālünde nüh-sipihr
Bir 'andelıbdür gül-i rüyüña Cebra'ıl

Zātuñdurur şerîf-i kemâlûñde naķş yok
 Halkuñdurur laţîf ü cemâlûñdurur cemîl

'Āşî ümîd-i rahmet-i haķ itmez idî ger
 Luţf-ı şefâ'atûñ günehe olmasa kefil

Kimi zelîl kılduñ ise olmadı 'azîz
 Kimi 'azîz tutduñ ise olmadı zelîl

Senden şarîk-i haķķı şorup kim ki bildise
 Oldı selâselî bedeli âb-ı selsebîl

Na'tûñde dil ne diye kelâmı içinde çün
 Nâmuñla nâmunı bir arada añar celîl

Kemter delîli mu'cizefîñ inşikâķ-ı mâh
 Hâcet degül beyâna ki rüşen durur delîl

Ey baħr-i kâmil-i dû cihân vaşfuñ itmezem
 Ger 'ilmimile 'ömrüm ola vâfir u tavîl

Başdan ayaĝa gerçi ki olmuşdurur günâh
 Luţf-ı şefâ'atûñ ile 'Aşķıye kıl nigâh

27 25-a -- v / - v - v / v - - v / - v -

Ey nür-ı şem'-i bezm-i ezel hażret-i emîr
 Mîhrûñle ħalbim it ebedî bir meh-i münîr

Gün bigi başımı göge ergür keremler it
Ayakda kaldım ol baña bi'llāhi dest-gır

Lütf eyle bāl-i terbiyetüñ eyle kol kanād
Tā kim fezā-yı 'arş-ı revān idünem mesır

Baş eyle nerdübān-ı sülūki fakırüfe
İdüp 'uruc idinüben ferş-i 'arşī yır

Eyle fakıri bülbül-i gülzār-ı lā-mekān
Eşvāk-ı verd-i vahdet ile idüben şağır

Anuñ ki āsitānuñ ola menzili aña
Dirlerse yırیدür kamer-i āsmān serır

İtdi hışār-ı burc-ı dili leşker-i hevā
Kıl ben za'ife 'ışmetinüñ 'askerün naşır

Himmat eliyle şal baña tevbe kemendini
Çāh-ı günehte rühumı nefsi eyledi esır

Pence uram şalāha geçüp pencgāhdan
Kıl ben za'ifi bışe-i evkāt-ı pence şır

Nuşret eliyle tıg-i 'ubüdiyyeti kuşat
Meydān-ı zühd içinde olam tā ki bir dilır

Çekdüñ çü hışm eliyle gümān-ı velāyeti
Garķ eyledi 'adüyü kıızıl kana sebz-i fır

Ey düst tevbe cevşenini giydür egnime
İdem 'adū-yı nefis ile ben tā ki dār gır

Luţfuñ hisāb olmaya rüz-ı hisāba dek
Yüz biñde birini yazamaz yazsa biñ debİR

Çek çeşm-i kalb ü rûḥuma kehl-i başireti
Gün bigi rüşen ola baña tā ki her zāmİR

Ben aca maṭbah-ı 'amelüñ bābın açı vir
Tā ni'met-i şalāḥ ile olam cihānda sİR

Burc-ı şafā vü menzil-i şafvetde rüz u şeb
Eyle derün-ı Zattıyî hürşid-i müstenİR

Toprāğı zer idersin eyā kīmiyā nazar
Ol ḥāk-sāruña nazar it eyle bİ-nazİR

Gencİne-i mücāhedeye mālİK eyle kim
Māl 'ibādeti ile ganİ ola ol faķİR

Cezb eylemezse mihrüñ eger anı jāleves
Çalır ebed turāb-ı ḥākāretde ol ḥākİR

28 26-a v - - - / v - - - / v - -

Ṭarīķ-i ḥākka sen şol pişvāsın
Kİ cümle muķtedāya muķtedāsın

Vücūduñ her giz 'ilm-i ledünnİ
Medār-ı fażl u kuṭb-ı evliyāsın

Dilüñ gülzâr-ı kudsüñ ‘andelîbî
 Hikem bustânına destân sezâsın

Ẓamîrûñ mahzen-i esrâr-ı hikmet
 Kilîd-i kufl-ı genc-i Muşafâsın

Senûfdür kâ’inât içre taşarruf
 Velâyet milketine pād-şâsın

Şehâ bu milket-i darü'l-fenâda
 Bu gûn ser-çeşme-i âb-ı beķâsın

Düzetmeden bu ‘alî kubbeyi hâķ
 Sarây-ı dehrûñ urmadan esâsın

Vücûduñ şehrine mi‘mâr-ı kudret
 Bırakmış idi tevĥîdüñ binâsın

Saňa Hâķ ‘aşķı ĥil‘at olmuş idi
 Felekler giymeden yenli ķabâsın

Güneş senden şifâtu'llâh eyler
 Ele alup gedâlar gibi taşın

Niçe mis gibi ķalbi her nazarda
 Zer-i ĥâliş idici ķimiyâsın

Yaraşur saňa dirsem cân ŧabîbî
 Ki zaĥma merhem ü derde devâsın

Virürsün her mizāca göre şerbet
Açup luḡ u kerem dārü'ş-şifāsın

Sen ol sulṭān-ı 'ālī pāyesin kim
İder 'uḡbā şehī kemter gedāsın

Feleklerden melekler eyler āmīn
İdicek şıdk ile Ca'fer du'āsın

Durur rengīn ṭabaḡdan ḡonce ṭumār
Ki taḡrīr eyleyem medḡ u şenāsın

Şabā merdümlük it ergür dem-ā-dem
Gözüme ḡāk-ı rāḡı tütüyāsın

Ümīdüm vardurur bulam reh-i rāst
İde 'uşşāḡdan ben bī-nevāsın

Ḥüdāvendā muḡaylan-ı ḡam u derd
Ḳomadı Ka'be ḡaḡḡı dil şafāsın

Yapışdum zeylüne kim dest-i ḡayret
Çeküp çāk eyledi şabrum yaḡasın

Benī pāk eyle nefis alāyışinden
Gider cān görgüsünüñ jeng ü pāsın

29* 26-b v--/v--/v--/v-

Sözüm gūş kıl olma dünyā perest
Ki tā irmeye her denīden ūikest

Ne od gibi serkeşlik it her nefes
Ne ūu gibi ol her ḥas altında pest

Ṭayanma kalem bigi bāzūfā kim
Bilürsin olur dest bālā-yı dest

Çi 'İsī çī Meryem heme-şüste-gīr
Der in büt-gede ez suver her çī hest

Melāmet iderler şakın 'ākībet
Şarāb-ı gurūrī içüp olma mest

Fenā cāmın elden düşürme müdām
Şal ol āteşe varlıgūfı tamām

İşit tarz-ı āḥerde bir menkabet
Ki zāhir bilünmek degül ma'rifet

Dilerseñ zuhūr ide tevḥīd-i nām
Yan ol deñlū kim ḳalasin bī-mūḥbet

Beşāret ḳatīl-i gam-ı 'ışka kim
Leb-i ḥūr u bāğ-ı cenāndur diyet

* Bu Kasīde Terci'-i Bend tarzında yazılmıştır.

Sücüd eyle her hâke baş çekme kim
Milk-vâr olasın felek menzilet

Murâduñ sipihr üzre seyrânsa
Tecerrüd kabûl eyle 'İsî şıfat

Fenâ cāmın elden düşürme müdām
Şal ol âteşe varlıgūñı tamām

Teb-i hayret aldı beni āh āh
Figān kim bu âteşde oldum tebāh

Bulunmaz karāñūda āb-ı hayāt
Günahkäre kılmaz tecellî ilāh

Ne yüzden varam Hâzret-i Hâkka kim
Yüzüm karadur elde nāmum siyāh

Şürdan ne peydā ola bende kim
Göñül gözisin tutdı jeng-i günāh

Budur defter-i gülde meştür olan
Budur bülbülñ virdi her şubḡ-gāh

Fenâ cāmın elden düşürme müdām
Şal ol âteşe varlıgūñı tamām

Nedür ey civân bunca ‘izz ü celâl
Yigitlige gelmez mi yoksa zevâl

Niye gırresin behcete bilmezem
İrüşmez mi pâyâna hüsni ü cemâl

Var ey vaşilla şād olan ağla kim
Gelüp gam döner hıcre rüz-ı vişâl

Gel ey molla-i ‘āleme şıgmayan
Karāsında yatsuñ gerek pây-māl

Defil oldı çün her sözüm aña kim
Vücūd-ı cihāna ‘ademdür māl

Fenā cāmın elden düşürme müdām
Şal ol āteşe varlıgūñı tamām

Saña söylerin diñle ey derd-mend
Ola kim müfid ola dāru-yı pend

Küyundur teni ser-be-ser şem‘i-dār
Dil ü cānı kıl ‘ışk odunda şıpend

Bilürseñ saña zehr-i kātıl şunar
Nigār-ı şeker-leb-i büt nüş hand

Ham-ı mü diyü öldüğüñ mār olur
Şalar boynuña sîn içinde kemend

Ḥam-ı mü sözi dāmdur ‘Amrī
Eni konı bunı eyle terci‘-i bend

Fenā cāmın elden düşürme müdām
Saı ol āteşe varlıgūñı tamām

30* 27-b -- v / - v - v / v -- v / - v -

Mersiye-i Revāñi ‘Alemsāh

Tır ü belā vü miñnete ādem nişān imiş
Dest-i zamānede bu felek bir kemān imiş

Çarḥun zamāne ehline ḥükmi revān geçer
Zirā berātına güneş altun nişān imiş

Şekl-i hilāl kim görinür burc-ı çarḥdan
Aḥvāl-i ‘ālemi dimege bir zebān imiş

Bu çarḥ-ı pür-sitāre ki gevher-fürüşdur
Bāzārı koñ anuñ ile sūdı ziyān imiş

Bir tāb-ḥānedür felek-i lāciverd-naşş
Bir iki üç gün anda kişi mihmān imiş

Ol gül-sitān-ı luḫf u sa‘ādet kāmı görüñ
Kim gözyaşı anuñ içün āb-ı revān imiş

* Bu Kaside Terkib-i Bend tarzında yazılmıştır.

Bir ejdehâ durur ne umarsuz bu çarḥdan
 Qavs-i kuzah ki görünür ana dehân imiş

Bâri yıkılsa çarḥ bozulsa bu bār-gâh
 Gün toğmasaydı 'âleme görünmeseydi mâh

Niçün yüzini yirlere urur ki âfitâb
 Ya kara yaşlu gibi nice yaş döker şehâb

Gök câmesini mâh niçün egnine alur
 Ya ak ridâsını yine atar yire şihâb

N'olmuş ki pâre pâre ider kendüzini ḥaṭ
 Qana neden boyadı yüzün şafḥa-i kitâb

Bâ'îş ne ḥayret ile şalur serv başını
 Mûcib nedür ki şuya atar tâcını ḥabâb

Ḥikmet nedür ki bûlbûl ider dâ'imâ figân
 Bu nice sır durur ki giyer qaralar gurâb

Muṭrib eliyle çeng yine saçını yolar
 Def gögsünü dögüp ne içün ifîler rebâb

Divâneveş bu ḥalk nice dögünüp yürür
 Niçün figân ü zârî kılurlar ya şeyḥ ü şâb

Şeb aldı egnine yine kara libāsını
Şeh-zādenüñ meger dutar ol daḥı yasını

Mātem tutup durur aña serv-i revān daḥı
Bağrında baş olubdur anuñ āşiyān daḥı

Dīvāne oldı taşlarla dögünüp yürür.
Başı açuk yaluñ ayak āb-ı revān daḥı

Çün ser-firāz olmadı ol serv-i salṭanat
Çāk eylesün yakayı gül-i gül-sitān daḥı

Çün oldı yir yüzinde bunuñ gibi ḥādise
Çan ağlamağa başladı ḥalk-ı cihān daḥı

Bārān degül durur yire gökden revān olan
Tükürdi 'ālemün yüzine āsmān daḥı

Çıldı kılıç bu ḥātem için cāmesin siyāh
Boynını egdi gördi bu ḥāli kemān daḥı

Tiri atuñ yabana vü elden kılıcı koñ
Toprağa düşdi çünkü şeh-i kām-rān daḥı

Şeh-zāde-i yegāne 'Alem Şāha ḥayf ü āh
Ol server-i zamāneye ol şāha ḥayf ü āh

Tesbîh idüp habâbı geçürsün ko cüybâr
 Kılısun du'âyı ravzada el kaldurup çenâr

Ben dimezem ki öldi vü gitdi zamānedēn
 Bir genc idi ki gizledi hāk içre rûzgār

Tag üzre şanmañuz görinenler bulut durur
 Bir kara çul alubdur eginine kühsâr

Şemsün degül durur görinen bāng-i ra'd ile
 Bir odlu āhıdur felegün olmuş āşikār

.....*

Yanında kulları qaralar şarınup durur
 Gülzâr-ı luṭf ravzası olmuş benefşezâr

Şayyād-ı çarḥ yine nice hîle itdi kim
 Devlet ğazenferini bu dem eyledi şikār

Ol şehriyāre ḥayf ki dahı civāndı
 Devlet hümāsına işigi āşiyāndı

Ya Rabb rûḥ-ı pākine cennet makām ola
 Hem-şoḥbeti Resül 'aleyhi 's-selām ola

* Bu arada yeni bir şüre geçiliyor izlenimi oluşsa da şiir bütünlüğüne ve kafiye düzenine bağlı kalındığında müstensih'in muhtemelen boş bıraktığı ve daha sonra bulamadığı bir beyit olduğu anlaşılıyor.

Rıdvan ü hür hem-dem-i yâri olup müdâm
Kevşer şarâbını içe 'ıyş-ı müdâm ola

Her güşesini seyr ide gülzâr-ı cennetüñ
Her yaña şâh-ı tûbi gibi hoş-ı hırâm ola

Dünyâda hükmi nâfiz idi halk-ı 'âleme
Cennetde hüriler dahı emrine râm ola

Vaqt oldı kim Revâni şehe idesin du'â
Sözi iñen uzatma ki hayrû'l-keâm ola

Söyündiy ise bād-ı fenâdan o sem'-i luğf
Şol âfitâb-ı burc-ı kerem müstedâm ola

Tolundıysa kevkeb-i burc-ı şeref bu dem
Devlet göginde mihr-i felek ber-devâm ola

Dünyâya ey gönül ide mi 'âkıll i'timâd
Dârâyı aıtma Kisrîyi ço kanı Keykübâd

31* 28-b v v -- / v v -- / v v -- / v v -

Merşiyeye-i Revânî Berâ-yı Sulţân Maḥmūd

Olma dünyâya sen ey h̄'âce iñende mâyil
Gözün aç 'ibret ile eyle nazâr hey 'âkıll

• Bu kaside bendlerden kurulmuş olup Terkiib-i Bend tarzında yazılmıştır.

Nağdūñi virme bu çarçun yaşıl altunlusına
Köhnemişdür boyanursın şaķın olma ğāfil

Sen ceres gibi fiġān eylemegi terk itme
Çün fenā menziline bağlanur āħir maħmil

Yollar üstinde güneş gibi yüzün ħāk eyle
Āsmān tā ki kıra ħaymeñi menzil menzil

Giceler yan-ı yaķıl yumma gözün bīdār ol
Şem'veş olmaĝ eger isterseñ rüşen-dil

Baĝruña taş başup ayaĝa düş kūh mişāl
Tā ki ser-çeşme-i maksūda olasın vāşıl

Çünkü dās-ı meh-ı nevle biçülür 'ömr ekini
Mezra'-ı sebz-i felekden kişiyne ne ħāşıl

Yok durur çünkü cihān içre dilā hiç ħuzūr
Devlete 'ākıl olan olmaya hergiz maĝrūr

Dūd-ı āh ile cihān yüzī olup yine siyāh
Görinür ħāme devātıyla baña sūret āh

Ferz gibi felek-i kec-revün oyunları çok
Her kimi taħta geçürdi didi āħir aña şāh

Kemerinden yapışup sāye gibi yire çalar
Gün gibi başına örmişken anuñ tāt u külāh

Cām-ı fağfūriyi çarhı almasun artık eline
Şem'-i kāfūriyi hergiz dahı yakmasun mäh

Baş açuk yälın ayak tağa düşer nergis-vār
Dīde-i 'ibret ile 'äleme kim kılsa nigāh

Gül kimüñ yañağıdur lāle kimüñ çihresidür
Diye bir bir şorana hāl diliyle giyāh

Pehlevānken niçenüñ yire getürd'arkasını
Küşti-gır-i felek olmaz kişiye püşt ü penāh

Yansun odlara güneş göklere boyansun dūd
Kanı ol şāh-ı felek-mertebe Sultān Maḥmūd

Tāc ü taḥtı koyuban ideli 'uqbāya sefer
Tiğ kara geyüben iki büküldi ḥançer

'Ālemüñ gözi ağırmış durur ağlamakdan
Merḳadı üstine şanmañ ki qurıldı cāder

Yüregin paraladı ḥasretine døyemeyüp
Böyle āhen-dil iken şāh ḡamından seşper

Kanı ol seh ki sımātında felek çini idi
Cüy-ı ḳadrinde güneş olmuş idi nılüfer

Tayyib aḥlaḳıyıçün 'anber-i ter geydi siyāh
Bezm-i ḡarrāsı içün odlara yandı micmer

Varısa her sözi bir dürr idi şab'-ı 'ummān
Ki katāriyle yanunca çekilür idi cevher

Urdı çün 'ömri berātına ecel tuğrāsın
Yüzi ağlar kalemüñ hîç açılmaz defter

Çeşm-i şeh-zādeye çün irdi bu dem h̄'āb-ı ecel
Erisün şem'-i şeb-efrüz ko yansun miş'al

Devlet atından inüp ol şeh-i Cemşīd-nişān
Kıldı tábütü bu dem kendüzine taht-ı revān

Gülşen-i saltanatuñ serv-i gül-endāmıydı
Servveş anuñ içün eyledi hāk içre mekān

Şıdı ol dürr-i girān-māyeyi çün seng-i ecel
Acıyup yüzine urdı kef-i bī-hadd 'ummān

Görmeyelden o şehūñ meclis-i rūḥ-efzāsın
Kana boyandı kadeḥ şem'ler oldu giryān

Göge boyatsa nola cāmesini mihr-i münīr
Güneşüñ tutsa n'ola yüzini ğamdan pür kan

Güşe-i çarḥda şanmañ ki şafaḳdur görinen
Ağlamakdan felegüñ gözine oturmış kan

Hicrine døyemeyüp çekdi elif gögsine fīr
Ḥasret ü derd ile kaddini nün itdi kemān

Ağlamağıla kızıl kana boyandı sancak
Kendüyi paraladı katlanamadı bayrak

Ya İlähî dilegüm bu k'ola cennetde muķım
Luṭf u iḥsānuñıla aña ide nāz ü na'ım

Raḥm idüp merḥamet it ol ṣeḥe kim bendeñdür
Çünki yok sencileyin bir daḥı raḥmān u raḥım

Nünveş güşe-i 'adnūñde ne var tutsa vaṭan
Raḥmetüñ içre karar itse ne var niteki mīm

Raḥmetüñ nūrına gün gibi olup müstağrak
Türbesinde tura kandil-şıfat 'arş-ı 'azım

Āḥiretde kerem-i ḥ'ānı Revāni çokdur
Dār-ı dünyāda anuñçün dinür Allāh kerīm

Cennet ehli arasınd'anı müsellemeyle
Virmiş idüñi aña çün luṭf u kerem ṭab'-ı selīm

Çün sefer itdi beḳā milkine ol dünyādan
Şāh-ı devletle ola taḥt-ı ḥayāt üzre muķım

Şeh-i ḥürşid-feşān ḥüsrev gerdün 'azmet
Tura başnda anuñ göz gibi tāc-ı devlet

32" 30-a - v - - / - v - - / - v - - / - v -

Dār-ı dünyā-yı denī kim key ‘aceb ğamhānedür
Pür tılsım u mārı çok bī-genc bir vīrānedür

Dāne şalmasun seni la‘l ü cevāhir ‘arz idüp
Key şakın ma‘rūr olma saña anlar dānedür

Niçe şüret ‘arz ider bir lahzada hūb u kabīh
Bu gühen deyr-i dü-rengi bül-‘aceb kāşānedür

Bu fenā bezminde tırmaz devr ider cām-ı ecel
Bāy u yoħsul nüş ider anı ‘acīb peymānedür

Şems-i eflāk-i me‘ālī eyledi beñzer ğurūb
Kim cihān pür zulmet u ten şem‘ u cān pervānedür

Anuñiçün kāmēt-i mihrāb ğamdan ham olup
Güş olan her güşeden sed-nāle-i hannānedür

Ħasret u derd u firāk u ħüzn ü endüh ile āh
Söylenen dillerde her ğün şimdi bu efsānedür

Gitdi dünyādan dirīgā ol sa‘ādet menba‘ı
Tārmār oldı tağıldı ‘izz ü devlet mecma‘ı

• Bu kaside, Tercii‘-i Bend tarzında yazılmıştır.

Ey felek biñ lu' b ile naqş-ı ğarīb itdüñ bugün
Kim bizi maḥdümumuz alduñ ğarīb itdüñ bugün

Rāh-ı derbend ğamı açüp 'adem iqlimine
Bār-ı ḥazn ü ḥasretiyle key qarīb itdüñ bugün

Çalduñ añsuz dest-i merg ile çü riḥlet kūsını
Cān u dil milkini ser-ā-ser pür nehīb itdüñ bugün

Gitdi ārām u sükünı kalbe virdüñ ıztırāb
Bī-ḳarār u rāḥat u hem bī-şekīb itdüñ bugün

Dide-i aḥbābı maḥbūbı yüzünden dūr idüp
Ḥaşre dek ḥasretle müştāk-ı ḥabīb itdüñ bugün

Ol ki olmuşdı cemālinsiz bize dirlik ḥarām
Bizden ayırdı anı mergi raḳīb itdüñ bugün

Her dili şad-süz ile bu sūzı yād itmeg içün
Nāle vü feryād ile çün 'andelīb itdüñ bugün

Gitdi dünyādan dirīgā ol sa'ādet menba'ı
Tārmār oldı tağıldı 'izz ü devlet mecma'ı

Ḳanı Şemsü'd-dīn Aḥmed Beg ki bir ḥoş zāt idi
Za'ir-i Beytü'l-ḥarām ü şāhibü'l-ḥayrāt idi

Şaffa-i şaḥn-ı şiyemde şāhibü's-şadr idi ol
Ḳulle-i ḳāf-ı keremde nāşibü'r-rāyāt idi

Görinürdi 'âlem-i cûd u kerem çün cām-ı cem
 Qalbinüñ âyinesinde key 'aceb mir'ât idi

İki 'âlem 'izzetin bulmaq dilerdi buldı hem
 Anuñçün gıce gündüz 'âdeti tã'ât idi

Mâl u milki Hâq yolunda şu gibi mebzûl idi
 Rûy-ı pâki hâk râh seyyid-i sâdât idi

Gıce gündüz sa'y idüben itdügi hayrât anuñ
 Qaşr-ı Firdevs-i berıne nürdan mirkât idi

Qanı ol fâhr-i kirâm u şems-i çerh-i ihtirâm
 Kim der-i 'izzet me'âbı mañla'-ı hâcât idi

Gitdi dünyâdan dirîgâ ol sa'âdet menba'ı
 Tärmâr oldı tağıldı 'izz ü devlet mecma'ı

Ey dirîgâ gitdi dünyâdan o şems-i muhterem
 Zuhr-ı aşhâb-ı mürüvvet fâhr-i erbâb-ı kerem

Maqşad-ı erbâb-ı hâcet melce'-i eytâm-ı dehr
 Mañla'-ı mihr-i sa'âdet zâ'ir-i Beytül'-harem

Ya'nî Şemsü'd-dîn Aḥmed Beg ki olmuşdı anuñ
 Dest-i gevher-bârı güyâ ebr-i bārân-ı kerem

Dökdi anuñçün görüp göz yaşını merdüm olan
 Qaralar giydi bulutlar gibi çün hayl ü haşem

Başına meh-pāreler bağladı nīlī futalar
Hāle gird-i māhı tıtdı başdı şan nūrı zālem

Sīneler tabı oldu nālān cevfi-ı hūllān-ı vefā
Dökdiler çün āh-ı āteş bārdan yer yer ‘alem

Ağlañ ey erbāb-ı hācet kim dañi gelmez o mīr
Nīce gelsün çün ‘adem şahrāsına başdı kadem

Gitdi dūnyādan dirīgā ol sa‘ādet menba‘ı
Tārmār oldu tağıldı ‘izz ü devlet mecma‘ı

Gözlerinden çeşmeler göz yaşını idüp revān
Cūşa geldi acıyup bañr-ı ‘amīķ u bī-girān

Āh idüp ra‘d-ı felek gögsin geçürdi tağlar
Dökdi deryālar gibi göz yaşlarını āsmān

Ka‘be anuñçün siyeh-pūş oldu zemzem ağladı
Pāymāl itdi ayaklarda özin rīk-i revān

İrdi yerden göklere feryād u vāveylā ile
Āh u sūz u zārı vü vā ḥasretā vā el-amān

Ḥasretā derdā dirīgā kāmı ol fañr-i kirām
Ki cemāline anuñ müştāķdı ḥūr-ı cinān

İncinüp ḥākī kafesden nā-gehān pervāz idüp
Şāñ-ı tūbād'eyledi tāvus-ı rūñı āşiyān

Nev bahār-ı devletinüñ ol gül-i bāğ-ı kerem
İrdi nāgeh gülistān-ı ‘ömrüne anuñ ħazān

Gitdi dūnyādan dirīgā ol sa‘ādet menba‘ı
Tārmār oldu tağıldı ‘izz ü devlet mecma‘ı

Ey eĥibbā ağlañız kim ağlamak eyyāmıdır
Girye vü sūz u firāk u ħasretüñ hengāmıdır

Evvelā ağlayu geldi her ki geldi ‘āleme
Ağlayu gitmek cihāndan hem yine encāmıdır

Niçe istersin beķā bunda baķa bu ‘āleme
Kim bunuñ biñ dürlü derdiyle fenā fercāmıdır

Mürğ-ı cāmı dāne-i ħırş u emel ma‘zūr idüp
Ĥabse şalmasın ki ‘ālem derd ü miñnet dāmıdır

Tehniyet sāğarların nūş itdügüñe olma şād
‘Āķıbet şunduğı saña çün muşıbet cāmıdır

Ĥanı ol aĥbār-ı lūţfillerde olan münteşir
Söylenen dillerde şimdi mettinüñ peygāmıdır

Gizlü gencidi vücūdı oldu anuñçün nihān
Yād olan şimdengerü tā ħaşr anuñ nāmıdır

Gitdi dünyādan dirīgā ol sa'ādet menba'ı
Tārmār oldı ƣağıldı 'izz ü devlet mecma'ı

Ĥādimī cennetde yā Rab ĥūr ile ģilmān ola
Cāy-ı ģāh-ı rūĥ-ı pākī ravza-i rıdvān ola

Rūĥına her şubĥ-dem ƣabrinde iren 'ıtr anuñ
Būy-ı verd-i ĥuld u rūĥı rahmet-i Raĥmān ola

Raĥş-ı rūĥ-ı pākine şām u seĥer cevlan için
'Arş şahrāsı fezā-yı ƣuds ile meydān ola

Ĥānumānından ırāƣ ģurbetde fevt olanlara
Yevm-i maĥşer 'izzet ü 'ıĥbāl ile sultān ola

Ağlayū gitdi cihāndan ol ģül-i bāğ-ı kerem
Ģülşen-i bāğ-ı İremde tā ebed ĥandān ola

Maĥremī işbu muşĥbet āteşinüñ lem'ası
Ger ire ĥārā-yı saşte ĥaşre dek sūzān ola

Niçe kim ol şāĥ-ı devlet ide ĥāk içre ƣarār
Ĥaşre dek her mīvesī bī-āfet-i noĥşān ola

Gitdi dünyādan dirīgā ol sa'ādet menba'ı
Tārmār oldı ƣağıldı 'izz ü devlet mecma'ı

33 * 31-b v - v - / v v - - / v - v - / v v -

Bu kār-bārı gelüñ tār-mār eyleyelüm
Bir iki yārla terk-i diyār eyleyelüm

Beķā gerek bize darü'l-ķarāra 'azm idelüm
Niçe bu dār-ı fenāda ķarār eyleyelüm

Künüz-ı vahdete irmek murād ise āhır
Vücüd nakdini evvel nişār eyleyelüm

Çü lā-mekān ili 'anķa seyrin urup pervāz
Tuyur-ı vahdeti cümle şikār eyleyelüm

Bu kār-gāh-ı fenāda beķāyiçün idüñ
Ne işledüñ ne ile iftiħār eyleyelüm

Dişarımız hüş-yār oldu genc-i muştabırda
Şafā libāsınī bārī şī'ār eyleyelüm

Cihānı tutdı çü ķullāb-ı nakd-i ķalbī biz
Gelüñ şafā meħekinde 'ıyār eyleyelüm

Oķunmadan daħi a' mālimum şahā'ifini
Mütāla'a kılalum hoş şümār eyleyelüm

İrüşmeden daħi eyn-el-mefer nidāsı gelüñ
Beķā diyārına bir bir firār eyleyelüm

*Bu kaside Terci'-i Bend tarzında yazılmıştır.

Sürüp cenâbına anuñ vücûh takşîri
Gelüñ gelüñ ki kamu i'tizâr eyleyelüm

Aña ki 'âlem-i müjde-i hezâre şâh oldur
'Ademde kalmış icâd iden ilâh oldur

'Ademde kalmışken çünki şürete geldük
Beķā vü vahdet ilünden bu kesrete geldük

Düşüp ezel vaţamından cüdā çü mürğ-ı rûh
Figāna başlayalum çünki ğurbete geldük

Mişāl-i Hızr u Sikender-i cast şerbetini
Tefakķud eyleyelüm çünki zulmete geldük

Başîret ehli gibi kâr-gâh-ı kudretde
Tefekkür eyleyelüm dâr-ı 'ibrete geldük

Ķabā-yı aţlası terk it 'abā-yı jende yeter
Bu 'âlem-i 'ademe şanma şöhrete geldük

Ne içmet ü yimek ü giyme cümle terk idüben
'İbâdet eyleyelüm çünki ħidmete geldük

Şunarsa nüş bigi zehr-i ķahrı dehr bize
Te'accüb eyle kim dâr-ı miħnete geldük

Belā vü derd ü meşakķat 'anā vü renc ü ħa'ib
Semā' u naķl ü ğinādur ki 'işrete geldük

Çü kürs-i merhale-i küll-i men 'aleyha fan*
Döküldi bāruñı yüklet ki rıhlete geldük

Baş açalum yüz urup āstān 'izzetine
Tazarru' eyleyelüm çünki hācete geldük

Aña ki 'ālem-i müjde-i hezāre şah oldur
'Ademde hālmış icād iden ilāh oldur

Bu dār-ı derd ü fenāda niçe 'anā çekelüm
Beķā evinde gelüñ cām-ı pür şafā çekelüm

Niçe niçe bu elem hāne-i meşakkatde
Hemm u ğam u sitem ü derd-i bī-devā çekelüm

Çün tutdı perde-i ğaflet göñül gözün açuñı
Ki meyl-i feteberdā birle tütüyā çekelüm

Vücüd zevraķını taşdı çün fenā bahri
Beķā mevāñını gözleñ ol yaña çekelüm

Çü bāğbān niçe bir ka'r-ı cāh-ı miñnetden
Cā'il-i elem ü dilü ğamla mā çekelüm

Derildi maşşere mañlūk ey gürüh-ı 'uşāt
Gelüñ gelüñ gidelüm biz de bir livā çekelüm

* Kur'an:55/26 [(Yeryüzü üzerinde) Her canlı yok olacaktır]

Çü bunda şiddet yevmi'l-cezâyı anmazdın
Sezâdurur bize anda kamu cezâ çekelüm

Harâb u mest-i harâbatı geşt idüp cüşter
Niçe niçe çü gelem dürd-i bî-nevâ çekelüm

Bilindi yendigümüz meclis-i elest içre
Belâ didüñ çü gelüñ bunda biz belâ çekelüm

Çü şah işigüne geldüñ vücüdumuz gencin
Fenâ eliyle tutup hem çü aġniyâ çekelüm

Aña ki 'âlem-i müjde-i hezâre şah oldur
'Ademde kalmış icâd iden ilâh oldur

Çü zînet oldı bizim çün behişt gülzârı
Çü 'andelîb idelüm şevkle gelüñ zârı

Bu gülhanı nidelüm gülşen isteyü gidelüm
Vişâl-i gül varken neylesün kişi hârı

Vatan tutam demesün bunda hiç gördügi
Bu dâr-ı milk-i fenâda muķîm deyyârı

Qarâr oldıgın bunda bilmek isterseñ
Tefekkür eyle bezer seyr-i çarh-ı devvârı

Ṭulû'-ı şems u ġurüb kamer gehi ber-'akis
Nücüm birle döner şan-ı hayâl fennârı

Harār itmedigcün mişāl-i çarh-ı zemîn
İdüp cibāli veted iderdi ‘arza mismārı

Hüdā ki pertev-i envār-ı hüsni berķ urşa
Çü kalb-i ‘ışk ider pāre pāre kühsārı

Çü anladuñ ki bu hāne qarār-gāh degül
Fenā bināsın urubdur bu dāra mi‘mārı

Hicāb-ı gāfleti ref it tarīķ-i hāķķı gözet
Geçürme h̄āb-ı beṭāletde ‘ömrüñi bārı

‘İtā vü rahmet umarsañ hatā içün eyle
Du‘ā vü nālişle hoş tazarru‘ u zārı

Aña ki ‘ālem-i müjde-i hezāre şāh oldur
‘Ademde kalmış İcād iden ilāh oldur

Cihān didükleri köhne besā’itmiş bildük
Gelen bu milke göçer bir ribātmiş bildük

Ķamer kelepçe vü hür-ı girde çarh pehnā-ver
Nücüm-ı birle münakaş simātmiş bildük

Vücüd rişte mişāl olsa ta’ñ degül gāmdan
Ecel didükleri semm-ül hayātmiş bildük

Bu hāne-i hāzerāt u hataya dil virmek
Cehālet ü huṭuvāt u hubātmiş bildük

Degül bu dâr-ı sürür itme çün çün garûr gurûr
Cinân didükleri beytül-neşâtmış bildük

Bu yirde yatmayalum şöyle Maḥremî gâfil
Maḳâm u menzil pür ihtiyâtmış bildük

Beḳâ diyârı yolunda şaḥḥ-ı fenâ üzre
Ecel didükleri ‘âli şırâtmış bildük

Ṭarîḳ-i ‘uzlete ‘azm it ta‘alluḳâtı bırak
Ki ḳaḥḥ-ı bu yoluñ ihtilâtmış bildük

Edeb gözet bu sarây içre itme kustâḥi
Ki inḥiḥâta sebep inbisâtmış bildük

Diyâr-ı vahdete seyr ü sülûk iden kişiye
‘İbâdet eylemek ey dil şırâtmış bildük

Aña ki ‘âlem-i müjde-i hezâre şâh oldur
‘Ademde ḳalmış icâd iden ilâh oldur

34* 33-a - v - - / - v - - / - v - - / - v -

Nâle kıl ey mürḡ-ı dil ötmez oldu ‘andelîb
Dürdi şâdî defterün güller gülerken açılıp

Nev-civân olup ṭonanmışken cihân dil-firîb
Baḡladı pîrâne şüret giydi bürünüp ‘acîb

• Bu Kaside Terkib-i bend tarzında yazılmıştır.

Berg ü bārın dökmege eṭfāl-i şāh oldu qarīb
Gitdi ebkār-ı çemenden reng ü bÿy u hÿsn ü zīb

Gitmek içündür gelen çün bunda ey yār-ı lebīb
Yol eri gibi gerek kişiye mænend-i ğarīb

Åh kim her giz degÿldür bir qarāre rÿzgār
Çarhdür ger dÿşde dün ğün ‘ömrdür nā-pāyidār

Geçdi eyyām-ı bahār irÿşdi hengām-ı hazān
Zer gibi zerd olmaĝa yüz ũttdı evrāk-ı rezān

Her varāk gösterdi saña iki ‘ālemden nişān
Kāĝıduñ sen bir yüzün okursan ey hÿāce hemān

Ṭallar uclarunda yapraklar ki parlar bu zamān
Ellerine kınalar yakmıřdūr eṭfāl ile řan

Yine bir řÿretlÿ defter açdı bustān-ı cihān
Kim kılalar ‘ayn-ı ‘ibretle nazar pİR ü civān

Gel gör imdi nerden aldı işbu naķřı vÿ rengi rez
Giderÿr bu naķřa naķķāř u bu reнге rengi rez

Ḥazret-i ḥaķdur bu āřāre mÿ'eşser bil yakİN
Ḥudretÿndendÿr ne gÿsterse zamān ile zemİN

Gāh olur dürlü çiçeklerle bezer yazı yüzîn
 Geh ʔolu kāfūr-ı ter kıtur gehî pür āb u ʔîn

Gāh ider hurrem-civān eşcārı geh pîr-i hāzîn
 Geh virür taze hayāt u gāh ider mevte karîn

Geh cihānı düzaḫ ider gāh Firdevs-i berîn
 Şad hezārān āferîn bir kudret-i cān āferîn

Her ne şüret gösterürse saña çarḫ āyine var
 ‘Ārif ol aldanma nakşa nakşdan nakḫāşe var

Kār-gāh-ı rengizerdür eyle şan bustān u bāg
 Kim boyandı dürlü dürlü renge baksañ şol u şāg

Dehr-i şayyādı yine şaldı cihān bāgına āg
 Allāh al u kızıldan ḫalka düzdi bend ü bāg

Kaşra beñzer nürdan her bir dirāḫt-ı bāg u rāg
 Yıldırur yılduz gibi her ʔalda yüz rüşen çerāg

Bir daḫi bu vaḫte irince ola mı kişi şāg
 Hoşdur ol kim hoş göresin elde iken işbu çāg

Ālına aldanma zinhār iki yüzlüdür cihān
 Şāhid isterseñ yeter faşl-ı bahār ile hāzān

Göz temâşâsına gerçi hûb u hoşdur nev-bahâr
Lîk güz faşlında enva‘-ı ni‘âmdur bî-şümâr

Her şecer dürlü fevâkihle bezendi naḥl-vâr
Hoşelerden hoş ‘arûs-ı rez idüندی güşvâr

Aşdı la‘lün fûblar bostâne eşcâr-ı enâr
Ḥaḳ ne cevherle yaratmışdur temâşâ eyle var

Sîb ü şeftâlû güzel nâzik yemişler ne ki var
Heb yetüşdi birbirinden ye lezîz ü âb-dâr

Çâr-ı faşluñ iḥsân eyyâmıdur faşl-ı ḥazîn
Yaraşur her bâbla ögseñ anı ey yâr-ı zarîf

Yine güz faşlında gel köhne cihânı gözle sen
Nice tonandı gelincikler gibi bu pîr ü zen

Giydise yazın münakkaşlar ‘arûsân-ı çemen
Şimd’idüندی her dirâht altûn varaḳlu pirehen

Oldı her bir genc dikme bu çerâğ-ı encümen
Şanasun her tal ucundan açılup perler peren

Ḳaṭreler kim berk-i rez üzre düşer bārândan
‘Âşıkunñ gözi yaşıdur çehre-i zerdinde şan

Yel ki saçardı çiçek vaktinde bāğa akçeler
Akçeler yerine şimdi yağdırur evrāk-ı zer

Bād eger bu dem hıttāya elne bir rümī varak
Reng ü resmünden hıttāyiler ilā yüz biñ sebak

Bir budāguñ yaprağunda bunca dürlü renge bak
Degmişinden el yudı 'İsī-yı pāk ol merd-i haq

Tur ne beklersin evi gel taşra zindānı bırak
Bak cihānı tutdı rengin haymeler ayrı evfak

Virdi bir nūrāni hil'at arza ol rabbü'l-felāk
Kim hayādan gök zemīn üzre düşen her dem 'arak

Yeryüzinde hāşılı var ota yaprağa şağış
Yokdur anuñ kudretine hadd ü gāyet yār u kaş

Çıkdı seyrān-ı hazāna serv-i dil-cūlar yine
Adın añdurmaz bahāruñ hūb-ı gül-rūlar yine

Genc-i şādīden açıldı bağı kapular yine
Bağlayup kapu bī-dīvār itdi kaygular yine

Ögrüşüp dīvānelendi tağda ahūlar yine
İşitir ser-meste döndi niçe uşlular yine

Hoş hevâyile şafâ kesb eyledi şular yine
Levh-i zerrîn üzre yağmur şaçdı lû'lû'ler yine

Her ağac ziverle nahl-ı 'âlem-ârâdur bugün
Gözüñ aç bak 'âleme bir hoş temâşâdur bugün

Kışlaya yüz tutdı kuşlar yine şavt u sâz ile
Hoş varurlar her biri devrânı sürdi bâz ile

Turnalar ağdı hevâya per açup pervâz ile
Çağrışur kazlar konan göçer diyü âvâz ile

Ey yilen kebg-i hevâ ardınca hırş u âz ile
Başa varmaz 'ömr dürrâci ecel şebbâz ile

Hem-dem ol bu demde gel bir 'ârif-i dem-sâz ile
Kim hayâtun defterinde bir gütun biñ yazıla

Mürğ-i cânı bir nefes ey yâr cânı şâd kıl
Nâgehân bir gün kafesden uçmâğın yâd kıl

Oldı dün ile gün berâber buldı eyyâm i'tidâl
Bitdi güz nevrüzü yine lâle-i kühü mişâl

Germ ü serdinden hevânuñ kalbe irmez hiç zevâl
Rûha şâdî vü ferağden açdı gül evrâkı nâl

Dest-i bād itdi meger eḫfāl şāhı gūşmāl şemāl
Kim kulaqlarınun oldı rengi cümle sirḫ u āl

Her varaḫda yazılır altūnla oḫı ‘ibret āl
Kim ḫonubdur mir kemālūn āḫirinde bir zevāl

Aldanacaḫ şūreti yoḫdur cihānuñ yār mı
Āḫirin fikr it bahār ile ḫazānuñ var mı

Ḳanı ol dem k’olmuş idi gūh u şahrā pūr naḫūş
Ḫil’at-i nevrūzı giymişdi cihān-ı köhne pūş

Düşmüşidi ḫuşlarun ceysine yüz cūş u ḫurūş
Gūlsitān içinde bülbul bir dem olmazdı ḫamūş

Nev ‘arūsān-ı çemen tutmuşdı ol gūlbanga gūş
Ṭıfl-ı ğonce aḫzını hem açmayup diñlerdi ḫoş

Denk olurdı rengine envār şāḫun ‘aḫl u ḫoş
Yer yüzünüñ ḫüsnüne ḫayrāndı gökde sürūş

Gelmemiş gib’oldı heb rüy-ı zemīne bu zamān
Ġāfil olmā kim bulunmaz dehr-i ḫahrından emān

Bād kim şaçar bu dem cüy üzre berk-i bīdler
Māhī zerrīne beñzetmiş anı şāḫib nazar

Ne hevāye uğradı kim sebz iken her berk-i ter
Şarlık derdiyle yüz topraga tıtdı ser-te-ser

Olmuş iken yeryüzi pür la'ı ü yâkût u güher
Yerler yel eser yok biñde birinden eşer

Ne kıyāmet koptı kim yeller esüp şām u seher
Gökden ilduz gibi dökilür yire berk ü şecer

Halka *tezruhu'r-riyāh*^m āyetin bād-ı hazān
Rūzgāruñ şafhasında gösterür bu dem 'ayān

'Aşıkā faşl-ı hazān eyyām-ı firkat añdırur
Hüb-ı meh-rūya zevāl-i hūsn ü behcet añdırur

Nev-civān olanlara hengām-ı şeyb añdırur
Hātır-ı pīrān dehre mevt ü rihlet añdırur

Kalbe bir yüzden şafā virüp meserret añdırur
Bir cihetden havf-ı encām u melālet añdırur

Saña geçmiş rūzgāruñdan hikāyet añdırur
Bu güzer-gāha gelüp gitmekde sür'at añdırur

Hā tırup dünyā işine bel bükersin göz gibi
Hayf kim 'ömrüñ bahārını geçürdüñ güz gibi

• Kur'an: 18-45 [Rūzgārın savurduğu çör-çöp]

Dürdi çün dürlü çiçekler defterin faşl-ı huzâr
Bes berât-ı zer nişânıyla irüşdi za'ferân

İrdi andan büy-ı şâdî kalbe kuvvet buldı cân
Aldı haţtın reng-i rüyından 'izâr-ı 'âşıkân

İşdürseñ dem-be-dem dir saña uzadup zebân
Vakti hoş gör kim olur her pād-şāhuñ bir zamân

Za'ferân gösterdi çün 'ışk ehli beñzinden nişân
Süzla ger beneklülerden kopdı yüz āh u figân

'İşksuz 'ālemde olmaz 'ıyş u nüşuñ lezzeti
'İşkla hoşdur bahār ile huzānuñ şöhetü

Nev-bahār olduĸda gerçi bāĸ u bustāndur güzel
Sebze-zār iĸre çiçek vaktinde seyrāndur güzel

Mevsim-i gülde temāşā-yı gülistāndur güzel
'Andelīb āvāzı vü gülbāng-ı murgāndur güzel

Heb güzellerden velī halk iĸre insāndur güzel
Hāşşa bu nev'ūñ iĸinde cevher-i cāndur güzel

Hüsn-i hulkile haĸkufi lütfina burhāndur güzel
Halk iĸinde sevgilü olduĸı andandur güzel

Bes civān-ı hūb-rūdur ‘ālemūñ ārāyiş
Pīr-i şahib-i ma‘rifetdür cān u dil āsāyiş

Bilmezem Medhī bu ‘ālemde ne var egler seni
Kim ne seyrān-ı hāzān u ne bahār egler seni

Ne hevā-yı gūlsitān u murg-zār egler seni
Ne nevā-yı ‘andelīb ü murg-zār egler seni

Ne hayāl-i sīm ü zer ne kār-bār egler seni
Ne ney ü çeng ile cām-ı hoş güvār egler seni

Var ise bir serv boylu gül‘izār egler seni
Yok yok ancak bir haq ister toğrı bār egler seni

Kim güzelliği cihānuñ hem cemālī hūbınuñ
Tiz geçer yokdur sebātī hūbınuñ maḥbūbınuñ

Bu ağaçlar yılda bir tūy degşirüp ‘üryān olur
Āb-ı rüyın hāke şaçar şūret-i bī-cān olur

Bir zamān yokluk maḥāmında turup vīrān olur
Yoklayan anları gahī berf ü geh bārān olur

Hayy-i kādirden yine bir demde hoş fermān olur
Tāze cān bulup tonanur gül gibi ḥandān olur

Her biri pür berk ü bār u nevr-i nūr efşān olur
Dürlü dürlü reng ile ārāyış-i bustān olur

Sen de bunda ger bugün ölmezden öñdin ölesin
Yārın anda daḥi yek dirlık güzellik bulasın

35* 36-a - v - - / - v - - / - v - - / - v -

Ḥamdü'l-İlāh k'ol Ḥüdā-yı Kādīr ü Ḥayy u Kādīr
Virdi tiryāk-ı bahānı gıtdi zehr-i zemherīr

Ḳudretiyle yine gōk gibi bezendi kara yīr
Ḥikmetiyle nev-civān oldı cihān-ı köhne pīr

Ḥāb-ı gāfletden uyan nergis gibi gel bāga gīr
Dil bilürseñ saña süsen tut kulaḳ gör kim ne dir

Bu çiçekler iriştir kimi gec ü kimisi īr
Ḳahrı dehrüñ bunlara āḥir degüldür devr dir

Bes bu ḡamdandır bu ḥurrem bāḡuñ ey bülbül naḡam
Ḡoncesinüñ baḡrı ḳanı lalesinüñ dāḡı hem

Kör degülseñ ger işit kim tıldı yine şaḳḳ cihāt
Bu şadā birle ki vardur bir ḳadīm pāk-i zāt

• Bu kaside Terkīb-i Bend tarzında yazılmıştır.

K'oldur iden yine bu yazı yüzün cennet şifāt
 Hulleler viren çemen hūrīlerīne kāt kāt

Gör ki bu enva‘-ı nebātātı ki hem *ba‘de‘l-memūt*^{*}
 Emrle ol cān āferīnūñ nice buldılar hayāt

Çigdem ü reyhān-ı benefşeyle nebāt her nebāt
 Kmu ol ma‘būd çündür şācidāt-ı ‘ābidāt

Her giyehdür bendegī iş beste hem çün ney kemer
 Her direhti rizbār hīdmeteş nihāde ser

Mevsim-i nev-rūz irüp kuşlar ider cūş u hurūş
 Ta‘ñ mı şūfıveş semā‘ iderse çarh-ı kōhne pūş

K'anlaruñ gülbānguñā tutmuş benefşe dañi gūş
 Başlamış haş hāş da hūş hūş başın şalmağa üş

Zāhid-i āzāde var olmuş.velī süsen hamūş
 Şalmış anuñçün yeşil seccādesin sebzedede hūş

Bağ zemīn eṭfālūñuñ ahvāline ey pīr-i cūş
 Her biri bir kulluğ üzre nitekim gökde sürūş

Kimi baş aşağa şalmışdur murākıb şubh u şām
 Kimi çurmuşdur ayağ üzre müsebbihdür müdām

• Kur'an 11/7 [Öldükten sonra]

Merğ-i-zâr içre bir dem kim hayme kurmuşdur şecer
Şanasın her şâh açubdur bir düm-i tāvus-ı ner

Bahçelerde şalınup şaçar ağaclar aqçeler
Oldı pür tağlar etegiyle yakalar la'l ü zer

Bâğ içinde eyle kim tonandı tıfl-ı şâh-ı ter
Köl uzadup kuçmaq ister her diken kaldurdı ser

Geçdi âteş günleri şimdenger'ey şahib-nazar
Tut akar şular kenârın bul direht-i sâye der

Yel gibi her gün çiçekler koğusına sâye vār
Her gece şeb-nem gibi kıl sebze üstünde qarār

Şad hezārān şükr kim ol pād-şâh-ı bī-niyāz
Kurtarup kış miñnetinden kulların irgürdi yaz

Söz ile āvāze āgāz itdi mürğ-ı nağme-sāz
Gösterür 'uşşāka geh rāh-ı ırak ü geh hicāz

Her çiçek şahn-ı cemende bir nigār-ı dilnevāz
'Andelībe qarşu ider tıfl-ı gonce gonc u nāz

Halvet ehli başladı şahrāda kılmağa namāz
Düşdi küh u deşti geşt itmege rind-i 'ışkbāz

Şüfiyiseñ kalbünü şaf it şafâ eyyâmıdur
 ‘Âşıkısañ inle bülbül gibi gül hengâmıdur

Bu zamân k'oldı zemînüñ gizlü gencî âşikâr
 Toldı ezhâruñ zer ü sîmile deşt ü kühsâr

Şaçdı hatmî nergis ayağına la‘l-i âb-dâr
 Jäleler hem lâlelerle itdi lü'lüler nişâr

Sünbül ü gülle karanfülden bezendi her kenâr
 Bülbül ü şalışâl ider bir birle bâzı hezâr

Her ağac tûbâ mişâl ü her taraf Firdevs-dâr
 Seyr iderseñ toğrı bânı almalu bahçaya var

Gör İrem gülzâr mı o yâhûd uçmağ bâğıdur
 Gerçi uçmağ dañı bî-yâr olsa ayak bâğıdur

Bülbül itdiyse seni bir gül‘izâr-ı nâzenîn
 Mürğ-ı cânuñ oldısa hem şayd-ı hâl-i ‘anberîn

Aldayımaz sîni yüz biñ naqş ile rûy-ı zemîn
 Reng ü büyun şatamaz saña bu verd ü yasemîn

Eyle tut kim cennet olmuşdur cihân pür hür-ı ‘în
 ‘Aynuña gelmez melek yüzlükden ırak bil yakîn

Güşe-i gülhan anuñla ravza-i Huld-ı berin
Gülsitân zindândur insüz diñle budur söz hemîn

Kim demişler 'âşıkā ma'sûk ile tãğ üsti bâğ
Bülbüle 'arz it güli pervâneye göster çerâğ

İşbu dem şubhuñ neşimi her yaña kim rû tutar
Ter şüküfeyle cihân etrafını hoş bü tutar

Bülbül-i hoş güne deñlü k'açılup gülşend'öter
Gonceler içindesin nâziyla nâziklik şatar

Allah Allah bunca bü zibâ çiçekler kim biter
Reng ü büyı muhtelif hem birbirinden tãze ter

Yok beķası bitdi diyince beķasın kim yeter
Bunlaruñ gördüñse ahvâli saña 'ibret yeter

Var yüzüñ ağın yeşil yaprakda ur kıra yere
Andan öñdin kim kızıl kanuñ ecel kıra yere

Verdi çün bād-ı şabâ enfâs-ı 'İşiden nişân
İrdi emvâtuna hâk büsitânuñ tãze cân

Her şecer *ânestü nârân** âyetin idüp beyân
Gösterür her şâhuñ envârı yed-i beyzâ 'ayân

• Kur'an :27/7 ["Ateş gördüm",]

Serv-i āzād ayāğına urdı yüz āb-ı revān
Oldı hüsni-Yūsufa bende emīr-i ‘āşıkān

Hurrem itdi bāğı nesrīn ü siper ğaml’arguvān
Ah kim tiz hāke şalar bunları bād-ı hazān

Bu çemende ne semen kalur ne verd ü yāsemīn
Kişi kalmaz nesneye aldandığı kalur hemīn

Şimdi ol demdür ki bir kaç ehl-i diller bir ola
Merg-zār içinde şohbet itmege tedbīr ola

Gāh ol cem‘iyyet içre zīkr ü geh tezkīr ola
Gāh okına āyet-i *fenzur** gehī tefsīr ola

Hem habīb-i Hāk kelāmından me‘ānī dir ola
Hem meşāyiḡ sözlerinden naql ider bir pīr ola

Daḡi h‘ānında ki āvāzında hoş te’sīr ola
Hūb-ı şavtına hezārān cān u dil naḡcīr ola

Böyle ‘işret ehlidür ‘ālemde viren ‘aredād
Gayrınıñ işi hebādur ‘ıyş u nūşı hāk-bād

• Kur’an:2/259 [Bak]

Güldi gülşen gerçi yine ağladı ebr-i bahār
Tāzelendi merg-zār cūşa geldi murg-ı zār

Vah ki bu mevsimde hūşdur seyr-i bāğ u sebzezār
‘İyş u nūş u zevk u şādı vü temāşā-yı nigār

Līk yoğdur bu emānsuz çarhuñ ey hūş-yār
Hūşluğına i‘tibār ü nev-bahārına karar

Bir bahāristāna olmaz berk ü bāri tārmār
Bir güzellik gözle k'ol bākī kıla şöyle ki var

İmdi tanır mısın anı kim nedür ey merd-i hāl
Mü'mine cennet hağ ehline cemāl ü zü'l-celāl

Gördüğünce gül yüzinde ‘aksini nīlüferüñ
‘Aşğ deryāsında beñzi sāz-nāk ‘āşıklarüñ

Germ olup bezm-i çemende sāğarına ‘ahberüñ
Hamr murdārına kīs düşme varup her kāfirüñ

İçme ol meyden ki āhır artıra derd-i serüñ
Yüz karasıyla düre bir gün cihāndan defterüñ

Var ise başuñda sevdāsı şarāb-ı kevşerüñ
‘Aşğ ayagın gel bugün nūş it elinden bir erüñ

K'oldurur ol rāh-ı rahāt bahş rûh-ı 'âşıkân
Andan içen cān bulur şūfî şafâ-yı cāvidān

Şimdi kim şahrâ murād-bahş u hevādur mu'tedil
Dürlü dürlü renge girmişdür nuķûş-ı āb u gül

Hoş tonanmışdur 'arūsān-ı çemen ak u kızıl
Mürdestiñ imdi bu naķş u rengi ķo naķķāşı bil

Ger dilerseñ feth-i bāb-ı gülşen-i 'ulvīye dil
Hāk-i süflinüñ dikenlü bāğına bağlama dil

Ölmeden bu demde var bir zinde dīl şeyh istegil
Düş ayağına etegin tut elin al tevbe ķıl

Hod bilürsen 'ömr bünyādı degüldür üstüvār
Ķo bekāsuz bāğ u rāğı yār-i bākī iste var

Haşre münkir olma ol yeldür olup pāmāl olan
Üş bu yel ķaldurdu yerden baş çāk idüp kefen

Nergis-i bīmār u maħmūr u semenle nesteren
Toprağ altından çıkup hoş geldiler şāğ u esen

Cümlesin zikrine āminüñ itdi murgān-ı çemen
Sen ki āvāz-ı Hüseynī diñle ki şavt-ı Hāsen

Var ise İmānuñ āhır tanıya ḥubb-ı vaṭen
Nİreden geldüñ bu milke yoḥsa tanımaz mısen

Ādemiseñ bil ne ‘ālemdensin aña kııl nigāh
Gözleme hā ḥar gibi ḳande baḳarsuñ āb u gāh

Hā yeter bu bī-beḳā bāḡuñ bahār u bārın ög
Gel beri bārī o bāḳī ‘ālemüñ gūlzārın ög

Ṭab bu eyvāsı çok eyvānuñ turunc u nārın ög
Ögeriseñ ravza-i ḥuld gül gül ü gūlnārın ög

Yoḳ yoḳ ey Medḥī ḥaḳḳuñ sen ‘āşık-ı dīdārın ög
‘Āşık-ı dīdār olanuñ dīde-i bīdārın ög

Ḥālıḳuñ ol ḥalkı Maḥmūd Aḥmed-i Muḥtārın ög
Sevgilü āliyle anuñ çār-ı yāruñ varın ög

Kim olur iki cihāndan geçdiler bir yār içün
Seveler yüz biñ dil ü cān ile ol bir yāri çün

Sen daḫi başuñda ‘aḳluñ var ise var anı sev
Geç bu nefsuñ ḳulluḡından ḥidmet-i sulṭānı sev

Sevmegil dünyāyı dūnī dīn ile İmānı sev
Ḥaḳ ile olan ezelde ‘ahd ile peymānı sev

Ƙalma bu vīrāne genc'ol genc-i bī-pāyānı sev
Ten hevāsına özenme arzū-yı cānı sev

Ƙo cihānuñ 'izz ü nāzın yiter ad u şānı sev
'Ārifiseñ ölmeden öl 'ömr-i cāvidānı sev

Mūsī-yı Medhīyi yā Rab lāyık-ı dergāh Ƙıl
Ĥazretünün dā'im ol dermānıdur hem-rāh Ƙıl

36* 38-b - v - - / - v - - / - v - - / - v - -

Cilveler eyler 'izāruñda bu zūlf-i 'anberīn
Şanasın řāvusıdur yā şehper-i Rūĥu'l-Emīn

Kūyuñuñ her gūşesidür ravza-i Ĥuld-ı berīn
Ĥāk-i pāyūñ tütüyā eyler gözine ĥür-ı 'ın

Şerbetine lā'linūñ dil teşnedür ma-i ma'ın
Būy-ı zūlfüñden mu'ařşardur zamān ile zemīn

Bir büt-i ĥürşīd şal'at dil-rübāsın meh-cebīn
Ĥařtuñı kim görse ider yā semendür yā semīn

Gülşen-i ĥüsnüñ görüp dir bülbül-i güyā hemīn
Ey gül-i bāğ-ı leřāfet şad hezārān āferīn

• Bu Kaside Tercī'-i Bend tarzında yazılmıştır.

Sünbül-i müşğininüñ her târı mâr olmuşdurur
Bu sebebdendür ki 'aqlum târmâr olmuşdurur

Eşk-i çeşmüm yoluña güher nişâr olmuşdurur
Milk-i cân içinde 'ışkuñ şehri-yâr olmuşdurur

Güşene bir halka-i meh güş-vâr olmuşdurur
Zülfî şehbâzına cân mürği şikâr olmuşdurur

Zülfî dil manşûrunı aşmağa dâr olmuşdurur
Başımız 'ışkuñ şarâbından humâr olmuşdurur

Gülşen-i 'âlem cemâlünden bahâr olmuşdurur
Ey gül-i bâğ-ı lefâfet şad hezârân âferîn

Gün gibi 'âlemde kandîl-i ruhuñ tâ bendedür
Anuñ için pertevînuñ tâbına meh bendedür

Güş oldun nazm-ı dendânuñ düşüpdür bendedür
Şevk-i ruhsârıñ hayâli sine-i süzendedür

Güyyâ bir şehdurur kim meskeni gülhandedür
Şu'le-i şem'-i ruhuñdan mihr ü meh şermendedür

Zülfüñüñ büyüne 'anber boynı bağı bendedür
Teşne-dillikden ben oldım kand la'lüñ kandedür

Ŧuđi-yi cān bezm-i ħüsnüñde senüñ giryendedür
Ey gül-i bāğ-ı leťāfet şad hezārān āferīn

Dişleri dürden lebi yāķūt-ı ‘ahmerden laťif
Lā‘ı-i nābı şerbeti ķand-ı mükerrerden laťif

Rüşen oldı nür-ı ħüsni şem‘-i ħärerden laťif
Ĥüsñ ü ħalk içinde yok ol mäh-ı peykerden laťif

Büy-ı cān virür nesīm-i zülfi micmerden laťif
Olmaya ‘ālemde lezzet cevri-i dilberden laťif

Lebleri sinbüse-i pālūde-i terden laťif
‘Aşıkā kūyı řavāfı ħacc-ı ekberden laťif

Nüş iden cām-ı lebüñ dir āb-ı kevşerden laťif
Ey gül-i bāğ-ı leťāfet şad hezārān āferīn

Ĥaddi üstinde ħatı naķş-ı nigār-ı Çın ider
Mey ne kāfirdür ķamer devrinde ķasd-ı dīn ider

Rengini zer yüzünüñ bu sā‘id-i sīmīn ider
Ĥasret-i mäh-ı cemālūñ ‘ālemi pervīn ider

Neyledüm kim cānumı almağa ġamzeñ kīn ider
Dil şeb-i hicründe yanup her gice nefrīn ider

Yoldaşı ğam yolfaşını şubha dek bāfīn ider
 Hüsrevā Sa'ādī lebūñ vaşfın añar şīrīn ider

Rūḥ-ı kudsī işidüp her dem aña taḥmīs ider
 Ey gül-i bāğ-ı leṭāfet şad hezārān āferīn

37* 39-a -- v / v -- v / v -- v / v --

'Arz eyledi gülzāre yine 'ārazını gül
 Zeyn eyledi kāküllerini nāz ile sūnbül

Giydi tenine pīrehen al karanfūl
 Aldı eline lāle vü nergis kadeḥ-i mtūl

Pür oldı cihān na'ra-i mestāne-i bülbul
 İrüşdi feleklerde melek sem'ine ğulğul

Demdür ki şūrāhı diyü āvāz ile kulkul
 Bir laḥza yaraşmaz daḥi va'llāhi tekāsül

Eyyām-ı bahār irdi getür sāğarı sākī
 Devr eyle yürüt cām-ı mey-i aḥmeri sākī

İzhār ile zeyn oldı yine ğūşe-i gülzār
 Feryād ile oldı çemen-i rakş urur eşcār

-
- Bu Kaside Tercî-i Bend tarzında yazılmıştır.

Bülbüller ider nâle vü feryâdını tekrâr
Nergisler olup h̄'âb-ı seherden yine bîdâr

Şûrîde vü dîvâne olup cûş ider enhâr
Mestânelük eyyâmıdur ey 'âşık-ı ğam-h̄'âr

Cûş eyle vü nûş eyle meyi ğuş idüp eş'âr
Gül mevsimidür kimse yaraşmaz k'ola huş-yâr

Eyyâm-ı bahâr irdi getür sâġarı sâķî
Devr eyle yürüt câm-ı mey-i aķmeri sâķî

Şâni' yine zeyn eyledi ġülzâr-ı cihâni
Göstermek için 'âleme âşâr-ı nihâni

Şol resm ile naķş itdi zemîni vü zamâni
Kim irmedi taķrîrine biñ diķķat-i mâni

Dünyâda eger ister iseñ 'ıyş-ı cinâni
Elden ķoma yâķût-ı revân ķut-ı revâni

Âķîr çü bilürsün ki geķer 'ömr-i civâni
Ta'til ile bir anı geķürmeyi gör anı

Eyyâm-ı bahâr irdi getür sâġarı sâķî
Devr eyle yürüt câm-ı mey-i aķmeri sâķî

Bülbüllerüñ ävâzına gül girdi semâ'a
Cem' oldı ney-i nâleyi 'uşşâk-ı semâ'a

İnsâna degül bil ki eşer itdi mesba'a
Ävâze-i şâdî irişüp cümle bîkâ'a

Derd ü elem ü guşsa vü gam girdi fuğa'a
Nağd eyle el ur 'arîf iseñ mîlk ü metâ'a

Câm-ı meyi nüş eyle şaķın düşme niza'a
Ger ister iseñ çäre buñun def'-i şada'a

Eyyâm-ı bahâr irdi getür sâğarı sâķi
Devr eyle yürüt câm- meyi aķmeri sâķi

Gülşen yine cennet gibi pür berg ü nevâdur
Çeşm ü dil-i 'aşık gibi hoş âb u hevâdur

Şaķn-ı çemen-i bâğda kim rûķ-fezâdur
Bir 'ömr ki meysüz geçe bî-zevķ-i hebâdur

Terk-i mey ü maķbûba vü maķbûb-ı hıķâdur
'Iyş eylemek eyyâm-ı civânîde şafâdur

Ey Maķremî nüş eyleriseñ câmı revâdur
Her güşe-i gülzâr bu resmiyle şadâdur

Eyyâm-ı bahâr irdi getür sâgarı sâķi
Devr eyle yürüt cām- meyi ahmeri sâķi

38* 40-a v v - - / v v - - / v v - - / v v -

Zülf-ü ruhsârın Irâğ ideli gözden dilber
Münisüm nâle-i şeb-girdürür âh-ı seher

Yaşınur mâh-ı seher gibi nazardan yine dost
Bize ol mihr-ziyâ yoħsa bu yüzden mi toğar

Yakayın hecr odına külli tenüm kül ideyün
Ol nihâl-i gül-i ra'nâ beni çün hâk ister

Baňa yârũn yaňağı vü lebi vü kaddi yeter
Üzül ey gül açıl ey gonce yıkıl ey 'ar'ar

Dehenũñ gibi cihânda yeri teng olsun eger
Lebũñũñ şerbetini başına görürse şeker

Bu şikeste-dili cânâ nice pâ-mâl ideler
Bir yaňa baħt-ı siyeh bir yaňa zülf-i dilber

Zülf ile baħt-ı siyeh benden elin çeksünler
Olmışam Şâh-ı Cevân-baħt işigine çâker

• Bu Kaside Terkib-i Bend tarzında yazılmıştır.

Ƙadrũ eyvanına Şems-ũ Őerefũ gkine mh
Őh-ũ-Şeh-zde-i Hkn-ı Cihn ‘Abdullh

Hk-i derghı ile b-ı revn ehl-i Őaf
Mihr-i dizrı ile zerrelere işi bl

Hddi gl-zrı ile bg-ı sa‘det hndn
Ƙaddi ŐimŐadı ile sebze-i devlet zb

Hkmnnn firine Per Şeh-Per-i nesr-i Ő‘ir
Ƙabza-i Ƙudretine ember-i gerdn dt

Çok zamndur Ƙademi hkine cnlar virrin
eŐme-i Hzr hevesdr ki zih hb hev

Zihni-pki ile kitbetden olur ma‘n-i hs
Hzr zlmetde bulur b-ı haytı gy

Cn bağışlar nefesnn mrdelere bir demde
Dem-i ‘s komıŐ Allh kelmunda Őeh

Her Őehr mihr turup encmi drer t kim
Şeh-i Cem-Ƙadr ayağına dŐeye ferş-i ‘al

ndrtr baş ayağına yine mihr-i rahŐn
Re‘y-i pri ile diler kim bir ola pr  cevn

Şāh-ı hāver kıomasā na‘l-i semendūñe seri
Çün hilāl ide anı miñnet-i devr-i kıameri

Mihr ayāğuna sürer yüzini ey māh-ı hilāl
Kim ola halk-ı cihān başınuñ üstinde yeri

Sen cevān-baht-ü cihān-tahta sezādur kim ola
Başış olmağa kıatār ile cihānuñ güheri

Acıya pişe-i in‘āmüñ ile yemm-i şehā
Yarıla fışe-i luţfuñ ile kānuñ kemeri

Sür yüzüñ işigine gice ve gündüz ey dil
Hāk-i dergāhı var iken nidelüm sım ü zeri

Bir cevān baht-ı felek -i kıadr ü melek-siretdür
Eyledi lütfına kıul cümle-i ehl-i hūneri

Devletüñ atı felek farkına başdı kıademin
Encüm ü seniyy ü na‘li vü miñhi eşeri

Topldı gün yüzü ile bāğ-ı sa‘ādet gülşen
Tal‘atı nūrı ile dīde-i devlet rüşen

Ey Şehensāh-ı felek-mertebe vü mihr-mehī
Görmedi çeşm-i felek sencileyin pādīşehi

Devletüñ gününe biñ çeşm ile müştāk felek
‘İzzetüñ haşmetinüñ encüm-i gerdün sipehi

Her seher bāğ-ı sa'âdetde göricek vaşluñ
Sevinüp göke atar mihr şafâdan külehi

Çapuñı gördi felekden yüzi döndürdi güneş
Mihr-i ruhsârũñ ile çarha girer gör ki mehi

Nice 'âli-güher ü nice hümâ-ţal'atsın
Ki şalar sâye sipihre şerefũñ pây gehi

Cüduñũñ cüyı eger bāğa güzer ide idi
Şöyle kalmaya idi serv-i sihi dest-tehi

İrişür hâşa vü 'âma kerem-i Şâh veli
Bu Necâti kuluñũñ tab'-ı revândur günehi

Neylesün tab'-ı girân-mâyeñe bu baht-ı siyeh
Kalemümden dökülen zerredürür rîk-siyeh

Neden ey meh ben olam zulmet-i gamda hayrân
Kadrũñũñ mâh-ı şeb-efrüzı bu veche tâbân

Gülbün-i 'ıyşumı lüţfuñ şuyı sebz itse nola
Bu hevâyile çapuñ toprağın idüñdi mekân

Devlet-âbâduñũñ ol kim ura dîvârına yüz
Kâhveş koma ki bād-ı elem eyleye telân

Nazmumuñ gör nice her bendi virür ta'm-ı şeker
Perveriş eyleyeli ney gibi kilik-i nâlân

Hayf kim Şu gibi taş yaşdana toprak dōŐenem
 unki var bende Őehā kalb-i Őafā ab'-ı revān

Başa dōŐen bu k'olam dā'ı-i devlet Şeb-ü-rüz
 Sen Şehe bendelerüñ derdine itmek dermān

Őehriyārā nie kim cān ile ehl-i dūnyā
 Bu cihāna ola ul ul ola apuŐa cihān

Nite kim ola cihānuñ bu ihār erkānı
 Olasın baŐt-ü Şeref devlet ü 'izzet kānı

39° 41-a - v - - / - v - - / - v - - / - v -

Dil-güŐādur 'arızuñ mihr-i cihān-ārā gibi
 Cān-fezādur āsitānuñ cennet-ül-me'vā gibi

YoluŐa sürünmege cān virmez ise āfitāb
 Yā ne bekler āsitānuñ 'aŐıķ ı Őeydā gibi

Dā'iremden göz yaşı hāli degüldür bir nefes
 Şehr-i oŐtañtini evre uŐadur deryā gibi

Dil-nevāz ol ser ferāz ol mübtelālar haķķına
 āmet-i bālā ile Şol himmet-i vālā gibi

Nār ı eyvāy ile bir abģab yaķar baģrumı kim
 Mihr-ü-māhı bir eliyle oynadur elma gibi

* Terķib-i bend tarzında yazılmıştır.

Mā'il iseñ tãc ı zerrîn almağa ey bû'l-heves
Gözüñi kendüñde tut şol nergis-i şehlâ gibi

'Älemi yıkardı gamzeñ 'adle mā'il olmasa
Bir vezîr-i nig-sîret Muştafâ Paşa gibi

Bârekallâh ey güzîn-i halk-ı Rabb-ül-'âlemîn
'Aql-ı evvel âşaf-ı Sānî Vezîr-i pâk-dîn

Zâtına kılmış müyesser Hâzret-i Rabb-ül-enâm
Hulk-ı 'âlem-i in'ân elţâf-ı 'âlem-gîr-i 'âm

Muştafâ kim ümmet-i Ahmeddürür yârân aña
İhtişâm ü ihtirâm ü i'tihâm-iltiyâm

Hamdu'llah eylemişdür dest-i üstâd-ı ezel
Kılıcında âyet-i naşr ı minallah irtisâm

Kuşanubdur tâ'at-i Yezdâna bir vech ile kim
Yaraşubdur egnine gâyet libâs-ı ihtişâm

Dîn ü dünyâsın düzer hem kendinüñ hem 'âlemüñ
Hağ Te'âlâ virmiş aña 'aql ü baht-ı lâniyâm

Râh-ı Hağka bezl ider milk ile mâlı rüz-ü-şeb
Oldı ihsâni ile müstağnî zarüretden enâm

Âhiret eceli içün dünyâda bünyâd eyledi
Cennet-i Firdevs mânendine bir 'âli mağâm

Oldı bānī ḥazret-i Pāšā vü ‘avn-i Zü-l-minen
Şıdk ile gelsün aña dünyāda cennet isteyen

Oldur ol mescid ki reşk-i kûbbe-i Ḥazrā ola
Bāzū-yi himmet mühendis baht aña bennā ola

Görinür her şaffesi bir şūfi-i pāk-i‘tikād
Kim içinde zikr-i kalbi dā‘imā gūyā ola

Cāmi‘ olmışdur nihāyetde lātif-ü bī-bedel
Belki kudsiler katında Mescid-i Aksā ola

Secdede gibi tûrur dā‘im bu ‘alī kubbeler
Tañ mı tesbîhi eger kim rabbi‘l a‘liy ola

Cennet ehli tavf ider dā‘im ‘aceb midür eger
Secde-gāhı ‘ud u ‘anber şakfı misk-āsā ola

Ḥaḫdan umaruz ki dünyā gibi olmaya ḥarāb
Tā ebed ma‘mûre vü bākī vü müstesnā ola

Muḫtaşıl evkāt-ı ḥamse kılina aḫşama dek
Şubḥa dek tesbîḥ ü zikr ü ḫā‘at ü iḫyā ola

Kubbeler şıfır u mināre bir elif gibi tûrur
Birine on birine yüz birine biñ virilür

Ey cihānı himmeti ile cennet-ül me'vā iden
Vey zamānı fikreti ile me'men ü melca' iden

Bārigāh-ı Hāḡda kısmet olıcaḡ 'izz-ü-celāl
Kibriyāda ey toḡuz eflāke isiḡnā iden

Meryem-āsā bıkı-i fikründen tevellüd eyledi
Hāzret-i 'İsī gibi 'ālemleri ihyā iden

Zātuñ ile buldı raḡbet mesned-i hayr-ül-enām
Hıdmetüfüdür Hāzrete hayr işleri ilḡā iden

Hüsn-i ra'yūñle cihān yüzün münevver eyledi
Bād-ı nevrüz ile gülşen yañaḡın ḡamrā iden

Devlet esbābı müyesser 'izzet ādābı ḡarīñ
İşbu ma'nilerdürür şā'irleri ḡüyā iden

Lütf ile ḡoş geçdüḡi içün hem müsāfir hem muḡīm
'Ömr ü devletdür cenābuñ melce' ü me'vā iden

Āsitān-ı devletüfüdür şimdi manzūr-ı cihān
Āferīñ ey hüsn-i tedbīr ile meşhūr-i cihān

Hācet ehlin heb felekler ḡapuña şalar bu ḡün
Āsitānuñda biter cümle temennālar bu ḡün

Hüsn-i āyīñüñledür şimdi niḡām-ı memleket
Hışm-ı bī-kīñüñ ile sākindür ḡavḡālar bu ḡün

Şöyle kesdün zulm elini kim teṭāvül idenün
Bağlamışdur yolların zülf-i semen-sālar bu gün

Ey kelāmuñ vaḥy-i münzel gibi tābi' şağ u şol
Hiç çıkmazlar sözüñden iki Paşalar bu gün

Āsitānuñ ben ğarībi bağrına başsa nola
İşigüñde barınur a'lā vü ednālar bu gün

Ḳatrece himmet Necāti bendeden men' itme kim
Lütf-ı ṭab'ından hacildür yidi deryālar bu gün

Ey sa'ādet-mend iderseñ zerre deñlü iltifāt
Ṭab'-ı rüşen gün gibi deryāyı ārālar bu gün

Olduğınca 'ālem içinde zemistān ü bahār
İḥtişām-ü devlet ile kām-kār ol kām-kār

40 42-b -- v / - v - v / v -- v / - v -

Ḳasīde-i* Revānī Berā-yı Sūr-ı Ferhād Pāşā

Mesrūr kıldı 'ālemi bu sūr-ı pür-sürür
Zī meclis-i şerīf ü zihī 'ālem-i ḥuzūr

Oldur cihān 'arūsına zīb ü behā viren
Kim çeşm bu zamānede ḥüsninden ola dūr

* Terkib-i bend tarzında yazılmıştır.

Oldur cihānda ğayret-i Huld-ı berīn olan
Kim hilkatinde yokdur anuñ zerrece kuşūr

Cennet hevāsını unıdur zīnetin gören
Ölmek hayāli hātırına eylemez huṭūr

Kaçan buḥūr eyleseler 'ud u 'anberi
Micmer aşardı her yañadan zülf-i 'ın-i ḥūr

Firdevs bāğı güllerinüñ nahlidür bu mum
K'uçmağa turur anda zuhūr eyleyen tıyūr

Meclis kıyāmet oldı ayağ üzre geldi şem'
Mü'min gibi yüzinde ne var berķ urursa nūr

Hıdmet zamānı geldi şu ğılmāna geldiñüz
Zeyn eylemege meclisi rıdvāna geldiñüz

Sākī getür şarābı ço ḥūrī kelāmını
Dārü's-selāmuñ eyledi meclis selāmını

Şerbet yirine kişi şarāb-ı tahūr içer
Gösterdi halka ni'meti cennet ta'āmını

Beñzer ki müşg-i nāfesini açdı her kadeḥ
Toldurdı hoş koḥu ile 'ālem meşāmını

Her gördüğine baş koyuban  olular i er
Meclisde g r  ur hiler n iltiy mını

 an derlere batup ayağ  stinde ho   turur
H dmetde s ğaru n g r n e ihtim mını

Seyr na  ıktı ay ile g n  ar  tamına
Bu def'a meclis n g ricek izdi amını

D 'im ne 'ıy  olur bu nice  o bet-i la if
Cennetde dirler idi bu 'i ret dev mını

Cennet mi s ru 'eyledi  erbetleri seb l
Kimi  ar b-ı kev er i er kimi selseb l

Bu nice s r olur bu kıy metd r ey felek
Bir h r  ile cem' ola d ny da bir melek

Gerd n ile  afa  m  bu yahud  a u i  n
Birisi al a las u biri ye il benek

 anma n  ih bdur gice bezminde g rinen
G ller  a ardı meclise gerd n etek etek

Ay ile g n gett rdi iki n rdan  abak
Gerdu n sim tına sıga m  bu pi en yemek

Ƙanına aç yirerdi her acun Şol iřtiĥā
Meclis iinde bağlamış idi anı erek

Yollı yolınca ķondi yine sũkker āleti
Bekler dũnde filler ile atlar yedek

eşm-i zamāne gũrmiye bu sũr gibi sũr
Biņ yıl daği dũnerse felekler ekũp emek

Gũn gibi arĥa girse ne var cām-ı pũr-niřāt
Bu bezme māh sufra durur kehķeřān simāt

Gũrmiř felek meger şeb ĥinnāsına yaraķ
Ĥinnā degũl mi kāsesi iindeki řafaķ

Yılduz gibi fişekler atıldığını gũrũp
Seyrāna geldi cũmle kevākib be baķ be baķ

Bu bezm iinde māh ile gerdũn gũyiyā
Bir ĥũb engidũr ki aılmış boyun ķulaķ

Bu āsmāni ķubbeye baş egmedi hele
Dāne birinle gũrinen Şol yeşil řabaķ

řeftālũsini almalıdur mā muniyyenũn
Sinbũse bezm iinde hemān emmelũ tudaķ

Yir yũzi tũldi ĥalk-ı cihān tũydi ni'mete
Andan felek gedāları almış anaķ anaķ

Hep Şu yirine Şerbet idi anda iilen
Kim gördi bunu kim ola Şu imege yaŐak

Sk ko Şerbeti Şu mey-i hoş-gvn gr
Bu sr hdmetine irişen bahr gr

Bezme piyleler nice rindne geldiler
Devrn güzelleri yine meydne geldiler

Bu ara yirde devr iden olular degül
Ay u güneş bu meclise seyrne geldiler

Nergisle lle ayağı üstinde urumaz
Gzinde anlaruŐ yine mestne geldiler

Gller piyle almış ele gncalar yatuk
Anlar bu bezme Şöyle levendne geldiler

Yir pdiler Őkfeyi görüp benefŐeler
Hk bu ki pr fne yetimne geldiler

Bu sr medhn itmede ağız bir itdiler
Şol tze gncalar ki gl-sitna geldiler

eng  rebb sylede bezm ire murib
n 'arz- hl-i aŐaf- devrna geldiler

Ferhād nām Hāzret-i Paşa-yı kām-yāb
Kim ehl-i fażla işigidür merci' ü me'āb

'Alemdede 'izz ü devlet ile kām-rān ola
Şadırvān vezāretüñ aña dā'im mekān ola

Meydān-ı rezm içinde yanar od durur hemān
Anuñ ile çutuşa nice pehlevān ola

Şol gün 'adü öñünde ki ser-keşlik eyleye
Hıncer hilāl aña felek bozdoğan ola

Şeh devletinde Şāmı ne var fetḥ eylese
Anuñ ki gün gibi kılıcı zer-feşān ola

Nām ü nişān Revāniye medḥüñ yiter hemān
Nazmum 'arūsına umaram kim nişān ola

Vaşfuñda tāze nazmumı Sa'dī görüp didi
Ya Gülistān ola bu yaḥud Būstān ola

Gül deste deste ola benefşe demed demed
Şol gülşenüñ içindeki ol bāğbān ola

Hāmem ḥayāl güllerinüñ naḥl-bendidür
Nazmum sevād-ı ḥatt ile şehrüñ levendidür

'Älem bu nazm-ı tÄze ile nev-bahÄr olur
Rengin sözümle rüy-ı zemîn lâle-zÄr olur

Meclisde okunursa eger tÄze sözlerüm
Şoĥbet içinde her yaĥa güller nişÄr olur

Bu nice nazm olur ki cihÄn 'Äşiki geĥer
Ra'nÄ güzel gibi ne 'aceb Őve-kÄr olur

Bir söz ile açıldı yine niĥe goncalar
Gül gelmesün bu meclise kim Şerm-sÄr olur

Rengin sözümü kÄse-i Şemse yazar felek
Altun kadeĥde Şanki mey-i hoş-güvÄr olur

Yazılsa vaşfi ĥaŐre deĥin olmaya tamÄm
Yüz biñ kitÄb olursa daĥi iĥtiŐÄr olur

EvŐÄf-ı sür Şöyle kıyÄmet yazıldı kim
MaĥŐer olunca ĥalkÄ bu bir yÄdigÄr olur

ĤÄk devletini ŐÄĥibinüñ eylesün mezid
Her gicesini kÄdr ide her bir gününü 'ıyd

41* 44-a - v - - / - v - - / - v - - / - v -

Şubĥ-dem kim tıldı Şavt-ı sür ile Őaĥn-ı zemîn
Sür bünyÄdına ÄgÄz itdi sur-nÄy-ı ĥazîn

* Bu Kaside Tercii'-i Bend tarzında yazılmıştır.

Görseler gülbāngı birle taldı tāk-ı heftemīn
Zenciler āvāzesinden dūşdı mīnāya tanīn

Bang-ı dūhūl ile pūr oldu kubbeye-i çarh-ı berīn
Nāy-ı rüyın na' mesinden dūşdı tağlara enīn

Şad-naķāre na' rasından siñdi şīrān-ı 'arīn
Penbedür gūş oldu tabl āvāzesinden ehl-i Çīn.

Ehl-i Çīn nolur ki şıyt-ı tablı hiss itdi cenīn
Gördi bu sūr-ı şafā bahş gidüp Çīn-i cebīn

Şādmān oldu cihān kalmadı hiç cān-ı ğamīn
Bildirdi 'ālem evvelīden imtizāc māh u fīn

Böyle sūr eylemedi bir hasr u mesned-nişīn
Görmedi mişlin bu sūruñ evvelīn ü āhīrīn

Bu 'acāyib sūr içün kim diller olmışdur rehīn
Her ne iş kim işlediler üstādān-ı gūzīn

Kimi āteş kimi ejder diyü gören sihr-i mübīn
Bu mübārek sūrı seyrān etmege 'ayne'l-yaķīn

Gülşen-i Firdevsden manzarlar açdı hūr-ı 'īn
Didi seyr itdükte hīdmetin idüp Rūhu'l-Emīn

Sūr-ı bī-hemtāyise ancak olur besdür hemīn
Bu ne sūr olur mübārek itsün Allāh mu'īn

Āferīn ey bezm-i sultānı hezārān āferīn
 Āferīn sūr-ı Süleymānī hezārān āferīn

Bir seher kim mu'tedil oldu nesīm ile hevā
 Elde cārüb-ı şafā irüşdi ferrāş-ı şabā

Çavk-ı sakķā-yı gülāb-efşāna idüp merhabā
 Çaldı cāru cāy-gāh-ı sūra virdi hoş şafā

At meydānı ki oldur reşk-i şahrā-yı semā
 Her kederden pāk olup oldu fezā-yı dilgüşā

Şuyı kevser hāki olup 'ayn rūḥa tūtiyā
 Oldı her bir sengi bir āyine-i gītī-nümā

Pāk u rüşen oldu çün ol gıbta-i deşt-i ḥıṭā
 Oldı ol meydānda şad tertīb-i sūra ibtidā

Nice sūr ol kim nazīrin görmedi çeşm-i semā
 Şavt-ı ṭabl u kösler 'āleme ṭoldı şadā

Ol şadā vehmi idüp şadr-ı derün-ı dilde cā
 Şaçu gönderdi kamu gencīnesin her pād-şā

Şahlar gencīne gönderdi benüm gibi gedā
 Sīm ü zer yirine işār eyledi dürr-i du'ā

Kim görüpdür buña beñzer sūr olup mu'ciz nümā
 Ḥalk içinde seyr ide zencīrler ile ejdehā

Bu mübârek sūr kim itdi bugün zıll-i Hüdâ
Halk-ı 'âlem didiler dilden idüp medh ü şenâ

Sūr-ı bî-hemtâyise ancak olur besdür hemîn
Bu ne sūr olur mübârek itsün Allah mu'în

Âferîn ey bezm-i sulţanı hezârân âferîn
Âferîn sūr-ı Süleymânî hezârân âferîn

Sūr için hazırıldılar çünkü At meydânını
Yapdılar şâh-ı cihānuñ menzil-i seyrânını

Nice menzil bir müşebbek kaşr kim her yanını
Seyr iden tavaf eyledüm dir Ka'benüñ erkânını

Zî müşerref-i kaşr kim zerden idüp bünyânını
Başdan ayağa ser-â-ser itdüler tavânını

Cennetüñ görsem diyenler ravza-i Rıdvânını
Görmege sa'y eylesünler ol cevâhir kânını

Kılmağa hüsrev ziyâfet revnağ-ı dīvânını
Hazret-i pâşâyile ya'ni kamu a'yânını

Bu şüreb halkuñ cevâhirle tolı peymânını
Çekdiler halk-ı cihâna sufre-i ihsânını

Hân-ı lütfuña dirildiler yiyenler nânını
Ni'mete müstağrak idüp cümle-i mihmânını

Dökdüler evvel ‘amâyirde ziyâfet h̄‘ânını
 Tuyladılar ehl-i şehruñ kâbil-i imkânını

‘Âlemüñ toyırdılar gör bengi kân hayrânını
 Kim ki bu sūruñ cihānda eyledi seyrânını

Hoş temāşā eyledi zevk u şafā meydânını
 Gör ne dir bu sūr içün dehrüñ bu gün Selmânını

Sūr-ı bī- hemtâyise ancak olur besdür hemîn
 Bu ne sūr olur mübârek itsün Allāh mu‘în

Āferîn ey bezm-i sultānı hezārān āferîn
 Āferîn sūr-ı Süleymānî hezārān āferîn

Ĥazret-i Sultān Süleymān revnağ-ı dīvān ile
 Ya‘ni pāşā-yı felek-i kadr-i mîlk-i ‘üvnān ile

Beyt-i ma‘mūre gelüp kıldı karar erkān ile
 Toldı meydān-ı cihān zerrīnūñ gele ğilmān ile

Ĥacib-i sīmīn ‘āşā-yı serheng-i zer çevgān ile
 Her der-i meydān pūr oldı çüb-ı zen derbān ile

Şaĥn-ı meydāne hazūrlar girüp fermān ile
 İtdüler ‘arz-ı şanāyī’ kuvvet-i idmān ile

Seyr idüp a‘yān-ı devlet ĥazret-i sultān ile
 Oldı iĥsān kīse-i zer keffe-i mīzān ile

Baht idüp isār olan zer çatre-i bārān ile
 Diñdi bārān zer dökülmekde daħi hemyān ile

Sūr odur ğarķ ola 'ālem ķulzüm-i ihsān ile
 Divşüre kemter gedā sīm ü zerī dāmān ile

Bu ne sūr olur ķi bir siħr āferīn se'bān ile
 Geşt ide meydān için simurgveş cevīān ile

Ancılayın añılur üstād ad ü şān ile
 Lāyık olursa müşerref hil'at-i hākān ile

~~Bu mübārek sūr hoş dīzret-i ihsān ile~~

Sūr-ı bī-hemtāyise ancak olur besdür hemīn
 Bu ne sūr olur mübārek itsün Allāh mu'īn

Āferīn ey bezm-i sultānı hezārān āferīn
 Āferīn sūr-ı Süleymānı hezārān āferīn

Ehl-i 'ilmūñ zübdesiyle müftī vü Kādıyu'l- Kuzāt
 Cem' olup meydān bahşē sürdüler her şudañ at

Birbirine şundular şad nīze-i ta'n u nūkāt
 Lā nüsellim na'rasından taldı çarķ-ı bī-şebāt

Hayret-i bahş oldu vü seyyāre oldu şābitāt
Gerçi bī-ḥadd oldu her sudan sū'āl ḡamzāt

Oldı āḫir keşf-i esrārıyla ḥall-i müşkilāt
Ḥüsrev dir yā kerem şehinşeh-i Ḥaydar-şifāt

Her birine eyleyüp in'ām u lütf u iltifāt
Kıldı iṣār-ı cevāhir nitekim reyg ü ḥaşāt

Şarf olup in'ām-ı 'āme niçe yıllık vāridāt
Ḥil'at ü iḥsān o deñlü oldu kim nakl-i şikāt

Böyledür kalmadı 'ālemde şifātıyla 'arāt
Ġarḫ-ı ni'met oldu rahş u tayr u mur u mū vü yāt

Ṭağa döndi peşt peşte tūde-i kand ü nebāt
Şerbet ol ṭağın içinden akdı cün 'aynū'l-ḥayāt

Niçe şerbet kim iderdi cür'as'iḫyā-yı memāt
Bend-i ḡamdan tā olunca isteyen kimse necāt

Eylesüñ cāndan bu sūr-ı dilgüşā seyrün evḳāt
Böyle sūr olmadı her giz ḥalk olundı kāyināt

Sūr-ı bī-hemtāyise ancak olur besdür hemīn
Bu ne sūr olur mübārek itsün Allāh mu'īn

Āferīn ey bezm-i sulṭānı hezārān āferīn
Āferīn sūr-ı Süleymānı hezārān āferīn

Cavk olsun ziyāfet diyü envā'-ı haşem
 Begler ağalar buluñ halkı ān-ı muhteşem

Qurdılar meydānda har-gehlerle gūn-a-gūn hıyem
 Haymeler kim her biri dir kubbe-i atlas menem

Niçe gūnler hāzır olup niçe cavk-ı muhterem
 Çekdiler her cavk-ı şāhib-i zevke envā'-ı ni'am

Şol ni'am kim keşretünden puşt-ı gerdūn oldu hām
 Ni'met ü nān-ı na'im āsā degül muhaşş-ı e'am

Yıllar ile yazsa ger hārcını erbāb-ı kalem
 Biñde birin itmeye 'āciz kalup cümle raqam

Himmeti oldu ni'amda yiyüp eşnāf-ı ümem
 Yendi çün ni'met şunuldu her birine cām-ı cem

Nüş idende kalmadı hiç nüş-i dünyādan elem
 Ey melālin deştini geşt eyleyen pāmāl-ı gam

Qıl bu sūr-ı dilgüşā seyrini nā-def' ola hem
 Dem bu demdür bu demi hoş gör geçer kalmaz bu dem

Kim ki seyrān itmeye bu sūr-ı hūbı lā cerem
 Tā ölünce olısdur garq-ı deryā-yı nedem

Bunca biñ biñ çeşm-i rüşen birle çarh-ı pūşt-i hām
 Görmedüm mişlūñi bu sūruñ diyü eyler kaşem

Sür-1 bî-hemtâyise ancak olur besdür hemîn

Bu ne sür olur mübârek itsün Allâh mu'în

Âferîn ey bezm-i sultânı hezârân âferîn

Âferîn sür-1 Süleymânı hezârân âferîn

Gel berü ey seyr-i sür-1 âlem ârâ eyleyen

Nî'metüñ evşafın it vaşşâfsın açup dehen

Her birin bir vechle medh eyle kim ola hasen

Dâne evvel bir şanemdür sâde ruḥ sîmîn beden

Aña 'âşıkdur muza'fer zerd-rû âlûde ten

Zerde bir maḥbûbedür şîrîn dehen zer pîrehen

Dâyesi anuñ ḥâlîme buğday aḥlu pîrezen

Südlü âş bir tıfldur kim koḡar ağızında leben

Mürdedir güyâ börek tutmac egninde kefen

Nâzik ü yımşak çörekdür bedr-i çarḡ-ı encümen

Aḡsen el eşkâl şeklün müstedîr oḡur gören

Ehl-i sürüñ yiri öñünde ḡoyup mantu legen

'Âlemi ḡarḡ itdi deryâyı nefâyis cümleten

Bu ne bezl ü bu ne ni'metdür ki aşḡâb-ı fi'len

Ḥadd ü pâyân u ḡıyâsuñ ḡılmaz illâ Zül-minen

Âferîn sür-1 Süleymânı ki biñ biñ ehremen

Yidi  oydı fazlalı bir d gini hod a ımasun
S rı seyr n itmege perv z id p her g şeden

 ulle-i k h-ı pilavı eyledi  uşlar vaşan
B yle s r olur mı kim seyr ide m rg n-ı  emen

S r-ı b -hemt yise ancak olur besd r hem n
Bu ne s r olur m b rek its n All h mu ın

 fer n ey bezm-i sult nı hez r n  fer n
 fer n s r-ı S leym nı hez r n  fer n

G nd z enva -ı tem ş  seyr-i  teş g celer
Nice  teş m h-t b idi  amer enc m şerer

ş hn-ı meyd nda g l-efş n oluben n r-ı  amer
Nergis   g l d kdi   n b d-ı haz n evr k-ı zer

 sm nı  sm nı oda ya dı ser-te-ser
D şdi ol oddan ır ka bir tır d-ı muştaşar

Tutuşup ehl-i  ır k oldu ser- -p  s r -i ser
Yapılıp meyd nda  teşden  ıla -ı mu teber

 ıkdı d v ne fişekler a ılıp her sevi der
Birbirine  atdı h lkı virdi her cem'e keder

H lka ol d v nelerden g r p ird g n zarar
Eyledi h ml t b-ı devv re rev n z r   zeber

Gerçi yıkdı kal'ayı devväre-i pulād-ı fer
Gerdi gögsün aña tırdı küh peyker-pïller

Yutdı biñ biñ pili şubhı olduqda bir şu'bân-ı ner
Nice şu'bân kim nazîrin görmedi nev'-i beşer

Seyr idüp ol âteşin şu'bânı şâh-ı tâc-ver
Şaçdı dest-i derfeşanı ile şürveş sîm ü zer

Çoün nişâr-ı sîm ü zer kıldı şeh-i 'âlî güher
Bende medh-i sūr içün dilden nişâr itdüm dürer

Sūr-ı bî-hemtâyise ancak olur besdür hemîn
Bu ne sūr olur mübârek itsün Allâh mu'în

Âferîn ey bezm-i sultânı hezârân âferîn
Âferîn sūr-ı Süleymânı hezârân âferîn

Hâzret-i şehzâdeler kim her biri bir nürdür
Revnağ-ı iklîm ü taht u tâc u şeh u sürdür

Hâdim-i dergehleri şad kistrâ vü fâgfürdür
'Avn-ı hağ birle kamu düşmenleri mağhürdür

Her birinün evliyâ-yı devleti manşürdür
Anlaruñ zât-ı şerîfiyle cihân ma'mürdür

Cümlesinün sünnetiyçün hoş mübârek sürdür
Sūr kim seyr u şafâsıyla cihân mesrürdür

Şeh Süleymân meclisinde kim ni'am mevfurdur
Rîze-i Çîn hân-ı ihsân Maḥremî bir mürdur

Na'me-i medḥ eyledi ol deñlü kim mağdurdur
Ḥüsrevâ müruñ muḥakḳır tuhfesi ma'zurdur

Mür kim ḳalb-i ḥazîni da'imâ meksurdur
Âsitân-ı lütfdan maḥcüb u hem meḥcürdur

Ḳande öykünsün aña kim da'imâ ma'zurdur
Ey Süleymân-ı zamân ol mûra kim mehcürdur

Ḳıl nazar kim âsitân-ı merḥametden dürdur
Fażlı meşhür ile bu dergâhda mesturdur

Nazm-ı güher bârı yek-ser lü'lü'-yi menşurdur
Dimede bu sözleri ilhâm ile ma'murdur

Sûr-ı bî-hemtâyise ancaḳ olur besdür hemîn
Bu ne sûr olur mübârek itsün Allâh mu'în

Âferîn ey bezm-i sultânı hezârân âferîn
Âferîn sûr-ı Süleymânı hezârân âferîn

Yâ ilâhî sen mübârek eyle şāhuñ sūrunı
Eyle rüşen ter çerāğ-ı devletinüñ nūrunı

Ḳıl ḥevâdişden mu'arra kişver-i ma'mūrunı
Ber-ḳarâr it tā kıyâmet-i ni'met mü ḥūrunı

Bende kıl dehrüñ aña şad kistrâ vü fağfürunı

Eyle nâfiz haşre dek emrini vü menşürunı

Her seferde gâlib idüp leşker-i manşürunı

Münhezim kıl her maħalde düşmen-i mağhürunı

Eyleyüp merdūd-ı âlem kalbinüñ menfürunı

Eyle mağbül-ı kulüb-ı ins ü cān manzürunı

Rüz-ı rüşen kıl aña dehrüñ şeb-i deycürunı

Rāhuña şarf itdirüp heb cümle-i mağdürunı

Kıl müyesser cennetüñ ğilmān u kaşr u hürunı

Şāhib-i şür-ı kıyāmet neff idince şürunı

Kıl Süleymān-ı zamān ol şehlerüñ manşürunı

Āşaf idüp dā'im aña a'zam-ı düstürunı

Kıl hatırlardan müberrā ceysinüñ cumhürunı

Tā kıyāmet eyle cāñ şer'-i veş düstürunı

İltifātıyla müşerref bende-i ma'zürunı

Eyle tā kim diye hoş yād itdügünce sürunı

Sür-ı bî-hemtāyise ancak olur besdür hemīn

Bu ne sūr olur mübārek itsün Allāh mu'īn

Āferīn ey bezm-i sultānı hezārān āferīn

Āferīn sūr-ı Süleymānı hezārān āferīn

48*

42 49-a v --- / v --- / v --- / v ---

Bihamdi'llāh bahār oldu cihān Firdevs-dār oldu

Açıldı 'āleme bāb-ı şafā rahmet nişār oldu

Pür itdi dāmenin her dūd-ı şahrā ter benefşeyle

Yağalar gülsitāna döndi taşlar lāle-zār oldu

Şakāyık birbirin 'ālī 'alem kaldırdı baş üzre

'Alīnūñ zūlfikārı gibi süsen āb-dār oldu

Züleyhāveş kurı dünyāyı Hāk bir nevcivān itdi

K'anuñ hüsnüne biñ Yūsuf derilenler şikār oldu

'Arūs-ı bāğa şeb-nemler saçılır saçdı dürlerden

Cevāhirle bezendi yer ağaçlar sīm bār oldu

Şüküfe ağız açup dir ki geldi buse hengāmı

Çenār el kaldırup ider ki eyyām-ı kenār oldu

Çiçekden bū-yı ma'sūk aldı 'āşıklar gibi yelde

Yeler her dem tolanup bāğ u rāğı bī-ķarār oldu

Uyur nergis gibi çeşmūñ ķulāğ ur var süsen var

Ki ağız bir idüp gülşende bülbüller hezār oldu

Hoşa erdi behişt irdi çemen 'arz itdi hūriler

Cihānuñ bāğ u bostāmı behişt-i 'adn-dār oldu

* 48. varakta hiç yazı yok. Muhtemelen müstensih bir şiir için yer ayırmış, ancak bulamadığı için o kısmı boş bırakmak zorunda kalmıştır.

Nebât emvâtına Hâlık yine virdi hayât-ı nev
Bu dem halka kıyâmet sırrı şeksiz âşikâr oldu

Çiçekler nahıveş bellü kabanuñ çevresin aldı
Çiçekler bezm-i gülistânda nakl-i huş-güvâr oldu

Kime gül tıflınuñ beñzer tudağın dişledi şeb-nem
Ki dünyamız 'izârınuñ içi heb murğ-ı zâr oldu

Gelincik çiçegin bād-ı şabâ hâ tırmayup her dem
Güyâ ger okına karşı uçup hoş hoş kucâr oldu

Güzeldür gerçi eyyâm-ı şükûfe mevsim-i gül hem
Velîkin hüsn-i meh-rûlar gibi nâ-pâydar oldu

Yine serv-i semen bulur çemen seyrânına çıktı
Yine elmalu bahça pür nigâr gül-'izâr oldu

Şu kim bu demde bir serv-i gül endâmıyla hem-demdür
Uzun 'ömrüyl'anuñ haqdan naşîbi bî-şümâr oldu

Ganîmet gör bu dem hoş hoş eserken bād-ı müşkîn dem
K'ola bir gün diyesin vay ne yavuz rüzigâr oldu

Zihî cân kim bu mevsimde nazar ehliyle baş koşdı
Zihî dil kim bu eyyâm içre şükr ü zikre yâr oldu

'Aceb bu kim deli gönlüm çıkup bir lahza eglenmez
Şu resme şüret-i 'âlem ki pür nakş u nigâr oldu

Ögerseñ Medhi sen yārūñ baña h̄usn-i bahārın ög
Ki gülzār-ı cihān andan ser-ā-ser şerm-sār oldu

Sarāy-ı naqş-ı āb u gülden ey dil geçmedüñ ey vāy
Niçe yıllar gelüp geçdi vü nevrüz u bahār oldu

43 49-b v --- / v --- / v --

Uyandı yine envāruñ çerāğı
Cihānuñ rüşen oldu bāğ u rāğı

Döşendi yer yüzünñ ferş-i sebzi
Çurıldı tağlaruñ rengin otağı

Açıldı lāleveş nevrüz-ı kühi
Çuşatdı ter benefşe şol u sağı

Pür itdi jāle lü'lü birle bāğı
Çonatdı la'i-i terden lāle tağı

Şabā açdı meger dükkān-ı 'atṭār
Güzel hoş koğular tutdı dimāğı

Şu vü çiçek midür bu gök çemende
Ya yılduz 'aksi mi ya yazar evrāğı

Ya şahrā baḥr-i nür oldu ser-ā-ser
Ya gökden yakdı pür par par çerāğı

Yer kolladı hezārān kanlu peykān
Yine bülbüller için gül budāğı

İñüldüsine her rüz rüz zāruñ
Nebāt-ı merg-i zār urmuş kulağı

Görüp gül şem'ini hār içre her dem
Erir bülbüllerün yüregi yağı

Ayağ üzre turup bezm-i çemende
Eline nergis ald'altün ayağı

Şabā yārūñ lebin zıkr itdi beñzer
Şulandı goncenün nāzik tudağı

Qara zülfi gibi sünbül nigāruñ
Gönül kuşlarına kurdı duzağı

Çemen hūrileri dañi gönül hāy
Güzeller gibi heb yağmācı yağı

Aqar şular gibi qağlar geqer qağ
Ganīmet gör beş on gün gel bu qağı

Fenā cāmın içem diyü gör āñir
Açılmaz nergisün gözi kabadı

Dil-i goncen için hūn oldu fikr it
Nedendür lālenün bağrında dağı

Gel āzād ol kul olma mal u milke
Bırağ elden ayakdan bend ü bağı

anı ol pād-ehler kim cihānda
Sürerlerdi yed'ıqlıme yesağı

anı ol ikmetiyle dirilenler
Birinüñ var mı göre imdi ağı

Gider elden çün āhir kār-bāruñ
Ir arañdan yüki aldur ayağı

Temāa it ki Hak emriyle alka
Ne defterler aubdur dehr-i bāğı

ulağı tut bu gün zıkr tıyura
Unut efsāne-i dehri ulağı

Bahārn 'ömrüñ ey Medı geçirdüñ
Deli göñlüñ veli yine bayağı

44 50-a v - v - / v v - - / v - v - / v v -

aıde Der Med-i Sultān Selim

Sepide-dem yine tıstād-ı kudret-i Bārı
Çemen ceridesine çekdi att-ı jengārı

'Aceb bu avs-i uzeh mi ya emse-i gül için
Eline aldı felek naş-bendı pürkārı

Turuncasın yine gül-gūna itdi oncalaruñ
Nesim eyledi tezyin nuuş-ı gülzārı

Hıyāmdur ki kuruldı çemende 'işret için
Bu dem şükûfe ki zeyn eylemişdür eşcârı

Didi çemende gören nâ-şükûfte goncaları
Döküldi şîşe-i sebze şarâb-ı gül-nārî

Gülün piyâlesini gül-sitânda zerger-i bād
Ne hûb san'at ile eylemiş kalem-kārî

Şarāba tevbe idenler yine peşimāndur
Çü bezm-i gülşene geldi güzellerün varı

Kaçan olur ki bu gül vara meclis-i yâre
Olur mı mahremi şāhuñ harîf-i bāzārî

Çemende mest bulup koltuğına girmez idi
Nesim nergisün olmasa ger hevâ-dārî

Meger ki mişk-i Hoten tâciri durur lâle
Ki şardı kırmızı vâlâya misk-i Tātārî

Dehân-ı goncada şeb-nem mi çîn seher görinen
Ya tûti habb-ı nebâta uzatdı minķārî

Gül-i sepîd eger olmasa idi âl-i Resûl
Yeşil 'alâmet ile olmaz idi destârî

Çiçekler ile behişt oldu bûstân şahnı
Ki selsebîle hacâlet virüpdür enhârî

Çemen ki cennete dönmüştür ey nesim-i şimāl
Unutma anda varınca bu ben güneh-kārı

Terāna başladı şular şabā girüp rakşa
Benefşe çenge daħı takmamışdı evfārı

Seherde gel berü güş eyle Mantıku't-Tayrı
Şüküfedür bu diyārūñ çü Şeyh 'Attārı

Bu şi'r-i dil-keşi bu nam-ı dil-peziri görüp
Zebān-ı hāl ile bülbül okurdi eş'ārı

Şarāb-ı nāz ile gül gül gören ruħ-ı yārı
Müzeyyen itdi şanur lāleler semenzārı

Görince göz ide nergis diyü gönül korkar
O serv boylu nigārı o lāle ruhsārı

Karār u şabrumı billāhi şormañuz benden
Aşıldı boynına yārūñ çü zülfi tūmārı

Eger ki kaşlarūñūñ ğālib olmasa raħmi
Alur mı idi kucaĝa ol iki bīmārı

Cihānda bir dili tatlu olur mı ancılayın
Ögerseñ ey gönül ög ol leb-i şeker-bārı

Revā mı fitneye bā'ış ola bu kāküller
Getürme şürete daħı şol iki tarrārı

Medâr-ı 'adl durur âsitân-ı şâh-ı cihân
 Qo zulmi k'añmayalar anda sen cefâ-kârı

Bülend-mertebe Sultân Selîm ol şeh kim
 İrürdi bahre hacâlet kefi dürer-bârı

Şabâh zergeri altunlamazdı hürşîdi
 Sarây-ı rif'atinüñ olmasaydı mismârı

'Aceb mi perde-i al aşşâ kapusunda şafâk
 Çü irdi göklere kadri sarâyı dîvârı

Harâb olmaya her giz esâs-ı saltanatüñ
 Müdâm rây-ı şerîfi olursa mi'mârı

Musahhar eyledi dünyâyı şemse-i fîgi
 Nite ki tutdı güneş bu sipîhr-i devvârı

Çerisi gözcisi gündür qaravulı encüm
 Öñüñce mâh durur gice miş'ale-dârı

Eline fîgin alup çarhacı gibi hürşîd
 Diler öñüñde ide haşmı ile peykârı

Vakârına kaçan olur ki öyküne kühsâr
 Cihânda her kişinüñ bellüdüdür çü miqdârı

Bahâr-ı 'izzet ile büstân-ı rif'atde
 Nihâl-i kadriñüñ olmuş kevâkib ezhârı

Eyâ sipihr-i sa'âdet sen ol güneşsin kim
Şu'â'-i himmet ile la'l idersin ahcârı

Günâhın isteyü taķmazdı boynına kefenin
Felek kapuña seher gelmeseydi yalvarı

Güni münevver iden pertev-i zamîrûñdür
Çerâğ rüşen ider nitekim şeb-i târı

'Uķûl vaşf-ı cemîlüñi itmede 'âciz
Medâyiñünde tağıtsam 'aceb mi efkârı

Sarây-ı vaşfuñı açdum bu gün temâşâya
Ki nakş-ı dil-keş ile tolu çâr divârı

Görindi halvet-i fikrümde mâh-rûlar kim
Cihânı rüşen ider yüzlerinüñ envârı

Götürdiler ara yirden hicâbı bî-minnet
Şular ki kimseye 'arz itmemişdi dîzârı

Ne pâdişâh güzeller ne hûb dil-berler
Ki kul idindiler anlar kulüb-ı ahrârı

'Aceb mi geçse anuñ her biri gümüş tahta
Ki husrevâne durur cümlesinüñ eķvârı

Revâni bendesine ol şeh-i hüner-perver
Nazar kılursa aña devleti ider yârı

Bilür çü bendesi hâlini şâh-ı bende-şinâs
Uzatma 'izz-i huzûrında hîç güffârı

'Arûs-ı medhine çekdi sarây-ı nazmında
Sarây-ı perde-i müşgîn huţûţ-ı eş'ârı

Ya halka 'arz-ı cemâl itmege tonanmışdur
Siyâh câmeler ile me'âni ebkârı

Zamâne şahidi halka güzellenürse nola
Takındı güşına çünkim bu dürr-i şevvârı

Degül kaşide bu bir deste tâze güldür kim
Mu'aţtar eyledi bezm-i şeh-i cihân-dârı

Nice ki bād-ı şabâ açā ğonca şandükün
Kitâb-ı gülden okıya hezâr edvârı

Murâduñ üzre felekler şehâ olup sâyir
Yazıla şafha-i dünyâya devlet âşârı

45 51-b - v - - / - v - - / - v - - / - v -

Hüb idi nesh olmasa ey dil hayâtuñ âyeti
Hoş idi ger nüsha-i 'ömrüñ olaydı sıhhati

Kim kabâsın kalmadı bu kubbe altında kabâ çäk
Ya kimüñ tāk olmadı bu tāk içinde tākati

Derd-i ser çeksün humār-ı cām-ı miñnetden nola
 Ādemün hamr-ı belāyile muħammer tıyneti

‘Aqluñı cem’ it yūri cem‘iyyet-i māl eyleme
 Tāğıdur komaz ecel ey h̄āce her cem‘iyyeti

Kīmiyā isterseñ it genc-i kana‘atde karār
 Gūşe-i fakri kabūl eyle dilerseñ devleti

Eyleme cām-ı mey-i hırş u tama‘la şöħbeti
 Bezm-i dehr içre a‘yāndur anlaruñ keyfiyyeti

Bu şarāb-ı devlete ey mest-i şahbā-yı gurūr
 ‘Aqluñı divşür iñen kerem olma bozduñ şöħbeti

Keşret-i zevk u şafā isterseñ ey tālib eger
 ‘Āleme verme yūri ‘ālemde genc-i ħalveti

Ger dilerseñ kim velāyetde nazīruñ olmaya
 Şūfiyā nefsünden a‘lā eyle ħalka himmeti

Māh-ı rūlar nūr-ı çeşm-i zūhdüñi alur şakın
 Rūşen olmuşdur kemāhı bunlaruñ māhiyyeti

Her kimesne saña eylükde selām olsun disün
 Şubħa dek her gice bürhe kıлмаğa kıl kameti

Terk kıлмаğ anı ümmet olana vācib degül
 Eyle farz it kim mü’ekked olmadı her sünneti

Mâh rûza saña mihmân olduğımca da'imâ
Dâr kazâdan şakla hoş tutmâğa eyle niyyeti

Furşat el vermişken ey dil el götür câhît dile
Degme gerekmez ele fevt itme sa'y it furşatı

Deyr-i devlet içre şüret bulmağ isterseñ eger
Kimseye naqş itmek için kurma dürlü şüreti

Qutb olasın kimse her giz çarhuña tokunmaya
Devr içinde ger uşüliyle iderseñ hey'eti

Āğır ol āğır kişidür disün il āğırlasun
Hıffet itme kimseyi incitme götür şikleti

Ādemi dir almağa kaşd itme şeytānlık idüp
Ol melek haşlet bırakma gözden insāniyyeti

Bu tarîki tut yükün boynuñda koma kimsenüñ
Kār-bān-ı cān ider ten menzilinden rişleti

Beşer ol ey tālib-i dīdār-ı hak 'ilme'l-yakīn
Māsivādan 'uzlet eylesen bulursun kurbeti

'Āşık ol cehd eyle derd-i 'ışk ile cān virenüñ
Ser-be-ser derde devā olur tūrāb-ı türbeti

'Āşık olan kimse başın 'ışk ile virmek gerek
Başa iletmek gerek başlayıcağ bir şan'ati

Dest-i nādān şāh şevk u zevküñe virmez huzur
Servveş bār-ı te'alluğdan iderseñ 'uzleti

Derdime dermān irişdürse eger bir haste-dil
'İllet itme ey tabīb-i cān kabūl it zahmeti

Merhamet kıl kande görseñ bir garīb üfiādeyi
Ger dilerseñ kim ire saña Hüdānuñ rahmeti

Kimseye hışm eyleme heybetlü şanma kendüñi
Senden artuğdur kıyāmetde cehennem heybeti

'Aklıñı dır başuña dīvānelikden kıl hazer
Ġafil olma yoksa bir gün içirürler şerbeti

Muşaftānuñ ravzasına bāl açup uçmak dile
Āşiyān itmek dilerseñ gülsitān-ı cenneti

'İlm ile cānuñ cehāletden halāş it Zātiyā
Āfitāb-ı 'ālem ārāyile def ' it zulmeti

Diñlemez sözüñ benüm göñlümde hiç inşāf yok
Pendimi siz bāri tutuñ hey Muhammed ümmeti

Oı hābībüñ hürmetiçün yā İllāh inşāf vir
Merhamet kıl baña bī-inşāfdur göñlüm kafi

46 52-b - v - - / - v - - / - v - - / - v -

Geldi bir mün'im ganī itdi cihānu devleti
Halka giydürdi ser-ā-ser dürlü dürlü hil'ati

Ney- şeker olur kamu şimdengerü cümle nebât
Ser-be-ser gark eyledi rüy-1 zemîni şerbeti

Şöyle mest itdi şarâb-1 şevki halk-1 'âlemi
Maşşeri toydurmaya bigi bunuñ keyfiyeti

Hak Te'âlâ bir günün biñ eylesün anuñ diyü
Leyl-i kadre irsem el açup dilerdüm hâceti

Bu ne gündür bir demi biñ yıl şafâ sürmekcedir
Bu ne mehdür seyrinüñ cennetde yoqdur hâleti

Bu ne gündür kim bunuñ şevki pür itdi 'âlemi
Bu ne mehdür kim bunuñ âfâkı tutdı şöhreti

Şöyle şüret virdi dehre görmedi biñ yaşayan
Rûzigâr âyinesinde bu müzeyyen şüreti

Bir velî yoq mı velâyetde k'ide baş-1 zamân
Şad-hezârân yılca ola bu günüñ bir sâ'ati

Başuñ içün ayağı sâkî yürüt devr eylesün
Almadın elden bu garra rûzı devrün sür'ati

Hâb-1 gafletden gözüñ aç şüfiyâ gel seyre çık
Kaşr-1 cennetde bulunmaz 'ıyd-gâhuñ zîneti

'ıyd-gâha gel eger kim var ise hatpuñ senüñ
Görmege dünyâ sarâyı içre kaşr-1 cenneti

Haḳ Te‘ālā anda bir hālet koyubdur kim anuñ
Haşre dek şerh olmaz ey dil ol kıyāmet hāleti

Başdan ayağa mübārek olsun ey dil halka ol
Baña yüz biñ ‘ıyddan yek pādişāhuñ hidmeti

Bāyezīd bin Meḥemmed pād-şāh-ı baḥr ü berr
Aña ser leşker idüpdür Haḳ Te‘ālā nuşreti

Bir ḳader ḳudret ḳazār ider ki ol şāh-ı cihān
Burc-ı eflāke diker ḳaşd itdügi dem rāyeti

Her ne dem ‘ars-ı veḡā olsa ‘arūs-ı nuşretüñ
Görinür ḳalkānuñ āyīnesinde şüreti

‘Aks-i ḥürşīd-i zafer düşmüşdür āb-ı tīgine
Rāyetinde yazılıbdur fetḥ u nuşret āyeti

Ḳavsine zih eylemişdür fetḥ-i Fettāḥ ol şehūñ
Tirine peykān idüpdür dest-i ḳudret nuşreti

Ḥilmi anuñ bir baḳmada göre kūh-ı ḳāfuñ ‘aynidür
Bād-ı şarşardur hemān yādı nazarda sür‘ati

Seb‘a-i seyyāre tutmuşken şeref burcun maḳām
Ṭālī‘ olmuş maṭla‘ından āfitāb-ı ṭal‘ati

Birini bir zerre iḥrāk itmege nār-ı ‘azāb
İrse yüz biñ mücrime bir ḳatre āb-ı şefḳati

Ey felekden k̄adri a'la t̄ak-ı k̄aşr-ı k̄adrũni

Görelî t̄ak-ı mu'allâ t̄ak olubdur t̄akati

Sensin ol sultân-ı milk-i 'izz ü devlet h̄üsrevâ

Bende-i muqbil idindũn işigũnde devleti

Devlet atına süvâr olduċda ey çâpuk süvâr

Ĥak õñũnce ġâşiye-dâruñ idüpdür 'izzeti

Mu'tekif olduċca dem dem sâlik efkâruñuñ

Kâm-kâra lâ ĥalavũn lâ melâdür ĥalveti

Bâl-i fikret açma'a fazlũñ fezâsında senũñ

Yokdurur Cibrîle 'aklũñ zerre deflü k̄udreti

Kim virür baĥr-i celalũñden ĥaber mevcî anuñ

Urdu seng-i ĥayrete taġıtdı fũlk-i fikreti

Yidi kat yiri vaċâruñla ĥired-ber vezni ider

Aña aġırlık virürdüm itmese bu ĥiffeti

Ey felek rif'at anuñ adın ċomıřdur zelzele

Ditredür ġüy-ı zemĩni t̄üb-ı ċahruñ heybeti

şöyle beñzer kim virür rüşen ĥamĩrũñden ĥaber

Peyk-i mâha giydirür ĥürřid zerrĩn ĥil'ati

Ĥadd-i k̄adrũñ görđi nâ-geĥ didi t̄übâ mũntehâ

Yer idüp fark-ı felekde buldı şidre rif'ati

Göm-gök olmuşdur ser-â-ser cism-i eflâkuñ meger
Pehlevân-ı kahr u hışmuñ aña urmuşdur leti

Hâk Te'âlâ eylemiş gögüñ gibi açuk elüñ
Tağlıur cünd-i 'adüveş mälüküñ cem'iyyeti

Kâm-kâra uğradum faşl-ı şitâ-yı zillete
Ben kemân kâmet yine ol yayiden sahtem çatı

Luftuñ irmezse karardur leyl-i zillet gönlümi
Âfitâb-ı 'âlem-ârâyile ref' it zulmeti

Nola Zâti dirse bu devrâna fânus-ı hayâl
Gördi andan döne döne dürlü dürlü şüreti

Lâyık oldur kim ide saña du'âlar ol garîb
Bu a'yândur kim kabûl olur ğarîbüñ hâceti

Niçe kim zımnunda muzmer ola sâlik leyl-i kâdr
Niçe kim gün bigi rüşen ola 'ıyduñ tal'ati

'ıyduñı teñri mübârek eylesün kâdrüñ mezîd
Serverâ yüz biñ yıl olsun 'ömrünüñ her sâ'ati

47 53-b - v - - / - v - - / - v - - / - v -

Ey gönül halkuñ ne dirsene gözleyüp tedbîrini
'Âkıl iseñ gel temâşâ kıl Hâkuñ taqđîrini

Her ne vakî' olsa takdîre havâle kıl şaşkın
Gerdiş-i eflâkuñ anın anlama te'sîrini

Dür-menzil olmak itmez fa'ide şad-sâle râh
Ergerür dest-i dehâ âhîr nişâne tîrini

Niçeler fa'l-i şefî' işler kazâ gıc irişür
Aña istidrâcdur bilsin anuñ tâhîrini

Devlet ü ta'zîm-i şahsa evvelâ ne i'tibâr
'Âkıl iseñ gözle anuñ 'âkıbet tahkîrini

'Ârif añlar kim degüldür hâl-i devrân ber-çarâr
Göz yumup açınca her hâlûñ görür tağbîrini

Vaz'-ı nâ meşru'ı ol nâdân ki ma'kûl añladı
Hâkim-i 'adlûñ temâşâ kıl aña ta'zîrini

Bu berâ'atden garaż tañrîr kılmakdur bilâ
Rûzigâruñ fa'li bed bir müfsid ü şerîrini

Gider ol Fir'avn-ı şânî kim yakîn regde anuñ
Şehr-i Mısr içre müyesser ide haq teşhîrini

Ahmed-i Behrâm seyr it kim ezel-dest-i kazâ
Eylemiş hamr-ı hıyânetle anuñ tahmîrini

Teşnedür içmek diler beñzer ki ol çü pîr-i huşk
Hüsrev-i dehrûñ bir içim şu gibi şemşîrini

Olasuñ düzağ ezelden oldığıçün âteşi
Fitne odın ol çarub āhir od itdi yirini

Küfr ni‘met bilmedi Kārūn şıfat eyler helāk
Azdı nādān bulduğı dem salṭanat iksirini

Mālik oldı milk-i Mışra bende-i bed aşl içün
Şafha-i hātırdā yazdı salṭanat taşvırini

‘Āleme gösterdi nā-geh bir ‘aceb nağş-ı garīb
Kim olan kâdir hicāb eyler k’ide taḥrīrini

Çazdı sikke nāmına bir sikke şüret oldı kim
İdemez hiç yüzden anuñ seyr iden ta‘bīrini

‘Ārızi şekline mağrūr oldı ol dīvāne gör
Şandı ‘ālem heb begendi şüret-i tezvīrini

Oldı ‘āsī çün Süleymān-ı zamāna diyü veş
Gel temāşā eyle imdi şüret-i teşhīrini

Gör ne yüzden oldı garrān çün peleng-i tünd-ḥū
Çal‘a-i kūh-ı neberdüñ niçe biñ biñ şirini

Her tarafından dīv-i ‘āsī cengine ḥāzır olup
Çırdı yer yer ejdehālar āhenīn zencirini

Kūh-ı şahrāya bulundı leşker-i deryā şıfat
Şehriyār-ı kīne-cūnuñ isteyü naḥcīrini

Keşret-i ceşş oldu ol deñlü ki biñ kez atılup
Geçdi biñ biñ tır-i her bir kevkebuñ zih-gırini

Bunca biñ biñ leşker-i mansūra hiç nakş ire mi
Bu sefer kaydından āzād itseler ger birini

Giderür kâdir dir iseñ itmege āzād anı
Diñle bir bir ideyim evşāfinuñ takriri

Oldur ol kân-ı kerem kim itmede 'âciz kalam
Yıllar ile biñde bir ahlâkınıñ taşviri

Hâzret-i Ağa-yı A'zam kim felek biñ çeşm ile
Şafha-i 'âlemde her giz görmemiş taşviri

Muştafâ nâm u 'Alî sîret Hasen şüret k'anufi
Cândan ister dil mübârek isminüñ tezkiri

Şânına menzil olan lütf u kerem ayâtınıñ
Hüb bilür haletini te'vîlini tefsiri

Ey kerem kânî yüz urup geldi dil dergāhuña
Şād gönder istemez gide kapuñdan yirini

H'âb-ı maşşudın dil-i bî dâr gördi h'âbda
Hâk-i pâyüñde taleb eyler anufi ta'biri

Er olanlara sefer gerçi düğün bayrāmdur
Zenler için gör ne dir amma tarikat piri

Dir ki her gn yas u mtemdr anun isteyp
Tekye-i pisterde bulmaz gce kti-grini

İki dmd ol dgne gitmek isterler vel
Gerdeninden kıramazlar zenleri zencrini

İkisinden ltf idp bri birin zd kl
Birisinn dinleyelim nle-i Şeb-grini

İkisin de krtaram drdim velkin dil didi
Pehlevnsın krtarursan ikisinden birini

Marem tasd'i ko devlet du'asın eyle kim
Ol du' zyil ide ksthlk teŐvrini

Nitekim ma'zr tta d'ima ehl-i kerem
Bende-i Şermende snn hdmete teŐŐirini

İde mi'mr-ı chn cn bnye-i nev'-i beşer
KŐr-ı 'mr  devletinn hŐre dek ta'mrini

48 54-b -v--/-v--/-v--/-v-

ali'imde olmayup tli' sa'det ateri
Nie falımda gele y rab nhset peykeri

Nie bir ten milkini dil Őehrini tln ide
Gam siphi v bel hayli nekbet leşkeri

Nie bir ben geşt idem Őyle brehne p v ser
Urula her bir harun başına devlet efseri

Çarç keç-rev kaddini kıldı dü-tâ hemçün kemân
Tır-i bî-per gibi yâ Rab niçe seyr-i serseri

Oldı kâhil rahş-i himmetveş semend-i ârzû
Altı aydur tolaşmaz dağı bāğ-ı hayderi

Nice hayder yazıcı hayder ki oldur cehl ile
Hağka ‘âşî küfre mâyil şerr-i tarîküñ rehberi

Almada biñ biñ zeri bî-bak ol rüşvet-perest
Yazmada ağkâm-ı tezvîri ‘aceb merd-i cerî

Câmi’i olsun kenîse diyü yazar hükmlen
Ehl-i İslâm dirilür bi’llah görüñ ol kâfirî

Qara günlü gâfil andan kim bu yola sâliküñ
Garç olur âđir kızil kanına oñmadıq serî

Manşıb u câh u celâl ü ‘ilm ü fażl-ı fâ’ide
Dirmez olıcağ yüzi gibi siyeh-rû defteri

Bilmezem kimüñ işidür bunca fâzıl var iken
Ehl-i fażl üzre mümeyyiz itmek ol gün-i ħari

Bâtılı farç itmeyen hağdan olur m'ehl-i temîz
Rüşvete mâyil olan gülden görür yek küngürî

Sîm düzersin rağbet itmez dür-i meknün söylesüñ
Ca’fer-i şânî iseñ dir kanı zerr-i Ca’ferî

Qādir olan ehl-i fazla böyle mi raġbet ider
Böyle mi olmak gerek ehl-i kemālün müfheri

Dil-hüş sözlerle biñ biñ pāreye şalmağ neden
Niçe aylar idüp āvāre fakīr-i mużtarı

Ol degüldür yalınuz rüşvet esīri hağ bu kim
Mübtelādur cümle teftiş eyleseñ her dāveri

Bey' iderler manşıbı ādemleri dellāl olup
Her biri arar gezüp artık virür hağ müşteri

Hāşılı bir maşlahat yoğ kim bite Allāh-çün
Yā ilāhī kande bulsun her ġedā sım ü zeri

Heymide hoş nāzik ü münsend ü rind olmuşdurur
Qapayı tuymuşdurur heb şimdi qapu begleri

Hālvete yol mı bulunur qapuda biñ biñ turur
Qapucılar her birisi bir cehennem ejderi

Her ne maqşūda ki varsuñ birinün qapusına
Söyledikde bu durur evvel sözünün var yeri

Sım ü zerden esb ü esterden elünde pişkeş
Var ise gel ileri derler yoğısa tur geri

Her biri bir güllüdür kim gözinemi gösterür
İki tiç tavuğ ile bir baş kemirür sekkeri

Manşıbı alçak didigüñ kimseler buñlarla yir
Yāğı bālı üzümü inciri kuzu köfteri

Ol ki 'alī menziletdür yalıñuz alur mı hiç
Bir niçe zerrīn gele olmasa esb ü esteri

Cümlesinüñ halvet-i hāsında mahrem olanuñ
Şorsañ aduñ yakınup ya şalıku dir ya lefteri

Ehl-i dāb ü dāniş iseñ hiç görünme yūri git
Maşhara vü cāhil iseñ gel beri gir içeri

Ol ki yüzüzlükler itmeyüp göt ardından baķa
Götde kalur kimse yüz virmedü gelmez ileri

Ma'rifet bostānı gül-geştini ķo ey murğ-ı dil
Dām-ı gamda istemezsuñ döğmege bāl ü peri

İtme beytü'l-mālveş zāyī' me'ānī dūrlerin
Kimse hiç fark eylemez har-mühreden çün cevheri

Niçe fark itsün ki ma'nāda mūmeyyiz didigüñ
Pīlverdür gerçi şüretde geçinür cevheri

Yır ü gögi bilmeze devlet virür çarķ-ı denī
Ah elinden kimleri çekmişdurur gör ileri

Ehl-i fażl olmayıcaķ virmezler 'ıyş-ı manşıbı
Böyle imiş 'ādet ü kāmün-ı şāhın ileri

Ma'rifet lâzım degül şimdi ululardan birine
Her ne yüzden olur is'olsun hemân bir ileri

Enveriyle âzerî ger bu zamâna kalsalar
Zulmefî olurdu biri birisi hâkesterî

Çande bir cilt ü denî küstâh oğlan var ise
Hâfiz u Selmân u Sâ'diden görirler ileri

Niçenüñ âb-ı hayâta beñzer eş'ârın şalup
Ben didüm diyü şıkar ildür niçe İskenderî

Şeh Süleymân devridür diyü aña kibr itdürür
Halka-i zerrîn ile ol sîmden engüşteri

Rağbet isterseñ Hayâlî gibi ger ey Maḥremî
Halka takup 'arife olmak gerekdür Hayderî

49 55-b -- v / v -- v / v -- v / v --

Feth-i Haleb ü Mısr içün emşâr tonandı
Şan kaşr-ı cenân her der ü divâr tonandı

İrdi haber kıl 'adû taldı ser-â-ser
Şeynelüñle göñül şehri vü bāzâr tonandı

Pür oldı dimâg-ı dil ü cân büy-ı beşâret
Çün şehri Hoten külbe-i 'aṭṭâr tonandı

Dibâ vü kadifeyle olup şehri müzeyyen
Her güşesi çün hâne-i tüccâr tonandı

Şanma ki tonandı yalıñuz küçe vü bazar
Pür oldı ni'am birle vü her dar tonandı

Çün ra'd-ı felek toplar atıldı huruşan
A'lâm diküp kal'a vü dizdar tonandı

Ne kal'a vü ne şehir ü ne bazar ki her sū
Zeyn idüp özin günbed-i devvār tonandı

Çün gördi zemīnūñ bu şafāsın feraħından
Çarħ urdı felek şābit ü seyyār tonandı

Seyyāh gönül gezdi kusurūn bulumadı
Her belde-i ma'murı ki hem-vār tonandı

Avāze-i fetħ-i 'Arab irdi vü ser-ā-ser
Hind ü Habeş ü Çinle Tātār tonandı

Ne mīlket-i İslam ki bu fetħi işidüp
Hoş zīynetle kişver-i küffār tonandı

Zeyn eyleyüben dir niçün tāk-ı muğarnes
Takdı her bile muğbeçe zūnnār tonandı

Cennet gibi zeyn oldı çü her şehir-i mu'azzam
Her hānede havra gibi ebkār tonandı

Gilman-ı cinān gibi olup cümle müzeyyen
Her gūşede şad dilber ü dildār tonandı

Müşākını öldürmege bir laḥzada biñ kez
Vildān gibi ḥübān-ı cefākār ṭonandı

Şükrüm budurur k'oldı sebeb müjdesi fetḥüñ
Şad zīnet ü ārāyiş ile yār ṭonandı

Zülfeynin açup şehper-i ṭāvus melekveş
Ol ḥür-i Firdevs-i perī-vār ṭonandı

Ṭübā gibi ol serv giyüp ḥulle-i ḥaḍra
'Arz itmek için sidreye refṭār ṭonandı

Çekdi gözüne sürme-i nāz ol büt-i ayyār
Dil naḳdini key şaḳla ki ṭarrār ṭonandı

Biñ ṭavr ile zeyn idüp özin ol gül-i ra'na
Gösetmek için 'āleme eṭvār ṭonandı

Nergis gibi egnine alup cāme-i zerrīn
Gül gibi şarup gülşene destār ṭonandı

Bürka' götürüp kākül-i gül-püşı ruḥundan
'Arz itmek için 'āleme dīzār ṭonandı

Ebrūları yayını ḳurup gamzeler oḳın
Atmağ için ol māh-ı kemān-dār ṭonandı

Kirpikleri ḥancerlerin ol ḥüyını gör kim
Ṭaḳındı vü çün leşker-i ḥün-ḥār ṭonandı

Ma'müre-i arzı kamu feth itse 'aceb mi
Çün ceş çeküp Hüsrev-sâlar tonandı

Feth itmege 'Arab diyârını ser-â-ser
Sancağ çekübün Haydar-ı kerrâr tonandı

Ya nice çeküp fîğ şalup düşe siperler
Cevşen giyüben ' asker-i cerrâr tonandı

A'lâm ile pür zîynet idüp kalb-i sipâhın
Şaf bağladı her mîr-i sipeh-dâr tonandı

Zeyn eyelüben 'asker-i nev kendüyi yek-ser
Çün bebr-i dilîrân-ı ciger-dâr tonandı

Minkâr-ı tenüfiden nite kim tayr-ı ebâbil
Yağdırmak için her yaña ahcâr tonandı

Çün feth-i ekâlîm-i 'Arab oldu müyesser
Âvâze-i feth irdi vü emşâr tonandı

Ârâstede bezm idülüp ârâste her sū
Sāk içdi vü sākî-yi vefâdâr tonandı

Nây u def alup destine hürşid felekveş
Meclisleri zeyn itmeği zünnâr tonandı

Kılmağa zi yâ Rab görüp aşhâb şafâyı
Seyyâr oluben şevk ile züvvâr tonandı

Äzâde gezen kendüyi zeyn eyledi şanmañ
Biñ şevk ile maħbesde giriftâr tonandı

Zî rûha degül belki cihâdâta şafâlar
İrdi vü şafâsuñ idüp ezhâr tonandı

Tāvus gibi zeyn idüben ba'li muraşşa'
Pervāze gelüp her yaña atyâr tonandı

Her şâhını eşmâr ile pür zeyn idüp eşcâr
Envâr ile ezhâr ile gülzâr tonandı

Çekdi etegin açdı elin şâh-ı şanavber
Şad-berg ile çün peyk-i teber-dâr tonandı

Evrâk-ı zer endüd ile dibâ-yı münakkaş
Nağ'-ı çemen üzre giyüp enhâr tonandı

Kef ber kef urup cüş ile deryâ feraħdan
Tağdı kulağına dürr-i şeh-vâr tonandı

Sancaqlar açup her yaña deryâda sefâ'in
Güyâ ki şüküfeyle semenzâr tonandı

Egnine alup la'l-i kabâ lâle vü gülden
Bağlandı kemer ney gibi kühsâr tonandı

Medħinde bu fethüñ niçe ebyât-ı muraşşa'
Dindi vü yazıldı niçe tûmâr tonandı

Ey Maḥremî gel şadr-nişîn ol ki seḥerden
Meclis bezenüp ḥâne-i ḥammâr ṭonandı

Seyr eyle ki görmedi bunuñ gibi ṭonanma
Seyyâḥ göñül gerçi ki seyyâr ṭonandı

50 57-a - v - - / - v - - / - v - - / - v -

Çün Süleymân-ı bahâr oldu diyâr-ı çemeni
Seyf-i ḥürşîd ile ḳahr oldu şitâ ehrimeni

Ḳaşr-ı bâğı bezedi geldi Züleyḥâ-yı bahâr
Yine çâk ola bigi Yûsuf-ı gül pîreheni

Nev'arûs oldu Züleyḥâ bigi ağarmış iken
İrişüp Yûsuf-ı nev-rûza cihân pîrezeni

Çıkdı zindân-ı zemîn içre olan cümle nebât
Şaldı çün şa'sa'a-yı mihr-i felekden reseni

Şâh-ı gül itdi yine taḥt-ı zümürüdde ḳarar
Farḳına jāle nişâr eyledi dürr-i 'Adeni

Yine yüz lütf ile gülşende seḥer ziynet için
Ṭaḳdı gûş-ı güle şeb-nem dürrer-i bî şemeni

Resen-i sebz ile deryâyı tarâvet açına
Lenger-i sîmi görün nice şalar yâsemini

Ḥüsn-i bâğı görecek def‘i ḥayâtım gitmiş
Baña ayva gül-i şarmış kereminden kefeni

Ser-be-ser ol açuben itdi du‘â serv ü çenâr
‘İsî bād-ı bahâr itdi yine zinde beni

Görünen lâle degül sebze de şarrâf-ı bahâr
Şaçdı pîrüzeye la‘l ile aķık-i yemeni

Dêheni yârini mi ańdı nigârufı jâle
Ġoncenüfi yine gülistânda şulanmış deheni

Nergisi gör ki nice toĠruluĠıyla gözedür
Ġâmet-i yâre şebih olduĠuĠın nârveni

Oldular mest-i mey-i cām-ı melâḥat idüben
Gökde encüm bigi ezhâr-ı zemîn encümeni

BâĠda şavt-ı ḥazîn ile didi âb-ı revân
Ḥüsnüne Ġırra görüben gül-i nâzik bedeni

Seni âyîne-i ḥüsn eylemiş ey gül ḥod-bîn
İñledürsin yine bülbüleri gördüñ mi seni

Didi bülbul gül-i ra‘nâya bugün ağlayarak
Düstüm saña gerekse seni iñletme beni

Yoḥ ise senden aña feryâd iderüm ḥürşidüñ
Dutar andan üşenüp burc-ı felekde bedeni

Åsaf-ı Őāh-ı cihān-ı hażret-i Aĥmed PāŐā
Emn ider bezm-i ceme devletinüñ encümeni

Nefes-i ‘İsī-yi nuŐretdür anuñ gürzi yeli
Müsī fetĥe ‘aşā nīze-i leşker Őikeni

Ķahrı feŐŐād-ı ki mirriĥ ü regenden ala Ķan
Ķan ile pür ola ol demde sipihrüñ legeni

İçi sīm ü zer-i sitāre ile māl-ā-māl
Fazlı gencīnesinüñ Ķarĥ bir olduĶca deni

Hıżr u İlyās anuñ dirisidür ‘ālemde
Cür‘a dökmüşdür anuñ āb-ı ĥayāt-ı sühani

Åsafā keffe-i kehribār ki Ķılsun nazarı
Görmege kim ki Ķaleb eylese baĥr-ı ‘Adeni

Meclis-i pādīŐeh-i rāyınuñ ey rüşen-i dil
SāĶarı mihr ü seĥer sāĶı-i sīmīn bedeni

Milket-i Ķudsde bir Ķal‘a-i ‘ālī ĥaremüñ
‘İzzet ü devlet ü ‘işmet durur anuñ bedeni

Baĥr-ı aĥzarda anı mevc-i kūsūf itmeye ĶarĶ
Fülk-i ĥürŐidüñ eger himmetüñ ola dümeni

Yūsuf-ı cānı ider MıŐr-ı muĥabbetde esīr
SāĶı-yi meclisīñüñ ĥālet-i Ķāh-ı zeĶanı

Qoyuben iřigüñi çıkmaya kimse felekse
Turre-i zehre eger şalsa zemîne resini

İki 'âlemde yüzi qara ola bir görenüñ
Büy-ı hulqunla senüñ nâfe-i müşg-i Hoteni

Yüz sürer gördi zemîn ayağuna didi felek
Nice hâk olmamışın vây beni vây beni

Hâcibün bigi güneş virmez ıřıguñ feleke
Nola 'İsî bigi eflâk olur ise vaşanı

Ařafâ medhüñi bir gözleri sehhâre sihr
Okudum sihr idüp efsün okudu şandı beni

Midhatüñi şöyle yazubdur ki füsünger kalemüm
Eyledi sihirle divâne ser-â-ser göreni

Nazm-ı Zâti yeter anuñ yerine tiğ ile mihr
Qazısa levh-i felekden nola nazm-ı pereni

Nice lâf eylesün kim qanı hodbîn itdi
Midhatüñi âyinesi Zâti tûfi sühani

O du'â küy-ı şükürler idi medhüñde yine
Şükr-i terbiyet ile kerem it eyle ğani

Milk-i bāğı niçe kim alma Süleymân-ı bahâr
Tiğ-i qahrıyla helâk ola şitâ Ehrimeni

Tiğ-i kahr-ı Ehrimen düşmenüni ide helāk
Mısr-ı 'izzetde 'azîz eyleye Allâh seni

Ŧurdığınca bu cihân bad-ı belâdan yâ rab
Şakla ol gülşen-i devletde biten nârveni

51 58-a v v - - / v v - - / v v - - / v v -

Ey felekden yüce yapmak dileyen eyvânı
Saña yir olsa gerek zîr-i zemîn añ anı

Ŧonma adın bilüben tekyesine bir şeyhüñ
Yoğrulubdur hazer it zehr ile dehrüñ nânı

Şuya iletür niçe İskenderi şusuz getirür
Olsa biñ taht-ı Süleymân yile virür anı

Şapı ile çıkarur göz yumup açunca gözin
Kim kim virür ise bir kaşığıla h̄ñ anı

Nice şabr idebilür cevruñe bunuñ âdem
Nice bağlar bir avuc h̄k-reh-i 'ummânı

Halka halka bu toköz dâm-şifat ejderi gör
Hey nice kırtara bundan kişi kuşca cānı

Nażar it zāviye-i devleti gör kim şoñı let
Hazer it lett-i yemden olma anuñ mihmānı

Hüsn bāzārı içinde añā olmazdı bahā
Olmasa vaşl kumaşınıñ eger hicrānı

Dāmen-i vaşla eger irmezse çeng-i firāk
Bezm-i gülşende yine bülbül ider efgānı

Qızarur şām u seher beñzi bu cellād-ı felek
Dem-be-dem döne döne şöyle iher kim qanı

Çün bu hūnı felegüñi kārı degül qan dökmeğ
Ya bunuñ qan ile qandan pür olur dāmānı

Yire çal cām-ı gurūrı ki ecel nite ki mey
Bir tutar cümle gedāyile kamu sultānı

Qa'r-ı 'arza bu toquz ata şalar evlādın
Hażret-i Yüsufi çāhe nitekim ihvānı

Görinen necm degül sīne-i sengininde
Qanuñı içmege eflāk biler dendānı

Zātiyā seng-i cefāyıla bunuñ pürdür içi
Gayret atına binüp geç bu toquz meydānı

Māverāsında bunuñ özge temāşā göresin
Tişe-i himmet ile del bu toquz zindānı

Lā mekān milkine şıyt u şadāyı pür ilet
Murğ-ı qudsilerle bāl açup it seyrānı

52 58-b v - v - / v v - - / v - v - / v v -

Hoş aldı Hazret-i Hân Bâyezîd-i 'Osmânî
Kili ile Kara buğdandan Akkermânî

Bahâr-ı fethi ile Pâdişâh-ı gâzinün
Açıldı devlet-ü dînün gül-ü gülistânî

Kılıcı şuyı ile yundı çirk-i câme-i şirk
Zihî zihî şeref-i kisvet-i müselmânî

Şeh-i diyâr-ı zafer Şehriyâr-ı dîn-perver
Ki mihre sâye şalar kibriyâsı eyvânî

Toyurdu hün-ı 'ādū ile vahş ü tayrı temâm
Müsellem olmağ için milket-i Süleymânî

Gubar-ı küfrden İslam dîdesin şakınup
'Adū kanı ile şular 'arşa-gâh-ı meydânî

'Arūs-ı nuşrete âyîne na'l-i şeb-rengi
Kıyâs-u fikrete hem-pây 'azm-i yek-rânî

Ne yirde na'l-i semendi ki vaz' ide mihrâb
Fütûh şaf şaf olup qorlar anda pîşânî

Çehâr sancak-ı Şâhî ki fethe merkezdür
Binâ-yi nuşretüfî oldı çehâr erkânî

Akıdur ayağına şu gibi salâṭını
Şalınsa serv-şifat rāyet-i ḥurāmānı

Kim ola ol 'ālem-i tāk-dāra egmeye baş
Meger ki düzd ola sevmeye māk-ı tābānı

Ümīd bāğına yağmağa fetḥ yağmun
Olubdur ebr kefi berķ tīg-i raḥşānı

Şehābveş göge çıksa duḥānı ṭopınuñ
Hezār sāl yire yağa fetḥ bārānı

Bir āsmānı kaḫādur havāyī ṭopı Şehūñ
Ki dönderimez anı nūh sipihr çevgānı

'Adū ḥisārı degül burc-ı çarḫa ṭokunsa
'İmāret olmaya maḥşer olinca vīrānı

Gazā güninde Şehūñ ṭopın atmağa ḥaşma
Zemīnı şekl-i kürī kıldı şun'-ı Yeḫdānı

Söyündüre diyu şem'-i sipihri şarşar-ı ṭop
Veğa günü yüzün örter gubār dāmānı

Bu gün dilirlere rezm-gāh gülşendür
Güli siper dikenı nīze gonca peykāñı

Miyān-ı ma' reke zulmetdürür Şehenseh Ḥıẓr
Kılıcı mākīdürür fetḥ āb-ı ḫayvānı

Ḥayāt ābını içüp dirildi māhī-i tīg
Bu ‘ayşı etmedi İskendere Ḥaqq erzānı

Ṭonandı lāle gibi ḥaşm kanı ile zemīn
Nite ki müjde-i fetḥ ile şeh̄r dükkānı

Ġazā düğün gibidür sancağı Şehūñ dāmād
‘Arūs fetḥ-ü zafer ma‘reke şebistānı

Gözün kararur-u çigzindürür başın mihrüñ
Ġubār-ı ma‘reke-vü çarḥa ceng-i sultānı

Gözine sürme gibi çekdi ḥāk-i meydānın
Ḥavāmi‘-i ḥarem-i nüh sipihr sükkānı

Atıldı tır-i sa‘ādet kemān-ı ğayretten
Kim ehl-i küfre varup ‘arza kıldı imānı

Peyām-ı merg iledür müjde-i zafer getürür
Ḥadeng-i millet-i İslam-ü tır-i naşrānı

Eyā Şehenşeh-i kişver-ğüşā-yi gifī-ğır
Cihānda urılalı nevbet-i cihān-bānı

Kim aldı sencileyin bir seferde iki ḥişār
Ki görmemiş ola mişlini pır-i Keyvānı

On iki bürclü bir muḥtaşar ḥişār tutar
Ḥired bu ḳal‘alara göre çarḥ-ı gerdānı

Zihî kıla‘ ki bürc-i sipihr-i nüh-tüya
Hemîşe ta‘ne taşımı atar nigh-bânı

‘Ale'l-ħuşûş gelüp Tunadan ‘ubür itmek
Tecävüz ola ħaķıķatde ħadd-i imkânı

‘Tapuña kıldı müyesser Ĥudâ-yi ‘Azze ve Cell
Ĥoşâ ‘atâ-yi İlahî ve feyz-i Rabbânî

Diyâr-ı dîne bu ğün ħâris-ü nigh-bânsın
Bu ħânedâna idüpdür Ĥudâ bu ihsânı

Yüceldi bâr-gehüñ ğayrı pâdişehlerden
Ki yücelerde olur menzil-i nigh-bânı

Kılıcı şubĥ-şifat Çine Şal ki bendelerüñ
Revâdürür ki olalar Ĥıţay ħaķanı

Mülük-i ‘aşr rikâbuñca yûriye nitekim
Tatar Ĥanı ve Eflâķ ilinüñ Banı

Ķayurma Ķayşer-ü-Fağfûrdan seni şoñra
Getürdi ise felek ey Sikender-i Sâñî

Faziletine ne noķşân gelür oķunmağ ile
E‘üzü billâhuñ ardınca bism-i Raĥmâñî

Du‘âya başla Necâti ki şeh medâyiĥinüñ
Diyârına bulımaz pâ-y-i nuţķ pâ-yânı

Bilād-ı küfri ide feth rāyeti nitekim
Meh-i münir ile açıla leyl-i zulmāni

Niçe ki açā felek kal'asın güneş topı
Hemīşe feth-i kılā' ola Şāha erzānı

53 59-b v - v - / v v - - / v - v - / v v -

Sepīde dem ki bezendi diyār-ı 'Osmānī
Nümüne-i İrem oldu serfir-i sultānī

Nigār-ḥāne-i Çin gibi şun'-ı nakkāşı
Hezār nakş ile zeyn eyledi gülüstānı

Şu resme eyledi taḥrīr berg ü nigārınuñ
Ki yüz zemīne kodı şerm ü rekşden mānī

Ne renge çarḥ u zemīn giydi dirseñ kīmiyā
Ol āsmānī giyüp giydi bu gülüstānı

Zemīne virmek için ḳadr-i bāgbān-ı ḳader
Müzeyyen itdi şüküfeyle bāg u bostānı

Diraḥt-ı bahri içinde şadeflerin bergün
Pür itdi lü'lü'-yi gonceyle ebr-i nisānı

Besāḫa şaldı çemen şahn-ı bağa çün ferāş
Eline aldı çü bevvāb hūner ü çevgānı

Döşedi berg-i setberk zümürüdin tahta
 Karar kıldı geçüp hoş şükufe sultānı

Dizildi şaf-be-şaf eşcār hıdmete yer yer
 Mişāl-i bende-i çāpük bülende dāmānı

Hezār tāk u lipāçıyla hüsrev-i ezhār
 Müzeyyen olmağa emr itdi ceyš-i reyhānı

Meger ‘arūsi-yi güldür çü nā’ me-i bülbül
 Cihāna gülgula şaldı şadā-yı mihmānı

Nice ‘arūsı-yı gül kim hezār şādī vü sūr
 Bunuñ yanında ola mātem ü perīşānı

Seher ki dīde-i kūs-ı rabbi habbeliveş
 Urıldı nevbet-i sultānī Süleymānı

Pür itdi sūr-ı Serāfilveş cihān gūşan
 Şadā-yı sūr-ı şafā bahş-ı āşaf-ı şānı

Ne āşaf ol ki bu sūr-ı server bahşın anuñ
 Göreydi āşaf-ı evvel ölürdi hoş şānı

Halil mertebe destūr-ı a’zam İbrāhim
 Enīs-i halvet-i ‘izzet sarāy-ı sultānı

Zihī bülend-i cenāb ol ki tāk-ı kesrīnüñ
 İşügi olsa yir eşerdi satf u tavānı

Sarāy-ı mansub u ikbāle çün kapu oldur
 ‘Acaba işüğine gelse devlet erkānı

Bugün müşerref u ma‘mūr u zeyn iden oldur
 Hezār himmet u ‘adl u keremle dīvāmı

Bu deñlü devleti haq añā virmez idi eger
 Kamudan olmasa ‘adl u himmetle rüçhānı

Hasūd meger o denī yıksa gam degül çün kim
 Hüdā vü zıll-ı Hüdādur anuñ nigejbānı

Bir ocağı ki yaka haq anuñ söyünmesine
 Harāb olur onuñ kaşd-ı ‘ömri bünyāmı

Gel ey hasūd kıl ināf kanı kim gördi
 Cihānda buncılayın sūr-ı lütf u ihsānı

İşütmedi bu ki beñzer ‘arūsı seyr idin
 Hıtā vü Çin ü Semerkandla Horosāmı

Bunuñ nazīri eger sūr olmuş olsaydı
 Görürdi anı okuyan hezār destānı

Ne sürdur bu ki bunda boşandı bir demde
 Feleklerüñ tolu güherle niçe hemyānı

Ziyāfet itmek için halk kā’inātu temām
 Quruldu niçe serā perde-i Süleymānı

Uruldı bişmege ni'met feleklerüñ yer yer
 Kapağı kulpı zer ü sîm çarhı kazgâñı

Şu deñlü bişdi ki şerh itmez idi haşre degin
 Dirilse ger büleğa ni'met-i firāvāñı

Toyındı büy-ı ni'am birle dîv ü cinn ü perî
 Ziyâfet oldı hemîn şanma nev'-i insāñı

Şadā-yı cüşişini güş eylesün ni'amunñ
 İştümeñen kişiler şît mevc-i 'ummāñı

Bütün bütün ne mu'allaklar urduğın görseñ
 Kazanda bürreyile güşfend kurbāñı

Ne güşfend idüp 'arz-ı şan'atın tabbāh
 Bütünle mâhiye bişürdi esb-i büryāñı

Ne esb-i içi tolu zinde canavar birle
 Bişürdi kâ vü şeterden kebâb-ı ormāñı

Bişüp çü sînesi çāk oldı çıkdı içinden
 Şügāl ü rûbe vü har güş tutdı meydāñı

Temām bişdi ni'am çün gel imdi seyr eyle
 Şadā-yı ma'reke-i şahñ u gence-i h'āñı

Cihāñı zemezme-i kûs-ı kâseler tutdı
 Pür oldı çarh u zemîn zenc-i sîñi efgāñı

Dizildi ceş-i ni'am şaf-be-şaf sūvār oldu
Semend-i keffine hūddām-ı maṭbaḥuñ anı

Şufūf-ı it'ama yir ḳande bula kim yalıñuz
Sipāh-ı dāyene teng oldu At Meydānı

Piyāde gibi ki ḳala at ayağı altında
Belürsiz oldu nefāyis içinde bürrānı

Çekildi ni'met u yidi vü mühteli oldu
Sipāhi urdı bu kez kendüyi at oğlanı

Döküldi ḳaldı yine mey şalā vü da'vet idüñ
Ne yirde var ise gör beng-i ḳan ḥayrānı

Diriğ ü ḥayf felek fız niçün öldürdüñ
Bu güne şaḳlamalıydüñ şu beng-i baṭmānı

Ni'amlı olmuş iken bend-i şerbet ırmağı
Dişledi bendi vü ḡarḳ itdi cümle mihmānı

Ne şerbet ol ki içen ḳatresin ider taşdıḳ
Cihānda vardığın 'ayn- āb-ı ḥayvānı

Çü ṭoydı ni'mete vü ḳandı şerbete vāfir
Virüldi at kime kimiye giydi ḳaftānı

Şu deñlü ni'met-i ḥil'at virüldi kim tā ḥaşr
Kimesne görmeye 'ālemde ac ü 'üryānı

o at ü hil'ati kim buydı şafha-ı dilden
Niřār-ı dirhem ü dīnār-ı nām-ı bārānı

onağlatup çü ħās ü 'avām oldu temām
uruldı meclis-i řāhı vü bezm-i sultānı

Ne bezm-i ħüsrev-i Rūmuñ öñinde seyr eyle
Elinde çīni götürmüş hezār ħākānı

Bu bezm vaşfını yazmağa 'āciz olurdı
Dirilse 'anaşını vü 'ascedi vü ħākānı

Yazup temām idemezdi bu sūr evřāfını
Getürseler bir araya hezār Selmānı

Temāma irdi çü sūr-ı řafā vü bezm-i fer'
Bu sūruñ olduñ ise Maĥremī řenā ħāñı

şanımı devlete bīl bağlayup du'ā eyle
şu resme kim işüden kimse vird ide anı

Cihānda sūr ile niçe ki ħalk olup mesrūr
Niçe ki bezm ile rezm ola şehler erkānı

Sūrūr u sūrla mesrūr olup ziyāfet ide
Müdām āřaf-ı āfađ şeh-i Süleymānı

54 61-a v --- / v --- / v --- / v ---

Gözüm tuş oldu eylerken şeh vaktinde seyrānı
Semend-i nāza binmişlerle tolmış At Meydānı

Dem-i sūrnā şadā şalmıř bu mehterhāne-i çarha
Dögülür küslar güm güm kurulmış taht-ı sulţānī

Temāşā eyler iken cān göziyle nāgehān gördüm
O taht üzre oturmış bir sa'adet milkinüñ hānı

Gözü yağmācı Őehr-āşūblarla çevrisi tölmiř
Şanasın ortaya yılduzlar almış māh-ı tābānı

Güneş gibi bu taht-ı lāciverdīden olup peydā
Şu'ā-ı nūr-ı hūsnı birle kılmıř dehrī nūrānī

Temāşā eyledüm biřmiř hezārān dūrlü ni'metler
Cemi'-i halka bahş oldu o demde hān-ı iřsāmı

Felek gūyā dōřenmiř sofrā idi ol konuklukda
Ki anuñ ölmış idi kurř-ı mihr ü meh iki nānı

Pilavun günbedinüñ şaru yağın çünki seyr itdüm
Temāşā eyledüm er türbesinde nūr-ı yezdānı

Tekellüfsüz yinürsin sen didügiyçün añā iller
Hacāletden kızarmışdur be-gāyet kuzı biryānı

Çörek bir gül yañaklu sīm-ten maħbūb idi gūyā
K'anun bādāmı ölmışdi yüzinde çeşm-i fettānı

Bu ni'metler yinüp çünkim içildi řāfi şerbetler
Şebīhūn itdi řāh-ı rūza ceys-i leyl-i zūlmānı

Giceyi gündüze katup şafâ vü zevk kıлмаğa
O bezmüñ yaqdılar her güşesinde şem'-i tâbânı

Şu deñlü âsmâniler atıldı her yaqadan kim
Şirâr-ı âsmânilerle çarhuñ toldı dâmânı

Rahî-i gökden şu'a'ını göricek âsmâninüñ
Didi ne şu'lesidür bu top otı didi derbânı

Su'âl itdüm nedendür bu temâşâ diyü bir ehle
Didi ol dem cevâbum virüp ol dehrün suhandânı

Vezîr-i a'zam İbrâhîm Pâşanuñ düğünidür
Çağırımışdur ziyâfet kıлмаğ için şâh-ı devrânı

'Aceb luğf ıssıdur ol pâdişâh-ı âsmân-rif'at
Güneş gibi toğup yerden götürdi zerreveş anı

Sözü çün istimâ' itdüm o rind-i pâk-meşrebden
Bu şi'ri okıyup oldum bu bezmüñ bir gazelh'ânı

Yolında cüy idem gözden akan eşk-i firāvânı
Şalinsa serv-i âzâdum hırâmânî hırâmânî

Siper gibi kaçın çîn itdügiyçün ol kemân-ebrü
Hâdeng-i âh ile deldüm bu tokuz çarhî kaıkânı

Derün-ı goncada bir kaatre-i şeb-nem durur güyâ
Dil-i pür-hünüm içre firünüñ ey dost peykânı

Niçe bir nâz ile şive niçe bir cevr ü istignâ
Behey zâlim behey âfet cefânunı yok mı orânı

Bana vaşluñ metâ'ın sarmağ için nakd-i cân aldı
Ser-i zülfün nigârâ kimden öğrendi bu tolanı

Leb-i cân-bağşuñ itmezse edâ haqqumı sağ olsun
Süleymân-mertebe Cemşid-rây İskender-i Şânî

Meh-i burc-ı şeref Sultân Süleymân sāye-i Yezdân
Ki tigiyle güneş gibi tutubdur rüy-ı devrânı

İletdi güy-ı zulmi 'arşa-i âfâkdan taşra
Elinde olalı ol şehriyârün 'adl çevgânı

Nebatât-ı zemîn ser-sebz olup neşv ü nümâ bulmaz
Cihân şahmına yağmazsa şehâb-ı luḫfi bārânı

Hemân devrinde mey âdem tutar kattallık eyler
Anuñçün ol ḫarâmînün dökilür bezmden kanı

Güneşden şanuram kim şa'sa'ı olmışdurur peydâ
Elinde her kaçan itsem temâşâ tîg-i bürrânı

Senünı meydân-ı rezmün ḫüsrevâ bir gülşen-i cândur
Ser-i a'dâ şüküfe nîzeler serv-i ḫırâmânı

Ma'ani milkünı tîg-i zebânum birle fetḫ itdüm
Olaldan pâdişâhum sen serîr-i Rûm sultânı

Suḥan bezminde ben bir rind-i dürd-âşâm kıpdım kim
Ma'ânî cāmını içmekde oldum Cāmî-i Sānî

Bahāristān-ı tab'umda açıldı bir gül-i sūrî
Ḥacil itdi anuñ her bergi evrāk-ı gülüstānı

Nevāyî ger işitseydi nevā-yı bülbul-i tab'um
Diyeydi yahşırağ tapmışdurur ol üslüb-i Selmānı

Ne tozlar kim kıparursa semend-i tab'-ı mevzünem
Gözüne tütüyā eyler Şifāhānda Kemāl anı

Necāfî gitdise bendeñ Ḥayālî şağ ola şāhā
Erenler hiç kımaz ḥālî cihān içre bu meydānı

Niçe kim bu nücüm-ı çarḫ üşüp pervāneler gibi
Alalar ortaya her şeb çerāğ-ı māh-ı tābānı

Yana pervāneves cismi 'adūñuñ nār-ı kıhruñla
Ola tābende şāhum devletüñ şem'-i şebistānı

55 62-b v - - - / v - - - / v - - - / v - - -

Biḥamdi'llāh ve l-minne ki irüp fażl-ı yezdānî
Vücūd-ı şāh ile oldu müzeyyen taht-ı 'Osmānî

Ne taht olur bu kim aña felekler oldu bir pāye
Serîr-i salṭanat şermende kıldı tāk-ı keyvānı

Müzehheb kerde-bālîşdür güneş ol taht-ı 'ālîde
'Aceb mi yanına alursa anı Rüm sultānı

Sipihr-i Salṭanat Sultān Selīm ol şāh-ı ‘ādil kim
Rikābı māh-ı nev olup felek olmuşdı yekrānı

Qılıcı şemsesi hūrşid-i ‘ālem-tāba beñizer kim
Cihān zulmāni olmuşken anuñla oldı nūrānı

‘Aceb mi salṭanat tūpı güneş gibi göge ağsa
Yeñi başdan yine tıgi eline aldı çevgānı

Fesād ü fitne ye‘cücine sedd-i āhenin tıgi
Anuñ zāt-ı şerīfidür meger İskender-i şānı

Güneş altun qalemle yazar evşāfını her gün
Anuñçün şafha-i çarhūñ kevākibidür zer-efşānı

Ṭakıpdur cāme-i kadrine zerrin tügmesin hūrşid
‘Aceb mi māh-ı nev olsa anuñ tavk-ı giribānı

Qamer sīmın piyāleyle olubdur bezmine sākı
Güneş zerrin ‘aşāyıla diler kim ola derbānı

Şehā kaşd eylemişdür kim ‘adūñı seng-sār ide
Felek seng-i kevākible gice tıldurdı dāmām

Didiler leşkerūñ deryā o gül-gün nızeler mercān
Olar kim gördiler deryā içinde şāh-ı mercānı

Görinen haymeler şanmañ açılmış aq güllerdür
Hümāyün ordusu şāhūn unutturdı gül-sitānı

Felek altunlu şems ile anuñ bir sāye-bānıdur
Ne yirde ferr ü şevketle kurulsa çetr-i sultānı

Yahūd devlet hümāsıdur kaçan kim perr bāl ü açsa
Kınadı altına alur hemān dem çarh-ı gerdānı

Kılıcuñ naşş-ı kâfi'dür ne var ilzām-ı haşm itseñ
Atuñ yügrük 'aceb midür eger alduñsa meydānı

Güzeller gün gibi halkı yakardı tab'-ı şevk ile
Hiçāb olmasa 'ālemde eger zıll-ı Yezdānı

Bu dem 'ahdüñde İslāma şu deñlü irdi revnağ kim
Gözi kâfirler incitmez olubdur bir müselmānı

Şacı şüfilenüp yārūñ turur mescid kenārında
Yine zāhidlenüp mihrāba geçmiş çeşm-i fettānı

Nice rām olmaya hükm-i hümāyūnuña ins ü cīn
Musahhārdur yed-i dürr-bağşuña mühr-i Süleymānı

Senüñ eyyām-ı 'adlūñ söyle me'men kıldı dünyāyı
Felek şarrāfı bir gice dağı yapmadı dükkānı

Ne hoş şarrāf olur tab'um senüñ medhūñde şāhā kim
Zamāne gūşına tağdı bu şi'r-i gevher-efşānı

Mey-i nāb ile şunlar kim sürerler 'ıyş-ı devrānı
Emerler la'l-i sākīyi iderler hatt-ı rühānı

La'ldan tükmedür güyâ takılmış cübbe-i cāna
Görinen sīnem üstinde nigāruñ kanlu peykānı

Gözüm kim rişte-i cisme dizer bu eşk-i hūnīni
Şanasın şeyhdür almış ele tesbīh-i mercānı

Ruḥuña beñzemez lāle gözüñe nergis öykünmez
Kim anuñ biri şahrāyī birisidür beyābānī

Berāt-ı hūsn ile olduñ güzellik milkinüñ şāhı
Hilāl ebrūlaruñ viridi begüm saña bu 'unvānı

Hikāyāt-ı ğam-ı derdi nice şerḥ eyleyem yāre
Kişiye ğam gelür lābūd okunsa ğuşsa destānı

Girihler var durur ğamdan ki çözemez rişte-i cāndan
Felek 'ıkd-ı süreyyādan eger idinse dendānı

Gözün yaşını 'arz eyle yüri şāh āsitānına
Senüñ gibi yefīm içün düzüpdür luḫ u iḫsānı

Şehā vaşfuñda her beytüm münakkaş **Tāk-ı** Kisrīdür
Görürse kıla dem-beste eger Erjeng eger Mānī

Nola gevher-feşān olsa **Revānī** çākerüñ şāhā
Yine mevc urdı deryāveş anuñ ṭab'-ı dūr-efşānı

Yine medḫūñde kân deldüm sözüñ rengīn ü rüşendür
Ḥacāletden kızarmışdur bu dem la'ı-i Bedeḫşānī

Senûn zât-ı şerîfüdür gül-i gülzâr-ı devlet kim
Benüm şab'-ı laîfumdür anuñ mûrg-i hoş-elhânı

Ayağuß toprağı oldu çü nûr-ı dîde-i devlet
Gerekmez iki gözümçün dağı kuğl-ı Şıfahânı

Niçe kim husrev-i hâver geçûben taht-ı eflâke
Müzeyyen ide dünyâyı musahhar ide devrânı

Serîr-i saltanat olsun mübârek zâtına şahuñ
Hudâ kılsun cihân hâlkını anuñ bende-fermânı

56 63-b v --- / v --- / v --- / v ---

Bahâr oldu yine şavus-ı gülşen kıldı cevlanı
Açıldı şâh-ı gül reşk-i behişt itdi gülistânı

Zebûr-ı gül açıldı mahfil-i gülşende her bülbül
Süleymân devridür güyâ ider Dâvudi elhânı

Halâş oldu çemenler zulmet-i zâğ-ı nuhüsetden
Per Cibrîl açup süsen-i hümâyun itdi bostânı

Hevâ 'İsî nefes gonce dem urdı nefh-i Meryemden
Çemenler Hızırına şundi leb cü âb-ı hayvânı

Yazar lütf âyetin levh-i çemende kâtib-i kudret
Ki nush eyler leîâfetde hatt-ı yakût u reyhânı

Çemen ürd-i behişt oldu nesim-i şubḥ cān perver
Açıldı gülşen-i cānda gül-i Firdevs-i rūḥāni

Ciger ḥūn eyleyüp kan aḡlariken ḥār-ı hicrānda
Tebessüm eyledi gonce sevindi bülbulüñ cānı

Açıldı gün gibi güller seḡer ki gül budāğından
Yine řāvus-ı cennet cilvesinüñ geldi devrānı

Ser-ā-ser berk-i şiveyle şonandı kāmeti servüñ
Dürr-i řeb-nemle her gonce bezer yāķūtu ḥandānı

Çerāğ-ı bezm nevrüzi yaķar gülşende her nergis
İderse gonce-i zanbaķ nola şem'-i řebistānı

Perīdür reşk iderse ger zemine āsmān şimdi
Semen yılduz řafaķ lāle gül oldu māh-ı tābānı

Nesīm-i şubḥ gülşende dem urdı zülf-i sünbül den
Nola gül bezminüñ olsa benefşe 'anber feşānı

Gül-i Mışrı derildi çunki řāhuñ gülsitānından
Siḡr-i perverd ile oldu münevver Rüm-bostānı

Çemen milküñi fetḡ itdi ser-ā-ser leşker-i ezhar
Cihānı gün gibi açdı yine nevrüz sulṡānı

Şafaķ rengiyle al oldu sipihr nilgün güyā
Kızıl otağını ķurdu çemende āl-i 'Oşmānı

Emir'ül- mü'minîn Sultân Süleymân Hüsrev Gazî
Ki oldur milket-i dînüñ emîr ü şâh u sultânı

Nigîn hükümüne olsa 'aceb mi ins ü cin mahkûm
Hüdâ bunca kerâmetle aña râm itdi insânı

Anuñ fethiyle kesr oldı ser-â-ser kalbi a'danuñ
Delîl-i naşş-ı kâtı'dur elinde tîg-i bürrânı

Toğubdur tali' inde âfitâb-ı mañla'-ı nuşret
İdüpdür şemse-i tîgi zafer şubhunu nürânı

Ocağına şu koymuşdur 'adūnuñ leşkeri tîgi
Yinür hâr ü hası şankim şalarlar bañr-ı 'ummânı

Felek düşmenlerüñ seyl itmek için dem-be-dem kanın
Olur kavş-i kuzah yâyı kazâ oğları bārânı

Şalarsañ gün gibi tîgüñ irişür şarka vü garba
Süleymân-ı zamânsın sen nice İskender-i şâni

Elüñ üstinde el yokdur nitekim tîgüñ üzre tîg
Kılıcuñ 'arşa aşduñ gün gibi ey teñri arşlânı

Sen ol kân-ı keremsin kim keff-i güher nişâruñdan
Pür oldı la'l ü güherle sipihr-i küh-ı dāmânı

Kemend-i kahr ile itdüñ cihân serkeşleri bende
Sağâ vü luğf ile olduñ göñüller tahtınuñ hânı

Şehā ol hātem-i milk-i saḫāsın şehri ‘adlūñde
Sarāy-ı luḫfunuñ her giz yapılmaz bāb-ı iḫsānı

Cihān sāyeñde āsūde gōñüller Ka‘besi pūr nūr
Ṭapuñdur pertev-i nūr-ı ilāh ey zıll-i yezdānı

İderken kevkeb-i vaşfuñla ḫadrūñ āsmānın zeyn
Ṭoḡar dil maṭla‘ından gūn gibi bu maṭla‘-ı şānı

Şehā ṭāvusveş zeyn eylemiş ḫüsnüñ gülistānı
Ol altun güllü aṭlasla gümüş serv-i ḫırāmānı

Ṭonanup altun üsküflü güzeller ḫarşu ṭurduḡca
Alurlar çevre yılduzlar şanuram māh-ı tābānı

Cemālūñ āfitābıyla münevver salṭanat bāḡı
Nesīm-i bād-ı ḫulḫūñla gelūr devlet gülistānı

Mürüvvet bezmgāhında şu deñlū inbişāt itdüñ
Tekellūf aradan gitdi cihān oldu Süleymānı

Alup aḡzına yād itmezdi her giz cām-ı Cemşīdi
Geçerdi kendü cānından göreydi Cem bu devrānı

Yine ṭāvus-ı baḫtuñ serverā ḫadrūñ hümāsıyle
Felekler gülsitānında ider gūn gibi cevlanı

Görinen nergis ü encüm ü güldür yirde vü gökde
Göz açup her ṭaraf gözler zemīn ü āsmān anı

Ne rāy ile olur bercīs anuñ destür-ı dīvānı
Ne hindüdur Zühāl k'ola sarāy-ı kādri derbānı

Ayağa urdılar başdan bugün bāzār-ı rezmünde
Meta'-ı 'ömrine haşmuñ ne iderlerse erzānı

Tefüñ ra'd ü kılıc şimşek yağar yağmur gibi oklar
'Adünuñ başına kopsa 'aceb mi Nüh tūfānı

Başına od yaqar kahruñ odı her şubh devrānuñ
Gül-i bāğ-ı cemāliyle gelür luḫfi gülistānı

Çü ḫatm itdi anuñ vaşf-ı cemīlin 'arz -ı ḫāl ile
Ki irüşemedi Şem'ı anuñ luḫfiyla iḫsānı

Belā mı āh u eşkimle zemīn ü āsmān çekmez
Yaşum baḫr-ı belā vü gam vücūdum derd ü gam kānı

Garīb ü nātüvān ü bī-kes ü tenhāyı vü ğurbet
Tenüm bir kılca her biri k̄ara tağ kim çeker anı

Sütür-ı nazm-ı eş'arum t̄ururlar zeyn olup şaf şaf
Emīr-i milk-i nazm olan ider bu resme dīvānı

Ṭutarlar başlar üzre nitekim ḫükmi-i ḫümāyūnuñ
Şehā nām u nişānuñ her kime kim virdi 'ünvānı

Şeh-i milk-i kelām u şehriyār-ı milket-i nazmum
Bu medḫ-i ḫüsrev āyine k̄ul olur görse ḫakāmı

Hilâliyle müzeyyen oldu şanmañ ıkd-ı pervîni
Felekler gūşvâr itdi bu nazm-ı gevher feşâni

Nitekim nev-bahâr olup açıla lâle vü güller
Açılup gül gibi göñlüñ gele devlet gülîstâni

57 65-a v --- / v --- / v --- / v ---

Çün oldu döşüne bu şeb felek şevkiyle çevgâni
Seher-i gūy sürūruyla pūr oldu 'ıyd meydâni

Felek tahtında ham olmuş hilâlüñ kâmeti halka
Şanasın baş egüp virdi selâmı şâm-ı sulţâni

Güneş yazdı felek mecmu'asında bir hayâl-i nev
Ser-â-ser ehl-i diğkatler temâşâ itdüler anı

İtdi 'ıyd-ı der-i yârın göñülde komañuz şübhe
Şehâdet itdi minberden gelüp bir pîr-i nūrâni

Yine gel kal'a-i zevk u şafâyı gör temâşâ kıl
Meh-i nevrüz anahtarla açubdur bâb-ı imkânı

Yine bir küdek-i meh-rū toğurdı mäder-i eyyâm
Şafağ şanmañ görinen yunmadı anuñ dañi kanı

Şarup bir kırmızı gurra-ħarîre pîr-i eflâkuñ
Bırağup dâmenine mihr emzirürdi ol oğlânı

Şafağ bir al valâ pirehen giydürdi bu çarħa
Gümüşden düğmesi encüm hilâl altun giribânı

Ufukda ayı gözlerken gice bir mäh-rü gördüm
Hilâl ağzun açup olmuş anuñ ebrüsü hayrânı

Felek ol server-i çâpük süvârüñ 'aşkına na'li
Eger kim kesmediyse ya neden kan oldu dāmānı

Olup göñlüm gözüm pür şevk o dem bu şi'ri nazm itdüm
Kamu halk aya bakdı ben temāsā eyledüm anı

Alursan cānını halkuñ urursan tīg-i bürrānı
Efendi yok mudur yoksa bu ben dil-hastenüñ cānı

Hatt u kaddüñden āh itsem çıka yaşıl kızıl dü ten
Şanur kavs-i kuzah ey meh feleklerde görin anı

Görinen gonce-i zenbakda şeb-nem şanma ey gül-ruñ
Görüp gül yüzüñ urdı barmağına bāğ-ı dendānı

Şeb-i gamda niçün tārık ola dil hānesi cāna
Okuñ bir şem'idür anda ucunda şu'le peykānı

Güneş evşāf-ı hüsñüñ yazmağ içün bir devāt-ı zer
Görinen şa'sa'-ı yanında ey meh-rü kalemdānı

Kerem eyle be hey āfet yazık halka kıya bakma
Şu hūnı çeşmüñe hey di iñen nüş itmesüñ kanı

Eger yok dirseñ ey gün yüzlü sened ü şubh-demini
Varup çāk eylerüm şāhuñ kapusunda giribānı

İnce Şah Bâyezîd bin Mehemmed Pâd-şâh-ı dehr
Güneş zer çüb ile olsa revâ bâbında derbânı

Libâs-ı ‘adl ü inşâfı kilden egnine kalbı
Vilâyet ayağına yüz sürer mânend-i dâmânı

Daği bir Ehrimenden bir karınca olmadı şâkî
Unutdurdı bu gün inşâf-ı ‘adliyle Süleymânı

Eger râyî eli bu kubbeye uyursa bu kandîl
Kimesne zerreye şaymazdı her giz mihr-i rahşânı

Sarâyûñ server-i cennet harimûñ melce-i ‘izzet
İşigûñ menba‘ı devlet tapuñ la‘l-i kerem kâni

Eger kim sâlik-i fikrûñ senûñ tayy-ı mekân itse
Olur ol şehnişin-i lâ-mekânın def‘i mihmânı

Ne reh-revdür ki tedbîrûñ kılavuzlar şehâ hâdi
Cibâl-i mümteni‘ üstünden aña râh-ı imkânı

Eger kim pertev-i ‘avnûñ edinse serverâ hem-râh
Hüsûf egninden almazdı libâs-ı mâh-ı tâbânı

Nice döysün ‘adû kalbi geçer def‘i du‘ân üni
Yedi âyinelü işbu tokuz kat çarhı kalkânı

Cihân mi‘mârı bir olduq kader-ceh bahre itmîşdür
Harim-gâh-i kaderûñde sarây-ı kaşr-ı keyvânı

Eger İskendere çok yaşasın diyü du'a itseñ
Naşib eylerdi aña Haq Te'ala ab-ı hayvânı

Sarâyufında degüldür mihr ile meh hizmete lâyıq
Güneş bir hüb-ı hercâyi kamer bir şehr oğlanı

Yine medhüñde bir silk-i cevâhir eyledi peydâ
Delindi yüregi beñzi kızardı gördi la'l anı

Bu mevzün nazmuñ içinde görinen ma'na-yı rüşen
Güneşdür kim müşerref eylemişdür burc-ı mizânı

Kişi kendüyi medh itmek fakire hiç hoş gelmez
Revâ budur ki ey Zâti du'aya başla ol sâni

Felekden devletüñ topı yüce döñsün murâdum bu
Niçe kim bu felek şâhâ eline ala çevgânı

Mübârek eyleyüp 'ıyduñ Hüdâ kadriñ mezîd itsün
Niçe kim şehsüvâr andan pür ola 'ıyd meydânı

58 66-a v --- / v --- / v --- / v ---

Cihâmı dürlü naqş ile sarây-ı 'âleme bânî
Anuñ gibi bezedi kim görüp hayrân kalur mânî

Şabâya rahmet-i Rahmân meger kim hem-dem olmuşdur
Anuñçun mürde-i arza virür 'İsî bigi cânı

Şitānuñ zulmı def için bahāruñ şāh-ı 'adlinden
Bu mīnā-fām-ı tāk üzre uruldı kūs-ı sultānı

Zamâne nūr-ı nūrıyla bu gün Firdevs bāğıdur
Gül ü bülbül bu Firdevsüñ olubdur hür ü gilmānı

Leṭāfetde çemen virür nişānı Hızrdan el-ḥaḳ
Ḥalāvetde su göster dir ḥavās-ı āb-ı ḥayvānı

Yed-i beyzā ider zāhir şecer diler ki göstere
Şitā fir'avnı def için 'ayān Mūsī bin 'İmrānı

Kaçurur zāğı āvāz-ı 'anā-dil gülşen içinde
Ḥavās-ı zıkr-i bismillāh nite kim dīv ü şeytānı

Ferahdan dem tutup gonce gülistānda olur ḥandān
Şehāb efgān ile çünkim döker bārān-ı nisānı

Çemende zülf-i sünbülle benefşe turreşi durur
Hevānuñ müşg-i rizi vü şabānuñ 'anber-efşānı

Ḥarīr-i sürḥdan lāle tütük tıtdı gülistānda
'Arūs-ı gül meger girü diler kim ide cevlanı

Buḥūr idüp şabā yeli 'azīmet okuyup bülbül
Perīler mecma'ı kılmışdurur bāğ u gülistānı

Meger diler çemen tıflın uyıda hoş terāneyle
Nesīm-i şubḥ anuñ için olubdur mehd-i cünbānı

Figān ile dövinen bülbül irişdürür seḥer-gāha
Görür çün gonce la'liyle irişmiş jāle dendānı

Süzer nergis humārâne gören başında zerrîn tâc
Tutar nesrîn emirâne elinde cām-ı mercânı

Nigârı lāle ruhsârufı eger kıdd-i bülendini
Çemende şalınur gören bu gün serv-i hırāmânı

Zemîn reyhân-ı nüberden müşâbih oldı ol hıba
Getüre tâze bir haç kim gönüller ola hayrânı

Mücellâ eylemek içün gözini nergisüñ lāle
Pür itdi häven-i yâkütını kuhl-ı Şıfahânı

Çemen bezminde bu şi'r-i lafîfi hoş edâyıla
İşitdüm kim okur idi gülistānuñ senâ h'ânı

İrû tır vaqtidür sa'âti ganîmet bil bu devrânı
Ferah ol olma gam-gîn dil ki götürmez bu devr anı

Bu mevsimde dileriseñ bulasın rahatın rûhuñı
Tehî şoyunma pür it (cām' içilsün) rāh-ı reyhāmı

Hâcil kıлмаğ içün çarh-ı serim sâzende sen digil
İdinsün yârde muṭrib-i muğanni-yi hoş elhāmı

Bu bir iki nefes 'ömri mey ile hoş geçüri gör
Gözün cāmına tammadın belâ seyli ciger kânı

Yüzün bir şem'idür karşısunaya pervâneveş 'âlem
Yağarlar perr ile bālî şaķınmazlar serv-i cāmı

Şarāb-ı la‘l-i cānbaḥşuñ hevāsıyla derūnumdan
Çıkan āhum odı irse serāb eyleye ‘ummānı

Yüzüñe zūlfüñi şalup gözüme rüzı kılma şeb
Senüñledür aĝ u karam esir ki ben perişanı

Semā-yı ḥāṭırı rüşen idüpdür māh-ı ruḥsāruñ
Yedi iklimi nite kim şehrüñ ḥürşid-i iḥsānı

Şanu çıhr-i şinüñi āyin kubād-ı erdüvan ḥaşmet
Ki Cem-i ferr ü Hüşenkdüm Tahmuras-ı şanı

Feridün-ı zamān Sultān Meḥemmed Ḥān şeh-i ğāzī
Ki en kem kulu kulluĝa begenmez kuru ḥakānı

Ol evvel-i Sikender şāḥib-i Qur‘anda virür ki
Ḳatında tıfl-ı ebced ḥāndur Eflātün u Yünāni

Hilāl olduĝı her ay meh budur diler ki yeminçün
Felek başında tāc ola mişāl na‘l-i yekrānı

Şehi vü ‘adil ü ğāzi şehinşehdür ki küffāruñ
Diyārınd’añsalar adın getürür kamu imānı

Şāha pay-i semendüñe mesir ola diyü bir gün
Zümürred ferşle her yıl bezenür arz meydanı

Zamāne fitne divünüñ emin oldı belāsından
Şehenşehlük seririnüñ olalı sen Süleymānı

‘Alī cūd u ‘Ömer cür’ed Mehemmedsin ki eyledin
Berāber ‘ahd-ı Şiddīka temāmet milk-i ‘Osmānı

Çapūñuñ kılı rağbetde irüşdi şol araya kim
Başar uzatsan pāyini aşāğa fark-ı Keyvānı

Zamān dendān u çeşmini şıdı bağladı ‘adānuñ
Nite kim kātibūñ haṭṭında mīm ü sīn-i dīvānı

Sehā vücud vaḳtinde keff ü zer-pāş u dürr-i rīzūñ
Semā-yı şermsār idüp unutturdu yemm ü kāmı

Naẓīrūñi naẓar kılup cihān içinde görmedi
Felek nice ki sergerdān olup eyledi devrānı

Tehemten zūr sen ider vegā rūzı girān gürzūñ
Ḥamīde-püşti-i hūmāñi serāsīme nerīmānı

Sübānuñ hışm u kīniyle şapāñıñuñ kıyāsını
Kıya anarsa getürür kıya milk-i Karamānı

Olursa ‘ömr-i şem’inüñ penām-ı dāmen-i hıfzuñ
Ecel bādı añā her giz irişdür meye hūsranı

Eger rüşen hamīrūñden sehāya ‘avn irerse
Felekde pertevi kıla hacl-i hürşid tābānı

Gül-i ḥamd u senā bitdi gönül gülzārı içinde
Cihān bāğına yağalı sehānuñ ebri bārānı

Şehinşāha semendünüfi ğubār-ı pāyı hāḳḳıyçün
Ki ḳatında ḥacil durur bugün kehl-i Şifahānı

Diyār-ı Rūmda şi‘irim oĳundugunca şād eyle
‘Arabda rūḥ u sübhānı ‘Acemde cān-ı Selmānı

Sen ol ḥākān-ı ‘āzamsın ki medḥūfi dimek içün
Feşāhat virdi eyledi ḥüdā ‘Aşḳıyī ḥākānı

Edem medḥūfile meşhūr-ı cihān olsa ‘aceb midür
Muḥammed medḥi lütfidur çıkaran nām-ı Ḥassānı

Niçe kim nev-bahārıyla fūrū zīynet bulup her yıl
Cihān reyḥān ile geldin ola Firdevs-i bostānı

Ḥüdā ‘ömrüfi bahārını hemişe ḥurrem eyleyüp
Ḳamu göñülden murādını topuña ḳılsun erzānı

59 67-a v --- / v --- / v --- / v ---

Şehā çün kim elüfi erdi geçürgil hoş bu devrānı
Bugün hoş geç ḳo yarını ki götürmez bu devr anı

Ne gūn-a-gūn bezenmişdür baḳ āḥir kūh u şahrāya
Ne reng-ā-reng olmuşdur gör āḥir bāğ u bustānı

Niçe kim saçılır yere hevādan ‘anber-i sārā
Bulıtdan sebze üstine dökilür dürr-i ‘ummānı

Nebāta ne ḥaber virdi ḥazān kim ditreyü yaprak
Tende şöyle kim lāle ḳurıdı ḳorkudan ḳanı

Seher mihrile dem urdı şafâ vü nür getürdi
Şabûh için bir iki ayak giceden var mıdur kanı

Revân it cām-ı zerrinden bu yâkût-ı revânı kim
Çemen pîrûzesin düzdi semen la‘l-i Bedahşânî

Kanı ol cām-ı cān-perver k’unutdurup ser-encāmı
Virür hoş cānuña kuvvet kıtur rengüñi mercānî

Çü bâde rûh-ı reyhândur dilerseñ cānuña rāhat
Koma lâle gibi elden şakın sen iş bu reyhām

Mey-i gül-rengi nüş eyle anı añma ki itmişdür
Çemende sebzenüñ rengin hazān yili za‘ferānî

Ey tûbî-kadd ü kevşer-leb çü yüzüñdür gül-i cennet
N’ola ger yile virdiyse hazān bâg u gülistānı

Şaçuñ sevdāsına düşüp benefşe şoldısa ne ğam
Senüñ zülfüñ olan yirde niderler her perişānı

Döküldiyse nola nergis başarsızları niderler
Yeter fitne gözüñ k’anuñ olubdur ‘aql-ı hayrānı

Nola ger lâle yakıldısa tábından cemālüñüñ
‘Arağ içinde ğarğ itdi hayā gül-berg-i handānı

Lebüñüñ şevkıla ğonce nola dil-teng gitdiyse
Kamu teşne-ciger olan bulur mı āb-ı hayvānı

Mey ü ney hâzır uş nuql ü harîf ü sâki-i gül-ruh
Eger tevbe kılurısañ kabûl ide mi Hâk anı

Baña peymâne-i mey şun ço peymân şîşesi şınsun
Ben evvelden bilüridüm ki nolısar bu peymânı

Nolur âhir ser-encâmuñ çün evvelden yazılmışdur
Bu zühd-i huşk k'idilür nedür bu zerķ u nâ-dânı

'İnâyet olmasa Hâkdan döner 'işyâna her tâ'at
'İnâyet olıcaķ kuluñ olur tâ'at işyânı

Bu reyhân-ı revân-bağışı sebük-rûh olana şungıl
Girân cânı aradan sür ki meclis ola rûhânı

Bu cân mihmân durur saña girâmı dutğıl anı kim
Kerem ehli ol olur kim girâmı duta mihmânı

Ele girmiş iken fırsat bugün yi vü yidür mâlı
Komağıl yarına nesne ki fânîdür cihân fânı

Cihânuñ Zâline 'Anķa döyemez kim olur Rüstem
Ki destânı urur yire hezârân Zâl ü destânı

Felek Cemşide n'eyledi ya Zâhķâk ü Ferîdüna
Cihân güştâ subı netdi vü yâ Sâm u Nerîmânı

Nesine ğarre olursın cihânuñ çün ki bilürsin
Ki bu bir kaç yıl içinde neler ķıldı bu devr anı

Selâtin tahtını yile virüp tâcın yire urdı
Görür misin ki gerdişde nider bu çarh-ı gerdâni

Belâ vü mihnete düşüp Süleymân tahtını tutmak
Ne aşşı çün yile virür felek taht-ı Süleymânı

Ulu şâhib-kıran olmak dilerseñ şöyle kim keyvân
Ko bu yile varan tahtı unıt bu kaşr u eyvânı

Perişândur cihân anı peşimânlıktur istemek
Peşimânlıq dilemezseñ ço elden bu perişânı

Olur sultânlık isteyen cemî ' halk muhtâcı
Olur dervîş-nefs olan yidi iklîm sultânı

Necâset-gâhı nidersin tahâret milki var iken
Koğıl bu gülhânı k'ola saña ol gülşen erzânı

Bu beş hiss ile dört erkân hicâb oldı saña Hâkdan
Gerekse ger haqqı terk it bu beş hissile erkânı

Tecellî nûrına göñlüñ melek bilgi irmek isterse
Gerek kim maşv ola senden kamu evşâf-ı hayvânı

Gidermeyince varlığın irer mi güneşe şeb-nem
Bağılmayınca nice nûr olmaz gör âhîr şem'-i tâbânı

Melâyik-tab' olup dâ'im Hâkkuñ rızvânını iste
Behâyimden degül iseñ nidersin hür u gilmânı

Güdâz u süz ile dâ'im giceñi gündüze irgür
Kim ola şem'î gönülünñ Hâkkuñ luftıyla nürânî

Şehâdet ehliseñ nefse riyâzet şehdini küt it
Komağıl kim ola gâlib saña bu nefs-i şehvânî

Kanâ'at hoş bizâ'atdür şınâ'at kıl anı nefse
Kim az küt ile çok kuvvet bulur bu rûh-ı insânî

Çü şeytân oldı nefs anı riyâzet kılıcile öldür
Ki Rahmâna irişdürmez seni bu nefs-i şeytânî

İrişdüñ menzil-i kurbâ kim oldur kamuya maşşud
Hâkkuñ tevfiķı iderse saña hem-râh Kur'ânî

Zihî hikmet kitâbı k'oldı el-ğamdü ser-âğâzı
Zihî rahmet hitâbı k'oldı bismi'İlâhi 'unvânî

Sürer 'Attâra Sâ'dinüñ kelâmın Ahmedî k'anuñ
Kemâle ireli sözi kılupdur mât Selmânı

Bugün müştâķ olmışdur Hicâz aña k'anuñ sözi
Muğayyer eyledi cândan 'Irâķ ile Şifâhânı

Kâlem kılardı ellerin olup dīvâne gayretden
Eger naķşını göreydi benüm dīvânumuñ Mânî

İlâhî hâcetüm bu kîm senüñ 'afvuñla mağv ola
Ne defter kim siyâh itdüm yazınca ben bu dīvânı

60 68-b v --- / v --- / v --- / v ---

Şun ey sākī güle güle bize ol rūh-ı reyḥānı
Ki gül yine bezemişdür bugün şahn-ı gülistānı

Cemāl-i şüret Leylī kelāmın virdi Mecnūna
Ki bülbül göge irgürdi bu dem derdinden efgānı

‘Aceb degül eger bülbül kılsa nağme-i Dāvud
Ki gül üstine dutmuşdur söğüt çetr-i Süleymānı

Çü Yūsuf Mısr şehrinde ‘aziz oldu gül ü bülbül
Uş eydür gice vü gündüz figān çün pīr-i Ken’ānı

Eger ok urmadısa gül yine bülbül yüregine
Ne çün kana bulaşubdur ser-ā-ser cümle peykānı

Gül-i sūrī gül-i süsen gül-i nestīn gül-i zanbağ
Bu dördile bezenmişdür cihānuñ çār erkānı

Bu dürlü güller isterseñ beḳā bāğında var iste
Dirīgā kim vefā itmez bize bu ‘ālem-i fānı

Bu gül devrinde ‘ömrüñi geçürme zāyi‘ ey ğafil
Ki gül devri gibi tizcek geçer bu ‘ömr devrānı

Müdām iç bir yanağı gül nigār ile gülistānda
Ki karşıña kıla her dem yañaklarla gül-efşānı

Bu mevsümde gül ü meyle kişi bislemese cānın
Şan anı bir kuru gövde ki yokdur ‘aqlı vü cāmı

Cihān cennet olup durur ser-ā-ser ger inanmazsañ
Gözün nergis gibi aç gör ki güldür hūr u gilmānı

Meger bezm-i şehenşehdūr leṭāfetde bu gūn gülşen
K'olubdur bülbül ü kumrī nedīm ü hem hoş-elhānı

Şehenşāh-ı felek rif'at 'Alā'eddīn-ü-dünyā çün
Ki kaṭ' itdi 'Alī bigi cihānda nesl-i Mervānı

Eyā şāh-ı felek rif'at ki dā'im baht ile devlet
Kılur degāhuña secde urur toprağa pişānı

Süleymān rūhı şād oldı ki fitne dīvini bende
Bırağuban bezemişsin Süleymān bigi devrānı

Bihamdi'llāh ki medhūñi bugün her meclis içinde
Dehānından dūr-i ma'nī döker söyler bu **Dehhānı**

Yiri durur kulağında tutasın sözüñüñ dürrin
Ki ol dülden hacāletde kalubdur dürr-i 'ummānı

Yüz urup tapuña geldi 'icāzet vir aña şāhā
Ki yine devletünde görem iklim-i Hōrāsānı

Hemīşe tā bu mevsümde cemāl-i ṭal'atı virdüñ
Senüñ yüzüñ bigi şāhā bezeye bāğ u bustānı

Kemāl-i devletüñ virdi bezesin bāğ-ı dünyāyı
Dañi noqşān hazānından Hūdā hoş şaklasun anı

İşidüp aduñı şāha sefer kıldum bu iklīme
İrişdüm yüzüñi gördüm didüm zī vech-i nūrāñı

Sehāvet hem şecā'atde birle hoş adluñ işidürdüm
Seni Hāq müstedām itsün seversin dīn ü İmānı

Dilegüm budurur senden bu dördi şaklağıl muhkem
Hemīşe dīnile 'adli şecā'atle hūş ihsānı

Mürüvvetde ne kim vardur benüm hāqkımda kılduñ sen
Vefānuñ ma'deni olduñ seħānuñ luḫ ile kānı

Diri olduğca ben kuluñ işidesin eyā şāhum
Senüñ medhūñle tolduram niçe defterle dīvānı

61 69-a v --- / v --- / v --- / v ---

Şabādan kim şabāḫ efrüz olubdur şem'-i rühāñı
Yeşerdi cism ile andan Mesīḫ-i Meryemün cāmı

Nümūdan gayet-i neşve irişdürmege bād-ı şubḫ
Cihāna nisbet eyledi mebādī kıldı cismānı

Meger her vaz'a bir şüret nigār eyledi ma'nide
Ki 'aql ü cān u dil virdi anuñ mīnāsına Māñı

Hilāf ile hevā oldı yine meşşāḫa gülşende
Meger ol dāye-i 'işmet bezedi bu gülistānı

Yine nevk-i dūr-efşān ile gör ebr-i bahārı kim
Zümürürd derhine derc itdi dürr ü la'1 ü mercāmı

Ne reng ü büy u ney-reng ile bükalmün-şifat düzdi
Ol evzân ile evzâ'ı bu eşkâl ile elvânı

Nebât ile benât üstinde baq ol şun'-ı Yezdâna
Zamân ile zemîn içinde gör ol vech-i Raḥmânı

Meger keşf eyledi neşv ü nümâ şaḥn-ı cevâhirde
Getürdi şıbgatu'İlâhi bu emşacı bu erkânı

Ḥadîs-i nefis-i kudsîyye okudı ḥurde-i mînâ
Rümûz-ı ḥaml-i vaż'ıyye edâ eyledi burḥânı

Hevâ kavı-i kuzâḥ çekdi ki kaşdı tîr-i bārândur
'Aceb mi ca'be-i gül-bün yise gülşende peykânı

Ḥaber her bergi büyüyle virür 'İsî-yi Meryemden
Şecer her müşk-i müyyiyle oqur Mûsî-yi 'İmrânı

Şebîstân-ı 'arûsî yâ ḥüz âb-ı tîre-cülüşdür
Tihî-gâhında ṭolmuşdur ḥalâvet Şekker-istânı

Meger kim kaṭreden nuṭfe şehâbuñ şulbi ṭamlatdı
Bitürdi terbiyet avcındağı la'l-i Bedaḥşânı

Şerefler mihre ulaşdı ki virdi rengi yâkûta
Şadefler kadre irişdi ki buldı dürr-i 'ummânı

Ne pîr-i şubḥ tîğ urdı saçı kılına aḥşamun
Kim andan encümi eşk-i kühistân itdi gâltânı

Şabādan ‘anber-efşāndur deminde dāmen-i me’vā
Hevādan zerre-perverdūr sehāb-ı cān giribānı

Cihān-perverligile berg ü cān dāverligile şāh
İder lū’lū’yi menşüre kuçar gilmān u vildānı

Ŧolubdur şu‘le-i berķ ile zīri dāmen-i hāruñ
Nesim-i lāle-i nu‘māndur anda luţf-ı rabbānı

Meger kim nāyib-i hūrşīdi şem‘-efrūz olubdur şeb
Seherde sūrmelenmişdür anuñçün māhuñ ecfānı

Ki cān Dāvūdı düzmişdür zırh nev-rūz-ı hārādan
Hamāyildür Zebūr aña ki mūm eyledi mindānı

Ŧolubdur bāg u mihr ile ki düşdi bād-ı gerdāna
Urubdur māh-ı nev bigi şükūfe çarh-ı cevlānı

Meger ki perde-i luţfi götürdi dest-i luţfiylen
Karıncı gözine gösterdi halvet-gāh-ı erkānı

Zamān-ı bī-vefādan yine çekdüm eyledi tenbīh
Uyandı hābbetü’l-hāzrā açup perr-i siyāvşānı

Meger kim sepdi nīlüfer yüregi odına şuyı
Ki yile toprağın saçup bulımaz ergavān anı

Sirācu’l-ķutrubı ögüp tolaşmış nīl ile leblāb
Ki aña hayy-i ‘ālemdür kılan bir hafta mihmānı

Benefşe büt-şiken oldu çemende hem-çün İbrāhīm
Meger süzende âteşdür hevā-yı bāğ u bustānī

Gider bābūnec-i ‘ālem haber bildüre kayşūma
Emīr-i ‘āşīkān ile gelūr nev-rūz-ı sultānī

Reyāhīni hadāyıkda mūnevvim eyledi haşhāş
Ki tenkīh itmege haṭmī nūkū’ itdi şebistānı

Meger kim şurd ile zanbağ giriftār oldu Rızvāna
Meger kim muḳl-i Mervet deg güşāyiş kıldı Rızvānı

Yine nesrīn içün bāğda şehādet yāsemīn itdi
Ki bu encūm nihād üstine olduğı cihān-bānı

Meger kim düşdi nemmāmuñ saçına nūkhet-i ḳunbed
Meger kim oldu nesrīnūñ yañlağı reng-i rümmānī

Şakāyık dañi gülşende *bī-şıḳḳu’l-enfūs** oḳur kim
Diler fevt itmeye sebḳat anuñla rūḥ-ı hayvānī

Çemende süsen olmışdur şūrāhīzzikrine meşḡūl
Şarāb-ı lā-yezāliden unutdı lāle-nu‘mānı

Yazıldı lālenūñ la’l-i lebinde haṭṭ-ı yāḳūtī
Oḳundı sūnbülūñ saçı ucında levḥ-i reyḥānī

Şafādan ḡonce sürmişdür yüzine aḥmer-i nāsīḥ
Ġıdādan bülbüle ḥāşıl olubdur aḥmer-i ḳanı

* Kur’an:16/7 [Hayvanlar yüklerini taşırlarken *canlarına eziyet ederek* taşırlar]

Yine bākī ğinā dilden çemende sâdec ü kâşim
Yine pür ħande ‘ahberdür kılan ħandân mestânı

Şabâ püştinde bend-i zîn urubdur heb Süleymânveş
Hevâ dîvine buyursa hevesden ŧañ mı fermânı

‘Abire bak yüzün düşmiş diler suçın zümürüdden
Çınârı gör elin açmış oğur serv-i ħırâmânı

Nesîm olalı müsîkârı nevbetden müretteb dem
Şanavber deng-âheng itdi dest urdukça destânı

Hezân diñle her bir şâħda nice vaşf idüp söyler
Semenden cem‘-i aşħâbı vü sünbül den perîşânı

Düzetdi nağme-i Dāvūda bülbul savtı âhengin
Çağırđı fâħite “gū gū” ki gör emr-i Süleymânı

Şanasın bergi eşcârıñ olubdur âlet-i temġa
Hevanuñ infitâħından çalar kânün-i âġânı

Olubdur her yaña berg ile belki Ħızr-ı cāvîdân
Ağubdur her taraf ħazrâda Ħızruñ âb-ı ħayvânı

Bugün bu fursatı fevt itme virgil cânuña ruħşat
Ki yarın aşşı eylemez bu efsüsüñ peşimânı

Eger kām-ı dil isterseñ rızâ vaqtında nâ-kām ol
K’urasın zaħmuña merhem bulasın derde dermânı

Gümānuñı yakīn idüp mükedderden şafā iste
Kemāli añla mebbe'den mu'ayyen gözle pinhānı

Eger ol nūrı bu bādı hevādan ister olursañ
Göresin fīre göñlūñde nicedür çeşm-i 'umyāni

Saña ta'līm-i cān eyledi bu tevḥīdi Nāmūsī
Zebān-ı ḥikmeti öğrenüp añla sırr-ı dendānı

Yüzine yāruñ ol vālih k'iresin nūr-ı Yezdāna
Saçına dilberūñ tolaş kim oldur zıll-ı Sübhānı

Ya anuñ ḥüsnidür şādık ya andan artuğı kāzib
Ya anuñ vechidür bākī ya anuñ gayridür fānı

Çün oldur gevher-i hestī ki emri ḥokkasında mühr
Muḳarrerdür ki yok anuñ efzūnı ne noḳşanı

Dilerseñ māh olasın 'arşa-i meydān-ı 'ışkında
Ayağında geḥi gūy ol elinde gāh çevgānı

Bulasın cām-ı ef'inūñ lebinde şerbet-i tiryāk
Ki regden rişte-i tevḥīd idesin şevḳ-ı şiryānı

Kilid-i nāṭıka bī-ḥüş olup düşerse kuvvetden
Gözūñe pertev-i nūr-ı tecellī ola tābānı

Hemīşe ṭali'ūñ ger ṭal'at-ı ruḥsār-ı yār ise
İresin fażl-ı Yezdāna bulasın sebḳ-ı iḥsānı

Eger merdümlik idüp bulmayasın çār-müjgānı
Viresin ‘izzeti almış olasın h̄ār u hızlānı

Bu saḥ-ı āb u nefis-i bād u cerm-i h̄āk ü cürm-i nār
İçüñde kaynadup her dem taşuñıa döke sūhānı

Şüküfe ola dā’im gerdenüñde ergavān şāḥı
Çala süsen göge başuñ döke ğonce yire kāmı

Bu raḥmānī nefesden hātif āvāzıyla oḳı gör
Çıka gül eyleye āheng-i hengāmı girīzānı

Anuñçun ‘ışḳ-ı bāziden heves ider hevā-yı cān
Anuñçun kāha irişen şavurur baḥt-ı şāmānı

Sipīd ile siyāhından güzer-gāh ister olursañ
Koma ihlāsı tevḥīd ile zamm eylegil imānı

Hemīn ol senden ayrılmaz hemān anuñ yine sensin
Dutar eli görür gözi kāmı ‘ömri ten ü cānı

Teḳātu‘ dā’irendeki saña rüz-ı kıyāmetdür
Ki kıllur nokḫayı emr-i İlähī ḫaḫt-ı buḫlānı

71-a /71-b**

- 71-a'nın bir kısmı ve 71-b'nin tamamında herhangi bir yazı yok. Muhtemelen müstensih zihninde tasarladığı bir şiir için boşluk bırakmış ve aradığı şiiri bulamadığı için de bu kısım boş kalmış.

62 72-a -v--/-v--/-v--/-v-

Ravzada envār-ı pür lütf oldı şāḥ üzre ‘ayān
Şan minār üstünde nūr ḥazret-i faḥr-i cihān

Nefḥa-i bād-ı bahār enfās-ı ‘İsīdür meger
Kim deminden cümle envātı nebātuñ buldı cān

Yine yüz lütf ile vaşl-ı Yūsuf gül kaşdına
Kaşr-ı bāḡı eyledi zīnet Züleyhā-yı zamān

Ṭür şabrı bülbülñ yansa ‘aceb mi verd-i sürhḡ
Gösterür aḡḡār şecerde nār-ı Mūsīdan nişān

Açmaḡa gönüllerin bāḡ-ı vücūda çıkdılar
Bāb-ı imkāndan ‘adem kaşrındaki düşīze-gān

Bāl-ı dil-i gülşene uçmaḡa kaşdı itse nola
Geldi bir dem ki cihāna reşk ider bāḡ-ı cinān

Mest olup rāḡ-ı tarāvetden gül-i ḥandān gelür
Sāḡi-yi kudret meger cāmına koymuş za‘ferān

Çün leṭāfet nerdübānından tarāvet kaşrına
Çıkmadı bu vech ile niçün kızardı erguvān

Nola gül itse leṭāfet dil-rübāsın der-kenār
Açdı dürc-i gönceyi itdi zerini der-meyān

Seyfe-i zerrin-i hün alüde mi kim seng-i yâr
Gök gök itmişdür aña döndi emir-i 'aşıkân

Koydı güller sāgare virdi melāhat rāhına
Sol zeri kim hırkasında gonce itmişdi nihân

Sāki-yi gül-ruḥ elinde cām garrā gūyiyā
Şāh-ı gülde bülbül-i gūyā edindi āşiyân

Her çiçek bir necm-i ezher her budak bir sidredür
Yiridir ger reşk ider dirsem zemîne āsmân

Mest olup cām-ı vişāl-i vird ü ğınādan hezār
Her vişālūñ bir firākı var diyü eyler figān

Tūfī dilliden artık ehl-i dıldür 'andelib
Eksük olmaz mekteb-i gülşenden oğur gülsitān

Gonceler üstine gāh ol tāze hüsniyyāt oğur
Gāh oğur hengāme-i gülde hezārān dāstān

Dün gice gülşende gördüm göge dikmiş gözlerin
Bülbül-i gūyā bu şi'ri şevk ile oğur revān

Meh degüldür görünen ey āfitābum āsmān
Şebkülāhın tır-i āhı 'āşika degdi nişān

Tablalar dur mihr ü meh altünlu kand kılar nücüm
Tır-i āh-ı 'āşika ta'lim-hāne āsmān

Bādbān ebr aña gölge gönder gider dūd-ı āh
Baħr-i ‘aşkuñ içre cānā bir gemidür bu cihān

Nār-ı āhumdan çıkan yaşıl kızıl dü tenleri
Rüy-ı zerdümde gören dir baña mir-i ‘āşıkān

Rah-ı kūy-ı yarı zeyn itdüm şerār-ı āh ile
Ol tarīkuñ ‘aksidür ey dil felekde kehkeşān

Kāmet-i yāre niçün öykündüñ ey serkeş diyü
Ayağını aldı servüñ bāğda āb-ı revān

Şaklamış cān mührüni nāzikliğıyle ol dehen
Güldüğünden zāhir oldu ey Süleymān-ı zamān

Zülm ile cānum acıtma dādımı senden alur
Ey şeker-leb ol Sikenderdür Süleymān āsitān

Bāyezīd ibn-i Meħemmed māh-ı burc-ı sałtanat
Zübde-i erbāb-ı devlet ħāşıl-ı kevn ü mekān

Dāver-i devrān-ı devlet kuṭb-ı çarḫ-ı ma‘delet
Māh Zühre muṭrib ü ħürşīd Keyvān pāsban

Şaldı zıll-i ma‘delet bāl ü per inşāf içün
Ol hümānuñ sāyesinde hoş geçer ħalk-ı cihān

Götürür bād-ı şabāyı fetḫ ü nuşret taħtını
‘Azm-i rezm itdükçe da‘īm ol Süleymān-ı zamān

Bezme indükçe aña zevk ü şafâdur hem-nişin
 Rezme bindükçe aña feth ü zaferdür hem 'inân

Tab'-ı pākine sen anuñ niçün öyküñdün diyü
 Bîd altından geçen aya urur hançer-hazân

Qavs-i Zülkarneyfün sehminde ey şah-ı cihân
 Nerm olursam ü nerimân kahr olur kahraman

Sensin ol sultân-ı milk-i 'izz ü devlet serverâ
 Eyledi zâtü'l burûcı sancak-ı kadrün mekân

Pertev-i hürşîd tîgünden 'adular bî-başar
 Sâye-i çetrün sevâdı nür-ı çeşm-i dü-sitân

Hüsrevâ bir bende-i bî-bendidür kapuñda 'adl
 Tutmazdı aña zencîre çeküp Nüşîrevân

Yaraşur dürr-i kelâmuñ dizmege olursa ger
 Şeb-i çerâğ hâce-i şubhuñ şu'a'-ı rismân

Emr kılsuñ seyr ide gerdün bigi da'im zemîn
 Nehy kılsuñ bağlana râh-ı mesîr-i âsmân

Tur diseñ tura yerinde çarh-ı hînk bād-pâ
 Dön diseñ tırmaya çarh ura zemîn ser-girân

Çarh bir tāvusdur ey 'arşdan kadri bülend
 Kim dirâht-ı rif'atünde idinüpdür âşiyân

Yiridür olursa ger şāhā sarāyı adrūfe
Hāle avz u māh şādırvān felekler nerdübān

Ol maāmuñ ar-ı a'ladan olur adr-i bülend
Sāye şalsa bir yere ol rāyet-i gītī-sitān

Na'l-i esb-i bād-pāyı cünd-i manşūruñ ider
Rah-ı pürsengi şerāıyla ser-ā-ser kehkeşān

Göge adurdı yiri semm-i semend-i leşkeruñ
Başa toprak oyup eflāk istedi öldüm emān

Heybetüñden kan uşanur şır-i ar-ı ār hemīn
Görünen amret şafak şanma felekde her zamān

Görünen malūka necm-i hādi-yi rāh-ı zafer
Na'l-i esbūñ şām-ı hemyāda k'ola āteş feşān

Şu'le-i tīgūñ ider rüşen cihānı āfitāb
Eylesün tīgīn gılāf-ı ebrde her gün nihān

Āb-ı ayvān cām-ı lūtfuñ cür'asın içmiş meger
ızr-ı zinde nūş idüp buldı ayāt-ı cāvidān

Nāme-i Cemşid virüp bāde-i şāha satvetuñ
ıssa-i İskenderi nāmuñ şuya şaldı revān

Barını tīgiyle pür-ūn eyleyüpdür āfitāb
Şöyle beñzer dest-i gevher pāşına öyküñdi kān

Haşr olunca ide idemezün serverā evşāfuñı
Biñ dehānum olsa her birinde olsa biñ zebān

Merhamet kıl Zātiye bağrın qarardup bār-ı fakr
Serverā çekdi çevirdi kaddüñi itdi kemān

Şerbet-i luţfuñ ‘aţā kıl ey tabīb-i cān u dil
Derd-i zilletden katı bī-mārdur ol nātüvān

Åh kim dildi anuñ tīg-i mezellet bağrını
Turmaz eyler her nefes ney bigi feryād u figān

Bu vücūdum milkini niçün yıka Ye’cüc-i fakr
Sen tururken sedd-i İskender gibi ey kāmran

Her kimesne şaha bir tuhfе iletür lā cürüm
Ben du‘ā girim du‘ā yazdım getürem armağan

Ravzada envār-ı şāh üzre görine niçe kim
Niçe kim berķ ura nūr-ı hażret-i faħr-ı cihān

Haķ Te‘ālā ravza-i kalbüñ pür envār eylesün
İrmesün bāğ-ı bahār-ı ‘ömrüñe her giz hażān

63 73-b - v - - / - v - - / - v - - / - v -

Virdi bir şüret yine dünyāya naķķāş-ı cihān
Kim nigār-istān-ı Çin oldu bu demde gül-sitān

Büstānda güyyiā Nüşinrevāndur şāh-ı gül
Kim sarāyında ‘adl zencīridür āb-ı revān

Bâğ-ı dükkânında güller açdı gonca gūyiyā
Püte-i zerdür kim olmuş âteş içinde nihān

Başdan ayağa dil olmuşsın didi gül bülbüle
Gördi tutmuş her perī cisminde bir şekl-i zebān

Bencileyin oldu bir serve meger 'āşık zemīn
Kim aña olmuş durur her lāle çeşm-i hūn-feşān

Ġonca hem-yānçe ile altun götürür h̄āce-vār
Gül khalender gibi itdi cümle varın der-miyān

Görinen her jāle gūyā beyza-i bülbül durur
Kim derūnı goncanuñ olmuşdur aña āşiyān

Bâğda gūyā benefşe bir kebūterdür kebūd
Kim nihāl-i tāze üstinde çıkup tutmuş mekān

Fikr iderken virdi bir h̄ālet baña 'ışk-ı nigār
Okıdı āşüfte dil bu maṭla'ı ol dem revān

Tirine cismümi kıldı ol kemān-ebrū nişān
Beñzer olurmış nişān-ı tiri tıfluñ üstüh̄ān

Sen rakībūñ sīnesine tır çekdügüñ görüp
'Āşıkūñ gibi h̄asedden egdi boynını kemān

Kanlar ağlamağa hicrūñde olubdur dostum
Her nişān-ı nāhunum sīnemde çeşm-i hūn-feşān

Yüzüme bakup benüm her dem güler ol gönca leb
Bildüm andan kim müferrihdür be-ğāyet za'ferān

Sen şeh-i Keşmīr-i hūsn olmasuñ ey Cemşīd-rū
Çetr-i hūсне kaçlarıñ kırmazdı müşgīn sāye-bān

Қанлу fıruñ dostum bu sīne-i pūr-dāğda
Lālezār içre bitürmişdür nihāl-i ergavān

Hey di çeşm-i mestūñe kaçd itmesün қан itmege
Zulm olmaz şāh-ı 'ādil devridür ey dil-sitān

Hāzret-i Sultān Қorkud māh-ı burc-ı saltanat
K'oldı bezminde güneş şem'ine zerrīn şem'dān

Ey ki şem'-i devletūñe sufre-i zerrīn güneş
Vey ki h'ān-ı şevketūñe sebz-i çīnī āsmān

Zer-nişān tīgūñ 'adūnuñ başına odlar yaқar
Anuñ içündür ki āhından olur 'ālem duhan

Hāşılı 'ömrin 'adūnuñ eyleyüp fıruñ telef
Gösterür parmak hīsābın aña zihgirūñ hemān

Ger nesīm-i gülşen-i hulkuñ irişse āteşe
Şu'lesinūñ her şirānı ola berg-i ergavān

Rezm içinde şu'le-i cān-süz ile rümhuñ şehā
Dide-i hāşma görinür ejder-i āteş-feşān

Tigün urur bir kuluñdur 'âlem içinde güneş
Yüz sürer ay anuñ için işigine her zamân

Açdı çün şebbâz-ı 'adlûñ per fezâ-yı dehrde
Zulm sîmurgını 'ankâ gibi itdi bî-nişân

Şol kadar in'âm kılduñ luğ idüp 'âlemde kim
Dür ü la'l ile toludur kîse-i deryâ vü kân

Gösterürse hatt-ı nazmum tâze ma'nîler nola
Kim olur hâr-ı siyehden dâ'imâ güller 'ayân

Husrevâ ma'zûr tut gülzâr-ı tab'umdan bu dem
Bezmüñe bir deste gül göndermiş oldum armağân

Nazm ile adın çıkarursa **Revânî** tañ degül
Bâğ-ı medhûñ bülbülidür çünkim ey şâh-ı cihân

Şafha-i çarha 'Utârid yazmasa eş'arumı
Encüm-efşân eyleyüp çekmezdi cedvel kehkeşân

Niçe kim gül kaşına şeb-nem aşup tûp âyine
Lâlenüñ şırça sarâyın yapa mi'mâr-ı cihân

Yüce olsuñ tağ-ı kadruñ husrevâ eflâkden
Bostân-ı devletüñe irmesün her giz hazân

64 74-b - v - - / - v - - / - v - - / - v -

Rüz-ı nevrüz erdi zeyn oldı bahârıyla cihân
Mağdeminden oldı 'âlem reşk-i gülzâr-ı cihân

Nefh-i rûh itdi meger ecsâd enfâs-ı nesîm
Ya cihâna virdi zîb-i fer behîst-i câvidân

Lütf-ı enfâs-ı şabâ ya nesîm-i rûh-ı bahş
Kim virür emvât-ı hâkiye de-mâ-dem büy-ı cân

Sihr idüp bozdi tılsımını şitânuñ nev-bahâr
Yeryüzine varan izhâr itdi her genc-i nihân

Hâkden baş kaldırup cân buldı emvât-ı nebât
Münkire bildürdi haşr ahvâlûfi Hâk bi-gümân

Hurdeler geçmiş çemende yine nakkâş-ı bahâr
Şan nigâristân-ı Çîn oldı harim-i gülsitân

Ravza-i bâğ-ı İrem mi dehr ya gûlzâr-ı kıuds
K'ande ne hûn-ı zemistân var ne bîm-i mihr-i cân

Qurdi evreng-i çemende mihter-i bād-ı şabâ
Ebrden şâh-ı reyâhin üzre müşgin sâyebân

Var ise gülşende dükkan açdı 'aṭṭâr-ı şabâ
Kim mu'aṭṭardur revâyiḥden meşâm-ı büstân

Dürlü rengiyle müzeyyen oldı eṭfâl-i çemen
Gül-i 'arûs dehri gör pîr iken oldı nevcivân

Gönceler kıldı tebessüm serv ögüندی güldi gül
Bilmezem bülbüllere oldı k'ider âh u figân

Bezm-i gülde bülbüle cevriyle kan yutdurmasa
Lâlenüñ yüzine urmazdı şarâb-ı erguvân

Ṭıfl-ı mekteb gibi baş egmiş benefşe bâğda
Zülf-i dilber vaşfını beñzer ider dâ'im revân

Bâde-i hamr ile geldi şakayık-ı gülşene
Bildî kim irer bahâr-ı 'ömrine dehrüñ hazân

Âsmâna döndi ezhârıyla yer yer sebze-zâr
Nergis ü nesrîn nücüm âb-ı revândur kehkeşân

Nergis-i sîmin beden almış ele zerrîn kadeh
Galibâ iltür çemen şâhına anı armağan

Hâr-ı zahmından kaçurup dâyesi gül tıfluñuñ
Göncelerden bağlamışdur büyına 'ağdû'l lisân

65 76-a - v - - / - v - - / - v - - / - v -

Cem' idüp vaşfuñ bahâristânınıñ ezhârını
Bir gülîstân bağladım ki irmez aña bād-ı hazân

Sensin ol kân-ı sa'âdet kim eşigüñ yaşdanup
Niçe benüm gibi kullar oldı mîr-i kâmrân

Benun ol gavvâs-ı bahr-ı 'ilm ü fa'z'l u ma'rifet
Kim olubdur kulzüm-i medhüñde tab'um der-feşân

Âşafâ gün gibi rüşendür benüm hâlim saña
Baña zulm ü gadr iden baht-ı siyâhımdur hemân

Ok gibi toğrulugum heb bildi tır endāz olan
 Çarĥ kec-rev kıldı ya niçün elif kaddüm kemān

Niçe bir olam mezellet toprağında pāymāl
 Dehr-i dūn perver elinden niçe bir āh u fiğān

Niçe yıldur yel gibi kıldum cihānı cüst ü cū
 Tali'ümde bulmadum ašlā sa'ādetden nişān

'Ākıbet yüz süreyü geldüm işigüñ tozına
 Kim vücūduñdan baña ide sa'adet iktirān

Umarum Şimden girü manzur ola ehl-i kemāl
 Kānde var zatuñ ki dāniş-i güzīn ü nüktedān

Çarĥ olurdu baĥr-ı zilletde vücūdum zevrakı
 Cāme-i himmet ümidi olmasaydı bād-bān

Çün Sücūdi bendeñ idindi işigüñ secde-gāh
 Umarum kim feth-i bāb ide Hūdā-yı müste'ān

İhtişār eyle dilā Şimden girü taşdığı ko
 Hālūñe çün vākıf oldu āşāf-ı ĥüsrev nişān

Şerĥ olunmaz çün senüñ ĥālūñ gibi vaşfı anuñ
 Şıdĥ ile eyle du'ā-yı devletin vird-i zebān

Büstānında sipihrüñi olduğunca nev-bahār
 Ĥaĥ bahār-ı 'ömrüñe ergürmesün her giz ĥazān

66 76-a - v - - / - v - - / - v - - / - v -

Ḥamdülillāh kim geçüp faşl-ı şitâ ile ḥazân
Nev-bahâriyla şeref buldı yine bâğ-ı cihân

Nev ‘arūs-ı bâğa isti‘dâc urup berg-i semen
Ruhlarına sürdi gâze tâze berg-i erguvân

Bâz-güne gönlüñün serden çıkarmağa turur
Lâle olmuşdur meger rakkas-ı bezm-i bû-sitân

Şan gelincik çârşusıdur gelincik çiçegi
Şahn-ı şahrâ virdi şimdi şehri Bursadan nişân

Sünbül-i hindü libâs-ı âsmâniler giyüp
Serv bigi sebz-püş oldu ser-â-ser zâmirân

Çekdi urmağa benefşe boynını süsen kılıc
Göge bâbet kara yaslı oldığıçün bu zamân

Gül-i ‘arūs der-kenâr itdi meger kim ‘andelîb
Kim şafâ vü şevk ile pür oldı şahn-ı gülsitân

Güşe güşe şubha dek her şeb sarây-ı gülşene
Bir ayağ üzre dikilüp serv oldı päs-bân

Şehligine goncenüñ hem körlüğine nergisin
Lâle şahrâlarda nüş itdi şarâb-ı erguvân

Süzen-i minkar-ı ser tîz ile turmaz ḥal ider
‘Uğdesin gül goncesinüñ bülbül-i rüşen beyân

Nâzdan yürüyümez serv-i dilârâ bâgda
Şâhlar eţrâfdan tutar ola tâ kim revân

Geçdiğiçün güllere bülbül okur ‘ömr-i ğarîz
Okuduğıçün şulara eydür çemen rûh-ı revân

‘Ârif iseñ her varağ söyler me‘ârifden haber
Her çiçek virür saña bir dürlü ‘âlemden nişân

‘İbret ile aç gözün bu gülsitâna kıl nazâr
Mevt ile haşre yeter örnek bahâr ile hazân

Göklere berg-i benefşe gördüğini boyanur
Yok yere mi ebr ağlar ra‘d ider âh u figân

İrmeden mevtün şitâsıyla hazân-ı pîrlik
Gel civânlık nev-bahârın hoş geçür ey nev-civân

Kevkeb-i ‘ömr şeref-i bahşre nuhûset irmeden
Eyle bir sa‘d ahterün evşâf-ı ahlâkın beyân

Seyyid-i Cürcâni-yi devrân ü Sa‘deddin-i vaqt
Kağı-yı taht-ı Süleymân Sa‘di-yi sa‘dı mekân

Ma‘den-i hilm ü haya ser-çeşme-i fażl u ‘atâ
Menba‘-ı lütf u ‘adâlet muhbî-i emn ü emân

Melce-i ehl-i hüner ser halka-i bezm-i kerem
Şadr-ı ‘ayân-ı ahâli mefhar-ı halk-ı cihân

Vaşf-ı ahlākında ‘aciz hūş-mendān-ı zemīn
Şerh-i eltāfında kāsır tiz-ṭab‘ān-ı zamān

Fazlınuñ şahrāsına görmedi pāyān çeşm-i dil
‘İlminüñ deryāsına bulmadı ‘aql-ı gel girān

Eylese hall-i dakāyık derk idüp taḥsīn ider
Şad hezārān nüktedānı ḥurde-bīn ü ḥurde-dār

Nayib olsa lāyık aña ḥazret-i kādı şerīḥ
Kātib olsa yaraşur aña debīr-i āsmān

Lütf u ḥulḳ u ‘adl ile ḥaşmını şākir eyleyüp
Meclisinden kimsene şāki olup olmaz revān

Fazlınadur ‘ilm u ḥilmi şāhideyn-i ‘adileyn
Ḥükm ü şabr u şāhideynüñ ‘adlini eyler beyān

Şabrı ol resme mü’esserdır ki iblīs-i la‘īn
İdüp iğzāb itdürimez hiç zevceyne li‘ān

Bek işāretle eñ ednā maḥḍarı dergāhına
Eyler ahḍār añı kim ola filān ibn-i filān

Ḥükmüne ol baḥr-i ‘ilmüñ kim ki rażı olmaya
Zevce-i mestüresi ol dem ḳarada ḳurtubān

Ḥükm itse vir diyüp medyüne vü deynine virmese
Göz yumup açınca eyler kār-ı zindānı mekān

Har süvâr u rû siyeh olmuşdurur devrind'anuñ
 Kande varsa kaḥbe-i hercāyi merd-i ḳurṭubān

Şāhid-i zūruñ gücin üzmüş durur ḳarşusuna
 Zühre sîmi var gelüp ide şehādât-ı yalān

'Āleme revnaḳ virüpdür 'adl ile inşāf ile
 Ṭurduḡınca 'ālem olsun kām-bīn ü kām-rān

Ey kerem ser çeşmesi ma'zür ṭut dergāhuña
 Şerm ü ḥacletle faḳirāne getürdüm armağan

Şüretā ebyāt-ı rengindür velikin ma'nide
 Fazluña nisbet muḥaḳḳar tuḥfedür ḥ̄ār ü muḥān

Ḥalḳa her beytin bu nik şatsam derek dāmenleri
 Nāgehānı müstehāḳ zāhir olup çekmez damān

Dil şehā 'arz-ı merām itmek diler anuñ için
 Ḥasadür raṭbü'l-lisān ü nāmedür 'azbü'l-beyān

'Ārz-ı ḥāle gerçi kim mani' olur şerm ü ḥayā
 Perde-i şermi götür lüṭfuñ eliyle bir zamān

El elüm üftāde ḳaldum ḥākden ḳaldur beni
 Merḫametle bir nazar aḥvālüme besdür hemān

Maḫremī ma'lümdür kim bende-i deyrinedür
 Ḥidmete taḳsīrini ma'zür ṭut ey luṭfegān

Gerçi bu dergâhdan maḥcûbdur meşgûldür
Devlet ü baḥtuñ du'âsına şehâ ol nâtüvân

Niçe kim şer'-i şerefiyle bula 'âlem nizâm
Niçe kim ma'mûr ola cûd u 'adâletle cihân

Ma'deletde sâye şal seccâde-i şer' üstüne
'İzz ü baḥt u devletiyle ḥaşre dek ol câvidân

67 77-b - v - - / - v - - / - v - - / - v -

Mevc urup cûş eyleyüp deryâ-yı 'aşk-ı bî-girân
Bir güher ḥalk eyledi Ḥallâk maḥlûk-ı cihân

Bir cezîre ol dürüñ baḥr-i vakârında zemîn
Kûlzüm-i kadri biḥâr ider anuñ heft âsmân

Mâlik-i baḥr-ı şefâ'at şâh milk-i ma'delet
Ḥüt-ı nehr-i ma'rifet murg-ı fezâyı lâ-mekân

Şadr-ı dîvân şafâ vü bedr-i eflâk-ı vefâ
Meḥzar-ı mecmu'-ı 'âlem mübde-i kevn ü mekân

Kaşr-ı kalbi maḥzen-i gencîne-i esrâr-ı ḥaḳ
Nûr-ı çeşmi pertev-i mihr-i cemâl-i dilsitân

Bir hümâdur sâye-i raḥmet şalubdur 'âleme
Kim maḳâm-ı kâb-ı kavseyñ aña ednâ âşiyân

Ḳurbeti ḥaḳkıyla bir şeb ol şeh-i milk-i yakîn
Şöyle buldı nitekim nâr u ḥarâret cism ü cân

Aña hep dūşize-gān perde-i esrār-ı ğa'ib
Ref' idüp yüzden niķābı hūsnün itmişdir 'ayān

Ĥazretinūñ maħremī sulţān-ı milk-i bī-ķiyās
Şohbetinūñ bir demi cāna ĥayāt-ı cāvidān

Şöyle sūr'atle irüşdi dūsta ol şehsüvār
Ulu hādī aña bād-ı berķ-i sūr'at hem 'inān

Şimdi anuñ bu 'azīz-i Mışr-ı 'ilm ü ma'rifet
Ĥār suyu şehr-i şer'inde olubdur pāsbān

Ĥāzī-'asker-i Müeyyidzāde kuţb-ı ħarĥ-ı şer'
Zübde-i erbāb-ı 'ilm ü fāzıl-ı devr-i zamān

Ad ħıķarmışdur cihān içre mu'ammā açmada
Ma'rifet burcunda olmuşdur güneş gibi 'ayān

Ĥaşr olunca idemez evşāf-ı ŧab'-ı rūşenin
Ger olursa āfitāba her şu'a'ı bir zebān

Bende-i şāh-ı vaķārı kūh-ı ma'den āsefīn
Lem'a-i hūrşid-i rāyi mihr-i eflāk āsitān

Ey ĥişār-ı rif'atūñ bir āsmān-ı ber ķarār
Vey bahār-ı devletūñ bir gülsitān-ı bī ĥazān

Rüz ü şeb şāh ķader tedbīrūñ ile hem rikāb
Dem-be-dem tīr-i ķazā fermānuñ ile hem 'inān

Bir gemidür bu cihân deryâ-yı fażluñda senüñ
Gün müzetteb gülüñ aña rûz-ı sîmin bâdbân

Himmetüñdür iremez gerd-i semend 'azmüñfe
Bu hevâda biñ yıl uça tayr-ı kîş âşiyân

Şehr-i milk-i kibriyâ ki dest-i sultân-ı yakîn
Nice irsün irmemişdür pây-ı cäsüs-ı gümân

Görünen kavş-ı kuzahdur şanma düzmüşdür felek
Şunmağa sultân-ı fazl u kadrüne birkaç kemân

Dest-i kudret kaşr-ı kadrüñ manzarında bakmağa
Ya menâl-i çarha degmişdür emîr-i 'âşıkân

Sür'atin reşkinden olmuşdur yahud gâyet nañif
Görünür pehlevî esb-i âsmânda üstüñ'ân

Hak budur kim görünür sebz-i kızıl bayrakları
Ya celâlün burc-ı eflâk üzre dikmişdür Sinân

Pür şererdür nâr-ı âhından tarîk -i âhenden
Ol tarîküñ 'aksidür rûy-ı felekde kehkeşân

Kimse devründe yaqasın çäk idüp kılmaz güle
Tağ-ı yaqasında zebân tîşeden illâ ki kân

Neydigün ben cüy-ı pür nîlüferüñ bildüm zemîn
İdinüpdür düşmenüñ kaşdına tîğ-i zer nişân

Sāmiḥüñ şu bigi göñlüm açar elfazuñ senüñ
Nite kim ḳalbe şafā virür revān āb-ı revān

Düzmege lü'lü'-yi luḳfin ol ḳıyāmet lafzınuñ
Yetmeye ger medd-i rüz-ı maḥşer olsa rismān

Ağlamaḳdan ḥasret-i luḳfuñla ma'lül olmasa
Ḳara örtüp āb-ı ḥayvān 'aynın itmezdi nihān

Ḥüt şanma baḥr-i pür gevher içinde görinen
Feyz-i cüduñ şükrini ḳılmağa virmiş Ḥaḳ lişān

Mevlevī bigi semā' eyler felekler itdirüp
Zāti-yi dervīşüñe ney gibi feryād u fiḡān

Ayaḡum aldı başumdan aşdı lüḳf it el alum
El-emān seylāb-ı zilletden efendi el-emān

Ebrveş ne yirdeyim ne gökde her dem ağlarum
Güldürür berḳ añı ki geḥ gülmedim ben bir zamān

Kāmḳarā dīn-i ḥaḳ ḳuvvet bulup icrā ola
Niçe kim 'ālemde şer'-i ḥaḳret-i faḥr-i cihān

Ḥaḳ Te'alā ehl-i imān arasında eylesün
Devletüñ bī-ḥadd ü 'ömrüñ bī-'add ü ḥükmüñ revān

Ḳaṭr-ı ḥāy-ı çeşme-i āb-ı ḥayāt-ı zātuñuñ
Ḥızırveş her birisi bulsun ḥayāt-ı cāvidān

68 78-b - v - - / - v - - / - v - - / - v -

Ey cemālūñ ıydınuñ müştākı maḥlūk-ı cihān
Vey vişālūñ ḳadrinūñ āşūftesi ins ile cān

Nola hicründe beni barmagla gösterse ḥalk
Za'fdan çün kim hilāl oldu bu cism-i nātūvān

Māh-ı rūze çok güneş yüzlüleri ḳıldı hilāl
Ay nūri günden alduđına ḳalmadı gümān

Furşat el viridi bizümle merḥabā itdi nigār
Zī mübārek rüz u meymün sa'at ü ferruḥ evān

Üstine nice melek-sīmā melek olur süvār
Şādḳıdan nola ger dolab-ı raḳş ursa revān

Her boğāzı iplü ile şalıncaldan sen begüm
Ben ğam ile ğuşşadan şalıncaya döndüm hemān

Nālemi işitmesün diyü maḥallünde raḳīb
Kūs-ı şāhī ile bu gice bile itdüm fiğān

Şāh-ı şāḥib-ma'dilet sultān-ı gerdün-menzilet
Şafder-i ef'ī sinān u ḥüsrev-i ğitī-sitān

Bāyezid ibn-i Meḥemmed Ḥān Sikender ma'delet
Kim olubdur ḳalıb-ı dehre anuñ ḥükmi revān

Yañılıp çün ḫab'-ı gevher-pāşına öykümdi kān
Tişe aña şol ḳadar ḳarb urdı kim ḳusdurdı ḳan

Geh burāk-ı berķ ile ķadri semendi hem-rikāb
 Geh meh-i gerdūn-sūvār ile celāli hem-‘inān

Bād-ı deyden hāk-i pāyına ŧikāyet kılmāğa
 Başına güllerden āteş yaķdı geldi gülsitān

Devletinle ‘adl idüp bir bir alıvirdi yine
 Gülsitānuñ her nesin aldı ise bād-ı hāzān

Ey ki hulķuñla şabā ‘atţār-ı bāzār-ı seher
 Vey ki luţfuñla cihān mānend-i gülzār-ı cinān

Şıt-ı ‘adlūñ sā’-ih-i şahrā-yı şahn-ı kā’ināt
 Vaşf-ı zātuñ sābih-i deryā-yı Nıl -i āsmān

Altun ūsküflü silāhdāruñ durur hūrşid kim
 Ŧande gitseñ götürür yanuñca tiğ-i zer-nişān

Varını hep şāhid-i şemşire çaldurdu ‘adū
 Cevher-i tiğüñ yolına virdi āhir naķd-i cān

Tiğ bir keskin gulāmuñdur ki adıdur husām
 Nize bir perçemlü bendeñdür ki ismidür sinān

Başına yüfler taķınsa tır-i perrānuñ nola
 Haşmuña leşkerden öndiñ ol olur çün kim revān

Nev-‘arūs-ı nuşretüñ ışķına bezm-i rezmde
 Sinesine firden nola elif çekse kemān

Ger murāduñ üzre deprenmezse eflāk ü nücüm
Çarh aşğa geçsün encüm içine girsün kırān

Havf-ı nīzeñden günü hummā-yı muhrık tutmağın
Bağlamışdur şa'şā'a boynına anuñ rīsmān

Şemse-i şemşir-i berrānuñ 'aceb āyinedür
Kim görünür şüret-i fetḥ ü zafer anda 'ıyān

Gürg-i fitne çoğ iş eylerdi şebān-ı fırede
Gele-i İslāma 'adlūñ olmasa idi şubān

Hāşıl-ı deryā vü kānı tañ degül bezl eyleseñ
Tā ebed çün kim senüñdür mālīkāne māl-ı kān

Fikretüm zayfını i'zāz eylemez ehl-i semā
Midḥatüñden bir varak iletmeyince armağan

Bez-i iḥsānuñ simāṭına sipīhr öykünmesün
Sofrasında çün otuz günde yinür bir kırş-ı nān

Dest-i cūd u bahşışüñden zerd-rü olup şehā
Korқudan zer goncalar koynında olmuşdur nihān

Gülsitān-ı midḥatüñ içre nevālar kıлмаğa
Cilvegehdür 'andefīb-i kılküme şāḥ-ı benān

Rište-i nazma Mesīḥī bir güher dürc itdi kim
Görmemişdür mişlin anuñ gerden ü güş-ı cihān

Boynına zerrîn selâsil bağlar iseñ yaraşur
Pîşe-i medhûñde oldur çün bugün pîr-i beyân

Türktâz-ı fâkadan tab‘um niçün havf ide çün
Gevher-i medhûñle pürdür şafha-ı tîğ-i zebân

Her du‘â mürğın ki senüñ aduña perrân idem
Bir nefesde Sidre vü Tübâda eyler âşiyân

Niçe kim dünyâ sarâyın pâdişehler eyleye
‘Arşa-i âfâk ola maḥsûd-ı erbâb-ı cenân

Çün ki cennetdür güzelligde sarâyuñ dilerem
Ḥaḥḥ saña ol cennet içre vire ‘ömr-i câvidân

69 79-b - v - - / - v - - / - v - - / - v -

Ol nedür kim şekl-i levḥâ gösterür ḥalka ‘ayân
Ma‘nâ-yı nun ve ‘l-kalemden^{*} şüretâ virür nişân

Gövdesinde cânı yok bu tarfe kim eyler ḥulûl
Vaqt-i niḥlet iricek cismine anuñ niçe cân

Zâhiründen añlanur kim ola sevdâ-yı mizâc
Bâḥinî sufra ile bulmuşdur emmâ iştihân

Görinür evvel nazarda gerçi sîmâsı semîn
Şayılur bir bir teninde lîk cümle üstüḥ‘ân

• Kur'an:68/1 [Nun.Kaleme yemin olsun]

Ḳal‘a-i derdüm ḳal‘anuñ olsaydı dā’im cümbüşü
Küh-ı derdüm küh eger olsaydı yirinden revān

Ḳal‘adur emmā ki bünyādı anuñ āb üzredür
Kühdur emmā yedürler ṭaḳup aña rīsmān

Münḥasif olmasa idi ser-be-ser aḥterleri
Dimek olurdı aña bu hey’et ile āsmān

Milk-i Hindüñ pehlevānı lendhādur dur ol meger
Gıtmez anuñçün elinden dā’imā gürz-i girān

Altı şan çāh-ı cehennemdür ṭalū ma’-i ḥamīm
Her serīr üstinde olmuş līk bir ḳaşr-ı cinān

Zāga beñzer çünki sīmīn bāl açup cevlan ide
‘Anberin ṭāvus olur şahn-ı zümürürd üzre şan

Görinür cevlan deminde tevsen-i şahrā nūred
Sākin olsa şanki küh-ı pīl-i peykerdür hemān

İşitür ser-mest ü kef-zen gibi gāh eyler ḥurūş
Esb-i tāzī-i dünide gibi geh olur revān

Nesr-i ṭāyir gibi geh pervāz eyler per uçup
Nesr-i vāḳı’ gibi ṭutar gāh bir yerde mekān

Gāh olur kim niçe sīnī ḳa’r-ı deryāya şunar
Gāh olur kim urur evc-i hevāya nerdübān

Geh giyer t c-ı  alender başı  zre geh olur
 Şu  adar meft l-i g s lar miŐ l-i c miy n

Geh Şikeste dil olur b - are 'aŐ klar gibi
 Geh per Ő n h l olur m nend-i z lf-i dilber n

Geh min r u  ubbe resmin g r r anda d de g h
 Şekl-i Şem'   Şem'adan hey'et   t r   kem n

G h olur h nd n olur m nend-i ber  u g h olur
 EbrveŐ  giry n oluben ra'dveŐ  eyler fig n

G h olur ejder gibi a zından  teŐ ler Őa ar
 G h olur kim g zlerinden a ıdur  b-ı rev n

Geh ni e m ddet  ımıldanmaz yirinden bir  adem
 Geh hev ya yelten p seyr ncı d Ő er bir zam n

G zlerinden ba lanur her  ande kim olsa mu  m
  uyr ğından yidiler her ya a kim ola rev n

Batmayup dery  y z nde nola seyr itse m d m
 H rb-i bahri eylemiŐ d r kend ye vird-i zeb n

R zg ruŐ  Őiddetinden c nlara m -i mend urur
 YaraŐ ur her k ncine dirsem anuŐ  kehf-i em n

Bir ayağı R mda biri MıŐ rda d 'im 
 Galib  ehl-i ker metd r ider  ayy-ı mek n

Ey göñül şol nesne kim tarz-ı lügazda nazm idüp
Eyledüñ hällinde anuñ ezkiyâ-yı imtiñân

Var ise oldur meger fülk-i felek fersâ-yı şâh
Geh añâ lenger durur devlet sa'âdet rîsmân

Şehr-i yâr-ı bahr u ber Korkūd Hân-ı tâc-ver
Mecmu'-ı fażl u hüner pirâye-i kevn ü mekân

Menba'-ı lütf u vefâ vü ma'den-i şıdk u şafâ
Mañi-i zulm ü cefâ vü bâsiñ-ı emn ü emân

Lâl olur fenn-i belâgat içre hassânem-i dîn
Ger bedi'-i elfâzınuñ itse me'ânisin beyân

Kâne teşbîh eyleme keff-i süñân-bağşın anuñ
Sinesi içinde şaklar dâ'imâ varını kân

İrişüp tîrinden oñ def'â haber iltür ecel
Düşmeninüñ kaçdına hısm eyleyüp çekse kemân

Tîg ile tîze iki kuldur kâpusunda anuñ
Birinüñ adı hüsâm ü birinüñ adı sinân

Ey niçe bî-çâreler yanında anuñ hoş geçüp
Çarğ olurlar ni'metine rûz u şeb bî-imtinân

Vey niçe üftâdeye lütfıyla olup dest-i gîr
Zerrece gam kômayup göñlünde eyler şâd-mân

Ben de bir dermāndayı geldim ki hālüm ‘arz idem
Çarh-ı ğaddāruñ baña itdüklerin idem ‘ayān

Eyledüm terk-i diyār itdüm belālar ihtiyār
Tā ki bir dem vaşl-ı cānān ile mesrūr ola cān

Küy-ı yāre irdüm emmā rüy-ı yāri görmedüm
Ravza nūrun görmeyen hācıya döndüm yen hemān

Bir yañeden ğurbet ü bir yane firķat āh kim
Bilmezem kankı birini ideyüm anuñ beyān

Çunki ğurbetde Ğazālī müstecāb olur du‘ā
Eyleme taşdı‘ iken el aç du‘ā eyle hemān

Nite kim deryā hevāyile temevvüc eyleyüp
Ola bu ğüştiler anda ğāh peydā geh nihān

Baħr-i cūd içre vücūduñ fülkini kılsun emīn
Şarşar-ı bād-ı hevādişden hūdāvend-i cihān

70 80-b - v - - / - v - - / - v - - / - v -

Ol ne ğarrā mürğıdur mānend-i tāvus-ı cinān
‘Anberīn minķār ü şiken perr ü kāfūr āşiyān

Her kimüñ başına düşse sāyesi sultān olur
Ğalibā devlet hümāsı var ise oldur hemān

Diseler sīmurĝ-ı kâf-ı kudret aña yaraşur
Kim olur yanında ‘anķālar meges gibi mūhān

Nesr-i t̄āyir disem vaşfında vākı'dur anuñ
K'levc-i rif'atde ider sehm-i sa'ādetle kırān

Hüdhüd-i iqbāldür başında t̄āc-ı mekremet
Şehperinde bağlu mektüb-ı Süleymān-ı zamān

Beyza-i şāhīn-i devlet diseler aña nola
Şāhbāz-ı şadr-gāh melek olur andan toğan

Ĥātem-i mühr-i Süleymān gibidür şüretde çün
Vechi var olsa musahh̄ār emrine ins ile cān

Ķufle beñzer şekli emmā bir 'aceb miftāhdur
K'anuñ ile fetḥ olur bağlu kapular her zamān

Ĥavf iderse nola andan cümle ḥalkı 'ālemüñ
Kim görenler şanur anı pence-i şīr-i jeyān

Heft-ser ejder gibi genc üzre yatar dā'imā
Zülf-i dilberdür ḥad-i sīmīni üzre eyle şan

Necm-i gīsüdāre beñzer kendü emmā ṭarfe bũ
Encüm-i bī-ḥadd anuñ üstünde tutmuşlar mekān

Bir meh-i bedr-i ihātā eylemiş iki hilāl
Menzili olmuş anuñ emmā ki rāh-ı kehkeşān

Bir hilāl-i ebrũ kamer-i ṭal'at şanmadur şanasın
Kim anuñ ḥayrānı olmuş serbeser ḥalk-ı cihān

Şaff-ı leşkerden çıkup meydâne girmüş erdüler
Güyyâ zerrîn zere âhen kemer bir pehlevân

Da'vâ-i merd eyleyüp meydânda cevân gösterür
Taķınup yanına iki tîg ile iki kemân

Lend hâ gürziyle tîg-i zülfikâr alup ele
Düşmenüñ başına kaşd eyler hemân virmez emân

Ey gönül şol nite kim tarz-ı luğazda nazm idüp
Eyledüñ hâllinde anuñ ezkiyâ-yı imtiḥân

Şâh-ı dînüñ beñzer ol tuğrâ-yı garrâ şanıdur
Kim virür menşür-ı çarḥ üzre hilâl andan nişân

Āfitâb-ı burc-ı devlet Ḥazret-i Sultân Selîm
Şâh-ı şark u garb sultân-ı selâfîn-i zamân

Kevkeb-ı burc-ı sa'âdet mâh-ı çarḥ-ı menzilet
Şems-i gerdün hüdâ zıll-i Ḥüdâ-yı müste'ân

Ḳâmi'-i âyîn-i rafz u kâtil-i a'dâ-yı şer'
Ḥâmi-yi dîn mâḥi-yi âsar-ı resm-i mülḥidân

Pâd-şâh-ı heft-kışver olsa lâyıkdur aña
Kim anuñ gibi bulunmaz bir şeh-i gîfî-sitân

Rabi'-i mesküne nola ḥükm itse Zu'l-ķarneyn var
Ol daḥi bu ķarne çün olmuş durur şâhib-ķırân

Hâtem-i Tay defterin cüdi şehâde kıldı tayy
Olmadı aña mu'âdil 'adlde Nüşîrevân

Vaşfinuñ yazsam şecâ'atde eger biñde birin
Rüstem-i destân gibi olurdu niçe dâstân

Nizesin Mûsî 'aşâsı gibi ejderhâ kıllup
Düşmen-i Fir'avn u Hâmân gibi kahr eyler hemân

Pâd-şahâ sensin ol kim devr-i 'adlünde senüñ
Şöyle hâlidür ki zulm ü fitneden milk-i cihân

Kimse gamz itmez meger kim 'aşîka çeşm-i nigâr
Kimse güc çekmez meger ki geh kemânkeşden kemân

Keff-i güher bahşuña ebrile kânî beñfizeden
Hağ budur kim eylemişdür key kanı bâñil kemân

Ağlayu ağlayu virür bir içim şuyı ebr
Sînesi içinde şaklar mâlik olduğını kân

Hânde-rû ihsân ider ol her ne in'âm eylese
Bezî idüp deryâları bir kañresin kılmaz nihân

Leşker-i manşûr ki düşmen çerisinden ne gam
Kañreden nem mi olur bi'llâh bañr-i bî-girân

Lâle-i hûnın nîzelerden sebze-zâr-ı bezmde
Râyet-i feth ü zaferdür anda bu serv-i revân

Yaraşur olursa tîguñ adı miftāhu'l-ḳalā'
Ḳankı ḳal'a üzre şalsuñ anı feth eyler hemān

'Uhdesinde gelmek olmaz ḥalk-ı 'ālem ser-be-ser
Cüy-bār-ı midḥatūñde olsalar raḥbu'l-lisān

Ḳorḳulardan 'adlūñ eyyāmında oldılar emīn
Fitnelerden sāye-i seyfūñde buldılar emān

Lāyık oldur her nefes Ḥaḳḳa tazarru' eyleyüp
Cān u dilden bu du'āyı ideler vird-i zebān

Ḳande kim ḳılsuñ 'iḳāmet 'izz ü devlet hem-nişīn
Ḳande kim itsuñ sefer fetḥiyle nuşret hem-'inān

Ey şeh-i 'ādīl Ḡazālī bendeñe raḥm eyle kim
Ḥayli ḡadr itmişdür aña gerdiş-i devr-i zamān

Āsitān devlete irişüle oldu munteḳil
İdicek niḡlet bu miḡnet-ḡāneden Ḳorḳūd Ḥān

Ḳullaruña ni'meti in'āmıñıñ şand u leken
Vechi yoḡ ol bulmaya sedd-i ramaḳ miḡdārı nān

71 82-a - v - - / - v - - / - v - - / - v -

Hey ne nāzik ḡās-bāz-ı kāmīl olur āsmān
Dāmeni altında olur ḡās-ı pūr-āteş nihān

Bir şaru yāḳūtı var idi bütün dūnyā deger
Niçe yüz biñ aḳçeye maḡribde şatdı rāyegān

Gözi yaşından nice kan tolmasun dāmān-ı çarh
Peyk-i şeb təcın günün yitişdi kapdı nāgehān

Götürürdi bu felek dūşında bir zerrīn yatık
Düşürüp mağribde dökildi şarāb-ı erguvān

Çün ki dilber yakmadı cevri odına ‘āşıkları
Yir ü gök ya kandan oldu pür-şerār u pür-duhān

Milk-i mağrib üzre yap yap yürüdi sulţān-ı māh
Altun üsküflü sipāhīdür yanıca aḥterān

Leşker-i şāmı temāşā eyleyüp dizdār-ı h̄āb
Ḥavf idüp yapıdı hisār-ı çeşmümi def’i hemān

Pür şecā’at devlet atına süvār olmuş gelür
Gördüm altun başlu bir sancaḳ öñince bir cüvān

Lāyık-ı sancaḳ şecā’at mīlketinüñ serveri
Çāşni-gīr başı Üveys Beg Ḥazret-i maḳbūl-ı Ḥān

Ṭab’-ı pākine sen anuñ nice öykündüñ diyü
Bīd yanından geçen āba urur ḥancer ḥazān

Medḥūñe gördüm nihāyet yok didüm bir hoş ḡazel
Meclisüñde okısun muṭribler anı her zamān

Za’f-ı cismümden kaçan kim eyleyem bir dem fiḡān
Nāy olup āheng ider yanumca her bir üstü ḥān

Nola hicrũñde beni barmağıla gösterse ħalk
Za'fdan cn kim hilal oldu bu cism-i nā-tvān

Furşat el virdi bizümle merĥabā itdi nigār
Zī mübārek devr  meymn sā'at  ferruĥ evān

Varlığum Şol resme tarāc eyledi vaşl-ı nigār
K'olmaz ol vechile yađmā rz-ı 'ıyd irdkde ħ'ān

Her kişi bir dilber-i meh-ryile seyrānda dil
Seyr ider hiĥ ĥamdan zge yoĥ yanında yār-ı cān

Fırķat u ĥazan u elmle 'ıyş u nř eyler göñül
Nite kim ĥubān bed miĥriyle mr-i kāmran

Bende-i dirine der řāhā Mesīĥi ĥıl naşar
Luřfuña düşmez k'ola ĥapuñda ĥ'ār u mstehān

Nāřır iken ĥayriler gl gibi cduñ bāđına
Niĥe nā-bīnā ola nergis şıfat ol nātüvān

Zeyn olup zerrin güle sımın beden maĥbblar
Niĥe kim zīnet bula 'ıyd-ı řerīfiyle cihān

Her geceñ ĥadr eyleyüp Ĥaĥ her gnñ 'ıyd eyleye
Devletiyle ĥoř müyesser ola 'ömr-i cāvidān

Ḥüsrevā saña zemîn fermân musahhar âsmân

Var ol niçe ki turur arz u döner âsmân

İrişüp çevganuña diler göge ağıdura tûb

Anuñ için güşveş oldı müdevvir âsmân

Ḥar-gehûñ üstine ibşâr itmek için her gice

Ḥoş getürür cem' idüp dâmenle güher âsmân

Menzilini yüce idüp hoş irüşdi rif'ate

Ḥidmetüñde çün bilini kıldı çenber âsmân

Dâver-i şâhib-kırânsın her ne dilerseñ buyur

Ḥükümüñ tahtında durur ger zemîn ger âsmân

Ḥazretüñle eylemesin hiç berâberlik 'adû

Olmadı olmaz zemîn ile berâber âsmân

Dûd-ı nâr-ı qahruña nâgâh olursa dû-ved eş

Gösterür âyîne-i şâfin mükedder âsmân

'Âlemüñ mih-terlerinüñ bihterisin lâ-cürm

Rûz u şeb üstüñe tutar sebz-i çâder âsmân

Bildi 'ahdüñde diñildügin eyü mey-ḥ'arlık

Anuñ için ser-nigün eyledi sāgar âsmân

Şu'le-i tîgüñle gülgün olalı rûy-ı zemîn

Pertevinden râyınuñ oldı münevver âsmân

Hidmetüñde gice gündüz çünki ārām itmedi
 Kande buldı sebz-i hil'atle zer-efser āsmān

Düşmenüñ üzre şeb-i hün eylemek ister meger
 Kim direr seyyāreden her gice leşker āsmān

Himmetüñ bezmini 'ıtrıyla mu'atfer kılmaga
 Gösterür her şubh-dem zerrin-i micmer āsmān

Devletünüñ sāyesinde ger bulursa terbiyet
 Kıla naḥs-ı aşferini sa'd-ı ekber āsmān

Ḳahrla rū-yı zeminden ider olursañ nigāh
 Heybetünüñden bī-ḳıyāmet döker aḥter āsmān

Ḳullarunuñ defterinde 'ulüvv-i ḳadr ile
 Hüsrevā nāmını yazar 'abd-i aşfer āsmān

Çün ḥaḫīb-i devlet aduña okıdı ḥuḫbeyi
 Ḳodı zīr pāyene nev pāye-i minber āsmān

Her seḫer çeşmini rüşen eylemeğ içün alur
 Āsitānünüñ toprağından kuḫl-ı ağber āsmān

İşiñü ki ḳulluğın 'arż ider anuñçün alur
 Ücretiçün her gice bir mağribi zer āsmān

Baḫşişünüñden her gice pür eyleyeli dāmenin
 Güheriyle baḫrveş oldu nevānger āsmān

Meclisünüñ yādına nāhīd bu şî'r-i teri
Nakşa düzüp çaldığınca kılur ezber āsmān

Nūr rüyuñdan zemīn rüşen münevver āsmān
Büy-ı zülfuñden zemīn müşgin mu'aṭṭar āsmān

Ḥüsn ile hemtā degül durur ṭapūña gerçi kim
Gösterür her şubḥ-dem hürşid ḥāver āsmān

Büsitānında zemīnūñ niçe k'itdi cüst ü cū
Görmedi ḳaddūñ gibi yüce şanevber āsmān

Mihr ile ey māh mühr-i aḥter itmezseñ nazār
Ṭutuşisar nār-ı āhumdan ser-ā-ser āsmān

Negisūñ gibi degüldür biri şūḥ u 'işve ger
Gicelerde gösterür çok gerçi 'ahber āsmān

Gerçi çok serkeşte olup devr kıldı görmedi
Ḥüsn ile bir kimse k'ola saña hemser āsmān

Nakş-ı ḥaṭṭuñ levḥ-i dilden gitmeyüp okınısar
Rüz-ı mahşer dürüle çün mişl-i defter āsmān

Zulmet-i şebden şaçuñ gibi kılurdu müşg-i reng
Nūr-ı rüyuñdan seḥer bulmasa zīver āsmān

Zulm kılma ben zemīn ile berāber olmuşa
Ol şehūñ devrinde k'oldur 'adl-i perver āsmān

Hân Mehemmed zıll-ı yezdân âfitâb-ı dîn k'anuñ
Mірden rāhına şaçar her seher zer āsmān

Ger zemīn rüyundaki şehler kamu cem' olalar
Ara yirlerinde olur şāh-ı Cem-fer āsmān

Rif'at u vas'atda kaşruñuñ katında gösterür
Kubbe-i heftini bir tāk-ı muhakkar āsmān

Maḡbaḡından şubḡ-ı şeplānun çekildükce ider
Kāse-i zerrīn mihri pür muz'afer āsmān

Kā vü ṭab' hürd-ı mağ-ı a'dāyı kılsun dir helāk
Şakladuğı anuñ içündür gāzanfer āsmān

Keşreti āvāzesinden leşker-i mansūruñuñ
Vehme düşer şarşılur gābrā vü ditrer āsmān

Medḡ 'Aşķī ye nazar kıl hüsrevā tā göresin
Kāfiyesinde nice bağlu durur her āsmān

Niçe kim hürşid afağdan kaldıra zerrīn 'ilm
Olsun emrüne zemīn fermān musahḡar āsmān

73 83-b v --- / v --- / v --- / v ---

İrüşdi şol mübārek dem k'ola mercān-feşān kurbān
Yine her ḡānede la'l -i 'azāb eyler revān kurbān

Ne āfet-i dilber-i ra'nā nigār bī-bedeldür kim
Yüzini gördüğü sā'at ide teslīm-i cān kurbān

Ḥalîlüñ yolına böyle gerek cân virmek ey bülbül
Keserler başını hiç eylemez kaḥ'ā fiğān ḳurbān

Yüri var küy-ı cânane gönül cân vir bıçağına
Yitüşdi Ka'beye itdi ser-ā-ser zā'irān ḳurbān

Beyaz şacda şanmañ şafaḳdur görinen ḳandur
Şebüñ ittiyise ḳoçını tîğ-i zer nişān ḳurbān

Çerāğāh-ı ümîd içre gönül cân bürresin besle
Ola kim 'ıyd-ı vaşla ide ol şüh-ı cihān ḳurbān

Eline şanmañuz ḥunnā yaḳubdur kıbkızıl ḳandur
Yine 'uşşāḳı itmişdür o şüh-ı bî-emān ḳurbān

Gel ey ḥünî beni öldür helâl olsun saña ḳanum
Disüñler kim ḥalîli 'aşḳına olmuş filān ḳurbān

Göricek yüzüñi evvel bunı bildüñ k'olur āḥir
Bu İsmā'îl cân ey fitne-i āḥir zamān ḳurbān

Ḥalîlüm giryefte geldi yüzüñi gördi cân virdi
Cinān ehli bigi buldı ḥayāt-ı cāvidān ḳurbān

Eger kim bulsam anı düstim debdirle bir dem ben
Saña ben sağ iken cânın için eyler revān ḳurbān

Şafalar kesb iderse cânım ursa 'ıyd-ı vaşluñda
Bu İsmā'îl cânı ger o tîğ-i ḥün-feşān ḳurbān

Varup ŧāhuñ iŧüginde ŧikāyet itmesün dirseñ
Beni kıł 'ıyd-ı vaŧluñda eyā kaŧı kemān kurbān

Emīr-i tır-i fiŧnet Bāyezīd ibn-i Meħemmed Hān
Yiridür kavs-i kağrine olursa āsmān kurbān

Ƙoyılsa ide taŧ-ı heft cūŧ āsmānı yir
O ŧāhuñ āsitānında ŧu deñlü dökdi kañ kurbān

Ƙıkan kañ boyanmıŧdur taŧdur andan degüldür la'ı
Görüp keff-i güher yaŧın idüpdür cānı kān kurbān

ŧu ŧeyħ-i müftidür tekye-i heycāde yāyı kim
Getürdi cānını aña 'adü-yı nātüvān kurbān

Eger kim Ka'benüñ kurbānıñ kañı medād olsa
Raķam olmaya ŧāhā āsitānuñda olan kurbān

ŧu ŧehbāz-ı fezā-yı rāy-ı rüŧensin ki lāyıkdur
Olursa yoluña mürġ-ı zümürrüd āŧiyān kurbān

Dökilen berg-i aħmer ŧanma kañdur eyledi cānıñ
Göricek i'tidāl-i 'adlüñi faŧı-ı hazān kurbān

Hārīm-i Ka'be-i kağründe olsa ey ħalīl-i Hāķ
Revādur ŧevr-i vecdī vü bürre-i kürsi mekān kurbān

Görinen ġonce ŧanma 'andelībüñ kañlu yaŧıdur
Yaŧaġun bayup itmiŧdür anı ġülistān kurbān

Sarāyuñ Ka‘be lütfuñ āb-ı zemzem ‘ıyddur vaşluñ
Nola kılsa saña cānın ser-ā-ser ins ü cān kırbān

Harīm Ka‘be-i kaşruñda olan ‘ıydı ger görse
Yolufıa olmağ isterdi kamu ehl-i cinān kırbān

Libāsı kana boyanmuş bahār-ı lütfuñı görüp
Olubdur tığ-i reşkiyle meger kim erguvān kırbān

Eger kırbān olan bir dem senüñle hemdem ol idi
Olurlardı bu sevdāya kamu pīr ü civān kırbān

Gelüpdür vuşlatuñ ‘ıydına kırbān olmağa Zātı
Saña lāyık degül gerçi za‘if ü nātüvān kırbān

Redif-i şi‘rini kırbān iderse ‘ıyd-ı eşahīde
Nola her beytte eylerler ey şāh-ı cihān kırbān

Varanlar Ka‘beye kırbān iderler ey halīl-i Hāk
Getürse kapuñı nola bu nazmdur nişān kırbān

Müşerref eyledikce ‘ıyd eşahī milk-i İslāmı
İrişüp Ka‘beye itdükce cümle hācıyān kırbān

Müşerref Ka‘be-i kaşruñ mübārek hüsrevā ‘ıyduñ
Ser-ā-ser tığüñe olsun ‘adūlar her zamān kırbān

Şanmañuz çarh-ı fezâsında hilâl oldı ‘ayân

Mâh-ı nev okına çarh itdi külâhını nişân

Ya yaşıl tākını çarhuñ yine arāyiş idüp

Aķ mermerle kemer bağladı mi‘mâr-ı cihân

Ya perî yüzlüleri ‘ıydda seyrân iderek

Felek ağzını egüp anlara kalmış hayrân

Çarh şandūkasına tîr-i şihâb atmađ için

Mah-ı nev yine ele aldı gūmiş tozlu kemân

‘ıyd-gâh-ı felek içinde niçün oldı hilâl

Haşm-ı sultân-ı kamer taht gibi ser-gerdân

Bāyezîd ibn-i Meħemmed şeh-i ħurşîd-eşer

Ki tehîdür yed-ihsânı ile kîse-i kân

Tab‘ıdur kân-ı kerem zâtıdur mihr-i şehâ

Yaraşur keffine gün gibi k’ola zer-feşân

Ĥüsrevâ sîm ü zer in‘âminuñ âşârıdurur

Bu cihân gâh bahâr olduğına gâh ħazân

Devlet arāyişini râyüñle gördi zemîn

‘İzzet âsāyişini ‘adlūñle buldı zamân

Devr-i cüduñda şehâ ħâtem tayydür

Añılur zulmle ‘adlūñde bu gün Nuş-i revân

Nice cennet dimeyem bezm-i feraḥ-efzāfā
 Çün sarāyuñda şehā ḥādīmüñ olmuş rıdvān

Yād idüp ḳahruñı düşman göge iderse nazār
 Güneş āteş görine gözlerine çarḥ duḫān

Ḥulḳuñ evşāfını yazsam ne ‘aceb nāmelere
 Müşg dā'im çün olur penbeler içinde nihān

Kimse yok zāri ḳılır gülşen-i ‘ahdüñde şehā
 Varısa bülbül-i şeydādur iden āh ü fiḡān

Şehsüvārā yaraşur ay ü gün olsa şafaḳ
 Esb-i ḳadrüñ çü likāmına şihāb oldu ‘inān

Tiḡ-i ḳahruñ felegüñ başına irüşdi meger
 Māh-ı nevdan ki ḳılıç yarasıdur anda nişān

Keh-rübā taḳmaz idi hıç güneş boynına çarḥ
 Ḥavf-ı tiḡüñle eger olmasaydı pür ḳan

Bāḡ-ı ḳadrüñde gümüñ ḫavz durur māh-ı münīr
 Kim aña her yañadan şu aḳıdur kāhkeşān

Āb-ı tiḡüñ ne ‘acebdür kim idüp bir demde
 Ḳanlı başlarla şehā rezmüñ için lāle-sitān

Sebze-zār içre ḳaçup girse ‘adü tiḡüñden
 Heybetüñ ile görine gözlerine şu ḳara ḳan

Siperüñ vaşfin iderken bu göñül burcından
Oldı bu mañla'-ı ğarrā yine gün gibi 'ayān

Ĥāk-i sīnemde yatur tırüñ eyā kaşı kemān
Şāh-ı güldür kim anuñ ğoncası olmış peykān

Ġam degüldür dehenüñ 'aşıka görünmez ise
Çünkü 'ālemde görünmez şanemā kimseye cān

Leb-i rengīnüñi āhum göricek gizleme kim
Kılmaz āteş güzelüm zerrece yāķūta ziyān

Neylesün söz şığamaz aĝzı iñen küççükdür
Nāzdan söyleyimez şanmañuz ol ğonca-dehān

Şerbet-i bezm-i şafā ol leb-i şekker-ğüftār
Sebze-i h̄ān-ı melāḥat bu ḥaḥ-ı müşg-efşān

Gözlerüñ uykuya varmış iki yağmācıdur
Ki ḳomışlar şanemā başları ucında kemān

Ṭuymasun 'aşıkın öldürdüĝini ğamzelerüñ
Ḥusrev-i milk-i cihān dāver ü Dārā-yı zamān

Kām-kārā nice ḳan aĝlamayam ḥāme gibi
Beni bu çarḥ niçün böyle kıllur ser-gerdān

Ḥayfdur şu gibi taş yaşdana topraḳ dōşene
Anda kim ḥab'-ı luḥfiyla ola şı'r revān

Vara mıydum ki irem devlet-i 'ahdüfde senüñ
Ta benüm hālūme reşk eyleyeler pīr ü cūvān

Ey gönül muhtaşar it sözi muṭavvel kıлма
Çün anuñ vaşf-ı bedī'in idemez kimse beyān

'Älemüñ gūşına taḳ midḥatüñüñ la'llerin
Çün Revānī elüñe girdi senüñ bir iki kān

Niçe kim nāme-i çarḥa ura tuğrāyı hilāl
Kām-kāra ola ḥükmüñde kamu milk-i cihān

Niçe kim taḳ-ı felek üzre açā rüzını meh
Saltanat kaşrı ola zāt-ı şerīfüñe mekān*

75 85-b - v - - / - v - - / - v - - / - v -

'Äraż oldı yine eşcāre meger kim yir kan
Bīd şaldı şuya mahı zer-endüdü revān

Şanki döküldi kıyāmet kopuben yire nücüm
Berg-i rengīni esib dökdi yere bād-ı ḥazān

Berg-i rengīn ile zeyn oldı yine rüy-ı zemīn
Oldı güyā ki cihān-ı kār-gehi reng-rezān

Ḳande bulur idi bu deñlü zeri Ḳārūn zemīn
Kīmiyā itmese ta'līm aña Mūsī-yi zamān

* Bu beyit der-kenār şeklinde olup sonradan itave olduğu anlaşılıyor.

Ne haber virdi ki bāga ‘acabā peyk-i şabā
Şoyınup eyledi giydüklerini aña revān

Ka‘be-i kūy-ı şanmadın mı gelür bād-ı ‘aceb
Eşrefiyle şaçar üstine dıraht-i bû-sitān

Berg-i bād em urup hicri dil-i virdi hilāf
Gird-i bād olsa nola arada ger sergerdān

Ḥāce-i milk-i ‘Acem bigi şabā dirdi rezi
Rūm abdālī bigi oldu ağaclar ‘üryān

Beñzini bād-ı şabā berg-i nīk-sāz görüp
Bir şavt-ı āh çeküp eyledi ney bigi fiğān

Berk-i rengīn hazānı göge ağdurdı şabā
Şanma yer yer felegi eyledi seyyāre mekān

Odlara yansa gerek mā-melek zevk u şafā
Şehr-i bāğ içre yine veh ki ‘alev oldu ‘ayān

Uğrılık zer mi bulundu ‘acabā destinde
Ḥākim dehr-i çenāruñ elini kesdi revān

Bād-ı şarşar ne cevāb virdi ki beñzi şararup
Yüregi kopdı sağırcıl işidüp anı hemān

Ḥil‘at-i sebz ile bāğ içre maṭarrü‘l-ğānī
Yād idüp müşt ile dögüdi dıraht-i rümmān

Za'ferân hâletini virdi temâşâ-yı varâk
 Handeler eylerse nola enâr-ı handân

Varâk-ı bîd degül şudaki bu şi'r-i teri
 K'okıya şâfi revân virdi Hüdâ aña zebân

Ney gibi ide ide derdle feryâd u figân
 Beñzemez sâz olubdur nitekim berg-i hazân

Dökilür gözlerimüñ yaşı yüzüm üzre revân
 Şaçılur berg-i hazân üstüne güyâ bārân

Göñlüñe düşdi şafâsın ruh-ı zerdim cânâ
 Oldı pür berg-i hazân ile yine âb-ı revân

Qâmetüñ 'ışkına çün kesmedi qolını şecer
 Dâmen-i sebz-i çemen kanden olubdur ola qan

Âbda şanma nigâra görinen berg-i hilâf
 Nâvek-i reşk-i 'izâruñdan irüpdür peykân

Qaddüñi bîd-i kıyâmet kopa vaşf idemeye
 Eger ey serv-i kamu yaprağı olursa lisân

Nitekim bâğı hazân yaqdı beni bir dağı nâr
 Yürü var od gibi ey âh o kerem kânına yân

Mihr-i bercîs kamer-i sa'âdet Zühre-i nedîm
 Hür-ı Firdevs-i harîm ü milk-i 'arş-ı mekân

Åsaf-ı devr-i zamān pīr-i Meĥammed Paşa
Sayıĥ-i milk-i seĥā sābiĥ-i baĥr-i iĥsān

Ebr-i nīsān-ı keremdür keff-i güher yaşı
Tiĥ-i bürrān aña berĥ u seĥāvet-i bārān

Ger ĥarār eylese bir baĥrdurur küh-ı veĥār
Ĥarekāt eylese berāber durur berĥ-i ‘inān

Dili bir mähī deryā-yı feřāĥatdür kim
İtmek isterse bedi‘ ola ĥıred anı beyān

Şanuram baĥr-i ‘Aden içre düşer ‘aks-i hilāl
Lütfla dest durur bārına aldıkca kemān

İre mi cā-i celālüñe senüñ dest-i yaĥtın
Başmışdur daĥi ol memlekete yāy-ı kemān

Şol ki sürme idine çeşm-i ĥubār-ı rehüñi
Keşf ola ‘ālem-i esrāra tarıĥ-i imkān

Rāyüñ İskenderi bir āyine peydā itse
Nāzıruñ gözüne andan görine iki cihān

Dest-i remmāle eger meyl-i firāset şunasın
‘Ayn-ı ‘aĥlına zamīr ola güneş gibi ‘ayān

‘İzzetüñ bezmine bir çengī ĥaraveř Zühre
Rif‘atüñ şāhına bir bende-i hindī Keyvān

Açuk bağrunı taldurmazdı kanla mihr
Keff-i deryā-yı sehā ki eger öyküñmese kân

Çünki kân haste degül reşk-i keff-i cüduñla
Neşter-i tışeyle ya niçün aldıra kan

Güneşi hüsni-nigâr üstine dutarur şanma
Heybetüñden felege ‘ārađ olubdur hafakân

Çarañu oldu cihân gözüne gün görmedi hiç
Yañılıp öykeneli luţfuña āb-ı hayvân

Görüne ‘aynile ‘ālem-i ğayb aña temām
Sürme-i rāyüñ ile olsa mükāhhal a‘yân

Bād-ı hışmuñla eger hem-nefes olsa bir dem
Hāke şu yirine āteş saça ebr-i nīsân

Bahr-i bahş itdügiçün dest durur bāruñla
Şir-i ner bigi aña niçe urubdur mercân

Şeref-i seb‘a seyyāre zamānında seni
Getürüpdür varsa burc u cüda devrân

İşidüp sözüñi pür zevk olur kām cihân
Göriccek yüzüñi pür şevk olur ‘ālem-i cān

Perveriş virse kar ü hāre nesim ü luţfuñ
‘Ālemi pür ide büyı vire vird-i handân

Veh ki girdāb-ı mezelletde vücūdum kimisin
Rūzgār eyledi ey Hıẓr-ı zamān sergerdān

Ne revādur buña devründe eyā kān-ı kerem
Kalb-i tenevvür mezellet ide cānı bir yān

Resen-i sīm ü zer ile çıkar ey h̄āce-i lütf
Oldı cān Yūsufuna çāh-ı mezellet zindān

Saña bir silk-i cevāhir getürüpdür Zātı
Bāreka'llāh didiler göricek anı yārān

Gayretünden şuya buğındı anuñ dürr-i yefim
Gitdi andan utanup zulmete āb-ı hayvān

Bulsa Selmān anı biñ selleme Allāh dirdi
Görse Hāsān anı eylerdi hezār-ı istihsān

Varsa bu nazm tarab baḡş u kıyāmet 'aceme
Şevkle çerḡa gire tura yerinden müselmān

Bu şafā baḡş eger Ka'be diyārına vara
Gele rüḡum diye 'izzet ide rüḡ-ı Hāsān

'Ömr-i bergī niçe kim yile virüp bād-ı ḡazān
Berg-i zerrīnle zeyn ola ḡamu bāḡ-ı ciḡān

Bāḡ-ı ḡalbūñ varāḡ-ı zevkle zeyn ola temām
Şecer-i 'ömrüne irüşmeye 'ālemde ḡazān

76 87-a v - v - / v v - - / v - v - / v v -

Müşerref eyledi burc-ı dili meh-i ramazān
Pür oldu cümle şafā nūr ile 'ālem-i cān

Götürdi ayağı cümle seba'-ı fişk u fücūr
Meh-i nev-i remazān tā ki kıldı 'arz-ı gümān

Cihānda kimseye bir merḥabāyı eylemeyen
Selāmı iki yafā virür oldu şimdi revān

Gelün gelün ki Hüdāya şükrler eyleyelüm
Biz anı hoş tatalum geldi bir ulu mihmān

İlāhi şakla kazādan anı biḥakk-ı resūl
Müşerref oldu anuñ gelmesiyle kevn ü mekān

Ser-ā-ser ehl-i hevānuñ yirini eyledi od
Şafā vü zevk ile 'ābidler oldılar ḥandān

Hüdā mühürledi tāmūyı mūm-ı raḥmet ile
Müzeyyen oldu kamu bī-kuşūr-ı kaşr-ı cinān

İrüşdi evc-ı semāya şadā-yı zıkr ü du'ā
Yirün dibinde yatur kayd u bend ile şeyṭān

Nihāl-i gülde belābil figān ider gūyā
Minārelerde mü'ezzinler okudukca ezān

Yine uyandı kanādīl cāmi'-i şalaḥā
Çerāğ-ı meclis-i ehl-i hevā söyüdü hemān

Şalup Sikender-i fāşih me‘ārifüñ baħrin
Naşihat ābına müstağrak oldu ħalk-ı cihān

O bāb-ı şehr-i me‘ānī o şāh-ı milket-i ‘ilm
Eger kim ola ki derseñ kılāyın anı ‘ayān

Ebū ‘Alī Çelebi āfitāb-ı burc-ı şalāħ
Medār-ı çarħ-ı kemālāt u kuṭb-ı devr-i zamān

Güşāde çeşmine ol nāzır-ı cihān-ı bintüñ
Ĥarīm-i ravza-i ğaybe deriçe-i imkān

Kamu velāyeti bir dem içinde seyr eyler
Ol āfitāb-ı kerāmet iderse tayy-i mekān

Başın murākabe ceybīne çekse bir dem eger
Velāyet ayagına düşe cümle çün dāmān

Mükāşif eyle ki açarsa iltifāt gözün
Görine ‘ayni ile ol dem aña iki cihān

Eger ki gel kerem it ħariķ-‘āde it diseler
Revāne eyleye āteşden ol dem āb-ı revān

O şehsüvār-ı kerāmetdiñüz yüzine eger
Revāne olsa ayagından ola toz ‘ayān

Du‘āsın almış imişse Sikender anuñ eger
Naşib olurdu aña āb-ı çeşme-i ħayvān

İderse ger mey-i esrârı ehl-i meclise bezl
Pür ide kubbeyi eflâkı na'ra-i mestân

Kelâminuñ o faşḥuñ belâğatin şâriḥ
Bedi'idür eger itmek dilerse şerḥ ü beyân

Eyâ kelâm ile cân hazinene âteş uran
İşütse va'zuñ irürdi zücâcveş nisbedân

Öñüñde eyler idi ol kelâmdan tevbe
Eger işütmiş olaydı feşâḥatüñ seyeḥân

Ne dem ki 'âlem-i esrâre sen sülûk idesin
Güneş gibi görünür 'aynuña kamu pinhân

Mücâvirân zevâyâ-yı 'âlem-i melekût
Verâ senâ-yı cemilüñ idinse vird-i lisân

Meyân ravza-i kâdrüñde bir sarây-ı felek
Kim aña hâleyile mâh-ı havz u şâdirvân

Ḳıyâmet irüşe olmaya vezn-i kâdrüñ eger
Olursa ger sile 'arş-ı keffe-i mîzân

Eşer ki Zâti-yi dervîş-i Mevlevî gibi çarḥ
Semâ' ider aña ney bigi itdirüp efgân

Müşerref eyledigince gönülleri ramâzân
Pür olduğınca şafâ nürıyla 'âlem-i cân

Reyāhīn ‘ālem içinde fūrū‘uñ ola refī‘
Esr kimi çuta aşlıyla anları Rahmān

77 88-a -- v / - v - v / v - - v / - v -

Evşāf-ı ‘ıydı halka yine kılmağa beyān
Oldı dehān-ı çarha bu dem māh-ı nev-zebān

Ya levha-yı zümürüde yazıldı rāy-ı çarh
Yaḥūd kenārdan görinen nūn-ı āsmān

Bu tāk-ı zer-nigāra ya kandil aşar hilāl
Kim eyledi şihābı aña çarh rīsmān

Tūḫ-i çarha oldı ya minḳār māh-ı nev
‘Ankā-yı ‘ıyd için yaḥud olmışdur āşiyān

Bir ejdehā durur görinen çarh-ı heft-ser
Şimdi hilāl-i ‘ıyddan açmış durur dehān

Deryā-yı çarh içinde yaḥūd keştidür kamer
K‘açmış hevāya karşı hilāl aña bād-bān

Ya bezm-i ‘ıyd için kadeḫ almış ele felek
Ya rezm-i şāh için götürür tīg-i zer-nişān

Sultān-ı nām-dār u şehensāh-ı bī-bedel
Şeh Bāyezīd ḥusrev-i gāzī-i kām-rān

İster güneş öñüñde bahâdırlık eyleye
Nola şu'â'dan kosa başına taylesân

Qavs-i kuzah degül görinen haşm-ı şâh için
Almış felek eline yaşıl tozlu bir kemân

Her demde şadra geçse nola tığ u hüküm ile
Çünküñ 'adünüñ oldı aña sînesi nişân

Faşl-ı hazânda şanki biter tâze lâleler
Tığüñ ki haşm çihresine ola hün-feşân

Düşmen ekerse hışmuñı şahrâda çeşmine
Sünbülle lâleler görine âteş ü duhân

Güyâ ki şu içinde yatur nice berg-i gül
Tığüñ yüzinde kim görinür katre katre kan

Qılmaz idi şihâbı felek her gice 'aşâ
Qadrüñ sarâyına eger olmasa pâsbân

Devründe zzulm elin uzadan zülf-i yârdür
'Ahdünde inleden kişiyi 'ışkdur nihân

Beñzerdi ola keff-i zer-efşânuña bu dem
Ger taş bağırlu olmasa 'âlem içinde kan

Olmış 'arüs-i nuşret için tığüñ âyine
Nola süm-i semendüñe dirlerse sürme-dân

Ordu-yı kadrüñ içre şehâ hâr-gehüñ için
Bu çarh-ı pür-sitâredür altunlu sâybân

Câm-i' cihân-nümâ siper-i âhenînidür
Dirlerse şâha yaraşur İskender-i zamân

Ey şehriyâr 'ıyd-ı şafâ-bağşdur yüzüñ
Devründe olsa halk-ı cihân nola şadmân

Çün kîmiyâ durur nazaruñ hâki zer kıılır
Ben hâke de nazâr kıı eyâ şâh-ı kâm-rân

Eyyâm-ı devletünde cihân halkı 'ıyş ider
Ben niçe fakr elinden idem dâ'imâ figân

İnşâ vü şî'r ü hatt u mu'ammâ ne eylesün
Devlet gerek ki irişe kişiye nâgehân

Taşdı' idem diyü sözüni muhtaşar kıılır
Ahvâlini Revâni kuluñ idemez beyân

Altunlu şeb-külâh urına nitekim hilâl
Niçe ki sebz câme giye her dem âsmân

Ey pâdişâh-ı 'âdil ü ey şâh-kâm-kâr
'Âlemde Hızırveş bulasın 'ömr-i cavidân

78 88-b -- v / - v - v / v - - v / - v -

Kılsa 'aceb mi halka şitâ zulmeti 'ayân
Tigin gılaf-ı ebrde mihr eyledi 'ayân

Billāh dostlar nice saht olmasun zemīn
Göstermez oldı mihr yüzün aña āsmān

Bir nīk hū gulām idi derd aña i'tidāl
Aldı cihāndan aqçe döküp ebr-i dūr-feşān

Bir pāre od olursa 'aceb mi kamu o haq
Şovuk lāfife eyledi halkıyle bu cihān

Ehl-i velāyet eyledi insānı erba'in
Eyler nefes idüp şecer-i huşki gūlsitān

Sırça sarāyda terk-i nāz-ı güzel bigi
İdindi ābgīne-i yahı içre şu mekān

Çün virdi bād-ı faşl-ı şitādan şovuk haber
Ok bigi togru şaldı kāmetimüz eyledi kemān

Ditretti halkı havf ile şovutdı kendüden
İrüşdi heybetiyle zemistān-ı bī-amān

Eyvāh yıkdı zulm ile faşl-ı şitābı
Dārā bigi o pādīşeh-i milk-i luḫf hemān

Ğavvās-ı baḫr-i 'ilm ü ma'anī Nişancı Beg
Anuñ belāgatini bedī'eylemek beyān

İdrāk-ı mū-şikāfını derk idemez 'uḫūl
Metn-i metīn-i şī'rini şerḫ idemez lisān

Bir şāh-ı şehir-i luṭf u ‘aṭā baḥr-i āsitiñ
 Bir māh-ı burc-ı cūd u seḥā çarḥ u āsitān

Mihr-i celāli pertevi eczā-yı çarḥ-ı gül
 Eylerdi olmasaydı eger luṭfi sāyebān

Ey māh çarḥ-mertebe behrām-ı intikām
 Keyvān sarāy-ı ‘arş-ı serīründe pās-bān

Her gice cismini felek eyler delik delik
 Ya‘ni firāş-ı fażluña ola buḥürdān

Ḳavs-i ḳūzah degül görinen bāğ-ı fażluña
 Beñzer ki dikdi ḳudret eli mīr-i āşikān

Ḳadrüñ öñünde çarḥ-ı kemān-keş gelüp yaḥud
 Bir aradan diler ki çeke bir nice kemān

Ya reşk-i sūr‘ātüñden olubdur ḳatı naḥif
 Pehlū-yı esb-i çarḥda görinür üstüh‘ān

Ya āh itdi ḳahruñ elinden ‘adūlaruñ
 Eflāke çıḳdı var ise yaşıl kızıl duḥān

Yapraḳları durur görinenler yeşil kızıl
 Burc-ı sipihre dikdi cilā kelleye bir sinān

Bām-ı sarāy-ı ḳadrüñe billāh serverā
 Keyvānı niçe şā‘ir ola ide pās-bān

Keyvān degül kosa melek-i ‘arş irüşmeye
Her pāyesi felek bigi biñ pāye nerd-i bān

Ḥürşīdde şu‘ā’ degül görinen kodı
Çarḥ emrüne iṭā‘at ider ‘aynine benān

Ġarḳ eyler idi baḥr-i sirişkümde bād-ı āh
Ger fülk-i çarḥa himmetüñ olmasa bād-bān

‘Ahdüñde gördi luṭf u kerem ḥayli fā’ide
Devrünüñde çekdi ḥ̣āce-i ceṿr ü cefā ziyān

Şan od tütardı ḥār u ḥası yıldurum atup
A‘dāya ṭirüñ irse müstaḡraḳ itse ḳan

İsbāt olurdu ‘ıyd-ı zafer leyl-i rezimde
Māh-ı nev-i kemānuñı ger eyleseñ ‘ıyān

Ṭayyār-ı cān-şikār-ı ḳabūr ayiṣānuñıa
Rüz-ı vegāda sīne-i a‘dādur āṣiyān

Başla du‘āya vaşfını ḥatm eyle **Zātiyā**
‘Ārif olana ḳatre-i ṭir-ī baḥrden nişān

Bozdukca bāḡ-ı ālemi faşl-ı şitā gelür
İtdükçe çarḥ-ı pīnede eyvāsını nihān

Ḳılsun ziyāde ma‘rifetüñ mīvesi ḥüdā
Her giz bahār-ı ‘ömrüne ebr şemsün ḥazān

Ey serv-i bāg ma‘rifet olsun budaklarıñ
Bostān-ı ‘ālem içre ter ü tāze her zamān

79 89-b - - v / - v - v / v - - v / - v -

Didüm ki ol dehen nedür ey terk-i dilsitān
Didi ki fehmi urmaz aña hīç hürde-dān

Didüm ne lebdür ol ki güler gül gibi müdām
Didi ki faḥr-i gonce-i ğannāc-ı bñ-sitān

Didüm ki şol meyan mı durur yoḥsa müy mı
Didi biri iki deme ya müy ya meyan

Didüm cebñññ üzre şaḥuñ di bñ-ġānedür
Didi bir ebrdür ki olur aya sāyebān

Didüm neden nikāb urunur ġicelerde ay
Didi dili kitāb-ı ħurūf bula cān

Didüm kaşuñ nedür ki hemīşe kimindedür
Didi ħarāmīdür ki çeker her zamān kemān

Didüm ġözññ ġamıyla demi nergisññ nice
Didi senññ gibi yer ḳanıyla nātñvān

Didüm ki gül yüzññdeki reyḥān-ı ħaḥḥuñ nedür
Didi ki raḥmet āyetin ider saña beyān

Didüm ki cān ḳoḳusu gelür bād-şabāmdan
Didi ki şām-ı zñlfñme uġrar meger nihān

Didüm büyuñ hayāline oldı gözüm vañān
 Didi hoş ol ki servüñ ola yeri ābdān

Didüm kim itdi kıddümi bunuñ gibi dü tā
 Didi ol itdi kim göñlüñ aldı nāgehān

Didüm ki ‘aşıkım saña ey pād-şāh-ı hūsn
 Didi meger ki istemedüñ ‘ömr-i cāvidān

Didüm ki var mı çāre bu bī-çāre göñlüme
 Didi ki çāre yok aña illā ki terk-i cān

Didüm ki hāsılum nola bārī bu ‘ışkıdan
 Didi baķam başuñ ü yüzüñ ola za‘ferān

Didüm ki dürr yağar dehenüñden cevābda
 Didi budur netīce-i şab‘-ı güher nişān

Didüm niçe su‘āl iderüm senden ey civān
 Didi cevābın al idersen çün imtiñān

Didüm her ay ay nedendür olur hilāl
 Didi ki bir beñüñ eti nağlidür ol nişān

Didüm ki anuñ emrine cānıyla kim muşı‘
 Didi ki āsmān kemeri oldı kehkeşān

Didüm ne lāğir ol ki simindür anuñla milk
 Didi ki kilik-i mīr cihāngir-i kāmran

Didüm ne mürdür ki ider rām' âlemī
Didi ki rümḥ-i şadr-ı cihān u cihānyān

Didüm ne murğdur ki degül cānlu cān alur
Didi ki tīrdür ki atar şāḥib-i kırān

Didüm ne ḥürdur ol ki şaçar ceng içinde od
Didi ki şu anuñ kılıcı odı daḥi ḳan

Didüm ne egridür ki ḳamu işi toğrıdur
Didi ki ol kemān-ı emīr ol bī-gümān

Didüm kemāl vaşfını anuñ baña degül
Didi kemāl vaşfına yoḳdur anuñ girān

Didüm nola zebāna getürsem şenāsını
Didi ki yu gül-āb ile ağzuñ niçe zamān

Didüm degül ne mertebe lāyıḳdurur aña
Didi gerekdür aña ki 'arş ola āsitān

Didüm ki 'arş ḳaşrına ya'nī irer mi'anuñ
Didi meger yidi felegi ḳoya nerd-i bān

Didüm Zūḫal maḥalmi aña ḥādım olmağa
Didi ki Müşterīdür eger begenürse ḥān

Didüm cemī'-i 'āleme Mirriḥden ne ḡam
Didi belī güneş gibi inşāfidur 'ayān

Didüm ki Zührenüñ ne ʃarāb zā-yı sāzı var
 Didi bu gūñ gerek ki ola gōñli ʃād-mān

Didüm ki defterinde ‘Uṭārid aña ne dir
 Didi ki oldurur sened cümle ins ü cān

Didüm kim ola devr-i ʃamerde aña bedel
 Didi henüz aña bedel bulmadı cihān

Didüm ki pāk-i dergehīdūr nite kim harem
 Didi ki hūb meclisidūr eyle kim cinān

Didüm ki himmetiyledūr rāhat-ı zemīn
 Didi ki devletiyledūr zīnet-i zamān

Didüm ki baħr u kān-ı keremi andan ögrenür
 Didi belī ʃatında nedūr genc-i ʃāyegān

Didüm işīgi ʃopragına cān virür felek
 Didi cihān virürse daħı ola rāyegān

Didüm ki halka hulķı ne zībādurur anuñ
 Didi dimāga hūb gelür bŷy-ı gülsitān

Didüm ʃenā-yı hāzretidūr kuvvet-i dil anuñ
 Didi du‘ā-yı devletidūr kuvvet-i revān

Didüm ki ʃapusında ʃenā hāndurur Şafī
 Didi aña anuñ bigi biñ ola medħ-i hān

Didüm ki hizmetine heves eyledi göñül

Didi ki andan oldı dü-tā püşt-i āsmān

Didüm niçe ki vaşf şabāh ola vü mesā

Didi niçe ki faşl-ı bahār ola vü hazān

Didüm cemī'-i hāceti olsun anuñ revā

Didi kamuya hükmi hem olsun anuñ revān

80 90-b - v - - / - v - - / - v - - / - v -

Şāhid-i ra'nā-yı lāle giydi gülgün pīrehen

Zinet idüp anı sīmīn tügmelerle jāleden

Qurş-ı kerem āfitābı gök tenürunda görüp

İstihāsından seher ki gönçeler açdı dehen

Şāh-ı gülden kaşd-ı fasd idüp çü neşter çekdi hār

Hāzır itdi nergis-i zerrīnūñle çüp ü legen

Kāseler oynatdıgunca lāle çüb üzre anuñ

Eşrefiler yağdurur hengāmesine nesteren

Sebze sūzen tār sūnbül riştedür bād-ı şabā

Berg-i gülden dikmege dilberler içün pīrehen

Yiryüzi tutdı pelengine nihāli şūreten

Düşdi çün hāk-siyah üstine berg-i yāsemen

Hākden baş kaldırıp her yirde emvāt-ı nebāt

Halka maşşer hālin izhār itdi lūtf-ı Zü'l-minen

Verd ü ğinā Aḥmed-i Muḥtārdan virüp nişān
Rāyet-i sebz olup üstinde tūrur serv-i çemen

Ḳodı altunıyla mufaşşillar bahār āyātına
Cā-beḥā nergis ki tūtđı sebze-zār içre vaṭan

Jālesiyle zeyn olup berg-i beneşfe tā kıılır
Tıfl-ı sulṭān-ı Ḥabeş ğüşine lü'lü'-yi 'Aden

Rezen-i bād-ı şabāyile reyāḥīn ceng içün
Şubḥ-dem girmiş salāḥa bāğa olmuş encümen

Ḥaṭ mı tūtmuş nīze nılüfer ele almış siper
Ḥārdan ḥancer çeküp gül süsen olmuş tīg-i zen

Niçeler toprağa düşmüşler namāzın kıılmağa
Şaf tūtup tūrur ayāğ üstine serv ü nārven

Aḳ çiçeklerle dirāḥt sebzi zeyn eyler bahār
Ġünbed-i ḥazrāda yılduzlar şanur anı ğören

Ġüyyā āb-ı revānuñ ğöñline toğındı bād
Kim yüzün dürdi ser-ā-ser çehresi oldu şiken

Kül kül altunlu yeşil dibā-yı ğır güyā nigār
Ġülbünü kim zeyn ider evrāḳ-ı sebz ü nesteren

Bir tekāverdür şu kim şāha yedüñ olmağıçün
Bağlamış 'aks-i gül-i ter üstine ehlin micen

Hüsrev-i gül meclisinde bār-ı bedāvā olup
Dem-be-dem oğur bu şi'ri bülbül-i şîrîn sehen

Rişte rişte itdi cānı ğamzeñ ey nāzik beden
Kim idesin dilbere cān riştesinden pîrehen

Görinür ħaddüñ ser-i ğîsü ki yād itse dü-nîm
Şanki ejder çıkarur ağzından od açsa dehen

Müşterî vakt-i ħüsûfında dinür şol ħāle kim
Ol mehûñ Mirriğ-i çeşmi üzre tutmuşdur vağan

Bu ne sırdur gösterür rüy u leb ü dendān yār
Āfitāb içinde zerre zerre içinde peren

Gördüğüm beñiz midür çāh-ı zenāñdānuñdaki
Dānelermidür yağud sîb içre ey nāzik beden

Zahm-ı tîrûñ sînemi 'azz bāl ider anuñla tā
Ĥāk biz adına küyuñ geşt idem her lağza ben

Ġamzeler yaluñ kılıclarla ol gence seyr ider
Kāfir çeşmüñ müselmān eyledüñ beñzer ki sen

Senden ayru bāğa varsam dilde artar derd ü ğam
Bülbüle firdevs olur gülzārsız beytül-ħazān

Saçlaruñ yine getürmüş Çîn ħarācidür diyü
Āsitān-ı şāha yük yük nāfe-i müşg-i Ĥoten

Pādişāh heft kişver Hāzret-i şeyh Bāyezīd
Zātı bir cāndur kim olmışdur cihān ol cāna ten

Ol 'Ömer-i heybet-i 'Alī sīret şeh Şiddīk-ı şıdk
İftihār-ı āl-i 'Osmān hüsrev-i Aḥmed senen

Zulmle faşl-ı hazānda her nesīm aldısa bād
'Ahd-i 'adlınde bir eksiksiz bu dem oldı çemen

Devleti topı 'acemīdür ağarsa göklere
Çün urur dā'im kılıcuñ āfitāb-ı tīg-i zen

Rehzen bād-ı şabādan saña kāğıd şunmağa
Şāha güller nāme-i serbest bağlar gönceden

Güşe-i çeşminden artık dilberūñ 'ahdinde hiç
Bir taraf yokdur kim ola anda āşub u fiten

Qadrlle ma'müre-i milk-i celālūñde senūñ
Oldı dünyā āsmānı köhne çarḫ-ı pīrezen

Gördi cārūb muraşşa' yaraşur dergāhuña
Dil-rübālar zūlfüne düzdi 'araḫ dürr-i 'Aden

Bağrı kühuñ bīm ḫahruñdan ḫolubdur ḫüznele
Ḥūn-ı dildür la'l adına kūh-ı ḫār iden çıkan

Ḥalka gadr eyler diyü devrūñde her şubḫ āfitāb
Ḳor 'azāb idüp sipihruñ başına kızmış legen

Kibriyâñuñ sofrasında bir tabağ engür olur
Her kaçan kim mâhla gökde kırân eyler Peren

Saña devletde kaçan ayru selâtin cihân
Kande bir olur hümâyile şehâ zâg u zağan

Korqusundan hastadur yârûñ gözi merdümleri
‘Adlûñ eyyâmında ‘uşşâka olalı râh-zen

Hey’et-i kâdrûñ kitâbında felekler güyyiâ
Şol devâyirdür k’olur anuñla hall ü hâlifin

Vehm-i tîguñ düşdi mihrûñ içine ol hünla
Hâricü'l-merkezde kıldı menzilin dâ'im sühân

Çarh-ı dolâbın getürdi gerdişe ol âb-ı fîz
Çünkü ‘arş üzre aşıldı tîg-i şâh şan hâken

Hey ne cevherdür sözüñ güherleri kim anlar
Kıymeti dürr-i semînüñ olmaya semen semen

Server-i ebkeriz günâh itmiş felek dergâhuña
Kim şehâb aşmağičün boynına takmışdur resen

Bu nice berk ile bulubdur gülşen nîlüferi
Bustân himmetüñ şanıgla hazrâ-yı dimen

Gündüzün evtâr ider hatt-ı şu‘â-ı âfitâb
Kim çala sâzun anuñla muṭrib şâh zemen

Çār-ı süy-ı kadriñüñ fânüsıdur gerdün u mäh
Üstine çarh-ı ‘Utarid sebz-i vālā pīrehen

Pādşāhā çün ‘aķıķ olup bulur kadr ü behā
Üstine düşse Süheylüñ pertevi senüñ yemen

Pertev-i luţfuñ kande zerreden kemdür Süheyl
Ger hicrden kim diñleşem kadre erger beni sen

Ähir it Ca’fer sözi başla du’ā-yı devlete
Hüb olur olsa du’ā-yı şāhla hatm-i şeħen

Niçe kim şāhn-ı gülüstānda reyāhın cem’ olur
Lāle vü nergis ola çeşm ü çerāğ-ı encümen

Rüşen olsun dā’imā çeşm ü çerāğ devletüñ
Tāze tutsun gülşen-i bahtuñ Hüdā-yı Zül-minen

Gonceyi niçe ki ide günbed-i hażrā bahār
Şāh-sār üzre şüküfe göstere nazm-ı Peren

Ravza-i cāh-i celālüñde ki ebed ma’mür ola
Gonce olsun günbed-i efāk u aķtereler semen

Gül yüzüñden zīb ü fer bulsun cemālī ‘ālemüñ
Niçe kim bula bahār ile şeref bāğ u çemen

Kılmag isterdi felek tahtında encem encümen
 Yağmağa bir deste şem'-i niyyet itmişdi Peren

Bir hilâl ebrü vü dür dendân u kendüm gün gelüp
 Şaçmağ isterdi zeberced üzre lül'ü-yi 'Aden

Kaşd itmişdi ki māl-ā-māl olaydı ser-be-ser
 Şeb-çerâğ u lâl' ü yâkut ile pirüze gelen

Başlamışdı olmağa kâfûr yâp yâp nâ-bedîd
 Tolmağ isterdi dimâğî 'âlemüñ müşg-i Huton

Çekdürdi hûb u rengîn kırmazdı perde-serâ
 Pîş halvet-hânesine server-i leşker şiken

Kimseler nâzır degüldi yine illâ kim nücüm
 Gözlerin eflâke degmişdi ser-â-ser mend ü zen

Hil'at-i zerrîn giyürmiş egnine anuñ güneş
 Gördiler peyk i hilâl-i 'ıydı nâke karşıdan

Allaha şayd eylemişdür murğ-ı 'ıyş u 'işreti
 Nâhın şebbâz-ı şâh-ı 'ıyddur ol görinen

Eyledi ihsân sipihre yine mäh-nev şafağ
 Bir güzel zerrîn-i girîbân al u ala pîrehen

Mah-nev şanmañ afağda ol görinen âsmân
 Server-i 'ıyda du'â kılmağa açmuşdur dehen

Şaldı çün na'li şafağ nārīne sehḥār-zamān
Şāhid-i 'ıydı musahḥar olmuşdur şanma sen

'ıydum ol gündür benüm ol 'ıyd-ı kadrūñ şubḥ-dem
Dest-būsen benzeye zoru kıla ol Zül-minen

Müşterī rāy u 'Uṭārid fiṭnet ü Keyvān maḥal
Āfitāb-ı Zühre muṭrib māh-ı encem encümen

Muştafā Pāşā medār-ı āfitāb-ı ma'delet
Ḥazret-i Mūsī süḥan 'İsī nefes Aḥmed senen

İşigin koyup kimesne göge çıkmaz yapışup
Şalsa Zühre yire ger giysülerin idüp resen

Post-püş olup 'alāka kaṭ' idüp sevdāyla
Rūma geldi būy-ı ḥalkın işidüp müşg-i Ḥoten

Olmadı bir zevrak-ı dil gark-ı deryā-yı gam
Esmedi 'ahdinde her giz bād āşüb u fiten

Ey nihāl-i bostān-ı istiḳāmet göñlüme
Toğrılıqda dā'im ögünse revādur nār-ven

Māh-ı nev minḳāredür bir sebz-i tūṭidür felek
Kām-kārā rif'atūñ servinde tutmuşdur vaṭan

Geç günāhumdan diyü eyle tazarru' rāyuña
Şayḥ olup ağızına tīg ü boynuna aşup kefen

Ꞑodılar sultān-ı ƙadrũñ ōnũñe peydā idũp
 Āfitābıyla felek bir āfitāba bir legen

Ĥıdmet eyle meclis-i rāyuñda ey rũşen-i zāmĩr
 Őubĥ bir ĥũrşĩd ehre Őāhid-i sĩmĩn beden

Kām-kārā varamaz sultān-ı ƙadrũñ taĥtına
 Gitse yũz biñ yıl eger biñ ĥayāl ũ vehm ũ zan

Ser-be-ser ĥalkũñ nesĩmĩ ey gũl-i gũlzār-ı nuĥk
 ‘Ālem-i cānı mu‘aĥtar eyledi olsun esen

Ĥaĥ budur kim āşafā kāzib degũl dirse ĥired
 Őubĥ-ı Őādıĥ ravza-i rāyuñde bir berg-i semen

İdemezdi mevc-i baĥr-i zulmet anı ĥi ĥarĥ
 Fũlk-i zerrĩne eger kim himmetũñ olsa dũmen

Bir zebān-ı terdũr aña geri kim her bir semũñ
 Cũduñũñ vaşfında ‘āciz ƙaldı deryā-yı ‘Aden

Aña kim ‘ālemde ĥayruñ āşafā mihr āĥ ola
 Şer ũ Őũr-ı rehzen-i zıllından olur mũ'temen

Dest-i zıllından Şeker-i pĩr yine dā'im zehr yir
 Ey ‘azĩz-i Mışr-ı devlet Zāti tũĥĩ saĥen

Ĥāzret-i Ĥaĥ acılıĥlardan ĥapuñı Őaĥlasun
 Őũkr-i lũĥfuñ eger iĥsān iderseñ aña sen

'Arzı itdükce halka ğarra-i ğurrā-yı 'ıyd
Yağmağa bir deste şem'i niyyet itdükce piren

'Iyduñı tefiri mübārek eylesün kađrūñ mezīd
Şem'i zātuñ şaklasun bād-ı fenādan Zū'l-minen

82 93-a - v - - / v - v - / v v -

Cüş ider dil-i bahār olduğıçün
Mevsim-i lāle-zār olduğıçün

Cān virür mürdeye nesīm-i bahār
Şemme-i bü-yı yār olduğıçün

Dem-i cān-bağş-i dilber oldu şabā
Her nefes müşg-i yār olduğıçün

Oldı şahrā-yı nigār cāne-i çin
Her taraf pür-nigār olduğıçün

Başladı nāz u 'işveye gül-i ter
Bülbülü şad-hezār olduğıçün

Arzı kıldı şüküfe çarha şebīh
Encemi bī-şümār olduğıçün

Döşedi sebze-i atlas-ı sebzi
Reh-güzār-ı nigār olduğıçün

Bülbül efgān ider 'arūs-ı güle
Şular äyīne-dār olduğıçün

Lāle kurdı çemende çāder-i la'1
Her taraf sebze-zār olduğıçün

Nergis aldı eline zerrīn-i cān
Her seher ki humār olduğıçün

Zeyn ider gonce şahın-ı gülzārı
Günbed-i zer nigār olduğıçün

Çekilür cild-i bāğa cedveller
Çevresi cūybār olduğıçün

Giydi zerkeş kabā-yı la'lini
Gül şeh-i tēc-dār olduğıçün

Bülbül okur hezār-ı destānı
Goncenūñ göfli tār olduğıçün

Zeyn ider lāle təcını jāle
Lü'lü-yi şahvār olduğıçün

Şubh-dem mürğ zāre başladı
Her taraf merğ-zār olduğıçün

Dāmen açmış şüküfeler bāğa
Ebr güher nişār olduğıçün

Şād olup rakşa girdi serı-yi sehī
Sāye-i kadd-i yār olduğıçün

Müşg-büdur şabā güzer-gāhı
Çın zülf-i nigār olduğıçün

Yollara sım ider şüküfe nişār
Sen güle reh-güzār olduğıçün

‘Ārazuñdan hayā idüp lāle
Kızarur şerm-sār olduğıçün

Zülfüne beñzedi benefşelerüñ
Türresi tāb-dār olduğıçün

Şimdi kim her çemende ‘ıyş eyler
Ehl-i diller bahār olduğıçün

‘ıyşumuzda şafā belürmez hiç
Sensiz ey gül ‘izār olduğıçün

Luţf idüp yüzüm üzre baş kademüñ
Yoluña hāk-sār olduğıçün

Meclisi bir nefes müşerref kıl
Cān u dil intizār olduğıçün

Ca‘ferī gel unutma şıdkı anuñ
Gün gibi āşikār olduğıçün

Gerçi ol hātırā haţūr itmek
Lāyıķ olmaz ğubār olduğıçün

‘Ömrüñe olmasun hisâb u şümâr
Keremüñ bî-şümâr olduğıçün

83 94-a v - v - / v v - - / v - v - / v v -

Gel ey maķâm-ı fenâda olan muķtım ü meķtın
Sözüm güherlerini güşvâr eyle hemîn

Cihânda her dem-i dünyâ-perest olma ķarıb
Anuñ gibiden ırâğ ol niteki Huld-ı berîn

Ki ķatre ķatre ciger ķanıdur görünür la‘l
Yetim eşki durur tâc-ı şehde dürr-i şemîn

‘Azîz cânıñı göz göre odlara atuben
Revâ mıdur giyesin şimdi câme-i zerrîn

Öñinde zâhire meyl itme bâtıñıñ gözle
Yıķup derüñüñi birüñüñ eyleme tezyîn

Gider gurûrı şaķın âteşî mizâc olma
Yiter çü âdem olana hilķate men-ťin

Añ ol günü ki varup aşluñ rücû‘ idesin
Saña ola ü hâcer ü hâk püşter ü bālîn

‘Aceb mi olsa Hüdâ-bîn ü nâzır-ı kudret
Hemîşe merdüm-i dîde degül durur hüd-bîn

Kemâl-i halk ile miskînligi ķomaz elden
Revâdur ağızı altün dokerse nâfe-i Çin

Ğabā-yı fāğır ile ғalma ‘āğıbet ‘ūryān
 Āba-yı fağr ile ol ғılma bid‘ati āyīn

Dehān-ı yār gibi ғılme şūrete her ғiz
 Ɠuyurma setrūñi ħalka mişāl-i genc-i defīn

Şurāğī gibi olursan mūdām bāde-perest
 Ecel ayāğñı alup hād nice oldı yağīn

Ğabāb-ı mey gibi na‘l-i ħarāma göz dikme
 Şağın göz dike ғurur ғanı tevbe ғanı yemin

Ğoñil ki Ka‘be durur ғılma anı büt-ğāne
 Ğör nice şanemi sevme ger ola büt-i Ğīn

Başñı gibi seni başdan ғığarmasun āğır
 Hevā-yı serv-i revān niğār māğ-cebīn

Düşürme ħırmen-i cāna gözūñden āteş-tiz
 Yüzine bağma niğāruñ ger ola ħūru‘l -‘īn

Emān kāğıdı virülmedi sağna çūn kim
 Ğam-ı ғünāhdan olmak revā mı şimdi emīn

Münāşibinde ciğānuñ ғözetme bād-ı hevā
 Virür çū ħürmetūñi bāde āğır ey miskīn

Çerāğ zātuñı bād-ı nefsdan eyle niğān
 Ħağayla kişinūñ ħāğırını ғılma ħazīn

Görüp sirişkini mazlûm olanuñ eyle hâzer
Bu çeşme sâri o virânelikde şanma tekîn

Ġam-ı günâh ile sen ne günûñe turursun
Rükû' vü secde içinde ola semâ vü zemîn

Mişâl-i dâl 'ibâdetde iki kat ol kim
Hezâr-ı tîrede tâ kim gözûñi ola aydın

Çenâr gibi elûñden düşürme tesbîhi
Sücûd idüp ço zemîne benefşe gibi cebîn

Sözümü diñle benüm aç gözûñi ey gâfil
Naşihat âbıyla eyle âteşi teskîn

Kemâl-ı şıdk ile ya 'ilm ile 'amel ide gör
Ya ol kapuda kul ol var ise eger temkîn

Harâm-ı Kâ'be-i aşhâb seyyidü's-şakaleyn
Maķâm u menzil-i kerr ü beyân 'aliyyefîn

Maķarr u mesken ü me'vâ-yı zümre-i 'ulemâ
Mu'în-i dîn-i nebî ya'ni bâb-ı Muħyiddîn

'Alîm-i 'âlem u nâyib-i nâb-ı peygamber
Sirâc-ı millet-i İslâm u nûr-ı şer'-i mübîn

'İtâb-ı nehyi durur münkirâta sedd-i sedîd
Hiķâb-ı emri durur kaşr-ı rükn-i rekîn

Hevāye serv-i revānı dîñledürür māyil
Zihî kemāl-i sa'ādet zihî hisāl-i güzîn

Bu halk u lūtf-ı laṭifūñle ey melek sîret
Mu'aṭṭar oldu hemîşe meşamm-ı rûy-ı zemîn

Kaçarsa desüse ehli 'acaba sāyeñden
Çü 'ilmle 'amelūñ oldu saña ḥaşn-i ḥaşîn

Cihānda seyyid ü Cāmī vü şeyḥ Sa'dü'd-dîn
Yanında sen mehūñi olmaya cümlesi pervîn

Celāli yüzi olur 'ālim olanuñ gālib
Mehābetūñe n'ola duymaz ise şîr 'arîn

Göñül cemāl-i şerîfūñsüz olımaz ḥandān
Bahār ile açılır 'ādetā gül-i nesrîn

Bürünsün ol ki anı dest-i reddūñ eyleye dūd
Sunasun ol ki aña 'avn ü cūduñ ol mu'în

Yürünmez āyine-i mihre zerre deflü gubār
Derūnuñ içre karar itmedi anuñçün kîn

O kul ki tođru ola ḥidmetūñden eyleme red
Yaman olur elif imāndan gidince emîn

Çü istikāmete şimdi elif durur kaddüm
İşigūñ olsa baña tañ mı gün gibi bālîn

Müfid ü muhtaşar itse ‘acaba midḥatüfi
Zamānede bu durur muḳteżā-yı ehl-i yakīn

Yüzime bedrūñ egen kimse bakmaz emmā kim
Hilāli barmağ ile gösterür gören ol ḥīn

Bu baḥr-i nazmı lezīz eyledi lāṭif sözüm
Cināndan şağasın aqđı baḥre mā’i hemīn

Ḥayāl-i bekr ile güyā ki beyt-i ma‘mürem
Sarāy-ı şivede oldu niğār perde-nişīn

Sütür-ı midḥat-ı zāt-ı müheyminüñ maḥzā
Mişāl-i şehper-i Rūḥu’l-Emīn oldu hemīn

Sevād-ı ḥaṭṭı Ḳadir gicesi midür ‘aceba
Ki ṭurur anda zülāl-i me‘āni-yi rengīn

Ḥurūfuna nazar eyle ‘uyūn-ı ‘ibret ile
Şifāt-ı zāt-ı cemīlüñ ki eyledüm tetvīn

Rükū‘ u secde ider kimi kimi daḥi kıyām
‘İbādet üzre ḳomuş her birini Rabb-ı mu‘īn

Cevāhir-i saḥite oldu fikretüñ şarrāf
Gerek ki kıymetimüz biline olup taḥsīn

Ża‘if isem nola ‘aḳvā durur sözüm ‘aḳvā
Kemāle irmedi mi zıkr olan kelāmı metīn

Ƙapuñda yıkdı beni iřtiyāk-ı dīzārın
Revāmıdur ki ola cennete giren ğamġın

Bu ğüft ü ğüyle Yaħyā önünde lâf urma
Hilâl gibi gel eksüklüġüni ħadd-i tebyın

Beyân-ı vaşfin iderken zebāna hâtif-i ğayb
Du'â-yı devletini eyledi hemîn ħalkın

Bek ola baħt-ı hümāyuñ ile ğüni ğünden
Nite ki devr ide eyyām ile meşhür u senin

Hemīře çarħ-ı felek gibi üstüvār olsun
Ola du'āmıza âmîn diyen belādan emîn

84 95-b -- v / - v - v / v - - v / - v -

Ĥadden geçürme nāzuñı ey serv-i nāzenîn
K'eflāke irdi cevrüñ ile nāle vü enîn

'Iřķ odına arıķam ü ğöz yaşına ğariķ
Ĥāk-i deruñda işbudurur ħāřılum hemîn

Geh ğöñlümi yıķar ol iki çeşm-i nātüvān
Geh cānumı yaķar bu iki ħadd-i āteřin

Ĝamzeñ ħadengin atmaġa ħařuñ kemān şunar
şol dem ki zır-i zülfüñi çeřmüñ ider kemîn

Sevdāya düşdi büy-i ħařuñdan meřām-ı řām
Yaġmaya vardı zülfüñ ucundan diyār-ı Çin

ılca meyānuñ añlamadı zerrece femuñ
Her end diat eyledi bu vehm-i urde-bīn

Sevdāyiun muferrīh-i yāut dūzmege
ekker lebūñ gerek eer itmez ter-i nigin

Bir dem yūzūñi gōrmedūm illā raıbe
Rāhser-i ta'fīa sen gūle ār oldu hem-niin

Mūddetler oldu yadanuram āk āsitān
İ bu ūmīde kim alasıñ bir kez āsīn

Her dem lebūñ ayāline anlar yudar iken
Cellād-ı gāmzeñ ile nedūr bunca em ū kīn

adden aurma cevrūñi ulmūñi aberleri
ān Bāyezīd irmeye zinhār ki aīn

Dārā-yı ar u arb Ferīdūn arb u arb
Sultān-ı milk ū millet ū burhān er' ū dīn

Ol āh kim izi tozına yūz sūrūp gūne
Devletlū āk-pāyine gerdūn ider yemīn

Ednā piyāde devletine ehsūvār 'al
Kim pāye tat-ı rif'atine ar-ı heftimīn

Bir ām-ı īni maba-ı cūdında ne felek
Bir teng-i sufra ni'etine kāse-i zemīn

H̄ānı necārı ol kadar irdi sipihre kim
Güş-ı felekde oldı ‘ayān ‘illet-i fīn

Giydürdi şubha hil‘at-i zer baht-ı āfitāb
H̄āk-i derinde şıdıkla sürdüg içün cebīn

Mihr-i sipihr h̄āk cenābında bir rehī
Bārān-ı baht-ı dest seḫāsında bir rehīn

Ger şer‘ luğazı olmasa her şerri def‘ içün
‘Adlūñ komazdı kim ola peyvend rā vü şīn

Zulm u sitem binālarını itdi mūnhedim
‘Adlūñ ki cümle ‘āleme bir rükndür regīn

Bil bağlayup cenābuña ḫidmetler itmege
Çarḫ atlasında işledi cevzāye pāk-zīn

Bel gibi düşmenūñ yelü ögmezdür ad ile
Kıḫb-ı felek gibi işigūñ olalı mekīn

Tiḡūñ düşerse ḫām ile ‘avret ḫayāline
Başsuz düşer ayaḡına raḫmindeki cenīn

Bānuñ şadā-yı şıyt celālūñdedurur bu kem
Ne taş-ı çarḫdan gelür āvāze-i tanīn

Kim çākerūñ ‘alūfesi iḫlīm-i nīm-i rūz
Ednā ḫuluñ vazīfesi milk-i sebüktegīn

Her iş ki tuta ‘āmil-i cūd u seḥāvetüñ
Deryā kefil ü çarḥ-ı buyın ebr u kân zāmın

Ḥāk-i derūñde sevk ile kulluḳlar itmege
İhlās-ı şıdḳdan dem urur şubḥ u rāsetin

Bir ḥadde irdi zirve-i eyvān rif‘atüñ
Kim urmaz aña vehm ü gūmān ḥātır-ı yaḳın

Bir kaṭre şalsa āteşe deryā-yı rahmetüñ
Nār-ı ceḥīmden bite izhār-ı yāsemīn

Ḳahruñ yeli eger ire cennet riyāzına
Ḥāk-i ḥasīnden kim ola gülşen-i berīn

Ervāḥ-ı ḳudse oldı ṭapuñ mihrībā şerīf
Eşbāḥ-ı ünse oldı ḳapuñ melce vü ḥaşın

Aḥkām-ı emr ü nehyüñe iḥnet ü şād baş
Ḳānūn-ı ‘ilm ü ḥilmüñe taḥşin ü āferin

Beñzer ki rūḥ-ı maḥz ile yoḡruldı cevherüñ
K’olmaz bu resme peyker-i maṭbu‘-ı mā vü ṭin

Rūḥu’l-ḳudūs ki zümre-i ervāḥa feyż ider
Olur hemīşe ḥarman rāyüñde ḥoşe-çin

Cennet ne resme beñzeye devlet sır aña kim
Ḥāşāk-i dergehüñ süpürür zülf-i ḥūr-ı ‘in

Şāhā müyesser oldu çü ‘izz-i ħuzūruña
Her ārazuña ħātır-ı insādadur defīn

Eyyām-ı devletüñde düşer mi revā mıdur
K’ehl-i hüner mühān ola her bī-hüner mehīn

Ebnā-yı rüzgār hüner-i düşmen oldısa
Sen uyma bu zamāneye olgıl hüner güzīn

Hem bir benüm ki defter-i medḥ ü şenāñ için
Tır-i felek bigi kalemüm siḥrdür mübīn

Milk-i süḥanda Mısr-ı kelāma benüm ‘azīz
Dest-i hünerde ħātem-i fazla benüm nigīn

Her ‘aql-ı ħurdedān ki çeker ħ’ān-ı ma’rifet
Feyyāz-ı dānişümden alur māye-i ‘acīn

Bu cümlesiyle ḳaddümi çeng itdi medda‘i
İrmez ḳulaḡuña nedyen-i nāle-i ḫazīn

Her dem cezā ider baña her dūn ü her denī
Her dem cefā ider baña her ḡaşş u her semīn

Göñlüm ḫarābeyise degül ḡuşşadan biri
‘Ömrüm bināsıyise degül ḫavfden emīn

Gāhī düşer dimāḡuma sevdā-yı ehl-i vezn
Gāhī gelür ḫayālüme pervā-yı esb-i vezīn

Bundan buyuñ ne cevri ide devr-i zamâne kim
Her cilt qarşuma giye semmür-ı püstîn

Altında cāmeler giye kat kat ü reng reng
Olmaya bende kime ki pīrāhen-i şehīn

Ḥamsīne irmüşem diyü ḥamsīne irmeden
Çekdüm kapuñda ey niçe ḥamsīn ü erba‘īn

Bir vaqt irişür umarum luṭf-ı Lūṭfi‘ye
Sen şehden umarum k’ola ol vaqt işbu ḥīn

Sözüm melāle irdi gerek kim du‘ā idem
Kim el götürüp eyleye Rūḥu‘l-Emīn emīn

Dünyāda niçe kim qurıla çarḥ-ı āsmān
Devlet refīk u baḥt-ı rehī ‘ākıbet qarīn

Luṭf-ı ilāh ola tapuñna hādi vü naşır
‘Avn-i Ḥüdā ola kapuñna ḥāfız u mu‘īn

85 97-a - v - - / - v - - / - v - - / - v - -

Nev-bahār irüşdi yapraklarla zeyn oldı zemīn
Bārekallāh ey kemāl-i şun‘-i Rabbū‘l-‘ālemīn

Bāğ ser-sebz ü şabā cān-perver ü şahın-ı çemen
Ṭā‘ne-i Ḥızr u Mesīḥādur hezārān āferīn

Zā‘il oldı arşa-i āfākdan berd-i şitā
Ḥāṭır-ı mü‘min gibi kim qalmaya āsar-ı kīn

İder enfās-ı şabā eṭrāfa ‘arz-ı i‘tidāl
 Äyet-i rahmet getürmiş gibi Cibrîl-i Emîn

Yir yüzine çıkdı taḥşîl-i nümüvv itdi nebât
 Zâhir oldı ‘ahd-i ‘İsî gîbî her genc-i defîn

Her kişiyi kâmrân itdi nesîm-i nev-bahâr
 Bâ y yoḥsul oldı istignâda mânend ü qarîn

Sebzeyi yabanda mı buldı şanursuz rûzigâr
 Çekmedin ḥamsîn içinde niçe niçe erba‘în

Devletinde nev-bahârun el viricek rûzgâr
 Her çiçek idindi bir ḥoş ḥâtem-i gevher-nigîn

Bâğa nârencât evrâkıını asdı her çiçek
 Anuñ içün ḥalk-ı ‘âlem geldi başdı bir birin

Bâdbân açdı gül-i bādâm çün buldı havâ
 Zevrâk-ı ‘ayşa benefşe lenger oldı âhenîn

Ḥoş gelür bād-ı ḥayât-efzâya gülgeşt-i çemen
 Pâ-bürehne sebzedefî seyr itmek olur nâzenîn

Goncalar kesb-i havâ itmege çözmüş tûgmesin
 Oynamaga bağda göñlekcek olmış yâsemîn

Nâfe geldi gülşene ammâ inen yaraşmadı
 Nâ-münâsibdür ḥaḳîkatde bahâr u püstîn

apladı by-ı benefe her dimāġı nitekim
İde derk-i ma'ni-i bārık fehm-i dr-bīn

Ma'kılī hattı ile yazmı bāb-ı glende emen
*Hāzihī cennātü 'adnin fe 'dulhā hālīdīn**

Görinr gller budaklarda seer-geh anasın
ret-i Pervīzdr āvr aubdur yer yerin

Lāhn our āyāt-ı hsniyyātı grdi 'andelīb
āh-ı gl evrākını ıkardı koynundan hemīn

Da'vi-i zhd itme fi nevbahār eyyāmıdur
nki āhid oldu glen tevbeye dmez yemīn

Dn gice hicrān ile bir obetmz gedi kim
Ergann āvāzesiydi nāle-i zār-ı harīn

Bencileyin itdi eydā blbl-i bī-āreyi
i'r-i dilke mevsim-i nevrz āvāz-ı hāzīn

Anuı iin kimseye virmez selām ol nāzenīn
Lebleri nāzgdrr zahmet virr dendān-ı sīn

Kimseye ba egmeye alınduġunca nāz ile
Āferīn ey serv-i sīm-endām dilber āferīn

* Kur'an: 16/31-Kur'an:39/73 [Bu cennetler 'Adn cennetidir, hemen oraya ebedi kalmak zere girin]

Gelmemişdür 'āleme hüsün gibi ey bî-bedel
 Āfitāb-ı Müşterî-fer Zöhre-ṭal'at meh-cebîn

'And içerse başı ağrımaya mihrûñ zerrece
 Kim kamer sen pâdişāhuñ bendesidür kem-terîn

Ḥaṭ gerekmez şafha-i ruhsār-ı gülfāmüñda kim
 Görmedük cem' olmamışdur bir yere dîn ile kîn

Sen sevinmezsin beni şād itmesen kim rûz-ı 'ıyd
 Şādumân olmaz hilâlüñ olmayınca kaşı çîn

Büy-ı hulkuñdan nigāra gonce vü gül bāğda
 Kimisi dāmen açā durmuş kimisi āsītîn

Ḥaḳ budur kim ref' olur hātırdan ölmek korkusu
 'Arşa-i gülşende olurısa Firdevs-i berîn

Didiler kim ṭālib-i 'ömr-i dırāz olanlara
 Ṭolaşursa yiridür cennetde zülf-i hūr-i ĩn

Vākı'ā cennet güzeldür lîk adl-i Pâdişāh
 'Āleme cennet gibi bağıslamışdur zîb ü zeyn

'Adl ile dünyâyı zeyn itdi ruḥ-ı dilber gibi
 Şehriyār-ı Kām-kār ü pâdişāh-ı kām-bîn

Şehriyār-ı dîn ü devlet pâdişāh- faẓl u dād
 Dāver-i gītî-fürüz u ḥusrev-i rüy-i zemîn

Āfitāb-ı ‘adl Sultān İbn-ı Sultān Bāyezīd
Kāmi’-i şirk ü dālālet lāmi-i nūr-ı yakīn

Devlet ü āyīn ü resmi nāfi-i zulm ü fiten
Ādet ü k̄anūn u ‘urfī zīnet-i şer’-i mübīn

Būy-ı hulķı ‘āleme bir veche zīnet virdi kim
İttifāk itse viremez nevbahār ü müşg-i Çīn

Rūzigāra devletūfi var ise Sultānum benüm
‘Adl ile pāyende vü bākī ola tā yevm-i dīn

Zabt-ı milki tīgine ta’yīn idüpdür Gird-gār
Şol nefes kim zāhir oldı irtibāt-ı mā’ ü tīn

Hüsrevā bir yol tutubdursın ki ‘adl ü dād ile
Hep senüfledür du‘ā-yı evvelīn ü āhīrīn

Barışur luţfuñ bir elden iki dünyā begligin
Sīm ü zer cūduñ katında bir avuc hāk-i mehīn

İşin altūn eylemişdür āfitāb ü māhtāb
Hāk-i dergāhuña sürmeklikle ruhsār u cebīn

Ger seferdür ger hāzar elḥamdüli’llāh kim olur
Feth ü nuşret hem-‘inān ü baht ü devlet hem-nişīn

Devletūnde düşmana maḥşuş olubdur inhizām
Nitekim şeytān-ı mārid ḥaqqına lafz-ı la’īn

Heybetüñ düşmanlara rāhat mı kor kim gösterür
Giceyi bebr-i beyān ü gündüzi şîr-i 'urîn

Eyledi āhîr zamānuñ fitnessi ye'cücına
Devletüñ Sedd-i Sikender gibi bir hısn-ı haşîn

'Adlüñi görüp egilmişdür felekler gerçi kim
Fitne eyyāmıdurur gözler kemān ile kemîn

Büy-ı hulkuñ şemm olur nā-müstakîm olsa mizāc
Ey kemānuñdan zihî āvāzı a' dāya enîn

Gice gündüz āsitānuñda gelür hıdmet ider
Māh u hürşîd iki kullaruñdururlar şaruşın

Yıl virilmiş kullaruñdur çār-faşl-ı muntazam
Böyle olur ey pādişāhum devlet olıcağ yegîn

Şevket ü 'adl ile sulţān ibn-i sulţānsın velî
Zühd ü taqvā ile olmuşsın Emîrül-mü'minîn

Medhüñi yazanlaruñ olur mu 'anber hāmesi
Vaşfuñı idenlerüñ olur kelāmı şekkerîn

Devletüñde Husrevā evzā'-ı aşhāb-ı kemāl
Ber-çarār olmuşdurur mānend-i idrāk- metîn

Gevher-i medhüñle zeyn oldı Necātî sözleri
Umarum kim aña taḥsîn ide taḥsîn-āferîn

Zeyn olaldan naķş-ı eķ'arıyle Őaĥn-ı kâ'inât
Düşmedi ğâlib felek tāsına bu resme tanîn

Râsti Şimdi anuñ tab'ındadır luţf-i kelâm
Degme bir deryâda olmaz bellüdürr-i Şemîn

Lâyık oldur kim bu resme sözleriyle dem-be-dem
Eyleye medĥ ü Şenâ-yı pâdiŐâĥ-ı dâd ü dîn

İdeyin devlet du'âsın işidüp âmîn için
El açanlar her belâlardan emîn olsun emîn

'Askerine devletine zâtına evlâduña
Sen inâyet eyle her-dem yâ İlâhe'l-'âlemîn

Dört yanından du'â-yı Çâryâr-ı âŐfayâ
Hem naŐîr ü hem zahîr ü hem Şefî' ü hem mu'în

86 98-b - v - - / - v - - / - v - - / - v -

Nev-bahâr irdi Şüküfeyle müzeyyendür zemîn
Encüm ile zîb ü zînet buldı Şan çarĥ-ı berîn

Naķş-bend-i bâĝ kim naķş eylemiş ğülzâr-ı Çîn
Ķıl kalemle yazamaz bir yapraĝın naķķâŐ-ı Çîn

Őuffe-i Firdevsden a'lâ ĝörinür Őaĥn-ı bâĝ
Yaraşur cârüb olursa anda zülf-i ĥür-ı 'în

Geldi bir dem kim nesîm oldu cihâna müŐĝ-i rîz
İrdi Şol eyyâm kim ĥâk çemendür 'anberîn

Ĥurdeler gemiş emen nakşında nakķāř-ı bahār
Ki temāřasında ĥayrāndur bu ‘aķl-ı ĥurde-bīn

İrdi ūn nevrūz ķalmasun cihān yūzinde ebr
ūn bahār irdi gerekmez daĥı her giz pūstīn

Āftābūñ tābiřinde ger ĥarāret olmasa
Derleyūp ķürkin evürmezdi nihāl-i yāsemīn

řāĥ-ı gūl ķadd-i ĥamīdiyle dūkān-ı bāĥda
Ĥātem-i pīrūzedūr kim aña la‘l olmiř nigīn

řehriyār-ı tāc-ver midūr bu demde lāle kim
řıra barmāĥına taķmıř la‘lden engūřterīn

one-i lāle semen-zār ire k’olmuşdur nihān
řaķlanubdur penbede san nāfe-i āĥu-yı īn

Sūnbūl ūzre ķaķre ķaķre ĥorinen řeb-nem degūl
‘Anberīne ūzre olmuř tařbih-i dūrri-i řemīn

Cilvede řāvus-ı zerrīn pūr durur řan řāĥ-ı gūl
Ya enāruñ desti olmuş pence-i řīr-i ‘arīn

‘Iyř u ‘iřret vaķtidūr gel bāĥa kim dil-berlere
Servler hem-sāye olmiř gūller olmiř hem-niřīn

Ĥırķa vū tācı řarāba virdi gūl nāzūk durur
onca ĥalvet-ĥānesinde ekmiş iften erba‘īn

Şalınursa nāzla nergis çemenlerde nola
Altun üsküflü güzeldür mihr-i tal'at meh-cebîn

Cehd idüp gül mevsiminde nāzenīsiz olmañuz
Çün ele girmez bilürsüz dağı 'ömr-i nāzenîn

Ṭal'at-ı güldür çemende bülbüli gūyā iden
Söylemez āyīnesüz tūṭī kelām-ı şekkerîn

Gül kulağ tutmaz hezāruñ çıkdı āhı göklere
Vaşf-ı hālidür anuñ bu maṭla'-ı ğarrā hemîn

Halka halka dūd-ı āhum māha k'olmuşdur karîn
'Ārıż-ı dil-berde kāküllerdür olmuş çin çin

Hindilerdür Ka'beye gelmiş tavāfa gūyiyā
Ruḥlaruñ devrinde ey dil-ber bu ḥaṭṭ-ı 'anberîn

Ehl-i İslāma ruḥuñ devrinde zūlfuñ tolaşur
Kāfir ancak ol dağı mi nice imān nice dīn

Zahm-ı tīginden 'aceb mi sırtını fāşitse dil
Zāhir olur ekşeriyā seyl ala genc-i defîn

Nev-bahār ḥüsnüñ eyyāmında bend itsün dili
Zūlfuñ ol dīvānenüñ iñen uzatmasun ipin

Qanlar ağladup gülünç itdün beni düşmenlere
Pādişāhum dostlık böyle olurmış āferîn

Ġamzeler zılmıne ŗırın leblerüfidür dād iden
Hıusrev-i 'ālem gibi olsun cihānda kām-bın

Pādiŗāh-ı heft kiŗver ya'ni Sultān Bāyezīd
Kāhır-ı aŗhāb-ı küfr ü nāŗır-ı a'lām-ı dın

Ġıbta eyler tād'atinün yirine Dār-ü's-selām
Zühdī ŗahrāsı olubdur menzil Rūhu'l-Emın

Zühdī eyyāmında bāga mest gelmesün diyü
Muŗhaf açup gül ŗemāle virdi gülŗende yemın

Rif'ati kādri tutubdur ŗarf-ı gerdünda mekān
Baŗtat-ı cāhı durur eknāf-ı 'ālemde mekın

Rüzi-i insāna cüdufidür cihān içre hümān
Revnaķına 'ālemün rāy-ı ŗerifüfidür hamın

Ţaġıdurdı leŗker-i seyyāreyi hürŗidveŗ
Hıusrev-ārā-yı ŗerifün açsa göklerde kemın

Bāzu-yı pür-iķtidār ü keff-i iħsānı gibi
Yok ŗeca'ātden mürekkeb yok mürüvvetden 'acın

Sensin ol kim saña devletdür ġulām-ı āsitān
Sensin ol kim saña 'izzetdür ŗarāz-ı āsetın

Sensin ol hürŗid-i rāy u Müŗterī tedbır kim
Kādrüñe hınk-i felek-raħŗ ü hilāl altunlı zın

Sensin ol mihr-i cihān-ārā ki devrūfide senūñ
Rāhat olup arķası üstine yatmışdur zemīn

Sensin ol māh-ı sa'ādet sensin ol mihr-i sūhā
Sensin ol Keyvān-rif'at sensin ol Behrām-gīn

Devletūñ barmağuna ey Hüsrevā necm-i haşem
Çarķ hātemdür Güneş aña la'lden bir nigīn

Ehl-i cennet gibi 'ālem halkı itmezdi huzūr
Ferr-i 'adlūñden cihān olmasa Firdevs-i berīn

Meh degüldür görinen Kūseñ şadāsından senūñ
Penbe koymışdur kulāğına bu çarķ-ı heftemīn

Meh degüldür görinen gerdūn yüzini sürmeden
Hāk-i dergāhuñ 'abīrine bulanmışdur cebīn

Şol kadar lūtf u keremler eyledūñ 'ālemde kim
Yazmadan 'āciz alubdurur Kirāmen-Kātibīn

Dāne-i encümle pūr olmaz idi çarķuñ dāmeni
Hırmeninde luţfuñuñ olmasaydı hūşe-çīn

Ehl-i fażluñ adri artup bulsa rağbet vaķtidür
Pādişehdür çün fażilet perver ü dāniş güzīn

Heybetūñden baamaz hūrşid-i 'ālem-tābā haşm
Görinür gözine anuñ pence-i şīr-i 'arīn

Yüzi şuyı 'âlemüñ tığ-i cihân-gırüñ durur
Nev-bahâr-ı salţanat anuñla buldı zîb ü zîn

Ĥüsrevâ gül-zâr-ı medĥüñde **Revânî** bendeñüñ
Ĥâmesidür tâze gülben nâmesidür yâsemîn

Ravzadan bu nağmeyi güş eyleyüp Aĥmed diye
Āferîn ey bülbül-i bâğ-ı feşâĥat âferîn

Nola kilkinden görinse tâze ma'nâlar anuñ
Ekşeriyyâ ĥâr ile olur gül-i nev hem-nişîn

Micmer-i nazma ĥaţ-ı eş'ârı olmışdur buĥûr
Büy-ı müşg-âlüdedür iden cihânı 'anberîn

Şi'r-i efsûniyla râm itmüş perî peykerleri
Gör ne sâĥirlikler eyler şâ'ir-i siĥr-âferîn

Midĥatüñ kaşrında şol tütî durur tab'um benüm
K'aña meh âyinedür gerdün kafesdür âhenîn

Niçe kim bu sebze-i mînâda çarĥ-ı lâciverd
Geh gül-i ter göstere geh nesteren geh nesterîn

Gülşen-i kadrüñ feleklerden yüce olsun yüce
Ĥaĥ Te'alâ zâtuñı kılsuñ belâlardan emîn

87 100-a - v - - / - v - - / - v - - / - v -

Nev-bahâr oldu şeref buldı yine rüy-ı zemîn
Mağdem-i faĥr-i cihândan güyiyâ 'arş-ı berîn

Yūsuf-ı gül pādişāh oldu ʔarāvet Mışırına
Nev-‘arūs oldu Züleyhāveş ağarmışken zemīn

Buldu cān anuñ deminden cümle emvāt-ı nebāt
Nefḥa-i bād-ı bahār enfās-ı ‘İsīdür hemīn

Şöyle yıkdı ʔür-ı şabrın kim kelīm-i bülbülün
‘Arz-ı dīzār eyledi gül şad-hezārān-āferīn

‘Ālemi bād-ı bahār irüp pür-envār eyledi
Āyet-i nūryla güyā geldi Cibrīl-i emīn

Gülsitāndan bülbül-i güyā seni görüp oğur
*Hāzihi cenneti ‘adnin fedḥulūhā ḥālidīn**

Ḳana ğarḳ olmuş şehīdān üzre güyā nūr iner
Lāleler üzre döküldükce de-mā-dem yāsemīn

Süseni gör nergise karşı çekübdür güyiyā
Zü'l-ḥumāra Zü'l-fiḳārını Emīrū'l-mü'minīm

Germ olup şıgmaz cihān milkine rāḥ-ı jāleyi
Çekdi zerrīn cām ile sultān-ı çarḥ-ı çārümīn

Āteş-i āh-ı şerārın yād ider bülbüllerün
Güller içre ḥurdeler gördükce ‘aḳl-ı ḥurde-bīñ

Yine ‘ālemde şitādan ḳalmadı her giz eşer
Güyiyā dergāhdan sürüldi şeyṫān-ı la‘īn

* Kur'an: 16/31 - Kur'an:39/73 [Bu cennetler ‘Adn cennetidir, hemen oraya ebedi kalmak üzere girin]

Bostān bir gözleri nergis nigār-ı sebz-ḥaṭ
Gülsitān bir lebleri ḡonce yūzi gül nāzenīn

Gōñli açuḡ yār isterseñ cihān bāḡında ger
Gül gibi Firdevs-i gül-zāra açıl ey ḡūr-ı ‘īn

Ger dilerseñ şūfiyā ḡötür ayaḡı bāḡa gel
Leşker-i ḡamdan kaçup kurtulmaḡa ḡışn-ı ḡaşīn

Bezm-i ezhāruñ buḡūruñuñ benefşe düdüdur
Seyr-i bāḡ it gül gibi olsun dimāḡuñ ‘anberīn

Bir nemed-pūş ehl-i dil şāḡib- nefes kūyundadır
Tekye-i gül-zār içinde bülbul olmuşdur mekīn

Çünki yok ey ḡāce hicrāmı metā‘-ı vuşlatuñ
Vaşl bāzārında bülbuler niçün eyler enīn

İrdüḡünce bād-ı mevc urur çemen deryā gibi
Her şüküfe bir şadef her jāle bir dürr-i şemīn

Āb-ı zencīrin sürüyüp bāḡlarda seyr ider
Ey ḡōñül şūrīdelik eyyāmıdır olma ḡazīn

İñleyüp bülbul gül-i ra‘nāya aydur derd ile
Şalınup ḡār ile her dem baña ettürme enīn

ḡavf it ol şehden kī dün ḡün ḡavf-ı ḡahrından anuñ
Döne döne ḡat ḡat ifiler bu eflāk-ı berīn

Âl-i ‘Osmân Hazret-i Sultân Süleymân bin Selîm
Nür-ı mihr-i evc-i devlet zıll-ı Rabbü'l-‘âlemîn

Mâh-ı Zühre Muṭrîb u ḥürşîd-i Keyvân menzilet
Müşterî rây u ‘Uṭarid fiṭnat u Mirrîḥ-i kîn

Rezme bindükce şitâb u fetḥ anuñla hem-‘inân
Bezme indükce veḳâr u ḥilm anuñla hem-nişîn

Ḳadr bâzârında bu seyyâreler eflâk ile
Yidi dâne cevheri şeffâf nüh engüşterîn

Baḥr-i fazlından güzâr itmez nesîm-i vehm ü zan
Cümle-i erbâb-ı ‘akla ḥâşıl itmişdür yaḳîn

Sensin ol kim pâdişah-i rif‘atüñle ḳadrüñe
‘Arş atlas sāyebân kürsi muraşşa’ şeh-nişîn

Sensin ol kim serverâ bu ḳubbe-i firûze- renk
Olumaz sulṭân-ı fazluñ ḥâtemine bir nigîn

Sensin ol kim bir güzel ṭâvûs-ı çarḥ-ı şâbitât
Şâḥ-ı serv-i rif‘atüñ üstünde olmuşdur mekîn

Menba‘-ı ser-çeşme-i cüd-ı seni ol âsitân
Maṭla‘-ı ḥürşîd-i elṭâf u ‘aṭâ ol âsitîn

Egri olsa ‘ayn râ her kim ki devründe senüñ
Kimseler setr idemezler ‘aybını illâ ki sîn

'Ahd-i 'adlũñde Őimal ey pādiŐāh-i milk-i 'adl
Yol başup tozlar Őoparmayam diyũ eyler yemĩn

Āsmān ũzre 'aceb neylerayuñ rũyında gird
Çomadı rāyuñ õñũnde yire çũn kim meh-cebĩn

Dāye- i luřfuñ eger bir dem virũrse perveriş
Māh-ı bedr-i envere ya toğ ya toğdum der cenĩn

Serverā hũkmũñ eger kim aña mellāh olmasa
Bũyle lenger bağlamazdı ābda fũlk-i zemĩn

Āb-ı hayvān ādeme virũr hayāt-ı cāvidān
Añı luřfuñdan yaratmıŐdurur meger cān āferĩn

Dā'imā hayrettedũr olmadıęıçũn serverā
Bir siyeh hādım Őapuñda Őāh-ı çarę-ı hetfũmĩn

Ey Sikender salşanat ye'cũc-i a'dādan ne bāę
'iŐmetũñ tięi gibi 'ālemde seddũr āhenĩn

Māverā-yı heft- iklĩm-i sipihre iriŐũr
Olsa Őāhā tĩr-i Zũ'l-ķarneyn-i ķavsũñle ķarĩn

Nesr-i şayir pũr dũker Őehbāz-ı tĩrũñ aça Per
Őĩr-i ner gorse kemānuñ girmege gũzler kemĩn

Luřfuña ben fārięu'l-bāl olmadum Şekker didũm
Aęzımuñ dadın virũp Şerbet içũrdi engũbĩn

Oldı Zatı tapuñā şāha du‘ā-gūy olalı
Kām-kār u kām-rān u kām-yāb u kām-bīn

Ol za‘īfi kıl gibi cenk-i elemde iñledür
Görmedüm ‘ālemde ben zillet kadar bārīk-bīñ

Çevresine sīm ü zerden ey Sikender-der anuñ
Sed yaparsañ ger olur ye‘cüc-i zilletden emīn

Sīm ü zerden nerd-bān olmayıcağ bulmaz rehā
Çāh-ı fakre düşdi ol üftāde luḫfet ol mu‘īn

Müntehā eyle du‘āyı vaşf-ı ḫāli ko göñül
Sidreden disün aña āmīn Cibrīl-i emīn

Ey gül-i gül-zār-i devlet serv-i bāğ-ı salṫanat
Nev-bahār irüp güzellendikce gül-zār-ı zemīn

Nev-bahār-ı ‘ömrüñe her giz ḫazān irişmesün
Tāze olsun nitekim gül-zār-ı Firdevsin berīn

Ḥācetüm bu niçe kim ey ḫuṫb-ı çarḫ-ı salṫanat
Ṭura yer yerinde vü çarḫ ura eflāk-ı berīn

Dem-be-dem ḫuṫb-ı murāduñ üzre devr itsün felek
Da‘imā olsun sitāreñle sa‘ādet hem-nişīn

Sancaḫuñ ‘ālemde sāye şalmaduğ yer ḫalmasun
Ḳubbe-i eflāke düşsün ṫabl u kūsufiden ṫanīn

Faşl-ı gül irüp dimâg-ı bâğı itdi ‘anberîn
Oldı şahñ-ı gülsitân reşk-i niğâristân-ı Çîn

Cüy kevşer serv tûbâ lâle gılmân hür gül
Bâgbân rızvân çemen olmuşdurur Huld-ı berîn

Münhaniyyü'l-kâme olduğı benefşe tañ degül
Kim çekübdür hâk-i halvet-hânesinde erba‘în

Hızr-ı haññ-ı sebzele âb-ı revân etrâfına
Süre-i kevşer yazar ki âyet mâ-i ma‘în

Serv olmuşdur menâr üstinde bellîdür Bilâl
Câmi‘-i kudsî çemen-i hâfızdurur Rûhu‘l-Emîn

Şeh-nişîni neylerüz kim taraf-ı gülşende bugün
Her direhtüñ sâyesi olmuşdurur bir şeh-nişîn

Bir ağızdañ nev-civân gonceye gül-i bâğa kim
Pîr olmuşdur hevân ile nihâl-i yâsemîn

Lâleler olmuşdurur gül-güne-i rüy-ı çemen
Her benefşe yaprağı ol yüzde hâl-i ‘anberîn

Nev-‘arûs-ı goncye gülden eylemiş vâlâ tenin
Jâle tağmış güşına her yañiden dürr-i şemîn

Eşref-i berg-i gülden şayrafî olup şabâ
Geh şayar hamsîn çemen levhinde gâhî erba‘în

Ravza-i rızvān disem şādukdurur gūlzāra kim
Lāle olmuş jāleden gilmān baña semen-i mu‘īn

Jāleden tesbīh-i billūr eylemişdür ‘andelīb
Şeh dilesin itmege tekrār bā şavt-ı hāzīn

Zill-i Hāk Sultān Süleymān āfitāb-ı saltanat
Ol ki ‘adlinden çemen olmuş kamu rüy-ı zemīn

Ķadri Ķaddine felek bir cāmedür altun berūfi
Yeñi ay aña giribān kehkeşāndur āstīn

Hāk-i dergāh-ı refi‘i tūtyā olduğunu
Bildüler ehl-i başiret cümle ‘ayne'l-yakīn

Ey sipihr-i saltanat vey āfitāb-ı ma‘delet
Sensin ol kim lafz-ı ‘adl iqlāk olur saña hemīn

‘Ālem içre çıkdı çün nām-ı şerīfūñ ‘ādille
Tañ mıdur itse Süleymān ismūñi naķş-ı nigīn

Hıfzuñ içün haşm-ı bed kişiyle rezm itseñ şehā
Geh zere geh cevşen eyler perrini Rūhu'l-Emīn

Destdür baķşūñi Ķomadı sa‘din içre sīm ü zer
Dür daħi ol havfdan olmuşdurur deryā-yı nişīn

Hıç ilişür yiri yok tīgūñi muzāf-ı haşmda
Vechi vardur havfdan düşse siper yüzine çīn

Tır gibi düşmen-i bed-kîş ider her dem firār
Destüfte alsafî kemân her gūşeden açsafî kemîn

Ejder-i rümhuñ kaçan kim her yañadan od şaça
Āteşin mîl oturur a‘da gözine düzgîn

Hâmi-i şer‘-i Muḥammed olalı her mü‘mîne
Farzdur ḥamd eylemek Allâh Rabbü'l ‘âlemîn

Āferînler diyü işidüp ‘adlûñi Nuşin revân
Āferîn ey ḥüsrev-i milk-i ‘adâlet āferîn

Medḥûñ iderken edâ bir muṭrib-i nağme sırâ
Okıdı bu şi‘ri kim itdi bu bin zârı enîn

Sañâ ḥayrân dîde-i ‘âşıkdurur ey meh-cebîn
Her tarafından ḥalka-i zülfiyle ḥâl-i ‘anberîn

Noḡta-i nündür kaşuñ altındaḡu ḥal-i siyeh
Mevc-i baḡr-i ḥüsndür ey meh-cebîn alnuñda çîn

Sebze-i şahn-ı ḥaremdür ol ḥaṭṭ-ı ‘anber-feşân
Lâle-i bâḡ-ı iremdür ol ‘izâr-ı ateşin

Sañâ bu ḥüsn-i leṭâfet ḥûd ezeldendür naşîb
Kimden ögreñdüñ bu nâz u şiveyi ey nâzenîn

Ḥüsn eger bùyise ḡalmaz dilde ne ṭâḡat ne şabr
‘İşk eger bùyise ‘âşıkda ne dil ḡalur ne dîn

Āsīfñümle o deflū gizledüm ƙan yaşı kim
İki cānibden ƙeh-i ħūn oldı baña āstīn

Raħm eyle ƙuluña iyken daħi ƙulm eyleme
Yoħsa ƙulmüfiden olur vaƙt-i ŧeh-i mesned nişīn

Pād-ŧāħ baħr ü ber-i sulṭān bin sulṭān ki olur
İŧigüñde ħüsrev ü ħāƙān ğulām kemterīn

Ĥüsrevā bi'llāħ iŧit bu ƙıŧŧa-i pür ğuŧŧamı
Kim neler ƙekmiŧ ğam u endereden cān-ı fehīn

Bir yañadan faƙr u fāƙa bir yaña bār-ı 'ıyāl
Olmasun bir kimsenüñ ğöñli benüm ğibi ħazīn

Merħamet ğöziyle baƙsañ ger **Baŧiriden** yaña
Zer olur iŧi egerçi ħāƙden olmuŧ mesīn

Ĥüsrev-i ğül tā ƙuta taħt-ı zebercedde ƙarār
Meclisinde dil-rubā olduƙca server yāsemīn

Nev-bahār-ı 'ömrüñe iriŧmesün bād-ı ħazān
Fetħ ü nuŧret hem'inān ü baħt u devlet hem-niŧīn

Dem-be-dem sa'āt-be-sa'āt bu du'āya didiler
Çarħdan ğorebilür āmīn bi-rabbü'l-'ālemīn

89 102-b - v - - / - v - - / - v - - / - v -

Geldi bir dem ki bozıldı ser-be-ser bāğ-ı zemīn
İtti pinhān penbede eyvāsını çarħ-ı berīn

Gördi kim her gūmi birye eyledi ḥazān
Penbe- i berf içre pinhān itdi anı erba‘ın

Halkla şüret laṭife itdüğünü rüzgār
İşidüp saḥt oldılar āb-ı revān ile zemīn

Penbesi çıkmış yeşil cāme geçerler servler
Bu şitānuḥi şiddetine şad-hezārān āferīn

Gördiler cismi gögermiş şiddet-i sermāyla
Āsmānuḥi öfīne virdi bulutlar pūsetīn

Āb-ı şāfi yaḥ içinde yine kılmışdur karar
Nitekim sırça sarāy içinde bir ter nāzenīn

Gülsitāndan gonce açıldı birinde yel eser
Birine anuñ zemistān dökdi berg-i yāsemīn

İncinüp bir pāre od olsa ‘acebā her ocaḥ
Geldi çün veyl eyledi rüy-ı zemīni erba‘ın

Çağrışur ḥummamdan ḥūrī şıfat dilā gelür
*Hazīhi cennātü ‘adni fedḥuluhā ḥālidīn**

Aḥçe pul yok bende ‘āşīde nitekim ḥoş ‘imār
Dün bigi vāfir dögindüm ney bigi itdüm enīn

Ben enīn ile cihānuḥi daḡlar iken yüregin
Baḡladı daḡın ise vālāyla çarḥ-ı berīn

* Kur'an: 16/31 - Kur'an:39/73 [Bu cennetler ‘Adn cennetidir, hemen oraya ebedi kalmak üzere girin]

Menziline oldu seyr-i cümleñüñ seyyāreves
Ben dağı biñ derdle oldım mekānumda mekīn

Oñmadık başum kodum bālīn miñnet üstine
Gözlerüme gördüm oldu leşker-i ğaflet-yaķın

İki kan deryāsı içre rümh-i ħūn-ālūdla
İki leşker birbirine girdigi sa‘āt hemīn

‘Ālem-i bātında gördüm gökleri seyr eylerin
Sidreden tırmış ħiṭāb eyler baña Ruḥu'l-Emīn

Didi el yu gözlerüñ yaşını ırmāğ itmeden
Derdüñe bir kimse var dermān ider ol ey ḥazīn

Bir ‘azīz-i kām-yāb ü kām-rāndur kim aña
‘İzz u devlet hem-‘inān baht u sa‘ādet hem-nişīn

Қази ‘asker-i emīn şer‘ ü şehr-i ma‘rifet
Zübde-i erbāb-ı ‘ilm ü vāriş-i sultān-ı dīn

Ol Süleymān sīretüñ sultān ḳadr ü fażlınuñ
Ḥātemi ḳaşında bu çarḫ-ı zümürred bir nigīn

‘Ālemi k’olmuş iḥāṭa ser-be-ser çarḫ-ı muḥiṭ
Rif’ati deryāsı içre bir ḥabāb-ı kemterīn

Қаşına ḳonişanuñ yāķūt-ı aşferdür güneş
Çarḫ-ı şāh-ı ḳadri barmağında bir engüşterīn

Bekler anı rüz-ı şevk ile yidi pehlevān
Bu felekler milk-i fazlında tokuz haşn-i haşīn

Bahr-i Hinde cāme-i dūr bāri kim guvvāş ola
Milk-i Rūma ser-be-ser işār ider dürr-i semīn

And içüp hūrīler sūre-i kevşer hākī
Āb-dār elfāzına dil teşnedür ma-i mu'īn

Şır sitāruñ kavş-i 'adlinden gelen tīr-i cezā
Ey felek zulm eyleme halk-ı cihāna ki şakīn

Rūma gelmişdür 'alāka kat' idüp sevdā ile
Bū-yı hulkın işidüp bād-ı şabādan müşg-i Çīn

Ol 'azīze pīşekeş her gün çeker sultān-ı şubh
Bir şaru saçlu güneş yüzlü gulām-ı meh-cebīn

Halk-ı fānūsı nederler 'ahd ü 'adlinde şemāl
Tāc-ı şem'ı kapmayam artık diyü eyler yemīn

Bu yedi āyīnelü kalkanı neylermüş felek
Halkı eyler himmeti tīr-i hevādişden emīn

Bahre var yokdur nihāyet lutfına anuñ diyüp
Gözlerümden h'ābveş gayb oldu Cibrū'l-i Emīn

Leşker-i gāflet ki zabt itmişdi çeşmüm kal'asın
Geldi feth itdi anı sultān-ı çarh-ı çārümīn

Pister ile şâğ olan pehlev-keş olmasun diyü
Geçdi taht-ı maşrıq-ı hüküm eyledi sultân-ı Çîn

Bu du'âyı yazuben geldüm kapuña şubh-dem
Hazretüfe tuhfem oldur ey Emîrül-mü'minîn

Çıkıldınca bād alup berg-i hazānı göklere
Dökdügince yire şāh-ı ebr berg-i yāsemîn

Hācetüm Hāqdan budur ey serv-i bāğ-ı mağfired
Eylesün her şāhuñı bād-ı belālardan emîn

Sen kabül eyle du'āsın Zātī üftādenüñ
Ol Muḥammed hürmetiyçün yā mücibbū's-sā'ilîn

90 103-b - v - - / - v - - / - v - - / - v -

Dest-i kudret Rūma tağıtmağ dilerdi müşğ-i Çîn
Nitekim dilber cemāli üzre zūlf-i 'anberîn

Şeb çerāğ alup ele tutmuşdı İskender gibi
Rāh-ı milk-i zulmeti sultân-ı çarḥ-ı çārümîn

Yine şarraf-ı zamāne çār-sū-yı şāmda
Dökmek isterdi zümürürd üstine dürr-i şemîn

Kimse kılmazdı nazır yeryüzine illā nücüm
Gözlerini göge dikmişdi kamu ehl-i zemîn

Nāgehān-ı levḥ-ı zeberced üzre bir rā gördiler
Didiler kim 'ayn-ı 'ıyde dāldur işbu hemîn

Şahid-i 'ıyd-i hilāl-ebrūya 'āşıkdur meger
Na'l kesmiş yine tîğ-i mihr ile çarh-ı berîn

Şâmda nâr-ı şafağ içre yine üstâd-ı mihr
Şunmağa sultân-ı 'ıyde düzdi zer-engüşterîn

Geldi bir gün gün gibi pür-şevk oldu cümle halk
Benden artuğ kalmadı 'âlemde bir kimse hazîn

Elleri degmez bizümle merhabâ itmeklige
Birbiriyle öpüşürler şevk ile her meh-i cebîn

Başdan ayağa mübârek olsun ey dil halka 'ıyd
Ol 'azîzüñ dest-büsü bendeye besdür hemîn

Rûkn-i a'zam Hazret-i Pâşâ 'aliy-yi pür-kerem
Şerm ider ednâ 'iştâsından harâc-ı milk-i Çîn

Mâh-ı Zühre Muṭrib u Bercîs-i Keyvân päs-bân
Mihr-i eflâk âsitân u küh-ı ma'den âsitîn

Götürür ol şeh-süvâr öñünce 'izzet gâşiye
Devlet ü ikbâl işiginde gulâma meh-cebîn

Ey felek rif'at melek-ḥaşlet görinen yem degül
Hükümüñi görmüş şabâdan derlemiş rüy-ı zemîn

Od düşüpdür ḥavf-ı kahruñdan caḥîmüñ cânına
Pür şafâdur zevk-i luṭfuñdan dil-i Huld-ı Berîn

Çarh-ı ser-keş rām olur emrūñe atsañ kemend
Nesr-i t̄ayir Per döker çekseñ kemān açsan kemīn

Görinür mir'āt-ı t̄iğūñdan aña şekl-i ecel
Ey Zūhal kīn eyleseñ eflākde Mirrīhe kīn

Müşterī sulṫān-ı iklīm-i sa'ādetdür meger
Kāmkāra himmetūñle bir dem olmışdur qarīn

Şāh-ı encüm sūdde-i sulṫān-ı rāyūnda senūñ
Bir şaru saçlu güneş yüzlü gulām-ı meh-cebīn

Şol kadar hūkmūñ revāndur kim yasağ itsen şimāl
Şuyiyam tağlarda eşcārı diyü eyler yemīn

Şubḫ-dem ol h̄āce-i dehr alduğı yāķūt-ı zerd
Yaraşurdu h̄ātem-i rāyūnda olsa bir nigīn

Oh nice şīrīn müşāhib vay ne tatlu yār olur
Hemnişin olmuş meger luṫfuñla bir dem āb-gīn

Söyledükçe cānuma cānlar bağışlar la'l-i yār
Anı lūṫfindan yaratmışdur meger cān āferīn

Zātīm her dem sarāy-ı gamda şoḫbet eylerem
Faķr u zillet baña hem-dem sīne defdür ney enīn

Faķr ucından geçdüginde yüzüme bakmaz nigār
Görmedüm devlet yüzini geçdi 'ömr-i nāzenīn

Niçe kim Hâk kadri zımn-ı rüzedede muzmer kıla
Niçe kim ola müşerref 'ıyd ile rüy-ı zemîn

'ıyduñı dâ'im mübârek eylesün kadruñ ziyâd
'Âlemüñ kılsun mezîd Allâh Rabbü'l-'âlemîn

91 104-b - v - - / - v - - / - v - - / - v -

Ey penâh-ı milk-i Rûm u dâver-i İrân zemîn
Hükümüñ maḥkûmıdurur leşker-i Tûrân zemîn

Âsmâna ṭur diseñ bula zemîn gibi qarâr
Dön diriseñ âsmân gibi ola gerdân zemîn

'Âlemi 'adliyle şol resme 'imâret eyledüñ
Rabi' meskünüñ içinde kalmadı vîrân zemîn

Raḥminüñ destinde olmasaydı qahruñ kılıcı
Küstelerden çıkarurdu şu birine kan zemîn

'İzzetiyle faḥr kıtur âsmân üzre hezâr
Esb-i şarşar seyr ki olduğıcün meydân zemîn

Qahruñıñ çevgân-ı bādı ger irerse el 'iyâz
Küyveş öñüñde ola her yafıa galeṭân zemîn

Nev-bahâr-ı lüṭfinüñ bād-ı şabâsı yılda bir
Tonadur çiçek gibi kalmış iken 'uryân zemîn

Düşmenüñ gerdeninden kanı berg-i süsenüñ
İnce dökdi kim pür oldı lâle-i nu'mân zemîn

Luṭfuñ mihriyle bārān mihrūñden durur
Geldigi şahrā vü bāğ u olduğı şādān zemīn

Düşeli kūh-ı vaḳāruñ girān-bār üstine
Yüzünü az ḳaldı şuda eyleye pinhān zemīn

Rif'atiyle himmetūñ pāyine olmuş durur
Āsmān-ı heftemīnde Tārık-ı Keyvān zemīn

Yok yire ṭapuñı ḳanlı olmasun dir lā-cürüm
Düşmenūñ zīr-i zeylinde ider pinhān zemīn

Tā başından nār-ı ḳahruñ irerse zerrece
Sevrini göre kebāb u ḳavtını büryān zemīn

Leşkerūñ keşretinden çün taḥammül eylemez
Gāh gāh anuñ içündür olduğı lerzān zemīn

Ḳanḳı varun baḫt kim oldu ḫilāfūñ ile yār
Yaraşur ol rū-siyāha kim ola zindān zemīn

Cān-ferāḫ bul ḳaçan kim muṭrib-i bezmūñ okur
İşbu şi'r-i nāzuñ ey dāver-i Īrān zemīn

Ger düşe ḳaṭre-i yārūñ ey büt-i Yūnān zemīn
Ḥikmetinden her giyāsını bitüre cān zemīn

Ḥaṭṭ-ı nūrestūñ gibi bitürmedi sebz-i ṭarı
Büstānlarda bitürdi gerçi çok reyḫān zemīn

La'lüñüñ âb-ı hayâtından meger tıydı haber
Kim şafâsından eyitdür çeşme-i hayvân zemîn

Tır-i gamzeñ küştesinden ol kadar tolmuş durur
Kim bitüriser giyâler yirine peykân zemîn

Kerem olup mihrle gerdân olalı âsmân
Görmemişdür sencileyin dilber-i fettân zemîn

Oldı didiler raķıbüñi feraħdan germ olup
Şimdiden girü didüm olasıdur yaħdân zemîn

Düd-ı âhum âsmânı âsmânî kılalı
Âteşinden sînemüñ tolmuş durur yeksân zemîn

Dil ğamüñüñ cāyidür eyle ri'āyet luř kı
Ger 'imāret ola senden nola bu vîrân zemîn

Hey degül zülfüñe destin zülme kılmasun der-ân
Şâh devrinde ki 'adlındendür âbādân zemîn

Âsmân-ı şems-i devlet Hân Meħmed zıll-ı Hâķ
Rüz-ı rezm anuñ şükühundan olur lertzân zemîn

Pây-ı esbine nişâr eylemek içün dem-be-dem
Âsmānuñ zergerinden hâşıl eyler kân zemîn

Ey şeh-i cem-fer 'adüñüñ gözlerine gösterür
Hürrem ü ser sebz-i gülzârını hâristân zemîn

‘Izzet ider āstānuña sürer hayāl-i ruḥ
Baş kor dergāhuña karşı uyur Ḥākān zemīn

Küffeñüñ bārānı seybinden zemīn ‘ummān olur
Nār-ı kahruñ süzişiyle olur mīzān zemīn

Mār gibi kec rev ü yaraşur olan düşmenüñi
Her giyāsını gözine gösterür se‘bān zemīn

Bir ağız gel ḥidmete diseñ bu deñlü şıql ile
Mürğ gibi bāl u per açup ola perrān zemīn

Görmedi devr-i feraḥ baḥşuñ gibi görmez daḥi
Bu sükūnetle geçürür gerçi çok devrān zemīn

Ol recimü’l-ḳalbsin kim sâ’il ü meyḥāneye
Luḫ ḳıluḫ eyledüñ in‘ām-ı zer iḥsān zemīn

Şehriyārā Ḥüsrevā Aşḳı redif-i medḥüñi
Eyleyeliden zemīn olmuşdurur bostān zemīn

Olsun ol teşneden ‘ayn-ı ‘ināyet ābı kim
Ḥurrem ü ser sebz olur çün kim bulur bārān zemīn

Niçe kim ḳaşr-ı çehārum Ḥüsrevā ‘adliyile
Bula zīnet tuta revnaḳ ola ābādān zemīn

Devletiyle kām-kār ol kām-yāb ol vār ol
Zīr-i zeyn emrüne olsun rām-ı cāvidān zemīn

‘İyd odur kim bir melek-rüyile seyrān idesün
Cümle ‘ālem ḥalkın ol seyrāne ḥayrān idesün

Bir hümā peyker perī ruḥ cilvesi ṭāvus ile
‘İyd-gāhı geşt idüp her yaña cevlān idesün

Dil semenden tevsen-i vaşlıyla idüp hem ‘inān
Gün yanınca zerreveş ḥoş ‘azm-i meydān idesün

Kim gedāyiken yañınca bir şeh-i ḥüsn uydurup
Geşt idüp dāmen keşān çāk-i girībān idesün

Merḥabāyı el ucıyla eyleyüp ‘uşşākla
Yüz sürüp pāyine ki kim būs-ı dāmān idesün

Zülf şalıncağına gahī şalup dil tıflını
Geh binüp dolāb-ı vaşla ‘ışk-ı devrān idesün

Sözün azı özi el-ḥāşıl bu kim ḳadre irüp
Bir gedāyiken deli dünyāya sulṭān idesün

Ol şeh-i ḥüsnüfi yanınca lā-ü-bālī sīne-çāk
Kendüfi bu şi ‘r-i ḥüb ile gāzel-ḥān idesün

Olımaz senden budur şāhā ki iḥsān idesün
İr girüp ‘ıyd-ı vişāle cāmı ḳurbān idesün

Güşe-i çeşmüfle ‘uşşāka idüp bir giz nazār
‘Ālemi pūr-na‘ra vü feryād-ı mestān idesün

Niçe ‘uŝŝāk-ı siyeh bahtı siyeh zülfüñ gibi
Her yaña pā-māl idüp hāk ile yek-sān idesün

‘İyd-ı vaşluñdur bugün lütf eyle āzād it dili
Niçe bir zülf ü zenaħda bend ü zindān idesün

Vaħtidür kim hicr-i hāristānına āteş urup
‘Aks-i haddüñde cihān şahn-ı gülistān idesün

Dostum o yedürme yanufıca raķıbi kendüñi
Şāh-ı hūsn iken degül lāyık ki şebkān idesün

Kanķı müfti dirdi fetvā ey şeh-i hūsn ü cemāl
Kim o hūnı gözlerüñle günde biñ kan idesün

Ol ‘adālet menba‘ından ki şakın şimden gerü
Cevrüñi lāyık budur ‘uŝŝāka pinhān idesün

Kim durur dirsefi anı ger gūş-ı hoşı cānla
Vaşf-ı ahlāķına tut kim hūb-ı edgān idesün

Sa‘d-ı t̄ali‘ sa‘d-ı aħter sa‘d-i kāmil sa‘d-i nām
Ol durur kim nāmını ‘ünvan-ı dīvān idesün

Aña beñzer hākim-i ‘ādil bulunmaz niçe yıl
Rūy-ı arzı geşt idüp ger seyr-i buldān idesün

Oldı sa‘de‘d-dīn iħyā diyü hāki seyyide
Ey şabā virgil haber çün ‘azm-i cūrcān idesün

Ey gurūr-ı cehlle bahş atına olan süvār
Ol tırurken olmaya kim ‘azm-i meydān idesün

İremezsün ey hıred bālā-yı fażlına meger
Nerd-i bān-ı çarha binüp būs-ı dāmen idesün

Fażlı şahrāsına seyr itdüm divā-yı ‘aql-ı gül
Kendüñe lâyıķ mıdur kim zor ü bühtān idesün

Bir taşavvur itme bātıf fikrle zinhār kim
Ol taşavvurdan şomı ey h̄āce hüsrān idesün

Ey kemāl ü fażl u ‘ilm ü ma‘rifet deryāsısun
Nühveş emvāc ile çün kaşd-ı tūfān idesün

‘Ālemī ‘ilm ü me‘ārif baħrine ğark eyleyüp
Umarum başdan başa dūnyāyı ‘ummān idesün

Zer fūnūn-ı dehrsün kederinūñde bu ‘alī
Umarum bahş eyleseñ iskāt-ı Luķmān idesün

Hall olur saña ğavāmız idicek ednā nażar
Oturup lâzım degül diķķatle im‘ān idesün

Mu‘cizü’l-luğāz ile hoş idüp ihyāyı kılp
Niçe kibri umarum ki ehl-i imān idesün

Lūtf u ihşān ‘arz idüp eyleserñ ednāu’l-luğāt
‘Ālemüñ müşküllerin hall idüp āsān idesün

Āfitāb-ı luṭfuñ envāri şalarsa pertevi
Zerre-i nāçizi hürşid-i dıraḥşān idesün

Olmamışdur naķş ḥāşā olmayısardur daḥi
Bir ḥuşūşa ḥāzretüñ kim ‘ahd ü peymān idesün

Vaḳtidür kim ey vefā-yı ‘ahd iden kân-ı kerem
Maḥremī dervīşüñe in‘ām u iḥsān idesün

Luṭfuña lâzım degüldür ya vehiyle ya sebeb
Luṭf odur kim bī-kes ü bī-çize meccān idesün

‘Āleme ifşā iderdüm luṭfuñuñ esrārını
Dimesüñ luṭfile baña rāzı pinhān idesün

Vaḳtidür kim ḥabs-i ğamdan cānı āzād eyleyüp
Bu dil-i nā-şād u perendüñ ferḥān idesün

Dil evi ğamdan yıķılmıřdur demidür gönderüp
Luṭfuñuñ mi‘mārını ta‘mīr-i vīrān idesün

Ni‘met-i bī-minnete müstaġraķ idüp umarum
Dil-gedāsın şāḥib-i genc-i firāvān idesün

Ni‘met-i ḥidmet olursa ger müyesser ey göñül
Olmaya zinhār kim ḥidmetde keslān idesün

Olmazısa unudup zinhār o sâbıķ-ı ni‘meti
Ki şaķın olmaya kim izḥār-ı küfrān idesün

Ni'metiyle minnet itsün itmesün mün'im saña
Lâyık oldur ey gedâ kim şükr-i mennân idesün

Güşe-i vaḥdet müyesser olmazısa şehrde
Ehl-i 'uzlet gibi 'azm-i küh-ı Lübnân idesün

Medḥi yâyıı kemâlile çekemezsin dilâ
Niçe biñ yıl ger kemân-keş gibi idmân idesün

107-a*

Nükte-dândur çünki memdüḥuñ du'āya kaldur el
Niçe ibrâm-ı gâlîz itmekte tu'yân idesün

Niçe kim 'ıyd-ı şerîfiyle müşerref ola ḥalk
'Ömr-i bî-pâyân sürüp 'ışk-ı firāvân idesün

* 107.varakta, 107-a'nın ilk kısmında yalnızca iki beyit var. Geriye kalan kısımda ve 107-b'de ise hiç yazı yok. Tahminimize göre müstensih bu kısım için de, zihninde bir şiir tasarlamış olmakla birlikte,aradığı şiiri elde edemediği için boş bırakmak zorunda kalmış.

KAYNAKLAR

- ATEŞ, Ahmet, Metin Tenkidi Hakkında, Türkiyat Mecmuası, İst.1989
- BANARLI, Nihat Sami, Resimli Türk Edebiyatı, M.E.B. Yay., İst.1971
- BİLGEGİL, M.Kaya, Edebiyat Bilgi ve Teorileri, Ank.1980
- B. MEZİD, Ömer, Mecmuatü'n-Nazair, çev. CANPOLAT, Mustafa, T.D.K. Yay., Ank. 1982
- BURMAOĞLU, Hamit Bilen, Lamîf Çelebi Divânı (Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkidli Metni), Doktora tezi, Erzurum 1983
- Büyük Lugat ve Ansiklopedi, c.1, Meydan Yay., İst. 1969
- Büyük Türk Klasikleri, c. 2-3-4, Ötüken Yay., İst. 1986
- CENGİZ, Halit Erdoğan, Dîvân Şiiri Antolojisi, Ank.1983
- ÇAVUŞOĞLU, Prof. Dr. Mehmet, 'Amrî Divânı, İst. 1979
- ÇAVUŞOĞLU, Mehmed, Necâfî Bey Divanı'nın Tahlili, İst. 2001
- DEVELLİOĞLU, Ferit, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Ak Kitabevi, Ank.1997
- DİLÇİN, Cem, Türk Şiir Bilgisi, Türk Dil Kurumu Yay., Ank. 1997
- ERGUN, Sadettin Nuzhet, Türk Şairleri, İst.1994.
- İSEN, Mustafa, Latîfî Tezkiresi, Kültür Bakanlığı Yay., Ank. 1990
- İPEKTEN, Haluk - İSEN, Mustafa, 16. Yüzyıl Türk Edebiyatı, Türk Dünyası El Kitabı, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ank.1992.
- İPEKTEN, Haluk, Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekillleri, Birlik Yay., Ank. 1985
- İPEKTEN, Haluk , İSEN, Mustafa, KOCABAY, Turgut, TOPARLI, Recep, OKÇU, Naci, Tezkirelere-Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Kültür Bakanlığı Yay., Ank. 1988
- İSEN , Mustafa- KURNAZ, Cemal, Şeyhî Divânı, Akçağ Yay., Ank. 1990
- KABAKLI,Ahmet, Türk Edebiyatı-2,Türk Edebiyatı Vakfı Yay., İst.1994
- KOCATÜRK, M. Vasfî, Türk Edebiyat Tarihi
- KÖPRÜLÜ, Fuad, Edebiyat Araştırmaları, c. 1, Ötüken Yay., İst. 1989
- KURNAZ ,Cemal, Hayali Bey Divanı'nın Tahlili, M.E.B. Yay. , İst. 1996

- LEVEND, Agâh Sırrı, Türk Edebiyatı Tarihi, T.T.K. Yay., Ank. 1988
- MAZIOĞLU, Hasibe, Türk Ansiklopedisi, c.33, M.E.B. Yay., Ank. 1983
- MENĞİ, Mine, Eski Türk Edebiyatı Tarihi, Akçağ Yay., Ank. 1997
- MENĞİ, Mine, Mesîhî Dîvanı, T.T.K. Yay., Ank. 1995
- NACİ, Muallim, Lugat-ı Naci, Çağrı Kitabevi, İst. 1987
- PALA, İskender, Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü, Akçağ Yay., Ank. 1999
- PALA, İskender, Divan Edebiyatı, Ötüken Yay., İst. 1999
- SÂMÎ, Şemseddin, Kamûs-ı Türkî, Enderun Kitabevi, İst. 1989
- TARLAN, Ali Nihat, Necâtî Beg Dîvânı, M.E.B. Yay., İst. 1997
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri, Osmanlı Türkçesine Giriş, Alfa Yay., İst. 1994
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri, 15. Yüzyıl Türk Edebiyatı, Türk Dünyası El Kitabı, c. 3, T.K.A.E. Yay., Ank. 1995
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Dergah Yay., İst. 1982
- T.D.V. İslam Ansiklopedisi, T.D.V. Yay., İst. 2001
- TOLASA, Harun, Ahmet Paşa'nın Şiir Dünyası, Ank. 1973
- ULUDAĞ, Süleyman, Tasavvuf Terimleri Sözlüğü, İst. 1995
- YAZIR, Elmalı M.Hamdi, Tefsirli Kur'an-ı Kerim Meali, Eser Yay., İst. 1988